Che

yar yayınları

Orijnal adı:
Textes Politiques

Türkiye Yayını:
YAR YAYINLARI
Ocak 1991-İstanbul

Baskı:
Yalçın Ofset
Tel: 527 95 55

YAR YAYINLARI

Kuruluş: 1972

Yönetim:

Ankara Caddesi 54 Cağaloğlu-İstanbul

91.34.Y.0159-01

ISBN 975-7530-17-4 (Takım)
ISBN 975-7530-20-4 (3. Cilt)

Ernesto Che Guevara

POLİTİK YAZILAR

Türkçesi:
Nadiye R. Çobanoğlu

yar yayınları

Eserler

1. Askeri Yazılar
2. Savaş Anıları
3. Politik Yazılar
4. Bolivya Günlüğü
5- 1. Sosyalizm ve İnsan
5- 2. Savaşçıya Pratik Öneriler
6. Sosyalizmin Kuruluşuna Doğru
7. Şiirler-Mektuplar-Resimler

CHE'NİN DEVRİMCİ DÜŞÜNCEYE KATKILARI BUGÜN DE DEĞERİNİ KORUYOR* (18 Ekim 1967)

Fidel Castro

Devrimci yoldaşlar,

Che'ye ilk kez 1955 Temmuz yada Ağustosunda rastladım. Bir gece içinde, gelecekteki Granma *yolcularına katılmaya karar verdiğini yazmıştır, oysaki o anda yolculuk için ne gemi, ne silah, ne de insan vardı. İşte bu koşullar altında, Ra l ile birlikte, Che,* Granma *listesinde yer alan ilk iki kişiden biri oldu.*

O günden beri oniki yıl geçti. Mücadele dolu ve tarihi bakımdan anlamlı günlerdi bunlar. Bu zaman içinde, ölüm, pekçok mert ve değerli insanı aramızdan aldı. Fakat, aynı zamanda, devrim yıllarında, olağanüstü insanlar ortaya çıktı. Bu kişiler devrimciler arasında çelikleşmişti. Bunlarla halk arasında anlatamayacağım derecede güçlü sevgi ve arkadaşlık bağları kuruldu.

* Bu konuşma, Havana'da, Devrim Meydanında, Che Guevara'yı anma toplantısında yapılmıştır. Bu tören üç gün süreli yasın bitiminde yüzbinlerce kişinin katılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Castro'nun konuşması, 19 Ekim 1967'de, Küba Komünist Partisi gazetesi *Granma'* da yayınlandı.

Bu gece, bize en yakın olanlardan birini, en çok hayranlık duyulan, en çok sevilen ve kuşkusuz, devrimci yoldaşlarımız arasında en olağanüstüsü olan birini anmak için toplandık. Onun için ve onunla dövüşüp onunla düşen kahramanlar için, Che'nin tarihe şanlı ve unutulmaz bir sayfa ekleyen uluslararası ordusu için duygularımızı dile getirmek üzere buradayız.

Che, sadeliğiyle, karakteriyle, doğallığıyla, arkadaşça tutumuyla, kişiliğiyle, kendine özgü nitelikleriyle, daha başka özellikleri ve eşi emsali bulunmaz erdemleri öğrenilmeden önce bile, hemen sevgi uyandıran kişilerdendi.

*İlk günlerde, birliğimizin doktoruydu. Daha sonraları arkadaşlık bağları ve onun için beslenen sıcak duygular daha da güçlendi. Emperyalizme karşı nefret ve kinle doluydu. Bunun nedeni yalnızca politik eğitiminin daha o zamanlarda oldukça gelişmiş olması değildi. Ayrıca, kısa bir zaman önce, Guatemala'da kiralık askerlerle devrimi bastıran katil emperyalizmin işgaline tanık olmuştu.**

Che gibi biri için, fazla araştırıp soruşturmaya, kanıt aramaya gerek yoktu. Bu duruma karşı silah elde savaşmaya hazır insanların varolduğunu bilmek ona yetiyordu. Bu insanların içten gelen devrimci ve yurtsever ideallerden esinlendiklerini bilmek onun için yeterliydi. Fazlasıyla yeterliydi.

1956 Kasımının sonlarında bir gün, bizimle birlikte Küba'ya doğru yola çıkmaya karar verdi. Bu yolculuğun onun için özellikle çok zor olduğunu hatırlıyorum, çünkü yol hazırlığı koşulları içinde kendisine gerekli olan ilaçları bile yanına alamamıştı. Yolculuk sırasında, şiddetli bir astım krizine yakalandı, hastalığın pençesinde çaresizdi, yine de ağzından tek bir şikayet sözü çıkmadı.

* Guatemala'da, Jacobo Arbenz rejimi, Washington'un hoşuna gitmeyen bazı önlemler almıştı. Bunların en önemlisi, United Fruit Company'ye zarar veren bir tarım reformuydu. Kitlesel bir kampanya görünümü altında, CIA 1954'te, Albay Carlos Castillo Armas liderliğinde, sağcı diktatörlüğü başa getiren bir darbe yapmayı başardı. O tarihlerde Guevara Guatemala'daydı ve bu olaylara tanık olmuştu.

Vardık, ilk yürüyüşümüze giriştik, ilk geri çekilmemizin acısını yaşadık ve birkaç hafta sonra, Granma yolculuğuna katılanlardan sağ kalanlar biraraya gelmeyi başardı. Che yine birliğimizin doktoruydu.

İlk savaşımızdan zaferle çıktık, artık Che birliklerimizde hem askerlik, hem de doktorluk yapıyordu. İkinci savaşımızdan da zaferle çıktığımızda, Che artık yalnızca bir asker değil, savaşın en önde gelen kahramanlarından biriydi, tüm askeri eylemlerinde ona özgü olan olağanüstü başarılardan birini kazanmıştı bile. Güçlerimiz gelişmeye devam etti ve yine son derece önemli olan yeni bir savaşa giriştik.

Durum zordu. Aldığımız istihbarat birçok bakımdan yanlıştı. Şafakta, gündüz ışığında, deniz kenarında, iyi korunmuş, güçlü silahlarla savunulan mevzilere saldıracaktık. Düşman birlikleri gerimizdeydi, pek uzakta da değillerdi. Bu karmaşık koşullarda, askerlerimizden olağanüstü bir çaba istememiz gerekiyordu.

Yoldaş Juan Almeida, en güç görevlerden birini üzerine aldı, fakat yan kanatlardan biri saldırı güçlerinden yoksun kalmıştı, bu yüzden tüm harekat tehlikeye giriyordu. O anda, doktor olarak çalışmasını da bir yandan sürdüren Che, yanına iki-üç adam aldı, bunlardan biri makinalı tüfekliydi, birkaç saniye içinde saldırıyı başlattılar.

O durumda yalnızca seçkin bir savaşçı değil, aynı zamanda harika bir doktordu, hem yaralanan yoldaşlarımızın yardımına koşuyor, hem de yaralı düşman askerlerine bakıyordu.

Tüm silahlar elden gittiğinde, bulunduğumuz konumu terketmek zorunda kalıp birçok düşman birliğinin saldırılarına göğüs gererek uzun bir yoldan geri çekildiğimizde, birinin yaralılarla birlikte geride kalması gerekiyordu. Che kaldı. askerlerimizden küçük bir grubun yardımıyla yaralılara baktı, hayatlarını kurtardı, sonra onlarla birlikte yürüyüş kolumuza katıldı.

O günden sonra, Che, yetenekli ve yiğit bir lider olarak hep yanımızdaydı, zor bir görev söz konusu olduğunda, «üzerine alır mısın?» diye sorulmasını beklemezdi bile.

El Uvero savaşında da böyle oldu. Yine aynı mükemmel davranışları gösterdi. İlk günlerde, beklenmedik bir durum ortaya çıkmış, küçük birliğimiz birkaç uçağın saldırısına uğramıştı. Bombardıman altında geri çekilmek zorunda kaldık. Belirli bir uzaklığa dek yürüdükten sonra, ilk eylemde bizimle birlikte olan, fakat sonra ailelerini ziyaret etmek için izin alıp evlerine giden bazı köylü askerlerimizin tüfeklerini hatırladık. O günlerde, henüz çekirdek halindeki ordumuz tam bir disipline kavuşmamıştı. Tüfeklerin belki de kaybolduğunu düşündük. Daha sonun ortaya çıkar çıkmaz Che gönüllü oldu, bombardıman sürüp giderken tüfekleri kurtarmak için öne atıldı.

En başta gelen belirleyici özelliklerinden biri, en tehlikeli görevler için derhal gönüllü olmakta gösterdiği yiğitlikti. Elbette ki, bu da büyük bir hayranlık uyandırıyordu -her zamanki hayranlığın iki katını uyandırıyordu. Bu ülkede doğmamış olan, bizimle savaşan bir asker, derin düşüncelere sahip bir adam, zihni kıtanın diğer parçalarında mücadele etme hayalleriyle dolu bir kişi, her an en tehlikeli görevleri üstlenecek kadar, hayatını sürekli tehlikeye atacak kadar kendi kaderini hiçe sayan, kendini feda eden yiğit bir savaşçıydı.

Sierra Maestra'da örgütlenen ikinci savaş kolunun komutanlığını ve liderliğini işte böyle elde etti. O günden sonra da sürekli yükseldi. Savaş süresince en yüksek kademelere ulaşan büyük bir askerdi.

Che, eşi bulunmaz bir asker, eşi bulunmaz bir liderdi. Che, askeri görüş açısından, olağanüstü yetenekli, olağanüstü cesaretli, olağanüstü mücadeleci bir insandı. Gerillacı olarak, bir tek Achille topuğu vardı, son derece mücadeleci karakterliydi ve tehlikeyi küçümserdi.*

Düşman, onun ölümünden bazı sonuçlar alacağına inanıyor. Che, savaş uzmanıydı. Gerillacılığın sanatçısıydı. Bunu sayısız kereler gösterdi, Fakat, özellikle iki olağanüstü olayla çok

* Achille'in topuğu: Mirmidon kralı, Homer'in en ünlü kahramanı Achille'in bir tek zayıf yeri vardı, o da topuğuydu. Truva kuşatmasında, Paris'in attığı zehirli okla topuğundan vurulup öldü.

mükemmel biçimde kanıtladı. Bunlardan ilki, askeri bir kola komuta ettiği işgal harekatıdır. Bu kolu, düz ve hiç bilinmeyen bir arazide, binlerce düşman askeri izliyordu. Burada Che, Camilo Cienfuegos ile birlikte olağanüstü askeri başarılar kazandı. Las Villas bölgesindeki yıldırım harekatında, özellikle, tanklarla, topçu ateşiyle, binlerce piyade askeriyle savunulan Santa Clara kentine yaptıkları cüretkar baskında da gösterdikleri başarı büyüktü. Bu iki kahramanlık, onu olağanüstü yetenekli bir lider, devrimci savaşın ustası, sanatçısı olarak tarihe geçirdi.

Yine de, kahramanca ve şanlı ölümünden sonra, bir takım kişiler, onun görüşlerinin, gerilla teorisinin değerini inkar etmeye kalkışıyorlar. Bir sanatçı ölebilir -özellikle gerilla savaşı gibi tehlikeli bir alanın sanatçısıysa- ama asla ölmeyecek olan, yoluna hayatını adadığı, zekasını uğruna seferber ettiği sanattır.

Bu sanatçının savaşta ölmesinde şaşılacak ne var? Asıl şaşılacak olan, devrimci mücadelemizde, hayatını pekçok kez tehlikeye attığında, çarpışmalar sırasında ölmemiş olmasıdır. Çoğu kez, önemsiz eylemlerde, hayatını kaybetmesin diye onu geri çekmek gerekiyordu.

İşte sonunda bir çarpışmada -katıldığı pekçok çarpışmadan birindehayatını yitirdi. Bu çarpışmadan önceki koşulları, yada aşırı derecede mücadeleci tutumu içinde nereye kadar çarpışabileceğini tam olarak anlamamıza yetecek kadar bilgimiz yok. Fakat gerilla savaşçısı olarak bir Achille topuğuna sahipse, bu onun son dereceye varan mücadeleciliği, tehlikeyi hiçe saymasıydı, diye tekrarlamaktan çekinmeyiz.

Bu yönden, ona hak veremiyoruz, çünkü onun hayatını, deneyimini, lider olarak yeteneğini, otoritesini, onun hayatındaki herşeyi, kendisinin düşündüğünden çok daha değerli, kıyas kabul etmeyecek kadar, çok daha değerli sayıyoruz.

Bu davranışında, insanın tarihte göreli bir değere sahibolduğu, insanların düşmesiyle davanın yenilmeyeceği, tarihin güçlü yürüyüşünün liderlerin ölümüyle durmayacağı düşüncesinden esinlenmiş olabilir.

Bu gerçektir, bundan kuşku duyulamaz. O insana olan inancını gösterdi, düşüncelere olan inancını kendi örneğiyle ka-

nıtladı. Bununla birlikte -birkaç gün önce söylediğim gibi- bütün yüreğimizle, onu yeni yeni zaferlerin yaratıcısı olarak görmek istiyorduk, onun önderliğinde yaratılacak zaferleri görmek istiyorduk, çünkü onun deneyimine sahip, onun çapında, onun gerekten benzersiz yeteneğini taşıyan insanlara her zaman rastlanmaz.

Onun örneğinin değerini tam olarak anlıyoruz. Pekçok insanın onun örneğine göre yaşayacağına, halkın içinden onun gibi insanlar çıkacağına kesinlikle inanıyoruz.

Che'de biraraya gelen tüm erdemlere sahip bir insan bulmak kolay değildir. Bir kişinin, kendiliğinden onunkine benzer bir karakter geliştirmesi kolay değildir. Ona yetişmek zor, onu aşmaksa çok zordur. Ama onun gibi insanların oluşturduğu örneğin, o çapta kişilerin ortaya çıkmasında katkıda bulunacağını söylemek isterim.

Che'de hayran olduğunuz yalnızca savaşçı kişi, büyük olayları gerçekleştirmeye yeterli insan değildir. Yaptıkları, yapmakta oldukları, bir avuç kişiyle , yankee emperyalizmince gönderilen yankee danışmanlarının eğittiği, tüm komşu oligarşilerce desteklenen yönetici sınıflara ait orduya karşı savaş açması, bütün bunlar, başlıbaşına olağanüstü olaylardır.

Tarihin sayfalarını karıştırdığımızda, bu kadar az adamla bu derece önemli görevlere atılan, bu kadar az adamla bu denli büyük güçlere karşı çarpışan bir başka lider bulamayız. Kendine böylesine güvenin, halka böylesine güvenin, insanın mücadele yeteneğine böylesine güvenin bir eşi tarih sayfalarında aranabilir -ama, asla bulunamaz.

Ve o öldü.

Düşman böylelikle onun düşüncelerinin, gerilla kavramının, silahlı devrimci savaş görüşünün yenildiğine inanıyor. Şansları rast gitti de fiziksel varlığına son verebildiler yalnızca. Yalnızca, düşmanın savaşta herzaman kazanabileceği geçici bir avantaj elde edebildiler. Onun özelliklerinin, son sınırına varan mücadeleciliğinin, tehlikeyi hiçe sayışının, bu beklenmedik anda, bu savaşta da diğer birçok savaştaki gibi şansın düş-

manın yüzüne gülüşünde, kaderin böyle birdenbire düşmandan yana tavır alışında, ne derecede yardımcı olduğunu bilmiyoruz.

Bizim bağımsızlık savaşımızda da böyle oldu. Dos Rios'daki savaşta bağımsızlık savaşımızın havarisini öldürdüler, Punta Brava'daki çarpışmada yüzlerce savaşın eski tüfek askeri Antonio Maceo'yu şehidettiler. Bağımsızlık mücadelemizde sayısız önder, sayısız yurtsever savaşırken öldürüldü. Yine de, Küba davası yenilgiye uğramadı.*

Che'nin ölümü -birkaç gün önce de söylediğimiz gibi- devrimci harekete indirilen çok ağır,çok müthiş bir darbedir. En deneyimli ve en yetenekli liderinden yoksun etti hareketi bu darbe.

Zafer hayalleri kuranlar aldanıyorlar. Bu ölümün onun düşüncelerinin sonu, taktiklerinin, gerilla kavramının, teorisinin bitimi olduğunu düşünenler çok yanılıyorlar. Çünkü bu düşen adam, bir ölümlü olarak, bir asker olarak, bir lider olarak, pekçok kez göğsünü mermilere siper eden bir savaşçı olarak, onu şans eseri öldürenlerden çok daha fazla kitleleri etkileme olanağına sahiptir.

Ama, yine de, devrimciler bu ağır kayıba nasıl dayansınlar? Onun yokluğuna nasıl dayansınlar? Che bu konuda görüşünü açıklayacak olsaydı,ne derdi acaba? O, görüşünü daha önce belirtti, Latin Amerika Dayanışma Konferansına gönderdiği mesajda «Savaş çağrımız kulaktan kulağa yayılacaksa ve silahlarımızı almak için başka eller uzanacaksa, ölüm nereden gelirse gelsin, hoş geldi, safa geldi,» diye yazarken bu görüşü açıkça ortaya koydu.

---

* Küba'nın ispanyol istilasından kurtulup bağımsızlığına kavuşması birçok aşamayla gerçekleştirilmiştir: On yıl savaşları (1868-78), "Küçük Savaş" (1879-80) ve İspanya'nın yenilgisiyle biten 1895-98 savaşı. Bunun sonuncunda Küba biçimsel olarak bağımsızlığına kavuşmakla birlikte ABD'nin işgali altında kaldı. Küba bağımsızlığının havarisi denilen Jose Marti 1895'te savaşırken öldürüldü, Antonio Maceo ise 1896'da şehidedildi.

Onun savaş çığlığı bir değil, milyonlarca kulağa ulaşacak. Silahları almak için bir değil, milyonlarca el uzanacak. Yeni liderler doğacak. Kulakları savaş çığlığını duyan ve elleri silahlara uzananlar halkın safları arasından çıkan önderlere ihtiyaç duyacak; yine, tüm devrimlerdeki gibi, önderler ortaya çıkacak.

Che gibi olağanüstü deneyimli ve muazzam yetenekli bir öndere hemen ulaşamayacak bu eller. Liderler uzun mücadele süreçleri içinde oluşacak. Bu önderler, savaş çığlığını kulağı duyan milyonlar arasından, elleri er geç silahlara uzanacak olan milyonlar arasından çıkacak.

Onun ölümünün, zorunlu olarak, devrimci mücadele pratiği alanında derhal yankı uyandıracağını, bu mücadelenin gelişiminin pratiği alanında derhal etkili olacağını düşünmüyoruz. Che, yeniden silaha sarıldığında,derhal zafere ulaşmayı beklemiyordu, oligarşi ve emperyalizmin güçleri karşısında hızla zafere koşacağını sanmıyordu. Deneyimli bir lider olarak, beş,on, onbeş hatta yirmi yıllık bir savaşa hazırlanmıştı. Beş, on, onbeş yada yirmi yıllık bir savaşa, gerekirse ömrü boyunca savaşmaya hazırdı! Bu bakış açısından, ölümü -daha doğrusu örneği- muazzam bir etki yaratacaktır. Bu örneğin gücü yenilmez olacaktır.

Şans düşüncesine dört elle sarılanlar, onun lider olarak deneyimini, büyük gücünü boşu boşuna inkara çabalıyorlar. Che, olağanüstü yetenekli bir askeri liderdi. Ama, biz Che'yi hatırladığımızda, Che'yi düşündüğümüzde, temelde onun askeri başarılarını düşünmeyiz. Hayır! Savaş bir araçtır, amaç değildir. Savaş, devrimcilerin elinde bir alettir. Önemli olan devrimdir. Önemli olan devrim davası, devrimci düşünceler, devrimci hedefler, devrimci duygular, devrimci erdemlerdir!

İşte bu alanda, düşünce alanında, duygu alanında, devrimci erdemler alanında, zeka alanında -askeri erdemleri bir yana- bu büyük kaybın ne anlama geldiğini ruhumuzun ta derinliklerinde duyuyoruz.

Çünkü Che'nin olağanüstü kişiliği pek ender biraraya gelen erdemlerden biçimlenmişti. Emsalsiz bir eylem adamıydı, ama Che yalnızca benzeri görülmemiş bir eylem adamı değildi, en-

gin bir hayalgücüne, büyük bir zekaya sahipti, geniş kültürlüydü, derin bir düşünürdü. Onun kişiliğinde bir düşünce adamıyla bir eylem adamı birleşmişti.

Che yalnızca düşünce adamı -derin düşünceler adamı- ve eylem adamı olmak gibi çifte özellik taşımakla kalmaz, bir devrimcinin sahibolduğu erdemlerin tam anlatımı diye tanımlanabilecek tüm yüksek nitelikleri kendinde toplardı. Son derece dürüsttü, onuruna yüce bir değer verirdi, kesinlikle içtenlikliydi, günlük yaşamında, bulduğuyla yetinen bir kişiydi, çok yalın bir hayat sürerdi, davranışlarında en küçük bir kusur bulunmazdı. Bu erdemleriyle, gerçek bir devrimci ömeği oluşturuyordu.

Bir insan ölünce, konuşmalar yapmak, onun değerli yönlerini vurgulamak gelenektir. Ama, bir insanın, ölümünün ardından, Che için söylediklerimizden daha haklı, daha doğru biçimde anıldığı enderdir. O, devrimci erdemlerin cisimleşmiş biçimiydi!

Bir başka niteliği daha vardı, ne zeka, ne de irade özelliğiydi, mücadeleden, yada deneyimden kaynaklanan bir nitelik de değildi, yüreğinin özelliğiydi: Che olağanüstü sevecen, olağanüstü duygulıydı.

Onun hayatını düşündüğümüzde, kişiliğinde yalnızca bir eylem adamının değil, aynı zamanda bir düşünce adamının, kusursuz devrimci erdemlere sahip bir insanın özelliklerini birarada getirmekle kalmayıp demir gibi bir karakterle, çelik iradeyi, yenilmez dayanıklılığı da ekleyerek olağanüstü duygulu bir insanın özellikleriyle birleştirip en olağanüstü nitelikleri taşıyan biricik örnek olduğunu söylememiz bundandır.

Bu nedenle, gelecek kuşaklara, yalnız önde gelen bir asker olarak deneyimini, bilgisini bırakmakla kalmadı, zekasının ürünlerini de aktardı. Dilimizin bir ustasına yakışacak hüneriyle yazardı. Savaş sahnelerini anlatması eşsiz benzersizdir. Düşüncelerinin derinliği çarpıcıdır. Ne yazarsa yazsın son derece ciddi, son derece derin yazardı. Yazılarının devrimci düşüncenin klasik belgeleri olarak sonsuza dek kalacağına en küçük bir kuşku duymaksızın inanıyoruz.

Bu keskin ve derin zekasının ürünü olarak, sayısız anı, sayısız öykü miras bıraktı, onun emeği olmasaydı belki de bunlar ebediyen unutulup gidecekti.

Yorulmak nedir bilmeden çalıştı, ülkemize hizmet ettiği yıllarda bir tek gününü bile dinlenmeye ayırmadı. Sorumlulukları büyüktü ve pek çoktu: Ulusal Bankanın müdürlüğü, Planlama Merkezi yöneticiliği, sanayi bakanlığı, askeri alayların komutanlığı, politik, ekonomik heyetlerin yada dostluk delegasyonlarının başkanlığı.

İşlek zekası her türden görevi son derece büyük bir kendine güven ve başarıyla yerine getirmesine yeterdi. Birçok uluslararası konferansta ülkemizi parlak biçimde temsil etti, savaşta askerlerine parlak biçimde önderlik etti, hangi kurumun başına getirilirse getirilsin çalışmalarıyla herkese örnek oldu. Onun için tatil günü yoktu, dinlenme saati yoktu!

Çalıştığı büroya bir göz atsak, gecenin çok geç saatlerine kadar okuduğunu, yada daha doğrusu, okuduğunu ve çalıştığını görürdük. Çünkü tüm sorunları ele alıp incelerdi, bıkmak yorulmak bilmez bir okuyucuydu. Öğrenmeye susamışlığı hiç kesilmez, uykudan çaldığı saatleri çalışmaya, okuyup araştırmaya ayırırdı.

Tatil günleriniyse gönüllü çalışma doldurulurdu. Bugün tüm ülkede yüzbinlerce kişinin yürüttüğü gönüllü çalışmaya esin veren, ilk ve en büyük inisiyatifi kullanan Che'dir. Halkımızın giderek artan çabalarla katıldığı bu etkinliği ülkemizde başlatan Che'dir.

Che'nin devrimci olarak, komünist devrimci olarak, gerçek bir komünist olarak ahlak değerlerine sınırsız inancı vardı. Onun, insan bilincine sınırsız inancı vardı. Onun, insan toplumunda, komünizmin kurulmasında, manevi özendirici güçlerin temel hareket kolu olduğunu kesin bir açıklıkla gördüğünü de söylemeliyiz.

Pekçok şeyi düşündü, geliştirdi ve yazdı. Böyle bir günde, Che'nin yazılarının, politik ve devrimci düşüncelerinin Küba devrimi sürecinde ve Latin Amerika devrimci sürecinde asla tükenmez, eksilmez, sonsuza dek sürecek bir değer taşıyacağı

belirtilmelidir. Onun düşünceleri -eylem adamının, düşünce adamının, eksiksiz ahlaki değerlere, üstün duyarlığa, kusursuz davranışlara sahip bir insanın düşünceleri olarak- evrensel bir öneme sahiptir ve her zaman sahibolacaktır.

Emperyalistler, bu gerilla savaşçısını eylem sırasında öldürerek kazandıkları zaferle övünüyorlar. Emperyalistler, böylesine mükemmel bir eylem adamını öldürmekle övünüyorlar. Fakat, emperyalistler, eylem adamlığının, bu savaşçının pekçok yönlerinden yalnızca biri olduğunu, belki de unutuyor yada unutmuş gibi davranıyorlar. Eğer yastan sözediyorsak, yalnızca bir eylem adamını kaybettiğimiz için yas tutmuyoruz. Yüksek erdemlere sahip bir insanın kaybına üzülüyoruz. Üstün ahlaklı bir insanı yitirdiğimiz için acı duyuyoruz. Eşi benzeri bulunmayan, duygulu, dost insanı kaybettiğimiz için acılıyız. Böylesine zeki ve yetenekli bir insanın ölümüne kederleniyoruz. Öldüğünde yalnızca otuzdokuz yaşında olduğunu düşündükçe üzülüyoruz. Böylesine büyük bir zekadan ve onun giderek zenginleşecek deneyiminden elde edebileceğimiz daha başka eserlerden yoksun kalışımıza yanıyoruz.

Devrimci hareket için bu kaybın ne boyutta olduğunu biliyoruz. Yine de, emperyalistlerin zayıf yanı şu: Bir insanı fiziksel olarak yokederlerse onun düşüncelerini, eserlerini, erdemlerini ve verdiği örneği de ortadan kaldırdıklarını sanıyorlar.

Buna öylesine utanmazca inanıyorlar ki, dünyanın en doğal şeyiymiş gibi, Che'yi eylem sırasında ağır yaraladıktan sonra, artık evrensel olarak kabul edilen koşullar altında nasıl öldürdüklerini hiç çekinmeden yayın yoluyla duyuruyorlar. Bunu kabullenmenin iğrençliğini bile farkedemiyorlar. Sanki eşkıyaların, oligarkların ve kiralık askerlerin ağır yaralı bir devrimci savaşçıyı vurma hakları varmış gibi bunu açıkça ilan ediyorlar.

Daha beteri, bunu niye yaptıklarını da açıklıyorlar. Che'nin yargılanmasının dünyayı sarsacağını, bu devrimciyi sanık sandalyesine oturtmanın olanaksızlığını öne sürüyorlar.

Bu da yetmiyor, naaşını yakmaktan geri kalmıyorlar. Doğru olsun olmasın, cesedi yaktıklarını, kesin biçimde açıkladı-

lar. Bu da onların korkmaya başladığını gösteriyor, bir savaşçıyı fiziksel bakımdan ortadan kaldırmakla onun düşüncelerini, oluşturduğu örneği de silip yokettiklerinden pek emin değiller artık.

Che, bu kıtanın ezilenlerinin, sömürülenlerinin, çıkarlarını ve davasını savunurken öldü. Che, bu dünyanın yoksullarının, aşağılananlarının davasını savunurken öldü. Bu davayı savunurken gösterdiği örnek davranışı ve fedakarlığı, en gözü dönmüş düşmanları tarafından bile tartışılamaz.

Tarihin de gösterdiği gibi, onun tavrını alan, yoksulların davası için herşeyi yapan ve herşeyini veren insanlar, her geçen günle birlikte daha da ölümsüzleşir, her geçen günle birlikte halkların kalbine daha da derinden gömülürler. Emperyalist düşmanlar bunu görmeye başladılar; çok geçmeden Che'nin ölümünün de, yeşeren bir tohum gibi onu izlemeye, onu örnek almaya kararlı pekçok insan yarattığı kanıtlanacaktır.

Bu kıtada, devrimci davanın bu darbenin altından silkinip kalkacağından, bu kıtanın devrimci hareketinin, bu darbenin altında ezilmeyeceğinden kesinlikle eminiz.

Devrimci bakış açısından, halkımızın bakış açısından Che'nin örneğini nasıl görmeliyiz? Onu yitirdiğimizi mi düşünmeliyiz? Onun yeni yazılarını okuyamayacağız, bu doğru. Sesini artık duyamayacağız, bu da doğru. Ama Che dünyaya bir miras bıraktı, büyük bir miras ve bizler onu o denli yakından tanıyanlar, Che'nin mirasçıları olabiliriz.

O, bize devrimci düşüncesini, devrimci erdemlerini bıraktı. Bize karakterini, iradesini, dayanıklılığını, çalışma anlayışını miras bıraktı. Tek kelime ile bize örneğini miras bıraktı! Che'nin örneği halkımızı biçimlendirecektir. Che'nin örneği halkımızın ulaşmak istediği ideal olacaktır!

Devrimci savaşçılarımızın, militanlarımızın, insanlarımızın nasıl olmasını istediğimizi açıklamamız gerekirse, hiç duraksamaksızın yalnız şunu söylemeliyiz: «Che gibi olsunlar!» Gelecek kuşakların nasıl olmasını istediğimizi açıklamamız gerekirse, yalnız şunu söylemeliyiz: «Che gibi olsunlar!» Çocuklarımızın nasıl eğitilmesini istediğimizi açıklamamız gerekirse, yine

hiç duraksamaksızın: «Che'nin düşüncelerine uygun biçimde eğitilmelerini istiyoruz!» demeliyiz. Eğer örnek bir insan, bugüne değil, geleceğe özgü örnek bir insan arıyorsak, tüm kalbimle söylüyorum, davranışında kusursuz, eyleminde kusursuz böyle bir örnek, Che'dir ancak! Çocuklarımızın ilerde ne olmalarını dilediğimizi açıklamamız gerekiyorsa, ateşli devrimciler olarak, ta yürekten «Che gibi olmalarını istiyoruz!» demeliyiz.

Che yalnız bizim halkımız için değil, tüm Latin Amerika halkları için, bir insanın nasıl olması gerektiğini gösteren bir model olmuştur. Che, yalın devrimci yaşayışı, devrimci fedakarlığı, devrimci savaşçılığı, devrimci çalışma anlayışını en yüksek düzeyde temsil etmiştir. Che, marksizm-leninizm düşüncelerine, en yeni, en saf, en devrimci anlatımı kazandırmıştır. Günümüzde hiç kimse proletarya enternasyonalizmi ruhunu Che gibi mümkün olan en yüksek düzeye ulaştıramamıştır.

Birisi proletarya enternasyonalizminden sözettiğinde Che akla gelecek, proletarya enternasyonalistliğine örnek arandığında, en önce, Che'nin oluşturduğu örnek ortaya atılacaktır. Ulusal bayraklar, önyargılar, şovenlik, bencillik onun zihninden ve yüreğinden kaybolmuştu. Hangisi olursa olsun, tüm halkların yararına, tüm halkların davası uğruna kanını hemen, cömertçe akıtmaya hazırdı.

Ezilenlerin, sömrülenlerin, yoksulların, aşağılananların uğruna birçok savaşta yaralandığında kanı bizim topraklarımıza döküldü, sonunda Bolivya topraklarına aktı. Bu kan ezilenler, sömürülenler için aktı. Bu kan Amerika halkları ve Vietnam halkı için aktı; çünkü Che, Bolivya'da emperyalizme yada oligarşilere karşı savaşırken, Vietnam'a mümkün olan en yüksek dayanışmayı sunduğunu biliyordu.

İşte bu nedenle, yoldaşlarım, geleceğe umutla bakmalıyız. Che'nin örneğine, herzaman esinlenmek için bakmalıyız; mücadelede esin için, dayanıklılıkta esin için, düşmanla uzlaşmazlıkta esin için, enternasyonalist duygularda esin için bakmalıyız bu örneğe.

Artık, bu geceki duygulandırıcı törenden sonra, halkımızın duygulu olduğunu, savaşta ölen bir kahramanın anısını nasıl

onurlandıracağını bilen, kadirbilir bir halk olduğunu, halkımızın kendisine hizmet edenleri unutmadığını kanıtlayan, devrimci mücadeleyle halkımızın dayanışmasını ve bu halkın devrimin bayrağını yükseltip daha da yükseklerde dalgalandıracağını kanıtlayan bu büyük, inanılmaz -büyüklüğüyle, disipliniyle, inanç birliğiyle inanılmaz- şükran gösterisinden sonra, bugün, bu geçmişi anma anında, ruhlarımızı iyimserlikle, geleceğe güvenle, halkların nihai zaferine kesin inançla yüceltip Che'ye ve onunla birlikte savaşıp ölenlere şöyle diyelim:

Hasta la victoria siempre!
(Hep ileri, zafere kadar!)

Patria o muerte!
(Ya vatan, ya ölüm!)

Venceremos!
(Yeneceğiz!)

1 POLİTİK EGEMENLİK VE EKONOMİK BAĞIMSIZLIK*

Sözlerime başlarken tüm kübalı izleyicilerimi selamlamayı görev bilirim. Ayrıca, doğrudan doğruya işçi ve köylülerimize ulaşan bu tür bir halk eğitimi programının önemini de yoldaşlarımıza hatırlatmak isterim. Amacımız, devrimci gerçeği, özellikle bu gerçeği çarpıtmak için uydurulmuş bir dilin bütün yapaylığından arındırarak dinleyicilerimize sunmaktır.

Bu konferans dizisini başlatmak bana onur veriyor. Önce, yoldaşımız Ra l Castro'nun bu görevi üstlenmesi düşünülmüştü, ancak ekonomik konular ele alındığı için, Ra l ilk konuşmayı benim yapmamı istedi. Devrimin askerleri olarak,

* "Halk Üniversitesi" adlı televizyon dizisinin ilk programında 20 Mart 1960 günü yapılan konuşma. Dizi, devrim liderlerinin konuşmalarından oluşuyor, pazar günleri canlı olarak yayınlanıyor, soru-cevap ve tartışmalarla tamamlanıyordu. Küba'daki ekonomik gelişmeleri konu alan bu sohbet stüdyoda birkaç yüz izleyicinin huzurunda yapılmış, ilk kez 23 Mart 1960'da Hoy'da (Bugün) yayınlanmıştır.

göreve çağrıldığımızda, bizden istenen çalışmaları derhal yapıyoruz. Bu nedenle, sık sık, ideal bir eğitim almadığımız konulara da el atmak zorunda kalıyoruz. Bu kez de böyle oldu: Politik egemenlik ve ekonomik bağımsızlık konusunun taşıdığı büyük önemi basit kelimelerle, herkesin anlayabileceği biçimde açıklamaya çalışacağım. Bu iki terimin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu da belirtmeliyim. Bu iki büyük amaçtan biri diğerinden önce gelebilir -Küba'da bir zamanlar görüldüğü gibi- ama zorunlu olarak bu iki kavram ayrılmazdır ve kısa bir süre içinde birleşirler. Bazı hallerde bu birleşme olumlu biçimde gerçekleşir, politik bağımsızlığını kazanan ve ardından hemen ekonomik bağımsızlığını elde etmek için mücadeleye atılan Küba örneğindeki gibi. Bazen de, politik bağımsızlığa erişmekle yada bu amaca yönelmekle birlikte, ekonomik bağımsızlıklarını güvence altına alamadıklarından politik bağımsızlıklarının da zayıflamasına, sonunda tümüyle yitip gitmesine yolaçan ülkelerde olduğu gibi sonuç olumsuzdur. Şimdiki devrimci görevimiz, yalnızca tehditlerle dolu bugünümüzü değil, geleceğimizi de düşünmektir.

Günümüzün parolası planlamadır. Küba'da, gelecek yıllarda ortaya çıkacak tüm sorunların çözümü bilinçli ve akılcı biçimde programlanmalıdır. Yalnızca, hemen şimdi, yada az bir süre sonra uğrayacağımız bir saldırıya karşılık vermeyi veya karşı saldırıya geçmeyi düşünmekle yetinemeyiz. Geleceği önceden görmemizi sağlayacak tam bir plan hazırlamak için sürekli çaba harcamalıyız. Devrimin adamları geleceklerine doğru bilinçli adımlarla ilerlemelidir, fakat, devrimin adamlarının bunu yapması yetmez, tümüyle Küba halkının, tüm devrimci ilkeleri tam anlamıyla anlaması ve bazılarının kuşkuyla baktığı bugünlerin ötesinde, mutlu ve şanlı yarınların bizi beklediğini bilmesi gerekir. Gerçekte, Amerika'da özgürlüğün temel taşını biz koyduk, böyle bir programın önemi bundandır, bir mesajı olan herkes bunu bildirmelidir. Yeni birşey değil bu: Başbakanımız kameraların önünde göründüğünde, ancak onun gibi büyük bir eğitimcinin verebileceği şahane dersler veriyor. Eğitim programımızı da planladık, ayrı ayrı özel konular biçiminde sunmak istiyoruz. Yalnızca röpor-

tajlarda sorulacak sorulara cevap vermekle yetinmeyeceğiz. Şimdi, daha önce de belirttiğim gibi, bugünkü konumuz olan politik egemenlik ve ekonomik bağımsızlığa gelelim.

Sürekli birlikte olması gereken bu iki terimin, bu iki kavramın gerçeğe dönüşmesi için devrimin şu sıralar harcadığı çabalardan sözetmeden önce, bunları sizin için tanımlamamız ve açıklamamız gerekir. Tanımlar hiçbir zaman doyurucu değildir, terimleri dondurur ve cansızlaştırırlar, yine de bu ikiz terimler konusunda sizlere genel bir görüş kazandırmalıyız. Bazıları egemenliğin ne olduğunu anlamıyor (yada anlamak istemiyor, o da aynı kapıya çıkar) ve ülkemiz benim de katılma onuruna eriştiğim, Sovyetler Birliği'yle imzalanan ticaret anlaşması gibi bir anlaşma imzalayıp onlardan kredi aldığında deliye dönüyorlar. Egemenlik mücadelesinin Latin Amerika tarihinde öncüleri vardır. Daha iki gün önce, Meksika'da petrol şirketlerinin* General Lázano Cárdenas hükümeti zamanında kamulaştırılmasının yıldönümüydü. Biz gençler, o sıralarda çocuktuk; yirmi yıldan fazla zaman geçti aradan. Olayın, o günün koşullarında, Amerika'da yarattığı şoku tam anlamıyla hatırlayamıyoruz. Ama, ne olursa olsun, suçlamalar şu anda Küba'ya ve daha yakın bir geçmişte Guatemala'ya yöneltilenlerin, bir de kişi olarak benim yaşadıklarımın aynıydı. Gelecekte, özgürlük yolunda, sağlam adımlarla ilerlemeye karar verecek olan tüm uluslar aynı suçlamalara uğrayacaklardır. Şu an, hiç abartmasız şunu öne sürebiliriz: Lider bir ülkenin önemini ve dürüstlüğünü belirleyen, Amerika Birleşik Devletleri'nin büyük iş adamları, büyük basın organları, köşe yazarları ve diğer sözcüleridir, yalnız, söylediklerini tersine çevirmek koşuluyla. Bir lidere, ne denli saldırılıyorsa, o denli iyi ve o denli doğru yolda demektir. Bugün biz, en çok saldırılan ülke ve hükümet olma ayrıcalığına sahibiz, Yalnızca şu an için de değil, tüm Latin Amerika tarihi gözönüne getirilirse, ne Guatemala, ne de 1938 yada 1936'da General Cárdenas kamulaştırmayı emrettiğinde Meksika bizim kadar saldırıya uğramıştır. O zamanlarda,

* 1938'de, Meksika'da, ingiliz ve ABD mülkiyetindeki petrol şirketleri.

petrol Meksika'nın hayatında çok önemli bir rol oynuyordu. Bizim içinse şeker aynı derecede önemlidir: Tek pazara sunulan tek cins ürün olması sözkonusudur.

Gericiliğin sözcüleri "şeker olmazsa ülke batar" diye avaz avaz bağırıyor. Bu pazar artık şekerimizi satın almazsa ülkenin iflasına kesin gözüyle bakıyorlar. Sanki şekerimizi satın alanların biricik isteği bize yardım etmekmiş gibi. Yüzyıllar boyunca, politik iktidar önce köle sahiplerinin, daha sonra feodal derebeylerinin elinde kaldı; bunlar, düşmanlarına, kendilerine başkaldıranlara ve ezilenlere karşı savaşlarını kolaylaştırmak için gücü içlerinden birine, onları birleştiren birine, en kararlı, belki de en zalim olana devrediyorlardı. Bu kişi kral, ülke yöneticisi oluyor, despot kesiliyor, tarih dönemleri boyunca, baskısını yavaş yavaş arttırarak, iradesini mutlak kılana dek, zorla kabul ettirmeyi sürdürüyordu.

Elbette, burada insanlığın tüm tarihini anlatacak değiliz. Hem, kralların zamanı geçti artık. Avrupa'da birkaç örneği kaldı yalnız. Fulgencio Batista hiçbir zaman kendisine I.Fulgencio dedirtmek istememiştir. Birkaç güçlü komşusunun onu başkan olarak tanıması, ordusundaki subayların ona saygı duyması yeterliydi. Böylelikle fiziksel iktidarın, maddi gücün, ölüm aygıtının sahipleri onun buyruğu altına giriyor, içlerinden en güçlüsü, en zalimi ve yabancı dostlarınca en iyi korunanı olduğundan onu destekliyor ve karşısında boyun eğiyorlardı. Bugün taçsız krallar var, tekeller bunlar, tüm ülkelerin, bazan da tüm kıtaların gerçek efendileri. Afrika'nın, Asya'nın büyük bir kısmının ve ne yazık ki Latin Amerika'mızın durumu böyle. Bir zamanlar, tüm dünyayı bile ele geçirmeyi denediler. Bunun en çarpıcı örneği, büyük Alman tekellerinin temsilcisi Hitler'in, ırk üstünlüğü savını dünyaya 40 milyon cana kıyan bir savaşın zoruyla kabul ettirmeye kalkışmasıdır.

Tekellerin önemi çok büyüktür, öylesine büyüktür ki, cumhuriyetlerimizden bir çoğundaki politik iktidarı ortadan kaldırabilir. Birkaç yıl önce Papini'nin bir denemesini oku-

muştum. Öykünün kahramanı Gog bir cumhuriyet satınalır ve bu ülkenin cumhurbaşkanlarma, meclislere, ordulara sahibolduğunu sandığını, bu yüzden de kendini egemen saydığını, oysaki aslında satılmış olduğunu söyler.* Bu karikatür gerçeğe uyuyor. Bazı cumhuriyetler zorunlu olan tüm biçimsel nitelikleri taşımakla birlikte, aslında gücü herşeye yeten, nefret edilen avukat sahibi şimdi ölmüş olan United Fruit Company'nin ..??) iradesine bağımlıdırlar. Daha başkaları Standard Oil yada diğer petrol tekellerine bağlı, yahut da kalay krallarının, kahve tüccarlarının kontrolü altındadır. Bunlar Afrika ve Asya'nın sözünü etmeksizin kıtamızdan verdiğimiz bazı örneklerdir.

Başka bir deyişle, politik egemenlik yalnızca biçimsel tanımlamalarla açıklanamayacak bir kavramdır. Derinlere inmeli, kökenleri araştırmalıyız. Tüm dünyada ders kitapları, yasalar ve politikacılar, ulusal politik egemenliğin, çağdaş egemen devlet kavramından ayrı düşünülemeyeceğini öne sürerler. Bu böyle olmasaydı, bazı güçler sömürgelerini özgür ortak devletler diye nitelendirmez, sömürgeciliği başka terimler altında gizlemeye çabalamazlardı.**

Her ulusun egemenlikten az yada çok yararlanacağını, tümden yararlanacağını yada hiç yararlanmayacağını belirleyen rejim biçimine bu uluslar kendileri karar vermelidir. Fakat, ulusal egemenlik herşeyden önce bir ülkenin iç işlerine kimseyi karıştırmama hakkı, bir halkın kendisine en uygun hükümet biçimini ve hayat tarzını seçme hakkıdır. Bu, ulusun iradesine bağlıdır ve bir hükümetin kalmasına yada gitmesine ancak bu ulus karar verebilmelidir. Fakat tüm bu politik egemenlik, ulusal egemenlik ilkeleri, ekonomik bağımsızlıkla birlikte ele alınmazlarsa boş laflar olmaktan ileri gidemezler.

---

* Giovanni Papini (1881-1956): İtalyan şair ve hikaye yazarı, aynı zamanda edebiyat eleştirmeni. Guevara burada onun "Gog ve Magog" adlı denemesinden sözediyor.

** ABD sömürgesi "Puerto Rico Özgür Ortak Devleti"nden sözediliyor.

Konuşmamızın başında politik egemenlikle ekonomik bağımsızlığın birbirinden ayrılmaz olduğunu söylemiştik. Bir ülkenin kendi ekonomisi yoksa, yabancı sermaye buraya sokuluyorsa, o ülke bağımlı olduğu gücün koruyuculuğundan kurtulamaz. Hele kendisine ekonomik açıdan egemen olan ülkeyle çıkar çelişkisine düşerse iradesini hiç kabul ettiremez. Bu düşünce, henüz Küba halkı için kesinlikle açıklığa kavuşmuş değildir, daha ısrarla üstünde durmalıyız bu konunun. 1 Ocak 1959'da temeli atılan politik egemenlik, ancak tam bir ekonomik bağımsızlığa kavuştuğumuzda güçlenecektir. Her gün ekonomik bağımsızlığımız için yeni önlemler alırsak doğru yolda olduğumuzu söyleyebiliriz. Eğer hükümetin önlemleri bu ilerlemeyi durdurur yada bir adım geri çekilmemize neden olursa herşey mahvolur, yine, kaçınılmaz olarak, her ülkenin ve her toplumsal yapının niteliklerine göre az çok gizlenmiş sömürge sistemlerinden birinin parçası olmaya doğru gerisin geriye yol almaya başlarız.

Bugün, bu kavramları anlamak çok önemlidir. Salt kaba kuvvetle bir ülkenin politik egemenliğini boğmak çok güçleşti. En yeni iki örnek, İngiliz ve Fransız sömürgecilerinin Mısır'da Port-Said'e acımasızca ve alçakça saldırmaları, bir de ABD'nin Lübnan'a asker çıkartmasıdır.* Fakat denizerleri artık eskisi gibi hiçbir zarara uğramaksızın başka ülkelere gönderilemiyor ve bazı büyük tekellerin çıkarları sarsıldı diye bir ülkeyi işgal etmektense yalan ağları örmek çok daha kolaydır. Birleşmiş Milletler'in varolduğu, halkların seslerini duyurmak, oylarını kullanmak istediği günümüz koşullarında, egemenliğinden yararlanma hakkını isteyen bir ülkeyi istila etmek çok zorlaşmıştır. İlgili ülkedeki ve tüm dünyadaki kamuoyunu susturmak da kolay iş değildir. Ortam hazırlamak ve müdahaleyi iğrenç görünümünden kurtarmak için çok büyük bir propaganda çabasına girişmek gerekmektedir.

* 1956 Ekim-Kasım aylarında, Mısır, İngiliz, Fransız ve İsrail birliklerinin saldırısına uğradı. Bu olay Süveyş Kanalı'nın millileştirilmesinden hemen sonra olmuştur. 1958 Temmuzunda, Washington halkın karşı çıktığı ABD yanlısı rejimi desteklemek üzere Lübnan'a 15.000 deniz askeri çıkarttı.

İşte bize yapılmaya çalışılan da kesinlikle budur. Küba'yı bağımlı kılmak için herşeyin yapıldığını ve bunu önleme görevinin de bize düştüğünü her fırsatta ısrarla belirtmeliyiz. Bize ekonomik bakımdan istedikleri kadar saldırsınlar, biz de bilincimizi öylesine sağlamlaştırmalıyız ki maddi yönden tekelciler bize kendi ülkelerinin askerleri yada başka ülkelerden kiraladıkları askerlerle saldırdıklarında ödeyecekleri bedel; onları bu işe kalkışmaktan onları caydıracak kadar yüksek olsun. Bu ülkedeki devrimi gerekirse kanlı biçimde ezmeye hazırlanıyorlar, tek sebep de ülkemizi tam özgürlüğe kavuşturacak ve ekonomik özgürlüğümüzü politik özgürlüğümüze ve bugün eriştiğimiz politik olgunluğa yaraşır düzeye yükseltecek örnek önlemler alarak ekonomik özgürlük yolunda ilerlememizdir.

Siyasi iktidarı ele geçirdik. Halkın sımsıkı elinde tuttuğu bu iktidarla kurtuluş mücadelemizi başlattık. Halkın çıkar ve özlemlerine cevap veren bir iktidar olmaksızın egemenlik hayal bile edilemez. Halk iktidarı, yalnızca bakanlar kurulu, polis örgütü, mahkemeler ve tüm hükümet organlarının halkın elinde bulunması anlamına gelmez, ekonomik kuruluşlar da halkın eline geçmelidir. Devrimci iktidar yada politik egemenlik, ulusal egemenliğin tam anlamıyla gerçekleşmesi için ekonominin fethedilmesini sağlayacak araçtır. Küba için konuşacak olursak, bunun anlamı, Küba'da, her bakımdan yalnızca kübalıların sözünün geçtiği, yani politikadan tutun da toprağımızın zenginliklerinin ve endüstrimizin mülkiyetine varana kadar her konuda ancak ve ancak kübalıların sözsahibi olmasını sağlamak için devrimci hükümetin bir araç olduğudur.

Küba'nın ekonomik açıdan bağımsız olduğuna henüz şehitlerimizin mezarları üzerine yemin edemiyoruz. Amerika Birleşik Devletleri'nde durdurulan bir gemi Küba'da bir fabrikayı felçe uğratabildiği, herhangi bir tekelin herhangi bir buyruğunun bir iş merkezindeki çalışmaları durdurabildiği sürece de yemin edemeyeceğiz. Küba tüm olanaklarını seferber ettiğinde, tüm doğal zenginliklerinden yararlanabildiğin-

de ve tüm dünyayla ticaret anlaşmaları imzalayarak, hayata geçirdiğimiz planlamanın çerçevesi içinde, tüm fabrika ve çiftliklerin üretimi sürdürmesini, üretim temposunun düşmemesini güvence altına aldığında bağımsız olacaktır.

Kesinlikle belirtebileceğimiz gerçek, 1 Ocak 1959'da, devrimimizin zafer gününde, halk iktidarının kurulduğu, atılan bu ilk adımla, Küba'nın ulusal politik egemenliğini elde ettiğidir.

Bu gün, giderek Küba tarihinde olağanüstü bir yeni yılın başlaması, yeni bir çağın başlangıcı olarak belirginleşiyor. Bunun yalnız Küba için değil, tüm Latin Amerika için yeni bir çağın başlangıcı olduğuna inanmaktan mutluluk duyuyoruz. Küba için bu 1 Ocak, 26 Temmuz 1953'ün, 12 Ağustos 1933'ün, 24 Şubat 1985'in ve 10 Ekim 1868'in sonucudur.* Ama, Latin Amerika için de şanlı bir günün tarihidir bu. Bu gün, belki de yukarı Peru'da, Murillo'nun başkaldırdığı 25 Mayıs 1809'un yada Buenos Aires'de Açık Meclis'in çalışmalara başladığı 25 Mayıs 1810'un, veyahut da, XX. yüzyıl başlarında, Latin Amerika halklarının politik bağımsızlıkları uğruna savaşmaya başladıkları herhangi bir tarihin devamı olabilir.**

Küba halkının öylesine yüksek bir bedel karşılığında ulaştığı bu gün, bu 1 Ocak, ulusun oluşması için verilen mücadeleden başlayarak, egemenlik için, anayurt için, Küba'nın özgürlüğü ve tam politik ve ekonomik bağımsızlığı uğruna sürdürülen mücadele aşamalarından geçen nice ve nice Kübalı

* 26 Temmuz 1953: Fidel Castro komutasında Moncada Kışlası'na saldırı. 12 Ağustos 1933: Diktatör Gerardo Machado'nun kitle ayaklanması sonucunda kovulması, 24 Şubat 1895: Küba'nın Ispanya'ya karşı bağımsızlık savaşının son aşamasının başlaması, 10 Ekim 1868: Carlos Manuel de Cespedes'in "Yara Çağrısı" ile bağımsızlık savaşının ilk aşamasının başlaması.

** 1809'da, yukarı Peru'da (bugünkü Bolivya) Pedro Domingo Murillo'nun önderliğinde ispanyol yönetimine karşı ilk ayaklanmalardan biri başgösterdi. Bu isyan, yenilgiye uğradı ve Murillo asılarak idam edildi. 1810'da Buenos Aires'de, Cabildo Abierto (Açık Meclis) denilen özerk bir hükümet yönetimi kuruldu.

kuşağının savaşlarını özetler. Kimse bu günden kanlı, hatta muhteşem ve belirleyici bir dönemin sonu olarak sözedemez artık. Küba'nın tarihi günüdür bu. O 1 Ocak, Fulgencio Batista'nın, bu yerel Weyler'in* despotluk düzeninin ölüm tarihi, siyasi bakımdan özgür ve egemen, en yüce yasa olarak insan onurunu tanıyan gerçek halk cumhuriyetinin doğum tarihidir.

O 1 Ocak, bizden önce gelen tüm şehitlerin, Narciso Lopez, İgnacio Agramonte ve Carlos Manuel de Cespedes'i izleyen José Marti, Antonio Maceo, Maximo Gomez, Calixto Garcia, [Guillermo] Moncada ve Juan Gualberto Gomez'in ve onları izleyen cumhuriyet tarihimizin şehitler takım yıldızının, [Julio Antonio] Mella'larm, [Antonio] Guiteras'ların, Frank Pais'lerin, Jose Antonio Echeverria'ların ve Camilo Cienfuegos'larm zafer günüdür.

Fidel, varlığını tümüyle halkı için savaşmaya adadığı andan beri mambi** ordusunun devamı olan Direniş Ordumuzu yaratan, hayranlık verici Küba halkının ortak kahramanlığını mümkün kılan bu tarihin devrimci değerinin yüceliğinin bilincindeydi. Bu nedenle, Fidel, ele alınacak herhangi bir işi, efsanevi Granma Çıkartması sırasında hayatta kalan bir avuç kişiyi bekleyen görevle karşılaştırmayı sever. Onlar Granma'dan çıktıklarında, tüm kişisel umutlar geride kalmıştı. Savaş başlamıştı, tüm bir halkın zafere erişmesi yada yenilmesi sözkonusuydu. Bu nedenle, bu büyük inanç ve Fidel'le halkı arasındaki çok sıkı bağlılık nedeniyle, komutanımız savaşın en güç anlarında bile zayıflık göstermedi, umudunu yitirmedi. Çünkü, mücadelenin Sierra Maestra dağları ile sınırlı olmadığını, yalnız olmadıklarını, Küba'nın her yerinde, bir adam yada bir kadının onur sancağını yükselttiği her yerde mücadelenin sürdüğünü biliyordu. Fidel savaşın, bu-

* Valeriano Weyler y Nicolau, 1895-98 bağımsızlık savaşında Küba'da ispanyol güçlerinin komutanıydı. Özellikle yakalanan bağımsızlık savaşçılarını işkenceyle öldürtmesiyle ün yapmıştı.

** Mambi Ordusu: İspanya'ya karşı bağımsızlık savaşlarında kübalı savaşçılara verilen ad.

günkü mücadelemiz gibi, tüm Küba halkının zaferini yada yenilgisini belirleyeceğini biliyordu. Onun ünlü sözünü bilirsiniz. Bugün de aynı kelimelerin üzerinde ısrarla durur: «Ya hep birlikte kurtulacağız, yada hep birlikte yokolacağız.» Çünkü, Granma çıkarmasını izleyen günlerde engellerin aşılması zordu. Fakat bugün savaşçılarımız birlerle, onlarla değil, milyonlarla sayılır. Tüm Küba özgürlük için, anayurdun geleceği ve onuru için savaşılacak bir Sierra Maestra'ya dönüşmüştür, Aynı zamanda tüm Latin Amerika için savaşıyoruz, çünkü ne yazık ki, ülkelerimiz arasında yalnız Küba her an savaşmaya hazır durumda.

Küba'nın savaşı tüm Latin Amerika'nın savaşıdır. Bir anlamda tüm kıta açısından belirleyici değildir bu savaş. Küba savaşta yenik düşse, Latin Amerika yenilmiş sayılmaz. Ama Küba savaşı kazanırsa Latin Amerika zafer kazanmış demektir. Adamızın önemi bundan ileri gelir, bu "kötü örneği" ortadan kaldırmak istemeleri bundandır. 1956'da, stratejik hedef, yani savaşımızın genel amacı, Batista diktatörlüğünü devirmek, başka bir deyişle, yabancı tekellerin ayakları altında çiğnediği demokrasi ilkelerini geri getirmek, ülkemizin bağımsızlığını ve egemenliğini sağlamaktı. 10 Mart 1952* gününden başlayarak tüm Küba bir kışlaya dönüştürüldü, bizim şimdi yeniden halka devrettiklerimize benzer bir kışlaya.** 10 Mart bir insanın değil, bir tabakanın, bir grubun, içlerinden en hırslısı, en gözünü budaktan sakınmayanı olan tarihimizin I. Fulgencio'sunun komutası altındaki bir takım ayrıcalıklı kişilerin eseriydi. Bu tabaka, ülkemizin gerici sınıfının, büyük toprak sahiplerinin, asalak sermayedarların çıkarlarını savunuyordu ve yabancı sermayeye göbek bağıyla bağlıydı. Oldukça kalabalıktılar, sonra da sihirli değnekle dokunulmuş gibi kaybolup gitti bu yaratıklar; satılık ucuz politikacılardan başkanlık sarayının koridorlarını arşınlayan gazetecilere, grev kırıcılardan, kumar ve fuhuş prenslerine varıncaya kadar her türlüsü vardı aralarında.

* Batista'nın seçimlerden önceki hükümet darbesinin tarihi.

** Fidel Castro'nun "Tarih Beni Haklı Çıkaracaktır"da ortaya koyduğu amaca uygun olarak, devrimci hükümet Batista ordusunun kışlalarını, okullara dönüştürmeye başlamıştı.

Devrimin o andaki temel stratejik hedefine 1 Ocak'ta erişildi. Aşağı yukarı yedi yıldan beri Küba'yı kana boğan zorbalık düzeni alaşağı edildi. Fakat, bilinçli bir devrim olan devrimimiz politik egemenlikle ekonomik bağımsızlığın birbirinden ayrılmaz olduğunu bilir.

Devrimimiz, 1930'lu yıllardaki yanlışları yinelemek istemiyor. Bir adamın, belirli bir sınıfın yada kurulu düzenin temsilcisi olduğu, tüm kurulu düzen yıkılmadıkça, halk düşmanlarının yeni bir adam ortaya çıkaracağı düşünülmeden defedilmesi birşeyi değiştirmez.* Devrim Küba'yı saran hastalığı kökünden söküp atmahdır. Marti'ye öykünerek, onun söylediği gibi, *radikal,* köklere kadar inen anlamına gelir diye tekrarlamalıyız. Kökten olmayan ve insanların güvenliğine, mutluluğuna hizmet etmeyen şeylere radikal denemez. Fidel yeni bir tanım getirmiştir: «Bu devrimin amacı haksızlıkları kökünden koparıp atmaktır.» Marti'ninkinden farklı kelimelerle söylendiği halde aynı anlama gelir. Bir kez genel stratejik hedefe ulaşıldıktan, despotluk düzeni devrilip halktan doğan, halka karşı sorumlu ve silahlı kolu bundan böyle halk ordusu olan devrimci iktidar kurulduktan sonra, bu iktidarın önündeki stratejik hedef, ekonomik bağımsızlığı elde etmek, yani tam ulusal egemenliği yeniden kazanmaktır.

Mücadelemizde, dünün taktik hedefleri Sierra, düzlükler, Santa Clara, Başkanlık Sarayı, Camp Columbia, yada üretim merkezleriydi; bunları doğrudan saldırıyla, kuşatmayla yada yeraltı eylemleriyle ele geçirmek gerekiyordu. Bugünkü taktik hedeflerse, büyük stratejik hedef olan ulusal ekonominin kurtuluşuna ulaşmak üzere ülkenin sanayileşmesine temel olacak tarım reformunun zaferi, dış ticaretin çeşitlilik kazanması ve halkın yaşama düzeyinin yükseltilmesidir.

* 1933-35'teki devrimci ayaklanma diktatör Gerardo Machado'nun yurt dışına kovulması gibi başarılı bir sonuca varmakla birlikte Küba'yı ABD'nin yarı-sömürgesi olmaktan kurtaramamıştı. Bu olayın ardından, Küba'da iktidara gelen "güçlü adam" Fulgencio Batista idi.

Şimdi, ekonomi alanı bizim temel savaş cephemizdir. Daha başka son derece önemli görevlerimiz de var, örneğin eğitim. Bir süre önce, ekonomi savaşı için gerekli teknik elemanların yetiştirilmesine olanak sağlayacak olan eğitimin öneminden sözetmiştik. Yine de, kendiliğinden de anlaşıldığı gibi, bu savaşta en önemli cephe ekonomi alanıdır, eğitimse bu savaş için olanakların elverdiği en iyi koşullarda subaylar hazırlamayı amaç edinmiştir.

Kendime asker diyebilirim, halkın içinden çıkmış, yalnızca bir çağrıya uyarak silaha sarılmış, gerektiği zaman görevini yerine getirmiş, şimdi de hepinizin bildiği görevi üstlenmiş bir askerim. Ama, ekonomi uzmanı olduğumu öne süremem. Tüm devrim savaşçıları gibi, yerleştirildiğim yeni siperde, devrimin geleceğinin bağlı olduğu ülke ekonomisinin kaderi için herkesten fazla endişe duyuyorum. Ekonomi alanındaki savaş, Sierra'da sürdürdüklerimizden çok farklı. Orada belirli konumlarda savaşmak sözkonusuydu, beklenmedik koşullar hemen hemen hiç ortaya çıkmazdı, askeri birlikler biraraya toplanır ve saldırılar büyük bir dikkatle hazırlanırdı. Şimdiyse kazanılacak zaferler çalışmaya, kararlılığa ve planlamaya bağlıdır. Bu savaş, ortaklaşa kahramanlık, herkesten fedakarlık ister. Bir gün, bir hafta yada bir ay sürecek de değildir. Çok uzun sürelidir bu savaş, arazinin tüm niteliklerini iyice öğrenmezsek, düşman cephesiyle ilgili bilgileri tekrar tekrar incelemezsek savaş daha da uzun sürecek, yalnızlığımız daha da artacaktır.

Çeşitli silahlarla çarpışabiliriz bu savaşta. İşçilerin, ücretlerinin %4'üyle* sanayiye katkıda bulunmasından tutun da tüm kooperatiflerde, çalışmaya ulusal ekonomimizde bugüne dek bilinmeyen narenciye işleme kimyası, ağır kimya ve demir-çelik sanayisi gibi yeni endüstri dalları kurmaya varıncaya kadar pek çok yollara başvurabiliriz. Ancak, ana stratejik hedef -bunu durmaksızın vurgulamalıyız- ulusal egemenliğin fethedilmesidir.

* Küba İşçileri Konfederasyonu 10. Kongresi, 1959 Kasımında, işçileri ücretlerinin %4'ünü Küba'da endüstrinin geliştirilmesi için kurulacak fona yatırmaya özendirmeyi oy çokluğuyla karara bağlamıştır.

Herhangi bir şeyi fethetmek, diğer kelimelerle onu birisinin elinden almak anlamına gelir, açık konuşmak, yanlış anlaşılabilecek kavramların arkasına gizlenmemek her zaman iyidir. Fethedilmesi gereken ülke egemenliği, tekellerin elinden alınmalıdır. Genel bir kural olarak tekellerin vatanı olmamakla birlikte, Küba'dakilerin, Küba topraklarından çıkar sağlayanların ortak bir yönü vardır: Hepsi de Amerika Birleşik Devletleri'ne sıkı sıkıya bağlıdır. Bunun anlamı bizim ekonomik savaşımızın kuzeyin büyük gücüne karşı yürütüleceği, kolay da olmayacağıdır. Bunun anlamı, kurtuluşumuza giden yolun, ancak tekellere karşı, somut olarak da ABD tekellerine karşı kazanılacak bir zaferden sonra açılacağıdır. Bir ülkenin ekonomisinin bir başkasınca kontrol edilmesi, kaçınılmaz olarak denetlenen ülkenin ekonomisini güçsüzleştirir.

Fidel, 24 Şubat'ta, Küba İşçileri Konfederasyonu'na* şu soruyu yöneltti: Bir devrim kollarını kavuşturup oturarak, yabancı özel sermaye yatırımlarının sorunlara çözüm getirmesini bekleyebilir mi? İşçilerin yıllardır ayaklar altında çiğnenen haklarım savunmak için doğmuş bir devrim, kollarını kavuşturup oturarak, kendi çıkarları neyi gerektiriyorsa onu yapan, ülkenin en çok ihtiyaç duyduğu ürüne yatırım yapmayı aklının köşesinden bile geçirmeyen, en büyük kâr neredeyse oraya yönelen yabancı özel sermaye yatırımlarının sorunlara çözüm getirmesini bekleyebilir mi?*

Devrim bu yolu izleyemezdi, bu sömürünün yoluydu. Başka bir yol bulunmalıydı. Tekeller arasından en çok sorun yaratanına, yani toprak sahipliği tekeline darbe indirmeli, bu tekeli yıkmalı, toprağı halka dağıtmalıydık. Bundan sonra da gerçek mücadele başlayacaktı. Çünkü, herşeye karşı, iki düşman ilk kez kapışıyordu. Gerçekte, savaş tarım reformu dü-

* Castro'nun, 24 Şubat 1960'da, Havana'da Blanquita Tiyatrosunda yapılan törende verdiği söylevden. Bu törende, Küba İşçileri Konfederasyonu, işçi ücretlerinden gönüllü olarak kesilen % 4'lük payları devrimci hükümete devretmişti.

zeyinde başlamadı *. Savaş şimdi başladı, gelecekte de sürecektir, çünkü ülkemizde geniş topraklara sahibolan tekeller sorunun en önemli yönü değildi. Asıl önemli olan büyük tekeller, kimya sanayisine, mühendislik dallarına, inşaatçılığa ve petrole hükmeden tekellerdi. Küba'nın onların deyimiyle "kötü örneğinden" en çok rahatsızlık duyan onlardı.

Yine de, işe tarım reformuyla başlamamız gerekiyordu. Toprak sahiplerinin aşağı yukarı %1,5 kadarı Küba'da toprağa sahibolan Kübalılar yada yabancılar, toprakların %46'sını ellerinde tutuyor, %70 kadarıysa tüm toprakların yalnızca %12'sine sahip bulunuyordu. 62 000 kadar çiftlik yalnızca 3/4 caballeria'lık topraktan oluşuyordu.** Oysaki, tarım reformumuz alt sınır olarak, yani beş kişilik bir ailenin sulanmamış toprakta asgari ihtiyaçlarını karşılaması için gerekli en az toprak miktarı olarak iki caballeria'lık toprak mülkiyetini saptamıştır. Camagüey bölgesinde, 56 000 caballeria'lık toprağı kontrolleri altında bulunduran, yani bölgenin tüm yüzölçümünün %20'sine sahibolan beş şeker şirketi vardı.

Bunun yanısıra tekeller nitelikli kobaltı, demiri, kromu, manganı ve tüm petrol işletmelerini ellerinde bulunduruyorlardı. Örneğin, petrol konusunda, verilen ve istenen topraklar yanyana konulduğunda ulusal toprak yüzölçümünü üç kat aşıyordu. Yani kayalık adalarla birlikte tüm Küba toprakları paylaşılmıştı. Üstelik bazı bölgelerin iki yada üç sahibi vardı, bunlar aralarında çekişiyorlardı. Bu ABD holdinglerinin mülkiyetlerini ortadan kaldırdık.

Kiraları düşürerek ve şimdi INAV'nin (Ulusal Tasarruf ve Konut Enstitüsü) ucuz yerleşim birimleri planlamasıyla

* 17 Mayıs 1959'da çıkarılan tarım reformu yasası bireysel toprak mülkiyetine 30 caballeria'lık (yaklaşık olarak 400 hektar, 1 hektar= 10 000 metrekare) bir üst sınır koymuştu. Yasanın uygulanmasıyla Küba'da çoğu ABD şirketlerine ait geniş çiftliklere elkondu. Bu topraklar yeni hükümetin eline geçti. Tarım reformu yasası ortakçıların, kiracıların, başkasının toprağını işleyenlerin, bundan böyle tapu sahibi olmasını güvence altına aldı. Diğer bir yasayla, Ulusal Tarım Reformu Enstitüsü (INRA) kuruldu.

** 1 caballeria: 13,4 Hektar.

Konut spekülasyonuna da darbe indirdik. Bu alanda, pekçok konut tekeli vardı, bunlar belki ABD tekelleri değildi, ama, ABD tekelcilerine bağlı asalak sermayenin elindeydiler. Bunlar, en azından, özel mülkiyet ideolojik görüş açısından, halkı sömürmek için bir kişinin elinde toplanan sermayelerdi. Büyük pazarların müdahalesi ve Küba kırsal bölgelerinde 1400 tanesi açılan halk mağazaları sayesinde iç pazarlarda tekelciliği ve spekülasyonu önledik, yada önlemek için ilk adımı attık.

Fiyatların nasıl arttırıldığını bilirsiniz. Şu anda bizi dinleyen köylüler varsa, şimdiki fiyatlarla o acı günlerde Küba'nın kırsal bölgelerinde haydutların istediği fiyatlar arasındaki farkı hatırlayacaklardır. Halk hizmetlerinde, tekellerin başını alıp giden eylemleri de sonunda dizginlendi. Telefon ve elektrik bunun iki örneğidir. Küba halkının hayatının hangi yönüne baksak tekeller karşımıza çıkar. Yalnızca bugünkü konumuz olan ekonomi alanında değil, siyaset ve kültür alanında da durum aynıdır.

Şimdi kurtuluş mücadelemizde önemli bir adım daha atıyoruz: Dış ticarette tekellerin bizi önlemesine karşı saldırıya geçtik. Çeşitli ülkelerle birçok ticaret anlaşması imzaladık, tümüyle eşitlik koşullarında Küba pazarına talepte bulunan birçok yeni ülke var. Yaptığımız anlaşmalar arasından en önemlisi, kuşkusuz, Sovyetler Birliği'yle yaptığımız ticaret anlaşmasıdır. Alışılmamış birşey sattık onlara: tüm şeker kotamızı; dünya pazarına satacak başka hiç şekerimiz kalmadı. Yine de, başka ülkelerle anlaşma yapmazsak 800 000 tonla bir milyon ton arası talepler var. Ayrıca, beş yıl süre ile, her yıl bir milyon tonluk satışı garantiledik.

Bu şekerin yalnızca %20'sinin bedelini dolar olarak alacağız, elbette. Ama, dolar bir satınalma aracından başka birşey değildir. Satınalma gücünden başkaca değer taşımaz bizim gözümüzde. Malımızın karşılığını ham madde yada imal edilmiş ürünler cinsinden aldığımızda, şekerimizi yine dolar olarak kullanmış oluyoruz. Birisi bana, bu tür bir anlaşmanın zarar getireceğini, çünkü Sovyetler Birliği'yle Küba ara-

sındaki uzaklığın ithal edeceğimiz tüm malların fiyatını yükselttiğini söyledi. Petrol için yaptığımız ticaret anlaşması bu kehanetin yanlışlığını ortaya çıkardı. Sovyetler Birliği, Küba'ya uygun nitelikli petrolü, burnumuzun dibindeki ABD tekellerinden %33 oranında daha düşük fiyata satmayı kabul etti. Ekonomik kurtuluş diye işte buna derler.

Tabii, bütün bunların, Birleşik Devletleri kızdırmaya yarayacak politik satışlar olduğunu öne sürenler var. Bu savı doğru kabul edebiliriz. Sovyetler Birliği, egemenlik hakkını kullanarak Amerika Birleşik Devletleri'ni kızdırmak için bizden şeker alabilir ve bize petrol satabilir. Umrumuzda mı? Bu bizim sorunumuz değil. Niyeti ne olabilir, ne olmayabilir, bu ayrı bir sorun. Biz ticaretimizi yaparken yalnızca malımızı satıyoruz, eskiden olduğu gibi ulusal egemenliğimizi satışa çıkarmıyoruz. Tek isteğimiz, iki tarafın birbirine eşit olması, eşitlik koşulları içinde konuşulmasıdır.

Bugün, yeni bir ulusun temsilcisi ülkemize geldiğinde, bizim eşitimiz olarak konuşma masasına oturur. Geldiği ülkenin büyüklüğü, toplarının gücü önemli değildir. Bağımsız bir ülke olarak, Küba'nın da, tıpkı Amerika Birleşik Devletleri gibi, Sovyetler Birliği gibi, Birleşmiş Milletler'de oy kullanma hakkı vardır. Ticaret anlaşmalarımız bu anlayış içinde yapıldı, gelecektekiler de aynı anlayış içinde yapılacaktır. Marti, çok eski zamanlarda, satın alan ulusun buyurduğunu, satan ulusun boyun eğdiğini görmüştü.

Fidel Castro, Sovyetler Birliği'yle yapılan ticaret anlaşmasının Küba için çok elverişli olduğunu söylerken Küba halkının duygularını dile getiriyor... dile getirmenin de ötesinde sentez ediyordu. Kiminle istersek onunla anlaşma yapabileceğimizi anladığımızda, kendimizi daha özgür hissettik. Bugünse, ulusal egemenliğimiz gereğince imzaladığımız anlaşmanın aynı zamanda Küba için en elverişli ticaret anlaşmalarından biri olduğunu görmekle kendimizi çok daha özgür hissetmeliyiz. ABD şirketlerinin bize karşılığını pahalı ödettiği borçları iyice inceler ve Sovyetler Birliği'nin bize, uluslararası ilişkiler tarihinde görülmüş en düşük faiz oranı olan %2,5

ile ve 12 yıl süreyle vermeyi kararlaştırdığı kredilerle karşılaştırırsak, bunun önemini daha iyi anlarız. Elbette ki, bu kredi sovyet mallarını satınalmakta kullanılacaktır, ama sözümona uluslararası bir kuruluş olan Export Bank'ın verdiği borçların da yabancı tekellerin belirlediği biçimde Amerika Birleşik Devletleri'nden alınacak mallara harcandığı açıktır. Birmanya Elektrik Şirketini düşünelim örneğin. Tabii, bir varsayım olarak öne sürüyoruz bu şirketi. Bu Birmanya Elektrik Şirketinin, Küba Elektrik Şirketi gibi yabancıların elinde olduğunu kabul edelim. Export Bank bu şirkete 8, 10 yada 15 milyon peso borç vermiş olsun. Şirket, bankanın belirlediği biçimde donanımını kuracak, düşük kaliteli bir çalışmayı çok yüksek fiyata malcdecek, elektrik fiyatları yükselecek, bunun bedelini de halk ödeyecektir. Uluslararası kredi sistemi işte böyle işler.

Bir ulusun yararına, o ulusun evlatlarının hayrına verilen krediyle bunun arasında dağlar kadar fark var. Sovyetler Birliği bağımlı ortaklıkların birine 100 milyon peso borç verse ve bunu bir iş kurmak ve ürünleri ithal etmek için yapsaydı, iş değiştirdi. Fakat bunun yerine biz, tümüyle ulusal ve halkın hizmetinde olacak biçimde büyük bir demir-çelik kompleksi ve petrol rafinerisi kurmayı planladık.

Diğer bir deyişle, ödediklerimiz aldıklarımızın karşılığıdır, petrol örneğinde olduğu gibi haklı ve dürüst bir karşılıktır bu. Hükümetimizin şimdiye kadar yaptığı gibi herzaman apaçık olarak ve nedenini halka açıklayarak imzalayacağı yeni ticaret anlaşmalarıyla da size hep Sovyetler Birliği'nden satmaldığımız mamul ürünler gibi böylesine olağanüstü düşük fiyatlarla mal alacağımızı öne süremem. Diario de la Marina'dan* yine sözetmek zorundayız. Bu ticaret anlaşmasına karşıymış. Anlaşmanın kötü olduğunu niçin düşündüklerine beş, altı yada yedi sebep gösteren çok ilginç makale ne yazık ki yanımda yok. Elbette ki, hepsi de yanlış gösterdikleri kanıtların. Yeterince kötü olan yorumları yanlış olmakla kal-

* Küba burjuvazisinin geleneksel sözcüsü olan Diario de la Marina gazetesi, Miami'ye göçetmek zorunda kalmıştı.

mıyor, aldıkları haberler bile yanlış. Örneğin, Küba'nın yaptığı ticaret anlaşmasıyla, Birleşmiş Milletler'de sovyet manevralarını desteklediği belirtilmiş. Gerçekte, bu ticaret anlaşmasından tamamıyla bağımsız olarak ortaklaşa imzalanan bir bildiriyle Küba, Birleşmiş Milletler'de barış uğruna mücadeleye karar vermiştir. Diğer kelimelerle, Fidel'in de açıkladığı gibi, Küba'yı, Birleşmiş Milletler'in kurucularının dileğine uygun biçimde, Birleşmiş Milletler'in yaradılış amacına uygun biçimde davranmakla suçluyorlar. Ticaret Bakammız tarafından birer birer çürütülen diğer ekonomi savlarıysa boş laflardan, yalan dolandan başka birşey değil. En büyük palavrayı fiyat konusunda atıyorlar. Bildiğiniz gibi şeker fiyatı, doğal olarak, dünya pazarına, arz ve talebe bağlıdır. Diario de La Marina'nın iddiasına göre, Küba'nın sattığı bir milyon ton şekeri Sovyetler Birliği yeniden piyasaya sürerse Küba'nın bundan hiçbir kazancı olmazmış. Bu yanlış, çünkü ticari anlaşmada şekeri ancak ondan herzaman şeker alan ülkelere ihracedebileceğini gösteren bir madde var. Sovyetler Birliği şeker ithal eden bir ülkedir, fakat aynı zamanda komşusu olan ve şeker rafinerisi bulunmayan bazı ülkelere rafine edilmiş şeker ihraceder. İran, İrak ve Afganistan bu ülkeler arasındadır. Tabii ki, Sovyetler Birliği herzaman yaptığı gibi bu ülkelerin ihtiyacını karşılayacaktır. Fakat şekerimiz, bu ülkede halkın artan tüketim planı çerçevesinde, Sovyetler Birliği içinde kullanılacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde endişe başladığına göre -Sovyetler Birliği'nin onlara yetiştiğini Kongrelerinde bile söyıüyorlarSovyetler Birliği'nin gücüne kendileri bile inandığına göre, biz niye inanmayalım? Niye burada bir gazete kuşku tohumları ekiyor, uluslararası alana yayılma ve şeker fiyatlarına zarar verme tehlikesi getiren dedikodular çıkarıyor? Karşı devrimcilerin işi, ayrıcalıklarını yitireli beri avunmak nedir bilmeyenlerin marifeti bu.

Öte yandan, birkaç gün önce öğrendiğimize göre, Küba'nın şeker fiyatı ABD'li hasımlarımızm sözcüsü Lincoln Price'dan haketmediği bir yorum haketti: Amerika Birleşik

Devletleri'nin şekere fazladan ödediği yüz yada yüzelli milyon doların Küba'ya bağışlandığım öne sürüyorlarmış.* İşin aslı öyle değil.

Küba, ABD'lilerin Küba'daki çıkarları için harcadığı her dolara karşılık 1,15 dolar ödememizi zorunlu kılan gümrük anlaşmaları imzalamıştır. Bunun anlamı, on yıl içinde bir milyar doların Küba halkının elinden ABD tekellerine aktarılacağıdır. Kimseye bağışta bulunmaya ihtiyacımız yok ama, bu para Küba halkından Amerika Birleşik Devletleri halkına aktarılsaydı daha çok sevinirdik, çünkü bu parayı kasalarına atacak olan tekeller dünyadaki köleleştirilmiş halkların kurtuluş mücadelesine başlamasını önleyen baskı araçlarından başka birşey değildir. Birleşik Devletler'in Küba'ya verdiği borç, bize %61 faize malolmaktadır, oysa kısa vadeli bir anlaşmadır bu, hele Sovyetler Birliği'yle yaptığımız ticaret anlaşması gibi uzun vadeyle verilmiş bir borç olsaydı ödeyeceğimiz bedel kimbilir ne olacaktı! Bu nedenle Marti'nin öğretisini izleyip, alıcılardan hiçbirine bağlı kalmaksızın dış pazarımıza olanaklarımız elverdiğince çeşitlendirmeye, pazarlardan daha iyi yararlanabilmek için ülke içindeki ürünlerimizin de çeşidini arttırmaya özen gösteriyoruz.

Küba işte böyle ilerliyor. Tarihimizin gerçekten de parlak anlarım yaşıyoruz. Latin Amerika'daki tüm ülkeler gözlerini bu küçük adadan ayırmıyor, gerici hükümetlerse, kıtanın neresinde halk öfkeyle ayaklansa hemen Küba'yı suçluyorlar. Küba'nın devrim ihracetmediğini daha önce de ısrarla belirttik. Devrimler ihracedilmez, belirli bir ülkede, çelişkiler altından kalkılmaz hale geldiğinde patlak verirler. Küba yalnızca örneğini, yukarıda sözünü ettiğim "kötü örneğini", "geopolitik" denen sahte bilime meydan okuyup Marti'nin deyimiyle canavarın ağzındayken bile özgürlük çağrılarını işittirebilen bir küçük halkın örneğini ihraceder.

Suçumuz bu, emperyalistleri, ABD sömürgecilerini korkutan örneğimiz bu işte. Latin Amerika'nın kurtuluş bayrağı

* Küba'nın yıllık şeker kotasını satınalmak için ABD hükümetinin anlaşmayla garantilediği fiyattan söz ediliyor.

olduk diye bizi ezmek istiyorlar. Bize senatoya yeni sunulan biçimiyle Monroe Doktrinini uygulamak istiyorlar. Amerika Birleşik Devletleri'ne ne mutlu ki, sanırım senatodan geçmedi yada komisyonlardan birine takıldı kaldı bu tasarı. «Madem ki...» diye başlayan bazı bölümlerini okumak fırsatı buldum, öylesine ilkel bir kafayla, öylesine olağanüstü sömürgeci bir zihniyetle yazılmış ki, bu tasarının kabul eldilmesi Birleşik Devletler halkı için utanç verici olurdu. Monroe Doktrinini daha da açık, daha da kesin biçimde hortlatıyor bu tasarı. Paragraflardan birinde şöyle denildiğini kesinlikle hatırlıyorum: «Madem ki, Monroe Doktrini'nin açıkça gösterdiği gibi, Amerika kıtası dışında hiçbir ülke Amerika ülkelerini köleleştiremez...» Amerika kıtasındaki ülkelerden herhangi biri köleleştirebilir anlaşılan. Devamla, artık Amerika Birleşik Devletleri'nin OAS* örgütüne duyurmadan müdahalede bulunabileceği, saldırılarını oldu bittiye getirebileceği belirtiliyor. Ekonomik bağımsızlık savaşımızı güçleştiren, tehlikeli politikalar bunlar.

Önümüzdeki... Herşeyden önemlisi, önümüzdeki zaman kısaldı ya, neyse... Önümüzdeki son sorun, ekonomik özlemlerimizi daha çabuk gerçeğe dönüştürmek için dövizimizi nereye yatıracağımız ve insan emeklerini nereye yönelteceğimizdir. Fidel Castro, 24 Şubatta, sembolik %4'ler tutarını aldığı sırada, işçilerle konuşurken şöyle dedi:

«...Devrim zafere ulaştığında, kaynaklarımız son damlasına kadar kurumuş, halkımız tüketim mallarının ihraç edileninden çok daha fazlasının ithal edilmesine alışmıştı.»

Bu durumdaki bir ülke yatırım yapamaz. Ya giderleri kısmalı yahut da yabancı sermaye kabul etmelidir. Şimdi, bizim düşüncemiz nedir? Yabancı sermaye ithal etmek yerine, özellikle dışalım ve dışsatımda döviz giderlerini kısmaya, tasarrufa yönelmek ve sanayimizi geliştirmek istiyoruz. Ulusal özel sermaye sözkonusu olduğunda, onu yurt içinde buluruz. Ama, dışarıdan sermaye getirtmek sözkonusuysa, çünkü sermayeye ihtiyacımız varsa ve en uygun çözüm özel sermaye

* OAS: Amerika Devletleri Örgütü

yatırımlarıysa şöyle bir durumla karşılaşırız: Yabancı özel sermaye cömertliğinden, soylu bir iyilik yapma arzusu, yada yardım amacıyla kalkıp bir yerden başka bir yere gitmez. O, ancak kendine yardım etmek ister. Yabancı özel sermaye, kendi ülkesinde fazlalık bir sermayedir, daha büyük kârlar elde etmek amacıyla ücretlerin ve yaşam düzeyinin düşük, ham maddenin ucuz olduğu bir ülkeye gider. Yabancı özel sermayeyi harekete geçiren cömertlik değil, kâr hırsıdır. Burada her zaman savunulmuş olan tez, endüstrileşme sorununu çözmek için özel sermayenin sağlayacağı yararlardır.

Tarım ve sanayiye 300 milyon yatırılacaktır. Ülkemizin gelişmesi ve hastalıklarından kurtulması için savaş veriyoruz. Kolay değil bu yol. Biliyorsunuz, gözdağı vermek istiyorlar, ekonomik baskılardan, manevralardan, kotalarımızı kesmekten sözediyorlar, vs, vs. Bizse, yalnızca ürünlerimizi satmak istiyoruz. Bu, geri çekildiğimiz anlamına mı gelir? Onlar bizi tehdit ediyor diye, tüm ilerleme umutlarını yitireceğimiz anlamına mı gelir? Halk için en doğru yol hangisidir? Gelişmek istiyorsak, bunun kime ne zararı var? Başka halkların sırtından mı geçinmek istiyoruz? Biz, Kübalılar, ne istiyoruz? Kendi alın terimizle yaşamak istiyoruz, başkalarınınkiyle değil. Kendi zenginliklerimizi kullanmak istiyoruz, başkalarınınkini değil. Halkımızın tüm maddi ihtiyaçlarını karşılamak ve buradan yola çıkarak eğitim, sağlık, konut gibi tüm sorunları çözmek istiyoruz. Tüm bu milyonları nasıl harcayacağımızı, bir başka arkadaşımız, bir başka sohbet programında açıklayacak, size bu milyonların yalnızca nasıl harcanacağını değil, aynı zamanda niçin bu seçtiğimiz yolda kullanılacağını da anlatacaktır.

Şimdi zayıflar için, korkanlar için, tarihte benzeri görülmemiş bir durumda, umutsuz bir durumda bulunduğumuzu düşünenler için eğer durmaz yada geri çekilmezsek mahvolacağımızı sananlar için Jesus Silva Herzog'un bir fıkrasını anlatacağım. Petrolün kamulaştırılması yasasını hazırlayan Mersikalı ekonomi uzmanı Herzog, Meksika'da uluslararası sermayenin halkın manevi ve kültürel değerlerine aykırı bi-

çimde dal budak saldığı dönemlerden sözederken sanki Küba hakkında söylenenleri özetliyor:

Meksika'nın komünist bir ülke olduğu söylenmişti elbette. Komünizm umacısı ortaya çıkmıştı. Büyükelçi Daniel, daha önceki konferanslarımda sözünü ettiğim kitabında o zor günlerde Washington'a gittiğinde ingiliz asıllı bir bayın ona Meksika'daki komünizmden sözettiğini anlatıyor. Bay Daniel ona demiş ki: «Benim tanıdığım tek Meksikalı komünist Diego Rivera'dır. İyi ama, komünist diye kime derler?» Adam rahat bir koltuğa oturmuş, bir süre düşünmüş, sonra ayağa kalkıp bir tanım yapmayı denemiş. Bay Daniel bu tanımı beğenmemiş. Adam yine oturmuş, yeniden düşünmüş, biraz ter dökmüş, tekrar ayağa kalkıp bir tanım daha yapmış. Bu tanım da Bay Diego'nun hoşuna gitmemiş. Bu böyle sürüp giderken sonunda umutsuzluğa kapılan adam: «Bayım, biz canımızı sıkan herkese komünist deriz,» diye kestirip atmış.

Görüyorsunuz ya, tarihi durumlarda değişen birşey yok. Biz de kuşkusuz bazılarının biraz canını sıkıyoruz. Ra l {Castro} ile ben en çok can sıkanlar olma onuruna eriştik... Tüm tarihi durumlar arasında benzerlikler bulunabilir. Meksika'nın petrolünü millileştirip daha da ilerlemeye devam etmesi, Cárdenas'ın bu ülkenin gelmiş geçmiş en büyük cumhurbaşkanı kabul edilmesi gibi biz de ilerleyişimizi sürdüreceğiz. Karşıt olanlar bize istedikleri adı takabilirler. Her zaman arkamızdan söyleyecek birşeyler bulacaklardır. Bizim yapacağımız, mallarına elkonulanların, kamulaştırma nedeniyle servetlerini kaybedenlerin, devrimin dışarı attıklarının geri dönmemesi için halkın yararına çalışmak, bir adım bile gerilememektir.

2 | LATİN AMERİKA GENÇLİĞİNE*

İçinizden farklı politik eğilimlere sahip birçok kişi, dün sordukları gibi, yarın soracakları gibi, bugün de soruyorlar: Küba devrimi nedir? İdeolojisi nasıldır? Hemen ardından da dostun-düşmanın bu durumda sorduğu şu soru gelir: «Küba devrimi, komünist bir devrim midir?» Kimisi umutla evet diye cevap verir, yada komünizm yolu üzerinde ilerlediğini soyler, kimisi belki biraz düşkırıklığı içinde evet diye düşünür, daha başkaları yine düşkırıklığıyla "hayır" der, bazıları da umutlu, "hayır" diye düşünür. Bu devrimin komünist olup olmadığı bana sorulsaydı, komünistliğin ne olduğunu iyice belirledikten sonra, herşeyi birbirine karıştıran emperyalizmden ve sömürgeci güçlerden gelen suçlamaları da bir yana bırakarak, bu devrimin marksist olduğunu -dikkat ederseniz marksist, diyorum- çünkü kendi yöntemleriyle Marx'ın gösterdiği yolu bulduğunu söylerdim.

* Latin Amerika Gençliği Birinci Kongresi'inin açılışında yapılan konuşma (28 Temmuz 1960).

Sovyetler Birliği'nin seçkin kişiliklerinden, öteden beri marksist olan Başbakan Yardımcısı Mikoyan, daha geçenlerde, Küba Devrimi'nin sonsuza kadar varolması dileğinde bulunurken, bunun, Marx'ın önceden göremediği bir tarihi olay olduğunu kabul ediyor, hayatın, en bilimsel kitaptan, en derin düşünürden daha çok şey öğrettiğini belirtiyordu.

Küba devrimi, sloganlarla uğraşmaksızın, kimin ne söylediğini öğrenmeye çabalamaksızın, Küba halkının isteklerini her an gözönüne alarak ilerledi ve birdenbire, halka mutluluk getirdiğini (yada bu mutluluğu gerçekleştirmek üzere olduğunu) ayrıca, dost-düşman herkesin meraklı bakışlarının, tüm kıtanın umut dolu, tekel krallarımnsa öfke dolu bakışlarının adanın üzerine çevrildiğini farketti.

Bütün bunlar, bugünden yarına gerçekleştirilebilecek şeyler değildir. İzin verirseniz, size, güncel devrimci düşüncenin nasıl doğduğu konusunda dinamik bir düşünce kazandıracak ve benzeri koşullarda başka halklara fayda sağlayacak olan kendi deneyiminden sözedeyim. Gerçekte bugünkü Küba devrimi, zaferden sonra bile, dünkü Küba devrimine benzemez. Dibi su alan bir gemiyle Sierra Maestra'ya varmak için Meksika Körfezi'nin tehlikeli bölgelerini aşmak üzere denize açılan, seksen iki gençle bugünkü Küba'nın temsilcileri arasındaki uzaklık yıllarla ölçülemez, en azından, yirmi dört saatlik günlerle, altmış dakikalık saatlerle hesaplanamaz. Küba Hükümeti'nin bütün üyeleri, yaş bakımından da, karakter bakımından da, coşku bakımından da gençtiler, ama deneyimin olağanüstü üniversitesinde, ve halkla, onun ihtiyaçları ve özlemleriyle kurdukları canlı bağlar sayesinde olgunlaşmışlardı. Hepimiz de, günün birinde Küba topraklarının herhangi bir parçasına varmayı, bağırışlar ve kahramanca eylemler, ölümler ve gösteriler arasında iktidarı almayı, diktatör Batista'yı yurttan kovmayı istemiştik. Tüm dünyanın en büyük sömürgeci gücünün desteğindeki kaatiller ordusunca desteklenen bir hükümeti yenmenin hiç de kolay olmadığını tarih bize öğretti.

Böylece, tüm görüşlerimiz yavaş yavaş değişti. Biz, kent

çocukları, köylüye, onun bağımsızlık isteğine ve dürüstlüğüne saygı duymayı öğrendik; yüzyıllardan beridir elinden koparılıp alman toprağına duyduğu özlemi haklı bulmayı, dağların binlerce patikasında dolaşarak edindiği deneyimine değer vermeyi öğrendik. Köylüler de bizden, elinde tüfek tutan ve yanında kaç tane tüfekli adam bulunursa bulunsun, birinin üzerine ateş etmeye hazır bir adamın değerini öğrendiler.

Köylüler bize bilgeliklerini öğrettiler, bizse onlara isyancılığımızı öğrettik. O gün bu gündür, Küba köylüleriyle Küba Direniş Güçleri, bugün Küba Devrimci Hükümeti'nin de beraberliğinde, yekvücut olmuşlardır.

Devrim gelişti, diktatörlüğe bağlı birlikleri Sierra Maestra'nın dik yamaçlarından püskürtük. Sonra yeni Küba gerçeğiyle karşı karşıya geldik: Tarım işçisinin olsun, sanayi emekçisinin olsun, işçinin, emekçinin de bize öğreteceği birşeyler vardı, biz de ona, belirli bir anda isabetli bir atışın, en güçlü ve en olumlu barışçı gösterilerden daha güçlü ve daha olumlu olduğunu öğrettik. Örgütlenmenin değerini öğrendik ve isyanın değerini öğrettik; bu birleşmeden, tüm Küba toprakları üzerinde örgütlü ayaklanma doğdu.

Aradan çok zaman geçmişti, artık kimisi savaşçı, kimisi sivil halktan suçsuz insanlar olan pekçok şehit zafer yolunu belirliyordu. Emperyalist güçler, Sierra Maestra tepelerinde bulunanların yalnızca bir eşkiya grubu, yalnızca iktidara geçmek isteyen bir takım hırslı kimseler olmadığını anlamaya başladılar. Bombalarını, mermilerini, uçaklarını, tanklarını diktatörlüğe cömertçe verip bu öncüyle son bir kez yeniden Sierra Maestra'ya tırmanmayı denediler.

Zaman geçmiş ve Direniş Güçlerimizin yürüyüş kolları Küba'nın başka yerlerini işgal etmeye gitmişti. "Frank Pais" adını taşıyan İkinci Doğu Cephesi, Komutan Ra l Castro'nun komutanlığı altında oluşmuştu bile. Tüm bu avantajlara, kamuoyu karşısında sahibolduğumuz güce ve tüm dünya basınında, dış haberler sayfalarında bize ayrılan sütunlara karşın rejimin onbin asker görevlendirdiği, her çeşit ölüm aracını

devreye soktuğu son saldırıya karşı koymak için Küba devriminin yalnız ve yalnız ikiyüz tüfeği vardı, ikiyüz kişi değil de, ikiyüz tüfek. Bu ikiyüz tüfeğin herbirinin öyküsü, özveriyle ve kanla yazılmış birer destandır, çünkü bu silahların herbiri, emperyalizmin tüfekleriyken şehitlerimizin kanı ve inancıyla onurlandırılmış, halkın silahlarına dönüştürülmüştü. Ordunun "kuşatma ve yoketme" adını verdiği büyük saldırının son aşaması işte böyle başladı.

Tüm Latin Amerika kıtasının öğrencileri, burada marksizmi uyguluyorsak nedeni budur, marksizmi burada keşfetmemizdir. Askeri birlikler geri çekildiğinde, onlara binlerce kayıp, bizim toplam savaşçı güçlerimizin beş katı kadar kayıp verdirttikten, altıyüzden fazla silah ele geçirdikten sonra, elimize, rastlantı eseri olarak, Mao Tse-tung'un küçük bir broşürü geçti... Çin'deki devrimci savaşın stratejik sorunlarını inceleyen bu küçük broşürde, diktatör Çan Kay-şek'in halk güçlerine karşı buradaki gibi "kuşatma ve yoketme" diye adlandırdığı saldırısı anlatılıyordu. Dünyanın iki ucundaki iki diktatörün saldırı harekatlarına verdikleri adlar aynı olmakla kalmıyor, halk güçlerini yoketmeyi denemek için bu iki diktatörün giriştiği saldırıların biçimi bile birbirine benziyordu. Halk güçlerine gelince, gerilla savaşı strateji ve taktiklerini anlatan el kitaplarını okumadıkları halde, dünyanın öbür ucunda öngörülen yöntemleri benimsemişlerdi. Gerçekten de, bir deneyim ortaya atıldığında, bundan kim olursa olsun herkes yararlanabilir, fakat daha önce yaşanmış olan deneyim zorunlu olarak bilinmeden de tekrarına başka yerde rastlanabilir.

Çinli savaş birliklerinin, ülkelerinde yirmi yıl boyunca sürdürdükleri mücadelenin kazandırdığı tüm deneyimi bilmiyorduk, ama burada, ülkemizde, düşmanımızı tanıyor ve kullanmasını bilen için çok değerli olan, insanın omuzları üzerinde taşıdığı bir şeyden faydalanıyorduk: Kısacası, düşmanımızı yenmek için kafamızı kullanıyorduk. Böylelikle bozguna uğrattık düşmanı.

Sonra, batıya doğru yürüyüş başladı. Haberleşme bağlan-

tıları kesildi, ardından da diktatörlüğün kimsenin beklemediği anda, büyük bir gürültüyle çöküşü geldi. Arkasından da 1 Ocak. Ve devrim, bir kez daha, okuduklarını hatırına getirmeksizin, ne yapması gerektiğini halkın ağzından öğrendi: Herşeyden önce suçluların cezalandırılması kararlaştırıldı ve cezalandırıldılar.

Sömürgeci güçler derhal bu cezalandırma eylemlerini cinayet diye nitelendirip, emperyalistlerin her zaman yaptığı gibi bölücülük tohumları ekmeye çalıştılar. «Burada cinayet işleyen, katil komünistler vardı, oysaki Fidel Castro adındaki suçsuz yurtseverin bu olaylarla hiçbir ilgisi yoktu, o kurtarılmalıydı.» Sahte bahane ve kanıtlarla, aynı dava uğruna mücadele etmiş insanları bölmeye çabalıyorlardı. Bir süre bunu başardıklarına inandılar. Ama, günün birinde, reform yasasının akıllı uslu hükümet danışmanlarının önerdiği biçimden çok daha ciddi, çok daha köklü olduğunu farkettiler. Söz açılmışken, bu danışmanların, Diario de La Marina'daki Pepin Rivero ve Prensa Libre'deki Medrano'nun, bugün Miami'de, yada Amerika Birleşik Devletleri'nin bir başka köşesinde yaşadığını belirtelim. Hatta hükümetimin başında «Bu tür işlerde ılımlı hareket etmek gerekir» diyerek, çok ılımlı davranmayı öneren bir başbakan bile vardı.

"Ilımlılık" da sömürgecilik ajanlarının kullanmayı sevdiği kelimelerden biridir. Korkanlar, yada herhangi bir biçimde ihanet etmeyi düşünenler hep ılımlıdır. Halk ise, kesinlikle, hiçbir zaman ılımlı değildir.

Bu baylar, kırsal bölgelerde, üzerinde yabani otlar yetişen toprakların köylülere dağıtılmasını, köylülerin bu yabani otları ayıklamasını öneriyorlardı; köylüler bataklıklarda, yada latifundiya* sahiplerinin açgözlülüğünden kurtulan birkaç parça devlet toprağı üzerinde yaşayabilirlerdi; ama latifundiya sahiplerinin toprağına el sürmek, işlenebileceğini onların akıllarının almadığı bir günahtı. Fakat, buna rağmen, bu da yapıldı.

* Latifundiya: Latin Amerika'da, ilkel yöntemlerle ve yarı- köle özellikte ırgatlık ve çobanlık yapılan, sahibi çoğu kez başka yerde oturan büyük çiftlik.

O dönemde, 900 caballeria'dan fazla toprağı olmadığı için Devrimci Hükümetle hiçbir sorunu olmadığını söyleyen bir bayla konuşmuştum. 900 caballeria onbin hektardan fazla eder. Elbette, bu bayın sonradan devrimci hükümetle bir takım sorunları oldu, topraklarına el konup küçük köylüye dağıtıldı. Ayrıca, tarım işçisinin ücret karşılığında ortaklaşa işlemeye alıştığı topraklar üzerinde kooperatifler kuruldu.

Burada, Küba Devriminin incelenmesi gereken bir özelliğiyle karşılaşıyoruz. Bu devrim, feodal olmayan toplumsal mülkiyet biçimlerine ulaşmayı hedef alarak, Amerika kıtasında ilk tarım reformunu gerçekleştirdi. Gerçi tütünde ve kahvede feodal kalıntılar hâlâ sürüp gidiyordu, bu nedenle bu tarım dalları, küçük toprak parçaları üzerinde yaşayan ve bu toprağa sahibolmak isteyen küçük üreticiye devredildi. Fakat, şeker kamışı, pirinç, hatta sürü hayvanları, Küba'da sömürüldüğü için, tüm topraklara ortaklaşa sahibolan işçiler tarafından ortaklaşa üretilmeye başlandı. Bu emekçilerin bir karış bile toprağı yoktur, bunların kurduğu büyük ortaklığa kooperatif denir. Bu önlemler, tarım reformumuzu hızla kökleştirmemizi sağladı. İçinizden her biri, burada, Latin Amerika'da hiçbir devrimci hükümetin, ilk iş olarak tarım reformunu gerçekleştirmezse kendini devrimci hükümet diye adlandıramayacağını bilmelidir. Sınırlı bir tarım reformu uygulayacağını açıklayan herhangi bir hükümet, devrimci hükümet olamaz. Devrimci hükümet, tarım reformu yaparken, köylüye sadece fazlalık toprakları vermekle kalmaz, asıl fazlalık olmayanları, latifundiya sahiplerinin elindeki en iyi, en verimli, zaten, eskiden köylüden çalınmış olan toprakları yine köylüye devredip toprak mülkiyeti düzenini kökünden değiştiren bir yöntem uygular.

Tarım reformu işte budur, tüm devrimci hükümetler bu hareket noktasından yola çıkmalıdır. Tarım reformu temeli üzerinde çok daha karmaşık olan sanayileşme savaşı başlar. Artık, çok çapraşık olaylara karşı mücadele yürütmek zorunluluğu kendini göstermiştir, küçük ulusların dostu çok büyük güçler olmasa kolayca batabiliriz bu çarpışmalarda. Şu sıra-

lar, Küba gibi hiç de ılımlı olmayan devrimci ülkeler, Sovyetler Birliği ve Halk Çin'inin onlarla dost olup olmadığını kendi kendilerine sorabilirler. Bu soru karşısında ılımlı davranmayıp, Sovyetler Birliği'inin, Çin'in ve tüm sosyalist ülkelerin, sömürge, yarı-sömürge ve kurtulmuş ülkeler gibi dostumuz olduğunu var gücümüzle tekrarlamalıyız. Latin Amerika devriminin gerçekleştirilmesi ancak bu dostluğu temel alabilir. Gerçekten de, Sovyetler Birliği bize petrol verip şekerimizi almayacak olsaydı, karşılaştığımız ekonomik güçlere katlanmak için halkımızın tüm gücü, tüm inancı ve tüm özverisi gerekecekti. Bunun ardından da "Kuzey-Amerika demokrasisi"nin aldığı önlemlerin, tüm Küba halkının yaşam düzeyi üzerinde verdiği sonuçlardan kuvvet kazanan bölücü güçler işbaşına geçecekti. Bazı Latin Amerika hükümetleri hâlâ, bize darbe indirmek isteyenlerin ayaklarını öpmemizi, bizi savunmaya çalışanların yüzüne tükürmemizi öneriyor. Cevap olarak, XX. yy'da aşağılanmayı öğütleyen böylelerine, önce, Küba'nın kimsenin önünde eğilmeyeceğini ve daha sonra da, bu hükümetlerin zayıflıklarını deneyimiyle bilen Küba'nın, bu ülkelere tüm hainlerini kurşuna dizmelerini ve tüm tekellerini devletleştirmelerini önermeyi hiçbir zaman aklından geçirmediğini söyleyebiliriz.

Küba halkı, içinden çıkan kaatileri kurşuna dizmiş, diktatörlüğün ordusunu dağıtmıştır. Ama, tutup hiçbir Latin Amerika hükümetine aynı şeyi siz de yapın demem iştir. Oysaki, Küba bu ülkelerin tümünde kaatiller olduğunu iyi bilir. Dost bir ülkede, kendi hareketimizin üyesi Kübalıları katleden eski diktatörlük kalıntısı hafiye bozuntularından sözetmeye bile değmez...*

Militanlarımızın katilinin idamını istemedik, ama, burada olsaydı öldürülürdü... Büyük sömürücümüzle ittifak kurmamız gerektiği artık tekrarlanıp durmasın bize. Çünkü bu, bir Latin Amerika hükümetinin söyleyebileceği en alçakça, en alçaltıcı yalandır. Küba devrimini yapan bizler, tüm Küba halkı, dostlarımıza dost, düşmanlarımıza düşman deriz. Bu iki-

* Sürgünlerin, Venezuela'da kübalı diplomatlara karşı giriştikleri eylemden sözediliyor.

sinin ortası olmaz. Bizler, Küba halkı, dünyanın başka hiçbir halkına, örneğin Uluslararası Para Fonu'na karşı nasıl tavır alması gerektiğini öğretmiyoruz, bize de gelip öğüt vermelerini hoş görmüyoruz.

Yapılması gerekeni biliyoruz, bunu yapmak istiyorlarsa çok güzel, istemiyorlarsa kendileri bilir. Ama, öğüt kabul etmiyoruz, çünkü biz son ana kadar yalnızdık. Kapitalist dünyanın en büyük gücünün doğrudan saldırısını ayakta beklerken, kimseden yardım istemedik. Biz ve halkımız, ayaklanmamızın sonuçlarına katlanmaya hazırdık.

Bu nedenle, bugün, dünyanın dört bir bucağından kardeşlerimizin toplandığı tüm kongrelerde, tüm kurullarda alnımız ak, başımız dik konuşabiliyoruz. Küba Devrimi konuştuğunda yanılabilir, ama asla yalan söylemez. Konuşmak durumunda olduğu tüm kürsülerde, Küba Devrimi, toprağının evlatlarının gerçeğini dile getirir, dostlarının da, düşmanlarının da karşısında, herzaman bu gerçekten sözeder. Asla taş atmak için saklanmaz, asla kadifeler içinde hançer gizleyen önerilerde bulunmaz.

Böyle olduğumuz için bize saldıran çok, ama Latin Amerika halklarının her birine ne olabileceklerini gösterdiğimiz için daha da çok saldırıya uğruyoruz. Bu durum, emperyalizm için Küba'nın nikel madenlerinden, şeker fabrikalarından, Venezuela'nın petrolünden, Meksika'nın pamuğundan, Şili'inin bakırından, Arjantin'in kesimlik hayvanlarından, Paraguay'ın matesinden,* Brezilya'nın kahvesinden daha önemlidir, tekelleri besleyen bu hammaddelerin tümünün önemi de çok büyüktür halbuki.

Emperyalistler yolumuzun üzerine ellerinden geldiğince engel koymaktan çekinmezler. Kendi elleriyle engel koymayı başaramadıkları zaman, ne yazık ki, Latin Amerika'da bu işe aday olanlar ortaya çıkar... İsimlerinin önemi yok, kimseyi suçlamak istemiyoruz. Burada, Cumhurbaşkanı Betancourt'un yurttaşlarımızın ölümünden sorumlu olduğunu söyleyemeyiz, o sadece, kendine demokratik diyen bir düzenin

* Mate: Paraguay çayı demektir.

tutsağıdır. Bu demokratik rejim, Amerika için bir başka örnek olabilecekken, idam mangasını zamanında kullanamamak gibi büyük bir beceriksizlik yapmıştır. Bugün Venezuela demokratik hükümeti, Latin Amerika'nın büyük bir kısmında görüldüiü ve eskiden Küba'da olduğu gibi, eski hafiyelerin elinde tutsaktır.

Cumhurbaşkanı Betancourt'u cinayetle suçlayamayız, burada yalnızca, devrimci tarihimizin ve devrimci inancımızın desteğinde, bir gün, halkı tarafından seçilen Cumhurbaşkanı Betancourt kendini artık bir adım atamayacak kadar tutsak hissedip kardeş bir halkın yardımını isterse, Küba'nın, Venezuela'ya devrim alanındaki deneylerinden birini göstermek üzere, orada hazır olacağını; Cumhurbaşkanı Betancourt'un, ölümle sonuçlanan karışık işi başlatanın bizim diplomatımız olmadığını bilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. İşin ucunda Amerika Birleşik Devletleri, yada ABD hükümeti vardı. Daha yakından bakıldığında, işi çevirenler Batista'nın yandaşları, daha da yakından incelendiğindeyse, bu ülkede ABD hükümetinin yedeklerini oluşturan, Batista'nın düşmanı kılığına bürünen, Batista'yı kovmak, fakat sistemi korumak isteyen Miro'lar, Quevedo'lar, Diaz Lanz'lar, Hubert Matos'lardı... ve Venezuela'da operasyonlara başlayan gericiliğin emrindeki güçler. Venezuela hükümetinin daha geçenlerde, tuzağa düşürülen otomobil olayında olduğu gibi kendi ordusu tarafından öldürülme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu söylemek ne kadar acı. Bugün, Venezuela Cumhurbaşkanı kendi baskı güçlerinin elinde tutsaktır.

Bu yüzden büyük üzüntü duyuyoruz, çünkü Venezuela, Sierra Maestra günlerinde Küba halkına en güçlü yardımı, en güçlü dayanışmayı sağlamıştı. Bu yüzden üzüntü duyuyoruz, çünkü Venezuela, bizden çok önce, Perez Jimenez'in temsil ettiği, dünyanın en tiksinti verici gaddarlık sisteminden kurtulmayı başarmıştı. Bu yüzden üzülüyoruz, çünkü, ilk olarak Fidel Castro, daha sonra da Cumhurbaşkanımız Dorticos, Venezuela'ya gittiğinde, heyetimiz en büyük bağlılık gösterileriyle karşılandı.

Venezuela halkı gibi yüksek politik bilince, büyük savaşçı inanca erişen bir halk birkaç süngüye, birkaç mermiye uzun süre tutsak olmaz. Süngü ve mermiler el değiştirebilir, caniler kurbanlara dönüşebilir.

Benim görevim burada bize zarar vermeye çalışan hükümetleri sayıp dökmek, arkamızdan indirilmek istenen zavallı hançer darbelerini bir bir anlatmak, ayaklanma ateşlerini körüklemek değil. Benim görevim bu değil, çünkü, herşeyden önce, Küba henüz tehlikeyi atlatmadı, dünyanın bu köşesinde emperyalist saldırıların hedefi olmaktan kurtulamadı. Henüz hepinizin dayanışmasına ihtiyacı var. Sömürgecilerin korktuğu kesin. Onlar da, herkes gibi füzelerden, bombalardan korkar. Yıkıcı bombaların kendi karılarının, çocuklarının, öylesine sevgiyle oluşturdukları herşeyin üzerine düşebileceğini bugün ilk kez gördüler. Elektronik makineleriyle hesaplara girişip sistemin iyi olmadığı sonucuna vardılar. Ama, bu Küba demokrasisini ortadan yoketmekten vazgeçtikleri anlamına gelmez. Tartıştıkları yöntemler arasından, Küba Devrimine karşı en iyi saldırıyı gerçekleştirmeye hangisinin uygun olduğunu bulup çıkarmak için yine bitmez tükenmez hesaplara girişiyorlar. Önlerinde İdigoras yöntemi var, Nicaragua yöntemi, Haiti yöntemi var. Şimdi, Saint-Dominguc yöntemine de sahipler, ayrıca Florida kiralık asker yöntemi, OAS yöntemi de var. Doğrusu, pek çok yöntemlere ve bunları geliştirmek için çok büyük güce sahipler.

Cumhurbaşkanı Arbenz ve halkı bu deneyimden geçti. Ne yazık ki, Guatemala'da Cumhurbaşkanı Arbenz'in eski tarz bir ordusu vardı, halkların dayanışmasının herhangi bir saldırıyı geriletebileceğini de pek iyi anlayamamıştı.

Gerekli anda, Küba Devrimini savunmak için, tüm hiziplere ulusal siyasi mücadeleleri unutturan bu dayanışma, bizim en büyük güçlerimizden biridir. Bunun bütün Latin Amerika gençliğinin de görevi olduğunu söyleyebilirim, çünkü burada olup bitenler yeniliği içerir ve incelenmeye değer. İyi olduğunu sizlere ben söyleyecek değilim, kendi gözlerinizle göreceksiniz.

Kötü yanları var... biliyorum; örgütlenmede birçok eksiklerimiz var, biliyorum. Sierra'ya gitseydiniz, hepiniz de belki bunları görecektiniz. Hâlâ "gerillacılık" var... biliyorum. Ulaşmak istediğimiz sayıya bakarsanız korkunç teknisyen açığımız var. Ordumuzun henüz gerekli mükemmelliğe erişmediğini, milislerin henüz bir ordu oluşturacak biçimde örgütlenmediğini biliyorum. Ama bildiğim ve sizin de bilmenizi istediğim birşey varsa, o da devrimin, her zaman Küba halkının iradesi hesaba katılarak yapıldığı; her köylünün, her işçinin silahı iyi kullanamıyorsa, her yeni günden silahını daha iyi kullanmayı öğrenmek için yararlandığıdır. Eğer şu anda, teknisyeni Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiğinden, makinasının karmaşık aygıtının işleyişini anlayamıyorsa, işçimiz her gün, bunu öğrenmek için, fabrikasının daha iyi çalışması için inceler, araştırır, çaba harcar. Köylümüz, mekanik güçlükleri yenmek için, kooperatifinin tarlasından en iyi verimi almak için traktörünü inceler.

Kentsel ve kırsal kesimde tüm Kübalılar, tek bir kardeşlik duygusuyla birleşerek, kesin ve kararlı bir düşünce birliği içinde, katıldığı her savaşta, karşılaştığı her fırsatta, özverisini, zekasının gücünü ve açık görüşlülüğünü kanıtladığı için en mutlak bir güvenle bağlandıkları şefin yönetiminde geleceğe doğru yol alıyorlar.

Şimdi karşınızda bulunan bu halk, yeryüzünden silinmesi gerekse bile, ilk hedefi olacağı bir atom savaşının patlamasına neden olsa bile, bu ada tüm üzerinde yaşayanlarla birlikte yok olsa bile, her biriniz ülkenize döndüğünde şunları söylerse bu halk, kendini mutlu ve ödülünü almış sayacaktır:

«İşte döndük. Sözlerimizde, henüz Küba ormanlarının nemi seziliyor. Sierra Maestra'ya çıkıp şafağı gördük. Ruhlarımız ve ellerimiz şafağın tohumlarıyla dolu, bunları toprağa ekmeye, meyva versinler diye bekçilik etmeye hazırız.» O zaman, tüm kardeş Latin Amerika ülkelerinden, tüm toprağımızdan, halkların sesi artık sonsuza kadar şu cevabı verecektir:

«Öyle olsun, Latin Amerika'nın her karış toprağında özgürlük fethedilsin!»

3 KÜBA DEVRİMİNİN İDEOLOJİSİNİ İNCELEMEK İÇİN NOTLAR*

Devrimimiz, bazılarının, devrimci hareketin en doğru sayılan temel ilkelerinden biriyle, Lenin8'in: «Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olmaz,»** sözleriyle dile getirdiği ilkeyle çelişkili bulmaya çalıştığı kendine özgü bir olaydır. Toplumsal bir gerçeğin anlatımı olan devrimci teorinin, tüm sözlerden üstün olduğunu söylemek yerinde olur; yani, tarihi gerçek doğru biçimde yorumlanır ve orada yer alan güçler uygun biçimde kullanılırsa, teori bilinmese bile devrim yapılabilir.

Tüm devrimlerde çok çeşitli eğilimleri temsil eden kitlelerin katılımı görülmüş, bunlar eylemde düşünce birliğine varmıştır. Teorinin iyi bilinmesi çabayı kolaylaştırır, tehlikeli yanlışlara düşmeyi önler, ancak bu teorinin gerçeğe uyması koşuluyla. Devrimimizin liderleri, tam anlamıyla kuramcılar

* 8 Ekim 1960'da Verde Olivo'da yayınlanan makale.

** V.İ.Lenin, "Ne Yapmalı?" Lenin, Tüm Eserleri (Moscow – Progress Publichers, 1973) c 5, s 369

olmamakla birlikte, büyük toplumsal olayları ve bunları yöneten yasaları biliyorlardı. Bugün tüm dünyada tartışılan tarih, toplum, ekonomi ve devrim görüşlerinin yabancısı değillerdi. Bazı kuramsal bilgilere ve gerçeğin iyice bilinmesine dayanarak kademeli bir gelişim süreci içinde devrim teorisini kendileri yarattılar. Gerçeği çok iyi anlamaları, halkla yakın ilişkileri, hedefi hiçbir zaman gözden kaçırmamaları ve devrimci pratiğin kazandırdığı deneyim, bu liderlerin tam bir kuramsal görüş oluşturmalarında yardımcı oldu.

Bu söylediklerim, Küba Devrimi gibi tüm dünyayı meraklandıran bir olayın açıklanmasına giriş sayılmalıdır. Nasıl ve niçin, teknik ve donanım bakımından kendisinden kat kat üstün bir düşman tarafından darmadağınık edilen bir grup insan önce sağ kalmayı,sonra güçlenmeyi, sonra savaş bölgelerinde düşmandan daha güçlü olmayı, sonra yeni savaş bölgelerine yayılmayı ve sonunda, yine kendisinden sayıca kat kat üstün düşman birliklerini düzenli savaş içinde bozguna uğratmayı başarmıştı? Çağdaş dünya tarihi için ele alınıp incelenmeye değer bir konu.

Çoğu kez, teoriden gerektiği biçimde yararlanamamış olan bizler, Küba gerçeğini, sanki onun sahipleriymişiz gibi ortaya atacak değiliz. Yalnızca, gerçeği yorumlayabilmek için zorunlu temelleri saptamakla yetineceğiz. Gerçekte, Küba Devrimi'nin kesinlikle farklı iki aşamasını birbirinden ayırdetmek gerekir: 1 Ocak 1959'a kadar süren silahlı eylem ve o tarihten sonraki politik, ekonomik ve toplumsal dönüşümler.

Bu iki aşama da kendi içinde kısımlara ayrılır, ama biz bunları tarihi araştırmak açısından ele almayacağız. Devrimin yöneticilerinin, halkla bağlantı halinde geliştirdikleri devrimci atılımın evrimi bakış açısından, kendimizi gerekli konuma yerleştireceğiz.

Bu amaçla, bugünkü dünyada en çok tartışılan terim olan marksizm karşısındaki genel tutumumuzu belirlememiz gerekmektedir. Bize, siz marksist misiniz, evet mi, hayır mı? diye sorulsa, tutumumuz, Newton'cu olup olmadığı sorulan

bir fizikçinin, yada Pasteur'cü olup olmadığı öğrenilmek istenen bir biyologun göstereceği tutuma benzer. Artık üzerinde tartışmayı gereksiz kılan apaçık gerçekler vardır. Yeni olayların yeni görüşler getirmesinin yanısıra, eski görüşlerin de gerçek payını koruduğu unutulmayarak, fizikte "Newton'cu" biyolojide "Pasteur'cü" olunduğu gibi doğal biçimde "Marksist" olunmalıdır. Örneğin, Einstein'ın görelilik kuramının, Planck'ın quanta teorisinin yanında Newton'un buluşlarının durumu böyledir, yeni kuramlar, ingiliz bilginine büyüklüğünden kesinlikle hiçbir şey kaybettirmez. Newton sayesinde fizik ilerleyebilmiş, yeni uzay görüşleri geliştirilmiştir. İngiliz bilgini bu gelişmenin gerektirdiği basamaklardan biridir.

İnsan, elbetteki, düşünür olarak, toplumsal doktrinler araştırıcısı olarak, yada içinde yaşadığı kapitalist sistemi bilen biri olarak Marx'a bazı yanlışlarını gösterebilir. Örneğin biz Latin Amerika'lılar, onun Bolivar'la ilgili yorumuna, Engels ile birlikte Meksika konusunda yaptığı incelemesine katılmayabiliriz. Marx, bu yazılarında, günümüzde geçerliliğini yitiren bazı ırk ve ulus teorilerini kabul ettiğini belirtiyordu.* Fakat büyük adamların bulduğu parlak gerçekler, küçük yanlışlara karşın yaşar, küçük yanlışlar, insan düşüncesinin bu devlerinin eriştiği yüce dorukların tam anlamıyla bilincinde olsak bile, onların da insan olduğunu, yanılabileceklerini gösterir yalnızca. Bu nedenle, marksizmin başlıca doğrularını, halkların kültürel varlıklarının ve bilimsel bilgilerinin bir parçası sayıyor, artık tartışılmasına gerek kalmayan tüm değerler gibi doğal olarak kabul ediyoruz.

Toplumsal ve politik bilimlerdeki ilerlemeler, başka alanlarda da olduğu gibi, ilmikleri zincir oluşturan, biriken, birbirine bağlanan ve sürekli mükemmelleşen uzun bir tarihsel evrimin parçasıdır. İnsanlık tarihinin ilk çağlarında, Çin, Arap

* Marx'ın Simon Bolivar hakkındaki görüşleri, Karl Marx ve Frederick Engels'in Tüm Eserlerinde "Bolivar y Ponte" adlı makalede bulunabilir (New York, International Publichers, 1982) c 18, s 21933. Engels'in 19. yy Meksika'sıyla ilgili yorumları, Marx ve Engels'in "1847 Hareketi" adlı yazılarında (Tüm Eserleri c 6, s 527) ve "Demokratik Pan İslavizm"de bulunabilir (Tüm Eserleri c 8 P 365).

ve Hint matematik bilimleri vardı. Bugün, matematiğin sınırı yoktur. Bilim tarihinde, bir yunanlı Pitagoras, bir italyan Galilei, bir ingiliz Newton, bir alman Gauss, bir rus Lobaçevski ve bir Einstein vs. vardır. Aynı şekilde, toplumsal ve politik bilimler alanında, Demokrit'ten başlayarak Marx'a kadar uzun bir düşünürler zinciri orijinal araştırmalarını biriktirmiş, deney ve doktrinlerini dağ gibi yığmışlardır.

Marx'ın değeri, toplumsal düşüncede birdenbire niteliksel bir değişme meydana getirmiş olmasından ileri gelir. Tarihi yorumlar, dinamiğini anlar, geleceği önceden görür, böylece bilimsel görevini yerine getirmekle de kalmayıp, ayrıca devrimci bir düşünce de ortaya atar: Dünyayı yorumlamak yetmez, değiştirmek de gereklidir. Ancak o zaman, insan kölelikten, çevresinin aleti olmaktan kurtulup kaderinin mimarı haline gelir. O gün bu gündür, Marx eski düzeni korumaktan çıkar sağlayanların boy hedefi oldu. Tıpkı köleci Atina aristokrasisinin ideologları olan Platon ve çömezleri tarafından eserleri yakılan Demokritüs gibi.

Devrimci Marx'tan başlayarak, Marx ve Engels adlı devlere dayanan, Lenin, Stalin, Mao Tse-tung gibi, yeni Sovyet ve Çin yöneticileri gibi büyük kişilikler sayesinde gelişim aşamalarını aşarak, izlenecek doktrinlerin ve örneklerin tümü oluştu. Marx'ın devrimci silahı eline almak üzere bilimi terkettiği noktada Küba Devrimi ona sahip çıkar. Düşüncelerini revizyondan geçirmek, Marx'tan sonra gelenlere karşı çıkmak yada "saf" Marx'ı yaşatmak için değil, bilim adamı Marx orada tarihin dışına çıktığı, geleceği incelediği ve önceden gördüğü için Küba Devrimi bu noktada Marx'a sahip çıkar.

Bundan sonra devrimci Marx, tarihin bir parçası olarak savaşa katılacaktır. Biz pratik devrimciler, mücadeleye girişirken bilim adamı Marx'm önceden gördüğü yasalara uyarız. Ayaklanma yolunda, eski iktidar yapısına karşı mücadele ederken, bu yapıyı yıkmak için halktan dayanak alırken mücadelemizin temelini bu halkın refah ve mutluluğu üzerine kurarken bilim adamı Marx'ın öngörüşlerini doğrulamaktan

başka birşey yapmayız. Demek istediğim, marksizmin yasaları Küba Devrimi'nin gerçeklerinde vardır -bir kez daha altını çizelim en iyisi- bu olgu, devrimin yöneticilerinin kuramsal açıdan bu yasaları bilip bilmediğinden, uygulayıp uygulamadığından bağımsızdır.

Küba devrimci hareketini daha iyi anlamak için, 1 Ocak'a kadar yaşadığı aşamaları birbirinden ayırdetmek yerinde olur: Granma çıkarması öncesi; Granma çıkarmasından, La Plata ve Arroyo del İnfierno zaferine kadar olan tarihi dönem; bu günlerden başlayarak El Uvero ve İkinci Gerilla Kolu'nun kurulmasına kadar geçen zaman aralığı; bundan sonra Üçüncü ve Dördüncü gerilla kollarının oluşmasıyla ve Sierra Cristal'in işgaliyle İkinci Cephe'nin yaratılma aşaması; başarısızlığa uğrayan Nisan Grevi; büyük saldırıya karşı direniş; Las Villas'a doğru ilerleme ve kentin işgal edilmesi.

Gerilla savaşımızın bu dönemlerinden herbiri ayrı bir toplumsal görüşün, Küba gerçeğinin ayrı bir değerlendirilişinin sınırlarını belirler. Bu aşamaların temsil ettiği bu kavram ve değerlendirmeler, devrimin askeri şeflerinin düşüncesini oluşturmuş, zamanla politik şeflere dönüşmeye koşullandırılmalarını gerçekleştirmiştir.

Granma çıkarmasından önce, bir ölçüye kadar çok özel denilebilecek bir kafa yapısı egemendi: Birçok kişi, hızlı bir halk patlamasına körü körüne inanıyor, hızlı bir ayaklanmayla, kendiliğinden oluşan grevlerin bileşimi sayesinde Batista iktidarının devrilebileceği düşüncesiyle heyecanlanıyordu. Onlara göre, bunlar diktatörün düşürülmesine yetecekti. Bu hareket, geleneksel partinin ve onun "paraya karşı onur" sloganının doğrudan doğruya mirasçısıydı. Başka bir deyişle, yeni Küba hükümeti yönetiminin dürüstlüğüne dayanmalıydı.

Bununla birlikte, Fidel Castro "Tarih Beni Haklı Çıkaracaktır"da, devrimin bugün hemen hemen tümüyle eriştiği hedefleri saptamıştır*. Devrim, ekonomik alandaki mücadele-

* "Tarih Beni Haklı Çıkaracaktır," Fidel Castro'nun 1953 Moncada Kışlası saldırısından sonra mahkeme salonunda yaptığı savunmadır. Daha sonra, 26 Temmuz hareketinin programı haline gelmiştir.

lenin şiddetlenmesi sayesinde, bu hedefleri aşmış, buna paralel olarak ulusal ve uluslararası politika planlarında kökleşme ve radikalleşmeye varmıştır.

Çıkarmanın hemen ardından, devrimci güçler yenilgiye uğradı, neredeyse tümü dağıtıldı; sonra yine birleşip gerilla birliklerini oluşturdular. Hayatta kalan ve savaşmaya kesinlikle kararlı olan birkaç kişi, tüm adada kendiliğinden patlama şemasının yanlışlığını anlamışlardı. Savaşın uzun süreceğini, köylülerin katılmasının zorunluluğunu da anlamışlardı.

İşte o sıralarda, ilk köylüler gerillacılara katıldı. İki savaş verildi, gerçi birliklerimiz sayıca fazla değildi, fakat kentlerden gelip gerilla çekirdeğini kuran kişilerin köylülere karşı güvensizliğini yoketmesi açısından psikolojik önemi büyüktü. Köylüler de merkez gerilla grubuna güvenmiyor, özellikle hükümetin gerilla hareketini bastırmak için barbarca öc alma eylemlerine girişmesinden çekiniyorlardı. Bu durumda iki kesin gerçek ortaya çıktı, birbirine bağlı olan bu gerçeklerin ikisi de çok önemliydi: Köylüler, ordunun canavarca gaddarlığının gerilla savaşlarına son vermeye yetmeyeceğini, hükümet askerlerinin gelip köylü evlerini yakacağını, ürünlerini ellerinden alacağını, ailelerini öldüreceğini anlamışlar, en iyi çözümün gerilla birliklerine sığınmak olduğunu, orada hayatlarının korunduğunu görmüşlerdi. Öte yandan, gerillacılarsa köylülüğü kazanmanın giderek daha da zorunlu hale geldiğini biliyorlardı. Köylü kitlelerine yürekten istedikleri birşey vermeliydik. Köylünün en çok özlemini duyduğu şeyse topraktı.

Daha sonra, Direniş Ordumuzun giderek artan oranda etki alanları zaptettiği göçebelik aşamasına geçildi. Ordumuz bu bölgelerde uzun süre kalamıyordu, ama düşman ordusu da buraları yeniden ele geçiremiyor, hatta bu yerlere giremiyordu bile. Savaşlar sürüp giderken iki ordu kampı arasında bir çeşit belirsiz sınır çizgisi oluştu.

28 Mart 1957 belirleyici bir gündür; bir kilometre taşıdır. İyice tahkimatlandırılmış, iyi silahlandırılmış, kısa zamanda takviye alabilecek biçimde deniz kenarında kurulmuş, bir

uçak alanına da sahibolan El Uvero garnizonuna saldırımızın tarihidir bu. Savaşa giren güçlerin % 30 oranında kırıldığı, en kanlı çarpışmalarımızdan biri olan bu savaşın Direniş Ordumuza getirdiği zafer durumumuzu tümüyle değiştirmişti. O günden sonra, Direniş güçleri serbestçe hareket edebilecekleri, haberleri düşmana sızdırmayacak bir toprak parçasına sahibolmuştu. Oradan da, hızla ve aniden ovalara inebilecek, düşman konumlarına saldırabileceklerdi.

Kısa bir süre sonra güçlerimiz iki kısma ayrıldı, böylece iki gerilla kolu oluştu. Sırf düşmanı yanıltmak, güçlerimizi olduğundan büyük göstermek gibi basitçe bir gizlenme manevrası ikinciye 4. Kol adını verdirtti. İki kol da hemen eyleme geçti. 26 Temmuz'da Estrada Palma'ya, beş gün sonra da, yaklaşık 30 km uzaklıktaki Bueycito'ya saldırdık. Bundan sonra daha büyük kuvvet gösterileri görüldü. Bir milim gerilemeden düşman baskı güçlerine göğüs gerdik. Düşman askeri birliklerinin Sierra'ya tırmanma girişimleri birçok kez başarıyla savuşturuldu, savaşan her iki yanın cepheleri arasında içinde kimsenin bulunmadığı geniş araziler oluştu.* Bu arazilerde iki tarafın da savaşçıları zaman zaman ceza eylemlerinde bulunmak üzere yürüyüş yapıyorlardı. Cepheler hemen hemen sabitti.

Bu sırada, gerilla birliklerimiz, bölge köylülerinin kentlerden gelen 26 Temmuz Hareketi üyesi bazı elemanların katılmasıyla ek güçler kazanıyor, Gerilla Ordusunun savaş yeteneği, savaşmada kararlılığı artıyordu. 1958 Şubatında, bazı saldırıları püskürttükten sonra Juan Almeida'nm 3 Nolu gerilla kolu, Santiago yakınlarındaki bölgeyi işgal etmeye gitmişti, Ra l Castro'nun, birkaç ay önce ölmüş olan kahramanımız Frank Pais'in adını taşıyan 6 Nolu hareket kolu yürüyüşe geçmişti. Martın ilk günlerinde, Ra l anayolu baştanbaşa aşmak gibi elde edilmesi zor bir başarıya erişip Mayare tepelerine çıktı ve Frank Pais İkinci Doğu Cephesi'ni kurdu.

* Orijinal metinde No man's land: Savaşanların cepheleri arasında kalan, içinde asker yada sivil kimsenin bulunmadığı boş araziler.

Direniş güçlerimizin büyüyen başarısıyla ilgili haberler sansür engelini aşıp halka ulaşıyor, devrimci eylemler hızla doruk noktasına tırmanıyordu. Tam bu sırada, Havana'dan tüm ulusal topraklar üzerinde mücadelenin başlaması için devrimci genel grev önerisi geldi. Bundan sonra da, aynı anda tüm noktalardan saldırıya geçilerek düşman kuvvetleri yokedilecekti. Bu durumda, Direniş Ordumuzun rolü, hızlandırıcı güç yada hareketi başlatmak için "mahmuz" görevi yapmaktı. O dönemde, güçlerimiz etkinliklerini arttırdılar, efsanevi gerillacı Camilo Cienfuegos'un kahramanlığı dillere destan oldu: Büyük savaşçı, Oriente ovalarında ilk kez olmak üzere, merkezi yönetime karşı sorumlu olarak, tam bir örgütçü zihniyetiyle dövüşüyordu.

Fakat devrimci grev uygun biçimde örgütlenememiş, işçi birliğinin önemi yeterince hesaba katılmamış, devrimci çalışmaların içinde bulunan işçilerin grev için elverişli anı seçmelerine izin verilmemişti. Radyodan grev çağrısı yapılarak, yasadışı, hızlı ve ani bir harekette bulunulmak istenmiş, saptanan gün ve saatin, halktan çok önce Batista'nın hafiyelerince öğrenildiği düşünülememişti. Grev başarısızlığa uğradı, pekçok değerli devrimci yurtsever acımasızca öldürüldü.

Devrim tarihimizin bu dönemiyle ilgili ilginç bir nokta, Amerika Birleşik Devletleri tekellerinin dedikodu satıcısı Jules Dubois'nın bile grevin başlayacağı gün ve saati önceden bildiğiydi.

O sıralarda, savaşın gidişinde en önemli niteliksel değişimlerden biri meydana geldi: Gerilla güçleri kademe kademe büyüyüp düzenli savaşlarla düşman ordusunu yenmedikçe zaferin kazanılamayacağı kesin bir gerçek olarak hepimizce kabul edilmişti.

Derhal köylülükle çok sıkı bağlar kuruldu; Direniş ordusu ceza yasasını ve medeni yasayı kaleme aldı; adaleti geçerli kıldı, yiyecek maddeleri dağıttı, yönettiği bölgelerde vergi topladı. Komşu bölgeler de Direniş Ordusunun etkisinde kaldı. Düşman geniş çapta saldırılara hazırlandı, fakat iki aylık çarpışmanın bilançosu, tümüyle morali bozulan istilacı ordu-

ya verdirilen 1000 kayıp ve savaş kapasitemizi arttıran 600 silah oldu.

Artık düşmanın bizi yenemeyeceği kanıtlanmıştı. Bundan böyle, Sierra Maestra tepelerine yada Frank Pais İkinci Oriente Cephesi makiliklerine sokulup buraları ele geçirebilecek güç Küba'da kesinlikle yoktu. Zorba hükümetin askeri birlikleri için Oriente yolu geçilmez olmuştu. Düşman saldırısı bozguna uğratılınca, 2 Nolu Koluyla Camilo Cienfuegos ve 8 Nolu Ciro Redondo Koluyla bu satırların yazarı Camagüey bölgesini aşıp Las Villas'a yerleşme, düşmanın haberleşme bağlantılarını kesme görevini üstlendik. Camilo ilerlemeyi sürdürecek, kendi yürüyüş kolunun ad aldığı kahraman Antonio Maceo'nun olağanüstü başarılı eylemini yineleyecek, doğudan batıya tüm adayı işgal edecekti.

Bu noktada, savaş yeni özellikler gösterdi: Güçler ilişkisi devrimin lehine dönüştü. Biri 80, diğeri 140 adamdan oluşan iki küçük hareket kolu, binlerce askeri savaşa sokan ordu tarafından sürekli çevrilip hırpalanarak Camagüey ovalarını aşıp Las Villas'a ulaştı. Adayı ikiye bölme eylemi başlamıştı.

Bugün, böylesine küçük iki gerilla kolunun, iletişim ve taşıt araçlarından, modern savaşın en basit silahlarından bile yoksun olarak, iyi eğitimli, süper donanımlı, kendisinden kat kat üstün silahlı birliklere karşı nasıl savaşabildiği şaşırtıcı, inanılmaz, hatta akıl almaz gelebilir. Herşeyden önemlisi bu iki grubun belirleyici nitelikleriydi: Gerilla savaşçısı ne denli rahatsız edici koşullar altında bulunuyorsa, doğal çevreye o denli iyi uyum sağlar, kendini ne denli evinde hissederse morali, güvenlik içinde bulunduğu duygusu o denli güçlenir. Aynı zamanda, koşullar ne olursa olsun, gerillacı hayatını ortaya koymaya, gerekirse canını vermeye gelmiştir. Genellikle, birey olarak bir gerillacının ölmesinin yada sağ kalmasının savaşın sonucu üzerinde büyük bir etkisi yoktur.

Şimdi incelemekte olduğumuz Küba örneğinde, düşman askeri diktatörün aşağılık bir ortağıdır, Wall Street'ten başlayıp kendisine kadar uzanan uzun zincirde, bir öncekinin kalıntısı kırıntıları toplar. Ayrıcalıklarını savunmaya isteklidir,

ancak, önem taşıdıkları ölçüde. Ücreti ve çıkarı, bazı acılara ve birtakım tehlikelere değer, ama hayatını vermeye hiç değmez. Eğer bu çıkarları korumak için ölmesi gerekliyse, bunlardan vazgeçmesi, yani gerilla tehlikesi karşısında geri çekilmesi daha akıl kârıdır.

Bu iki görüşten ve bu iki ahlak anlayışından 31 Aralık 1958'de patlak veren bunalımı yaratan farkları çıkarabiliriz.*

Direniş Ordusunun üstünlüğü giderek apaçık ortaya çıkmıştı. Gerilla kolumuzun Las Villas'a varışı, 26 Temmuz Hareketi'nin bütün diğer gruplardan daha çok sevildiğini gösterdi. Devrimci Direktuara, Las Villas İkinci Cephesine, Sosyalist Halk Partisi ve Özgün Örgüte bağlı bazı küçük gerilla birliklerine kıyasla daha popülerdi. Bunda, lideri Fidel Castro'nun mıknatıs gibi çekici kişiliğinin rolü büyüktü, ama devrimci çizgimizin dürüstlüğü de etkenlerden biriydi.

Ayaklanma böylece bitti. Fakat Sierralarda, Oriente ve Camagüey ovalarında, Las Villas dağlarında, ovalarında ve şehirlerinde iki yıl amansız bir savaş verdikten sonra Havana'ya dönen adamlar ideolojik bakımdan, Las Coloradas kıyılarında karaya ayak basıp mücadelenin ilk günlerinde harekete geçenlerle aynı değillerdi artık. Köylülere karşı güvensizlikleri dostluğa ve köylünün niteliklerine saygıya, köy hayatı konusundaki bilgisizlikleri, köylünün ihtiyaçlarının yakından bilinmesine dönüşmüştü. İstatistik ve teorik uğraşları, yerini pratiğin beton sağlamlığına bırakmıştı.

Sierra Maestra'da uygulanmaya başlanan tarım reformunun bayrağı altında, bu adamlar emperyalizmle çarpışıyorlar. Yeni Küba'nın bu Tarım Reformunun temeli üzerinde kurulması gerektiğini biliyorlar.

Tarım reformunun topraksızlara toprak vereceğini, haksız yere toprak sahibi olanların elinden bunların geri alınacağını biliyorlar. En büyük toprak sahiplerinin hükümet çevrelerinde ve ABD yönetim kademelerinde de etkili olduklarını

* Nihai zaferin tarihi.

biliyorlar. Güçlükleri cesaretle, cüretle, herşeyden önce halkın desteğiyle yenmeyi öğrendiler. Acıların ötesinde, bizi bekleyen kurtarılmış geleceği şimdiden görüyorlar.

Hedeflerimizin bu son kavramına varmak için uzun bir yolu aşmak, uzun süre evrimleşmek gerekti. Savaş cephelerinde ardı ardına beliren değişimlere paralel olarak, gerilla örgütümüzün toplumsal bileşiminde de farklılaşma oluşmuş, şeflerin ideolojik dönüşümü gerçekleşmişti. Bu değişimlerin herbiri, bileşimde, güçte, ordumuzun devrimci olgunluk derecesinde niteliksel farklılıklara yol açtı. Köylülük dayanıklılığını, acıya karşı direncini, arazi bilgisini, toprak sevgisini, tarım reformu isteğini gerilla ordumuza aşıladı. Aydının, kim olursa olsun bu teori yaratılırken çorbada tuzu oldu. İşçi, örgütçülüğüyle, içten gelen birleşme eğilimiyle, birlik kurma becerisiyle katılımda bulundu. Tüm bunların üzerinde, "mahmuz"dan daha fazla bir anlam taşıdığını artık kanıtlamış olan Direniş Güçlerimiz yeralıyordu. Verdiğimiz ders kitleleri öylesine tutuşturmuş ve ayaklandırmıştı ki cellatan bile korkuları kalmamıştı. Bu karşılıklı etkileşim kavramı hiç o günlerdeki kadar kafalarımızda netleşmemişti. Bu karşılıklı etkileşimin nasıl olgunlaştığını hissedebilmiştik, silahlı ayaklanmanın etkisini, bir insanın kendisini savunacak başka insanlara, elinde bir silaha ve gözlerinde zafere erişme kararlılığına sahibolduğunda kazanacağı gücü gösteriyorduk. Köylülerse Sierra'da kurulacak tuzakları, orada yaşamak ve yenmek için, halkın kaderini ileriye götürmek için gereken gücü, gözüpekliğin, dayanıklılığın ve fedakarlığın dozunu gösteriyorlardı.

İşte böylece kırların terine batarak, dağların ve bulutların ul'ku önünde, adamızın kızgın toprağı üzerinde, isyancı şef ve beraberindekiler Havana'ya girdi. Tarih, halkın ayaklarıyla yeni bir Kış Sarayı'nın merdivenlerini tırmanıyordu.

4 SOSYALİST ÜLKELERDE BİR GEZİNTİ*

Önce Kübalı izleyicilerimi selamlamak ve Küba'daki toplum yaşamından bir süre uzak kaldıktan sonra yurda dönüşümde, karşınıza çıkmaktaki amacımın, bu tür bir sohbete ayrılan kısa zaman aralığı içinde sosyalist ülkelerle, özellikle de Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'yle imzalanan anlaşmaların önemini açıklamak olduğunu belirtmek istiyorum. Uzun süren ve lehimize sonuçlanan bu zor pazarlıklarda, Küba heyetini temsil eden herkesin oynadığı rolü ayrı ayrı anlatmak isterdim. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere satış koşullarımızı kabul ettirerek pazarlıklardan zaferle çıktık. Dört milyon ton şekerin libresi dört centavodan satışını anlaşmaya bağladık. Bu fiyat New York ve Londra gibi iki büyük borsanın belirlediği fiyattan daha yüksektir.

Gerçekte herşey böyle olup bitmedi. Başlangıçta, sosyalist ülke yöneticilerinin Küba'nın isteğini analiz etmekte gösterdikleri anlayış sayesinde, Sovyetler Birliği'nde yaptığımız

* 31 Aralık 1960'ta televizyondan yayınlanan konuşma.

görüşmeler olağanüstü kolaylıkla sürüp gidiyordu. Elbette ki, yalnızca ekonomik nedenlere dayanarak, sosyalist dünyanın şekerimizi bu fiyata satın almaya çaba göstermesini isteyemezdik. Çünkü dünya ticareti ölçüleri bakımından, bu satınalmanın gerçekleşmesi için hiçbir neden yoktu. Aslında, yaptığımız bu ticaret anlaşması politik bir ilkeye dayanıyordu.

Küba, amerikan emperyalizminin dayattığı bir ekonomik saldırıyla karşı karşıyadır. Hala tek ürüne sahip bir ülkeyiz. Gelişmek ve dış ticaretini geliştirmek için Küba, şekerine güvenmek durumundadır. Ya şekerini satacak yada dış ticaretinde onulmaz yaralar alacaktır. Ayrıca, şekeri belirli bir fiyata satmaktadır, yoksa, temel ürün maliyet fiyatının çok altında satılırsa ülkede tam bir sermaye kıtlığı başgösterecektir.

Politik amaca uygun olarak, Küba'nın talebi doğrudan doğruya hükümet tarafından sunulmuş ve Başbakanımız Fidel Castro tarafından imzalanmıştı. Sosyalist ülkelerce büyük bir sempati ve anlayışla karşılandı. Önce, Moskova'da çok taraflı ödeme anlaşmasının imzalanmasını mümkün kılan bir toplantı yapıldı. Belki de dünyada benzeri görülmemiştir böylesi bir olayın. Bizim toplantımız devam ederken, bir yandan da, sosyalist dünyanın Liu Şao-şi ve Kruşçev gibi önde gelen liderlerinin dikkatini çeken bazı önemli sorunları çözmek üzere, 81 ülkeden komünist parti temsilcileri biraraya toplanmıştı.

Bizde henüz mecut olamayan kategoriden, Dış Ticaret Bakanları düzeyinde bir toplantı düzenlemeye de zaman buldular. Bu ülkeler ekonomileri açısından iç ve dış ticaretlerini ayrı tutarlar. Çeşitli ülkelerden dış ticaret bakanları ve daha başka yetkili kişiler Moskova'ya geldi, konuşulan tek konu her ülkenin Küba'ya yardım etmek için alabileceği şeker miktarıydı.

Amerika Birleşik Devletleri bizden şeker satınalmazsa -ki bu çok olasıdır- Sovyetler Birliği 2 milyon 700 bin ton şeker satınalmaya hazırlanıyor. Çin bir milyon ton alacak, ne yazık ki kendileri de şeker üreticisi olan diğer sosyalist ülke-

lerse üçer yüzbin ton satınalacaklar. Bunlar Avrupa ülkeleri. Ayrıca, Kore Demokratik Cumhuriyeti 20 000 ton, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti 5000 ton şeker alacak. Tüm sosyalist blokun hükümetimize birlik halinde desteğini simgelemek üzere Moğolistan Halk Cumhuriyeti bin ton satın almayı kararlaştırdı.

Yolculuğun bir kısmında başkanlık ettiğim ve halen Dışişleri Bakanı Rodrigez Llompar'ın yönetiminde gezisini sürdüren heyet, tüm sosyalist ülkeleri ziyaret edecektir. Şu anda Bulgaristan'da bulunuyorlar. Geriye Romanya ve Arnavutluk ziyaretleri kalıyor. Ek görev olarak, 1961 yılı için ticaret protokolleri imzalamak ve daha sonraki yıllar için sosyalist blokun tüm ülkeleriyle anlaşmalar yapmakla yükümlüler.

İşimiz zordu, çünkü birkaç ay içinde ticaretimizin tüm yapısını değiştirmek zorundaydık. 1959 sonlarına doğru, yani tam olarak bir yıl önce, ülke tümüyle sömürge yapısındaydı, iç ve dış ticaret sistemi tekelci sermayeye bağlı büyük ithalatçıların egemenliği altındaydı. On ay içinde, Küba, devletin tüm dış ticaret tekelini ve iç ticaretin büyük bir bölümünü elinde bulundurduğu bir ülkeye dönüştü.

Bu dönüşüm, elbette ki şiddetli sarsıntılar ve çok büyük güçlükler getirecekti. Sosyalist ülkelerin kutlamaları, tüm sorunlarımızı çözdüğümüzden değil -bu olanaksızdı- görevimizin büyüklüğü gözönüne alındığında yanılgılarımızın azlığındandır. 1961 yılı için ülkemizin temel ihtiyaçlarının şemasını çıkarabildik, ama yeni bir güçlükle karşılaştık. Sosyalist ülkeler ondalık sistem kullanıyor, bizse sömürgecilik zamanından kalma libre gibi ağırlık birimlerinden ve yard gibi, mil gibi uzunluk ölçülerinden vazgeçemiyorduk. Tüm sanayi ölçü araçlarımız ayrı ayrı tiplerdendi. Elektrik için bile aynı durum sözkonusuydu: Tüm sosyalist ülkelerde frekans saniyede elli devir, bizdeyse altmış devirdi. Tüm makineler bu değişik frekansa göre düzenlenmek durumundaydı.

Bütün bu ülkeler son derece planlı bir ekonomiye sahiptir ve 1961 için öngörülen temel üretim maddelerini saptamış durumdadır. Bu ülkelerden bazıları, örneğin Çekoslovak-

ya, 1980 yılına dek uzanan bir ekonomik gelişme planı hazırlamıştır. Bu ülkeler ticaretlerinde değişiklikler yapmış, kendilerini Küba'nın ihtiyaçlarına göre ayarlamış, Küba'nın kalkınmasını engellememek için ülkemize bazı temel maddeleri sağlamayı kabul etmişlerdir.

Tüm bir blok ülkenin bizimki gibi öylesine küçük -yüzölçümü ve nüfus bakımından- ve Amerika Birleşik Devletleri'nin gücü önünde öylesine yoksul bir ülkeye yardım için üretim planlarını değiştirmeye kadar varan önlemlere başvurması, dış ticaret tarihinde eşine rastlanmamış bir olaydır.

Ziyaret ettiğimiz tüm ülkeleri bizim tarafımızı tutar bulduk. Küba'nın tüm sosyalist ülkelerle, özellikle Asya'dakilerle ve en başta Çin'le dış ticaretini arttırma olanaklarının kuşkusuz varolduğu kanısına vardık. Bu ülkeler, temel üretim maddemiz olan şekeri satmalabilirler. Taşıma araçları edinebilirsek, ürün değiştokuş etme olanağına sahiboluğumuza göre, daha da fazla şeker satınalabilirler.

Örneğin Çin, kişi başına yılda iki kilodan az şeker tüketen bir ülkedir. Küba için bu sayı 40 kilo, dünyanın sanayileşmiş ülkelerinde kişi başına 30-40 kilodur. Ama Çin'de şeker tüketimini kişi başına bir kilo arttırmak toplam miktarı 650-700 000 ton arttırmak demektir. Başka bir deyişle, Çin şeker tüketimini yılda kişi başına 10 kilogram arttırsa Küba'nın 7 milyon tonluk şeker rekoltesini tüketebilir.

Şeker ticareti hacmimizi, yalnızca Çin'le başka ürünler karşılığında değiş tokuş etmekle bile arttırabiliriz. Sovyetler Birliği için durum böyle değil, bu büyük ülke, iki yıl önce Küba'yı geride bırakarak bugün dünyadaki bir numaralı şeker üreticisi konumuna yükseldi.

Şu sıralarda, Sovyetler Birliği'nde şeker tüketimi ABD'dekinden az olmakla birlikte, birkaç yıl sonra onu yakalayacaktır. Önemli satış olanaklarına sahibiz, ama ekonomi alanlarımızı uyum içinde geliştirmek yada Kuzey Amerikalıların dediği gibi ekonomimizi "tamamlamak" için daha yapılacak çok şey var. ("Tamamlamak"tan anladıkları sömürge ülkelerdeki zenginliklerin tamamını yutmaktır; ancak bizimki gibi

ülkeler bu kavramı eşitlik koşulları içinde, uyumlu biçimde gelişmek anlamında değerlendirir.)

İmzalanan çok taraflı ödeme anlaşması, Küba'nın şeker satışlarıyla biraz oynamasını, Avrupa sosyalist ülkelerinden satın alınan sanayi ürünleri ve ithal mallarında istediği değişiklikleri yapmasını sağlamıştır. Avrupa ülkeleri mal miktarını kendi aralarında takas biçiminde ayarlayarak denge sağlamaktadır. Örneğin, Sovyetler Birliği'ne, 1 milyon 700 bin ton şeker sattık ve alacaklı duruma geçtik. Macaristan'dan da 1 milyon peso'luk alışveriş yaptık ve borçlu kaldık. Sovyetler Birliği bizden alacağını Macaristan'a devreder, böylece borcumuz silinir. Avrupa sosyalist blok ülkeleriyle Küba arasında tam eşitlik kurulmuş, tüm Avrupa sosyalist ülkeleri ve Moğolistan Halk Cumhuriyeti bu anlaşmaya katılmıştır.

Başbakan yardımcısı Mikoyan'ın Küba'yı ziyareti dolayısıyla bize verilen yüz milyon peso'luk kredinin tamamını kullanmak için anlaşma imzaladık. Tüm sanayi sorunlarının basit olmadığını bilirsiniz. Sözleşmeler imzalandıktan sonra, bunların kesin biçimde gerçekleştirilmesi için incelemeler ve görüşmeler yapılması gerekir. Yüz milyon peso'luk ilk kredinin kullanımı için sözleşme imzaladık, demir-çelik endüstrisi kurulması için incelemeler başladı. Yeri henüz kesinlikle belirlenemedi. Maden kaynaklarımızın bulunduğu bölgelere bağlıdır bu, işletmelerin Oriente ile Las Villas arasında kurulması olasıdır.

Ayrıca, imzaladığımız bir protokolle, Sovyetler Birliği ülkemizin jeolojik araştırmasını yapmayı üstlendi. Bakır, nikel, mangan gibi geliştireceğimiz zenginliklere sahibiz, ayrıca krom gibi daha az önem taşıyan kaynaklarımız ve daha başka çeşitli madenlerimiz var.

Sosyalist ülkelerden gelen teknisyenler madenlerimizi araştırmaya, değerlendirilmeleri için çalışmaya başladılar bile. 1961 için maden sanayisi yatırımı 27 milyon pesodur. Birkaç yıl içinde, yeraltı zenginliklerimizden yararlanmamızı sağlayacak çok yüce hedeflere varmayı amaçlayan görkemli bir plandır bu.

Nikel, karşımıza daha da önemli bir sorun çıkarıyor: Nicaro'nun yarı yarıya felç olduğunu, Moa'nmsa tümden durduğunu herkes biliyor. Kuzey Amerikalılar buradan çekip gittikleri halde nasıl olur da Moa'yı felce uğratabilirler? Çok basit. Moa, nikel madeninin bitmiş ürün olarak üretiminin % 70'ini gerçekleştiriyordu. Üretimin son işlemleri Birleşik Devletler'de yapılmaktaydı. Nikel üretimi için gerekli tüm malzeme Birleşik Devletler'den geliyordu. Parçalanması olanaksız bir ağın içine düşmüştük, devrim döneminin dışında hiçbir zaman kurtulamayacaktık bu durumdan. Moa'daki üretimin durmasının, bu maden işletmesinin neden olduğu tüm baskılara, tüm şantajlara katlanmaktan daha iyi olduğuna karar vermiştik. Sovyetler Birliği teknisyenlerini gönderdi, kısa bir süre sonra fabrika yine çalışmaya başlayacaktır. Bunun anlamı ülkemize büyük miktarda döviz gireceğidir. Çalışmaların sonunda, birkaç yıl içinde, kimyanın gelişiminde çağdaş sanayinin temel elemanlarından biri olan işlenmiş nikel, en son işlemlerine kadar ülkemizde üretilecektir. Nikel, bugünkü uygulamada, kimyada ve her çeşit uzay aracı üretiminde temel bileşenlerden biridir.

Nicaro da olanaklarını son sınırına dek arttıracaktır. Hammaddeler Sovyet ve Çek teknisyenlerin gözetiminde, en başta Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya'dan gelmektedir.

Sovyetler Birliği'nde, çeşitli fabrikalar için daha az önem taşıyan protokoller imzaladık. Stratejik bakımdan önem taşıyan bir eğe ve bir yedek parça fabrikası kuracağız. Bize her an yardım etmeye hazır olan sosyalist ülkelerde, ABD'den getirilen makinelere uyacak yedek parça bulunmadığından gerekli yedek parçaları burada imal etmek zorundayız, çünkü kullandığımız makinelerin çoğu Amerika Birleşik Devletleri malıdır.

Özel bir gelişme programı uyguluyoruz. Sovyetler Birliği'nin yardımıyla kurulması planlanan yedek parça fabrikamızda, genellikle tüm sanayi ürünleri için yedek parça üreteceğiz. Bir başka fabrikada otobüs, otomobil vs. yedek parçaları üretilecektir. Sovyetler Birliği tam bir petrol rafinerisi

kurmamızı sağlayacak, burada yılda bir milyon tonluk üretim gerçekleştirilecek, bugüne kadar verimsiz kalan petrolümüzde gerekli araştırmalara girişilecektir.

Jatibonico bölgesinde ve Havana yakınlarında az miktarda petrol çıkarıldı, ama tüm çıkarılan petrol, yıllık tüketimimizin % 1'ini bile karşılamıyor.

Küba Petrol Enstitüsü ve sovyet teknik adamlarının çok miktarda petrol elde etmemizi sağlayacaklarını umuyoruz.

Yolculuğumuzun ilk konağı olan Çekoslovakya'da, Dış Ticaret Bakam Bay Kracji'nin ziyareti dolayısıyla bize verilen kredinin arttırılması için önemli bir anlaşma imzaladık. Taşıt aracı üretimi için fabrika atölyeleri inşasının birinci aşamasına yönelik kredi yirmi milyondan kırk milyona çıkarıldı. Bu fabrika atölyelerinde traktörler, kamyonlar, genellikle motorlar, motosikletler, daha sonra otobüs ve otomobiller üretilecektir.

Küba'nın en büyük sanayi kompleksinin Santiago de Cuba'da kurulması olasıdır.

Çekoslovakya'da, çok miktarda küçük fabrika donanımı satın almak için protokoller imzaladık. Bu fabrika donanımlarından bazıları ülkemize gelmeye başladı bile. Santiago de Cuba'da tahta aksamı tamamlanan bir vida fabrikası kuruluyor. Sosyalist ülkelerden satmalınan 61 fabrika, yıl boyunca, yurdun dört bir bucağında ortaya çıkacak. 1961-65 arasında yüzden fazla fabrika kurulması için kesin anlaşmalar imzalanmış bulunuyor. Aynı zaman süresi içinde, kesin karara bağlanmak üzere tartışılan bir o kadar daha var. Yine Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya'dan yapacağımız satınalmalarla, temelde sanayiye yönelik elektrik üretimi kurumlarımızın kapasitesi beş yılda % 60 arttırılacak, toplam üretim hacmi % 100 büyüyecektir.

Bazı sorunlarla karşı karşıyayız, çünkü elektrik enerjisini petrolden elde etmek zorundayız. Su kaynaklarımızın azlığından hidrosantraller kuramıyoruz. Bu nedenle petrol ikmalini güvence altına almalıyız, gelecek yıllarda bize petrol sağlamayı garantileyen Sovyetler Birliği'yle yakında anlaşma imzala-

yacağız. Petrolü şekerle ödeyeceğimizden, büyük miktarda şeker dışsatımı da böylece sağlama bağlanacaktır.

Doğu (Demokratik) Almanya'dan da çok sayıda sanayi donanımı ve on milyon peso'luk kredi vaadi aldık. Almanya güç bir dönem yaşadığından bizim için çok anlamlı bu borç. Doğu Almanya mallarının başlıca alıcısı olan Batı Almanya, 1961'de onlardan hiçbir şey almamayı kararlaştırdı, yıllardır bağlı olduğu anlaşmadan vazgeçti. Bu durumda, Almanya Demokratik Cumhuriyeti, yalnız Batı Almanya'nın tükettiği, dünyada başka pazarı olmayan, programa alınmış çok çeşitli ürünlerin elinde kalması tehlikesiyle karşılaştı. Yine de bize borç vermeyi karara bağladı. Bu kredi, az miktarda bile olsa, Almanya'nın bize yardıma hazır olduğunu gösterir. Ayrıca, Demokratik Alman Cumhuriyeti büyük bir şeker üreticisi ve ihracatçısıdır, bu durum bile bu ülkenin bizden libresi 4 centavo'dan 60 000 ton şeker almasını önlememişti. Doğu Almanya, şekerin yedekte saklanacağını kamuoyuna açıklamıştır. Diğer bir söyleyişle, bu şeker hiçbir zaman dünya pazarına sürülmeyecektir.

Elbette, Sovyetler Birliği'nin de tutumu aynı. Bu yıl tüketmeyeceği tüm şekeri saklayacak, bir yandan da, ülke içinde şeker tüketimini arttırmaya çalışacaktır.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin bu tür sorunları yok, çünkü şekere zaten ihtiyaç duyuyor. Söz verdiğimiz gibi bir milyon ton şekerin satılması ve yüz milyon peso'luk anlaşma kolayca imzalanacaktır.

Çin'in ulaştığı olağanüstü gelişme derecesini altını çizerek belirtmek yerinde olur. Dünyanın geri bıraktırılmış ülkelerinin tarihini bilenler, eskiden açlık, yoksulluk, sömürgeci rezilliği denince akla gelen ilk iki ülkenin Çin ve Hindistan olduğunu hatırlayanlar için bu gelişme inanılmazdır.

1959'daki yolculuğumuzda Hindistan'a da uğradık. Halk yönetimi görünümünde, halkın yaşam düzeyini yükseltmek için önlemler alan bir hükümet var başlarında. Fakat hâlâ korkunç bir açlık, büyük bir yoksulluk, müthiş bir sömürü egemen ve bugünkü yapının, ömürleri açlıkla geçen bu insan

kitlesinin gereksinimlerini karşılamakta yetersiz kaldığı ortada.

Daha kısa bir zaman önce, Çin'in esrar satıcılarının cenneti olduğu hatırlarda. Kadınlar satılıyor, köylüler yeni doğan kız çocuklarını öldürüyorlardı, tıpkı kedi yada köpeklerin dişi yavrularının öldürüldüğü gibi. Hatta yamyamlık gibi dehşet verici olaylara bile rastlanıyordu Çin'de.

Çin'in bu eski gerçeklerini bilenler için, bugün olup bitenlere akıl erdirmek güç. Çin'de yaşayanların sayısı 650 milyondan fazla, kaç kişi olduğunu Çinliler bile kesinlikle bilmiyor. Biz de, ülkemizdeki nüfus adedini kesinlikle bilemiyoruz, çünkü henüz sayım yapamadık. Eskidense bu sayının bilinmemesine, nüfus sayımı yapılmamasına özen gösteriliyordu. Çin'e gelince, durum böyle değil, onların sorunu çok kalabalık olmaları, ülkeleri çok geniş, yeterli iletişim araçlarına da sahip değiller. Yaklaşık 670 milyon olduklarını hesabedebiliyorlar ancak.

Tabii ki, Çin'deki yaşam düzeyinin kapitalist dünyanın gelişmiş ülkelerine yetiştiğini öne süremeyiz. Fakat orada, ziyaret etme fırsatı bulduğumuz öteki Asya ülkelerinde, Japonya gibi çok daha gelişmiş olanlarında bile görülen yoksulluğun izine bile rastlanmıyor. Herkes tok, herkes giyimli -tek tip olduğu doğru, ama uygun biçimde giyiniyor Çin halkı- ve herkes olağanüstü bir çalışkanlıkla işine sarılıyor.

Çin, bize Küba'nın tek örnek olmadığını hatırlatan bir ülke. Halkların tarihinde, şimdi Küba'da görülen kaynaşmaya rastlayabiliyoruz. Bugün Çin, devrim tarihinin Küba'yla aynı dönemini yaşıyor. Herkes coşku dolu, herkes ek çalışma saatlerini gerçekleştiriyor, herkes üretimle, üretkenliği arttırmakla ilgileniyor. Koltuğunun altında bir kitap taşımayan, şu yada bu teknik sorunla uğraşmayan emekçi yok gibi. Okuma yazma bilmemezliğe karşı, olanca güçleriyle mücadele ediyorlar, birkaç yıla kalmaz, bu sorunun da üstesinden gelirle.

Bir süre önce, sanırım dört-beş ay oluyor, yoldaş Nu ez Jiménez sosyalist ülkelere yolculuk yaptı. Sonra, bir rapor hazırlayıp halka açıkladı, gördüklerini anlattı. Ona "Alice ha-

rikalar diyarında" dediler. Yoldaş Nu ez'den daha çok yolculuk yaptığıma, tüm sosyalist kıtayı gezdiğime göre, benim anlattıklarım da "Alice harikalar kıtasında" diye adlandırılabilir.

İnsanın gerçekten gördüklerini, dürüstçe anlatması gerekir. Gelişiminin yüksek düzeyine ulaşan yada Küba'yla aynı aşamada bulunan sosyalist ülkelerle ilişkilerimiz olağanüstü. Onların yaşama sistemiyle, gelişme sistemleriyle kapitalist ülkelerinkini karşılaştırmak bile olanaksız. Devrimimiz gibi bir olay sözkonusuysa, bu ülkelerin görüşüyle, kapitalist ülkelerden herhangi birindeki görüş kıyaslanamaz. Sosyalist ülkelerde, heryerde halkın coşkusu olağanüstü.

Bu coşkuyu, en açık biçimde, belki de Sovyetler Birliği'nde görüyoruz. Sovyetlerin devrimi 43 yaşına bastı. Orada herkes çok yüksek bir politik kültüre sahip. Bizim tanımadıklarımız arasında tanınmak duygulandırıcı oluyor. Hemen Küba Devrimi'ni kutlamaya, dayanışmalarını göstermeye girişiyorlar. Ne zaman bir şenliğe katılsak yada bir gösteriyi izlemeye gitsek, tüm davetlilerin sıcak ilgisi bizi heyecanlandırıyordu.

Başbakan yardımcısı Koslov'un raporunun okunduğu toplantıya çağrılmıştık. Salona ilk biz girdik ve halk bizi tanıdığında uzun uzun alkışladı. Sonra başkanlık kürsüsüne davet edildik, Küba adı geçtiğinde birkaç dakika süren bir alkış tufanı koptu. Tüm raporun okunuşunda, Sovyet halkını, bu halkın ve dünyanın geleceğini ilgilendiren temel sorunlar sözkonusu olduğunda bile böylesine coşkuyla karşılanmamış, en heyecanlı alkış sağnağı Küba adı geçtiğinde kopmuştu.

Elbette, Çin'de de aynı şey oldu. Çeşitli toplantılarda söz aldık, ilk resmi Küba ekonomik heyeti büyük yankı uyandırdı. Çin bize altmış milyon pesoluk (yada dolarlık) bir parayı borç vermeyi, faiz istememeyi, onbeş yıllık bir ödeme süresi tanımayı kabul etti.

Sosyalist yöneticilerle Küba'ya yapılan bu yardım -buna başka bir ad verilemez- biçimi üzerine görüşmeler yaptık. Başbakan Çu An-lay ile imzaladığımız bir ortak resmi bildiri dolayısıyla tartıştık. Küba heyeti resmi bildirinin bir paragra-

fında «sosyalist ülkelerin çıkar gözetmeyen yardımı» deniliyordu. Bu söz felsefemsi bir tartışmaya yolaçtı; çünkü Çinliler "çıkar gözetmeyen" sıfatını kabul etmeyi kesinlikle reddediyorlardı. Bu yardımdan çıkar sağladıklarını, parasal bakımdan olmasa bile, Küba bugün emperyalizme karşı mücadelenin öncüsü olduğundan, emperyalizm de tüm halkların ortak düşmanı olduğu için, Küba'ya yapılacak yardımın tüm sosyalist ülkelerin çıkarına hizmet ettiğini açıkça belirtiyorlardı. Öylesine ısrar ettiler ki "çıkar gözetmeyen yardım" yerine yalnızca "yardım" denildi.

Çinli yetkililer, bu tür kredi vermenin uygun olduğunu, Devletler Hukuku'nun ve iki egemen ülke arasındaki karşılıklı saygının bunu gerektirdiğini, Küba'nın istediği zaman borcunu ödeyebileceğini, bir engelle karşılaşırsa ödemeyi geciktirmesinde bir sakınca bulunmadığını açıkladılar.

Sosyalist ülkeler isteklerimizi işte böyle karşıladı. Bu istekleri Birleşik Devletlere iletseydik, hatta şimdi değil, normal zamanda bile, bu ülkenin tüm hükümet yetkililerni tüm işadamlarını güldürmekten başka birşey elde edemezdik.

Yaptığımız anlaşmalar ve bu halkların insancıllığı, bizi kesinlikle, en başta bu ülkeleri dostlarımız saymaya yönlendirdi. Ayrıca bu ülkelerin gücü, ekonomik gelişim düzeyi ve atılımları, halkın tüm güçlerinin hızla gelişmesi; geleceğin, onlar gibi barış uğruna, tüm insanlar arasında adalet uğruna mücadele eden tüm ülkelere ait olduğuna bizi kesinlikle inandırdı.

Ama, yalnız ve yalnız harikalar gördük diyemeyiz. Kentlerde emperyalizmin bizi alıştırdığı rahatlıklar içinde yaşayan bir XX.yy Kübalısının bile, biraz uygarlıktan yoksun bulacağı şeylerle karşılaştık. Bu ülkeler, üretimlerini son kuruşuna kadar gelişime yöneltmek zorundalar.

Oralara bize biraz sıkıntı veren sorunları ortaya atmak için gitmiştik, açıkça söylemeliyiz bunu. Örneğin Küba halkının deodorant üretmek etmek için hammadeye ihtiyacı olduğunu söylediğimizde, ne demek istediğimizi anlamıyorlardı. Çünkü tüm üretimlerini halkın genel refah düzeyini yükselt-

mek için seferber eden, yine de çok büyük gecikmeleri gidermek zorunda olan, temel maddelerin üretiminde, kapitalist dünyanın en gelişmiş ülkelerine yetişmeye çabalayan bu ülkelerde kimse deodorantlarla ilgilenmiyordu. Bizdeyse durum farklıydı... Bugüne kadar traş bıçağı, sabun, deodorant ve bu türden daha başka maddeler hep sorun oldu, çünkü bizler de daha önemli işlerle uğraşmak zorundayız. Sabun ve benzeri temizlik malzemesi yiyecek maddesi değildir, bizse herşeyden önce insaları doyurmak zorundayız. Çünkü savaş durumundayız.

Evet, ekonomik bakımdan savaş durumundayız ve büyük bir güce karşı da hemen hemen sıcak savaşın içindeyiz. Gerçi çok büyük bir başka güç tarafından destekleniyoruz, ama, rolümüzü oynamalıyız. İki devin Küba konusundaki mücadelesine seyirci kalamayız. Bu mücadelenin önemli bir parçasını oluşturuyoruz. Halkımızın birliğini, düşünüş biçimini, özverisini korumalıyız. Bu özellikleri daha da geliştirmeliyiz. Zira, burada olanlar, o ülkelerin tarihi yanında hiç kalır, ne mutlu bize. Burada, 20.000 ölüden sözediyoruz, onlarsa şehitlerini milyonlarla sayıyorlar. Onbeş yıl önce, son savaşta yirmi milyon insan yitirildi. Bu bir kelime değil, bir sayı değil, artık varolmayan, anısı hâlâ yaşayan yirmi milyon insan. Sovyetler Birliği gibi barışı öylesine seven, barışçı düşüncelerle yoğrulmuş, önüne koyduğu hedeflere ancak barışçı yollardan ulaşacağına inanan bir ülke, yalnızca bir ülkeyi savunmak ve Küba'yı korumak için, ölenlerin sayısının çok daha fazla olacağı akıl almaz yıkıcılıkta bir atom savaşında herşeyini tehlikeye atmaya hazırdır.

Tüm ülkelerde aynı tutumla karşılaştık. Ama bu tutum, asıl büyük ülkeler için, savaşta ağırlığını koyabilecek ülkeler için bugün taşıdığımız önemi ve bu güvene hak kazanmak yolunda gerçekleştirmek zorunda olduğumuz ilerlemeleri ölçmemizi sağlayabilir.

Kişisel olarak ziyaret ettiğimiz sosyalist ülkeler arasında Kore en olağanüstü olanı. Bizi en çok etkileyen belki de Kore oldu. 10 milyonluk bir nüfusu var ve yüzölçümü Küba'nın-

kinden biraz daha az: 110.000 km2. Güney Kore'yle aynı yüzölçümüne sahip, fakat nüfus oradakinin yarısı kadar. Öylesine yıkıcı bir savaş geçirmiş ki kentlerden geriye birşey kalmamış. Sanki Merob Sosa ve Sanchez Mosquera gelip de Guano'daki küçük köyleri yaktıkları gibi yakmış bu kentleri, geriye yalnız küller kalmış. Örneğin bir milyon nüfuslu Piongiang kentinin durumu böyle. Ama bugün, bu yıkımdan eser yok ortada, herşey yepyeni. Savaşın tek anısı, tüm sokaklarda, tüm anayollarda ve demir yollarında birbiri üstüne düşen bombaların açtığı çukurlar.

Koreliler bana yeniden inşa ettikleri birçok fabrika gösterdiler. Bunların herbirine 30 binle 50 bin arası bomba düşmüş. Sierra'dayken, on-oniki bomba atıldığında bunun ne korkunç bir bombalama olduğunu, dayanmak için yüksek dozda cesaret gerektirdğini düşündüğümüzde, bir caballeria'dan daha dar bir araziye atılan 30.000 bombanın anlamını gözönüne getirebiliriz.

Savaştan çıktığında Kuzey Kore'nin ayakta duran sanayisi yoktu, ayakta duran evi yoktu, hatta canlı bir tek hayvan yoktu. Amerika Birleşik Devletleri'nin hava üstünlüğü karşısında yıkılacak tek bir hedef bile kalmayınca, pilotlar öküzlere, kımıldayan herşeye ateş edip öldürerek eğleniyorlardı. İki yılda Kuzey Kore tam bir ölüm şölenine sahne olmuştu. Üçüncü yıl Mig-15'ler sahneye çıkmış ve durum değişmişti. Ama, ilk iki yıl, eşi benzeri görülmemiş, vahşice bir sistemli yoketme sürecinden başka birşey değildi.

Kore için tüm anlatılanlar inanılmaz gelebilir. Örneğin fotograflarda tüm halkların kiniyle, insan varlığının en derin yerlerine kadar işleyen bir kinle dolu yüzler görülür. Yine fotograflarda ateşle yada gazla öldürülmüş, 3-4 yaşlarında 200, 300, 400 çocuğun yığıldığı çukurlar görülür. Katliamlar, karınlarından çocuklarını çıkarmak için süngü darbeleriyle parçalanarak katledilmiş kadınlar, alev makineleriyle yakılmış yaralılar görülür. Kuzey Amerikalı işgal ordusu akla gelebilecek en insanlık dışı eylemlere kalkışmaktan geri kalmamıştı. Hemen hemen Çin-Kore sınırına kadar varmış, tüm ül-

keyi istila etmişti. Geri çekilirlerken herşeyi yakıp yıktıklarını sözlerimize ekleyecek olursak, Kuzey-Kore'nin cesetlerin üzerinde kurulduğunu söylemekle abartmaya varmadığımız anlaşılır. Elbette ki, sosyalist ülkeler imdatlarına yetişmiş, hele Sovyetler Birliği geniş biçimde ve cömertçe yardım etmişti. Ama en çarpıcı olan bu halkın moralidir. Bu halk, alfabesi bile olmaksızın, otuz yıllık Japon egemenliğinden zaferle çıkmıştı. Eğitim konusunda dünyanın en geri bıraktırılmış halklarından biriydi. Bugün bir edebiyatları, ulusal kültürleri, ulusal düzenleri var. Kültür alanında, sınırsız biçimde gelişiyorlar. İlk ve orta öğrenim zorunlu tutuluyor.

Kore'nin endüstrideki sorunu -bizde de bugün olsun isterdik, ama karşımıza 2-3 yıl sonra çıkacak- işgücü azlığıdır. Kore tarım çalışmalarını hızla makineleştiriyor ve işgücünü, planlarını gerçekleştirmeye kaydırmak üzere saklıyor. Güney Koreli kardeşlerine, Amerika Birleşik Devletleri'nin sömürgeci egemenliğinin ağırlığına dayanabilmeleri için dokumalar ve daha başka sanayi ürünleri göndermeye hazırlanıyor.

Kore, kurduğu sistem ve Mareşal Kim İl Sung gibi hayranlık verici yöneticileri sayesinde, en büyük felaketlerden sonra sağ kalmayı bilen ve bugün bir sanayi ülkesi olmayı başaran örnek alınacak bir ülkedir.

Burada, Küba'da, Kuzey Kore'nin, birçoğu gibi geri bıraktırılmış bir uzak Asya ülkesi olduğu düşünülebilir. Oysa ki, bizim ona yarı-işlenmiş şeker ve henequen* gibi tam anlamıyla işlenmemiş ürünler satmamıza karşılık, oradan freze tezgahları, madencilikte kullanılan makineler, ileri teknik gerektiren ürünler getirtiyoruz. Bu yüzden en çok hayranlık duyduğumuz ülkelerden biri Kore.

Bu küçük raporumu size iletmem için bana ayrılan birkaç dakika yerine tam bir saatinizi aldım.

Çin Halk Cumhuriyeti'nden aldığımız ve henüz tüketmediğimiz 60 milyonluk krediyle, dokuma sanayisinde karşımıza çıkan sorunları çözebilecek bir dokuma fabrikası satın aldığımızı size müjdelemek istiyordum.

* Dokumacılıkta kullanılan bir çeşit bitkisel iplik.

Yine, sayması uzun sürecek pekçok endüstri donanımı satınaldık. Bunlarla, 1965'te bitmesi beklenen beş yıllık plan dönemi sonunda, kendimizi bir tarım ve sanayi ülkesi saymaya başlayacağız. En önemli girişimlerimizde başarılı olursak, örneğin şekeri ikinci dereceden bir ürüne indirgeyen, yani çok önemli kimyasal dönüşümler için, şeker kamışından hidrokarbürleri tümüyle çıkaran işletmeler kurma planlarımızı hayata geçirebilirsek, artık kendimize tarım endüstrisi ülkesi değil, endüstri tarımı ülkesi diyeceğiz.

Bu belki büyük birşey değil, şimdi hiçbir şeyin büyük şey olmadığını, hep daha çok ilerlemek gerektiğini biliyoruz. Ama, bütün bunların, en sevgili kardeşlerimiz olan Latin Amerika ülkelerine göre anlamı büyüktür. Küba Devrimi başladığında, bizler, onlar ve biz, geri bıraktırılmışlıkta aynı düzeydeydik, beş yıl sonraysa, Latin Amerika'da önemli olaylar olmazsa, ne yazık ki onlar aynı geri bıraktırılmışlık düzeyinde kalacak, hatta emperyalist çizmelerin altında daha da çok ezilecekler.

Şimdi, sanırım artık soru sormak isteyenlere cevap vermeye hazırım.

5 KÜBA-TEK OLAY MI, ÖNCÜ MÜ?*

İşçi sınıfı yaratıcı sınıftır. İşçi sınıfı bir ülkede maddi refahın gerektirdiği herşeyi üretir. İktidar işçi sınıfının elinde olmadığı sürece, işçi sınıfı iktidarın sömürücü toprak sahiplerinin, haksız kazanç sağlayanların, tekellerin, yerli ve yabancı çıkar gruplarının elinde kalmasına izin verdikçe, silahlar işçi sınıfının değil de çıkar gruplarına hizmet edenlerin elinde oldukça, bu çıkar gruplarının ziyafet sofralarından dökülmesine gözyumduğu kırıntılar ne denli çok olursa olsun, işçi sınıfı yoksul bir hayat sürmeye zorlanacaktır.

Fidel Castro

Latin Amerika'da, bugüne dek, devrimci savaşımız kadar olağanüstü özellikler taşıyan, böylesine derin köklere sahibolan ve kıtadaki ilerici hareketlerin geleceği için böylesine

* 9 Nisan 1961'de Verde Olivo'da yayınlanan makale.

önemli sonuçlar veren bir başka olay görülmemiştir. Bazıları, devrimimizi Latin Amerika tarihinin bir numaralı olayı olduğunu; önem derecesi bakımından Rusya Devrimi, Hitler ordularına karşı kazanılan zafer ve bunun Doğu Avrupa'da getirdiği toplumsal sonuçlar ve Çin Devrimi'nin zaferinden hemen sonra geldiğini kabul ederler.

Biçim ve görünüm açısından son derece çeşitlilik gösteren hareket -başka türlü olamazdı- daha sonra, sömürgeciliğe karşı mücadeleler ve sosyalizme geçişle özellik kazanan yüzyılımızın tüm büyük tarihi olaylarının genel çizgilerini izledi.

Buna karşılık, bazı gruplar, iyi niyetle olsun, politik çıkar sağlamak amacıyla olsun, Küba Devrimi'nde, onu benzerlerinden ayıran, tek örnek haline getiren birtakım nedenler ve özellikler bulmaya çalıştılar. Bu neden ve özelliklerin genel toplumsal ve tarihi içeriğinin önemini öylesine abarttılar ki, bunları belirleyici etken olarak görmeye başladılar. Birçok kişi, Latin Amerika'daki diğer ilerici partilerin çizgisiyle kıyaslandığında, Küba Devriminin ayırıcı özellikler taşıdığını, sonuçta Küba Devriminin biçiminin ve izlediği yolun tek olduğunu, başka Latin Amerika ülkelerinde tarihi evrimin farklı olacağını öne sürer.

Kendine özgü etkenlerin Küba Devrimine belirleyici özellikler kazandırdığını kabul ediyoruz. Tüm devrimlerin özel etkenlere bağlı olduğu açıkça ortaya konmuş bir gerçektir, fakat devrimlerin hiçbir toplumun çiğneyemeyeceği bazı yasalara uyduğu da daha az doğru değildir. Öyleyse, Küba devriminin sözümona "farklılığım" oluşturan etkenleri inceleyelim.

En başta gelen ve belki de en önemli etken, büyüklüğü son yıllarda tarihi boyutlara ulaşan Fidel Castro Ruz adlı doğa gücüdür. Gelecek, Başbakanımızın erdemlerinin kesin değerlendirmesini yapacaktır, fakat onun çağdaşları olan bizler için, Fidel, Latin Amerika tarihinin en büyük kişiliklerinin safındadır. Fidel Castro'yu çevreleyen olağanüstü koşullar nelerdi? Hayatında ve karakterinde onu yoldaşlarının ve ardısıra gelenlerin çok üstüne yücelten birçok etken vardı. Fi-

del'in kişiliği öylesine olağanüstüdür ki, hangi harekete katılsa kesinlikle lideri olurdu. Öğrenciliğinden başlayarak ülkemizin yöneticisi ve ezilen Latin Amerika halklarının sözcüsü haline gelene kadar, tüm devrimcilik hayatı boyunca hep bu yüksek kişisel özellikleri taşıdı.

Bugün bulunduğu onur ve kişisel özveri doruğuna hakederek ulaştı. Bilgiyi ve deneyimi hemen özümlemek, belirli bir durumu, en küçük bir ayrıntıyı bile gözden kaçırmadan tümüyle anlamak, geleceğe sınırsız güven beslemek, gelecek konusunda yoldaşlarından daha uzak ve daha keskin bir görüşe sahibolmak gibi başka özellikleri de vardır. Büyük liderlik yeteneğine, cüret, kuvvet ve cesaret de eklenir. İnsanları birbirine bağlama, birleştirme, zayıflatıcı bölünmeleri önleme gücüyle, şef olarak kitle eylemini yönetmedeki ustalığıyla, halka karşı sevgisiyle, geleceğe inancıyla, halkın iradesine kulak vermek için duyduğu olağanüstü istekle, Fidel Castro hiç yoktan varedilen bugünkü Küba Devriminin hayranlık verici aygıtının kuruluşuna Küba'da herkesten çok emek verdi.

Yine de, Küba'daki politik ve toplumsal koşulların, öteki Latin Amerika ülkelerindekinden tümüyle farklı olduğunu, devrimin bu farklar nedeniyle gerçekleştiğini kimse ileri süremez. Ne de, bu farklara karşın Fidel'in devrim yapmayı başardığı söylenebilir. Fidel büyük ve yetenekli bir liderdi, Küba Devrimini yönetti, Halkı devrim yoluna doğru büyük sıçrayışa hazırlayan derin siyasi akımları doğru yorumlayarak, doğru zamanı ve doğru hareket biçimini seçti. Yalnızca Küba'ya özgü olmayan bazı koşullardan diğer halkların yararlanması zordu; çünkü birçok ilerici grubun tersine, emperyalizm yaptığı yanlışlardan ders alır.

Ayrı tutabileceğimiz tek koşul, Kuzey Amerika emperyalizminin yolunu şaşırması ve Küba Devriminin hedeflerinin gerçekte çok uzaktaki menzillerini ölçmekte yanılmasıydı. Bu durum, sözümona Kuzey Amerikan "dördüncü kuvvetinin" içine düştüğü çelişkileri az da olsa açıklayabilir. Bu gibi hallerde hep görüldüğü gibi tekeller önce, Batista'nın yerine selefinin geçtiğini düşündüler. Çünkü, halkın diktatöre karşı

olduğunu, devrimci düşünceli bir önder aradığını biliyorlardı. İşe yaramaz diktatörü görevinden alıp, sırasında emperyalizmin çıkarlarına pekala hizmet edebilecek yeni "gençleri" onun yerine geçirmekten daha akıllıca çözüm var mıydı? Emperyalizm kıtasal iskambil destesi içinden hep bu kartı oynadı durdu bir süre, sonra da acınacak biçimde kaybetti oyunu. Devrimden önce onları endişelendiriyorduk, ama bizden korkmuyorlardı. Gazeteci kılığına bürünmüş ABD hükümeti memurları, birçok kez dağlardaki devrimin derinliğini hesaplamak amacıyla sokulmaya çalıştı ama, yakın gelecekteki tehlikenin belirtilerini saptamayı başaramadılar. Emperyalizm harekete geçmeye hazır duruma geldiğinde, Havana sokaklarında muzaffer yürüyen deneyimsiz gençlerin, politik görevleri konusunda çok açık bir görüşe ve hayatlarını bu göreve adama yenilmez iradesine sahibolduklarını anladığında artık çok geçti. 1959 Ocağında, Karayiblerin ilk toplumsal devrimi ve tüm Latin Amerika devrimlerinin en köklüsü işte böyle doğdu.

Burjuvazinin yada en azından burjuvazinin büyük bir kısmının zorbalığa karşı devrimci savaşın tarafını tutması ve Batista'nın yerine devrimi denetim altına alabilecek adamların geçirilmesini amaçlayan, pazarlık yoluyla varılabilecek çözümler aramaya yönelik hareketlere kalkışması gibi olaylarda bir fevkaladelik bulunduğunu sanmıyoruz.

Devrimci savaşın içinde gerçekleştiği koşullar ve zorbalığa karşı çıkan siyasi güçlerin karmaşıklığı hesaba katılırsa, büyük toprak sahiplerinden bazılarının isyancı güçler karşısında tarafsız tavır almalarında yada en azından seçimlerini savaşa katılmama yönünde yapmalarında şaşılacak birşey yoktur. Emperyalizm ve zulüm yönetiminin varını yoğunu elinden alıp batağa sürüklediği ulusal burjuvazinin, dağlardaki gençlerin emperyalizmin hizmetkarı kiralık orduyu cezalandırmasına sıcak bakmasında da anlaşılmayacak birşey yoktur. Devrimci olmayan bu güç, gerçekte Devrimin iktidara gelmesinde yardımcı olmuştur.

İncelememizi biraz daha ileriye vardırırsak, yukarıda say-

dıklarınıza yeni bir farklılık etkeni ekleyebiliriz. Bu ayrıcı etken, Küba topraklarının büyük bir kısmında, büyük sermayenin Küba'daki etkinliği sonucu kurulan geniş çaplı, yarı-makineleşmiş kapitalist tarım sisteminin köylülüğü örgütlendirip bilinçlendirerek proleterleştirmesiydi.

Bunu da kabul edebiliriz. Ama, gerçeği ortaya koymak amacıyla, **Granma** çıkarmasından sonra düşman güçlerce dağıtılan gerilla kolundan sağ kalanların oluşturduğu Direniş Ordusu'nun işgal ettiği ilk topraklarda yaşayan köylü nüfusun, Küba'nın yoğun ve yarı-makineleşmiş tarım yapılan bölgelerindeki köylülükten çok farklı toplumsal ve kültürel kökenlere sahibolduğunu önemle belirtmeliyiz. Aslında, devrimin ilk merkezi olan Sierra Maestra, o sıralarda Latifundiya sahiplerine karşı çarpışan köylülere sığınak olmuştu. Devletin yada açgözlü toprak sahiplerinin elinden koparabilecekleri bir karış toprağı işlemek, üç-beş kuruş kazanmak için gelmişlerdi. Büyük latifundiya sahiplerinin emrindeki askerlerin bitmek tükenmek bilmez isteklerine karşı durmaksızın mücadele etmek zorundaydılar, ufukları küçük bir toprak parçasının tapusunu elde etmekten öteye varmıyordu. Bizim ilk köylü gerilla ordumuza katılan askerler, toprak sevgisi ve toprak özlemini en çarpıcı biçimde gösteren, "küçük burjuva" denilen kafa yapısıyla aşılanmış kişilerdi. Köylü savaşır, çünkü kendisi için, çocukları için toprak ister, toprağı işlemek, yarar sağlamak, emeğiyle zenginleşmek ister.

Köylü "küçük burjuva" eğilimine karşın, latifundiya sahipliği sistemini yıkmadan toprak elde etme arzusuna kavuşamayacağını çok çabuk öğrenir. Köylüye toprak vermenin tek yolu olan Tarım Reformu, doğrudan doğruya emperyalistlerin, büyük toprak sahiplerinin, şeker ve hayvancılıktan servet yapmış kodamanların çıkarlarıyla çarpışır. Burjuvazi çıkarlarını savunmak için savaşmaktan korkar. Proletaryanın böyle bir korkusu yoktur. Bu anlamda, devrimin yürüyüşü işçilerle köylüleri birleştirir. İşçiler, büyük toprak sahiplerine karşı ileri sürülen talepleri destekler. Toprak alan yoksul köylüyse, devrimci iktidarı büyük bir bağlılıkla savunur, emperyalist ve karşı-devrimci düşmanlarından korur.

Başka ayırıcı etken de yoktur, sanırız. Olanları da yeterince geniş biçimde açıkladık. Şimdi, zaten Latin Amerika'daki tüm toplumsal olayların sürekli temellerini, çağdaş toplumların bağrında gelişen ve Küba'daki gibi bir devrim boyutuna ulaşabilecek değişimlere yolaçan çelişkileri inceleyelim.

Herşeyden önce, kronolojik sıralamaya göre, şu an için pek önemli olmasa bile, büyük toprak mülkiyeti sistemi gelir. Son yüzyılda sömürgeciliğe karşı verilen kurtuluş savaşlarından sonraki dönemde yönetici sınıfların ekonomik gücünün temeli toprak mülkiyetiydi. Tüm dünyada benzerleri görülen bu toprak sahipleri sınıfı, genellikle, dünyada olup biten toplumsal olayların gerisinde kalmıştır. Bu latifundiya sahipleri sınıfı içinde en uyanık yada en açık görüşlü olanlar tehlikeyi sezer ve sermaye yatırımlarının biçimini değiştirmeye başlar, hatta tarım üretimini makineleştirir, servetlerinden bir kısmını sanayiye aktarır, kendilerini tekellerin ticari temsilcileri haline getirirler. İlk kurtuluş savaşları, latifundiyaları yıkmamış, onların ekonominin temeli oluşu gerçeğini değiştirmemişti. Böylelikle, köylülüğü toprak kölesi yapma ilkesini savunan gerici unsur dokunulmamış olarak kaldı. Bu olaya istinasız tüm Latin Amerika'da rastlanır. Bu sayede, İspanya krallarının geniş toprak parçalarını conquistador'larm* en soylularına dağıttığı, Küba'da olduğu gibi, "yerlilere," göçmenlere ve melezlere yalnızca realango'ları yani krallığa ait, paylaşılmamış, üç dairesel toprak alanının ortasında kalan küçücük tarlaları verdiği zamanlardan beri tüm haksızlıklar hasıraltı ediliyordu. Çoğu ülkede, yalnız yaşayamayacağını anlayan toprak sahibi, Latin Amerika halklarının kuşkusuz en güçlü ve en zalim sömrücüleri olan tekellerle ittifak yapıyordu. Kuzey Amerika sermayesi gelip bakir toprakları sömürmeye, "kârlı" ülkelerden kazanç sağlamaya başladı.

Latin Amerika, emperyalist konsorsuyumların savaş alanıydı. Costa Rica ile Nikaragua arasındaki savaş; Panama'nın Kolombiya'dan ayrılması; Peru ile çatışmasında Ekvator'a karşı yapılan rezilce hareketler; Paraguay'la Bolivya

* Conquistador: Fatih

arasındaki çarpışmalar, dünyadaki büyük tekelci güçler arasında sürüp giden devler savaşının kapışmalarından başka birşey değildir. Bu savaş, İkinci Dünya Savaşından sonra, tamamıyla Kuzey Amerika tekelleri lehine düzenlenmişti. Bundan sonra, emperyalistler, sömürgelerdeki imparatorluklarını güçlendirmeye, başka emperyalist ülkelerden eski ve yeni rakiplerin etki alanlarına girmesini engelleyecek duvarlar örmeye kendilerini adadılar. Sonuçta korkunç derecede çarpık bir ekonomi ortaya çıktı. Öylesine ki, kapitalist düzenlerin ekonomi uzmanları bize karşı duydukları acımayı ayıp kaçmayacak biçimde dile getirebilmek için yeni bir sözlük icadettiler. Sersefil ettikleri, zulmettikleri, kara cahilliğe mahkum ettikleri yerli halka "küçük yerliler", aşağılanmanın, horlanmanın acısını çeken zenci yada melezlere "renkli insanlar" adını taktılar. Bu terimleri birey olarak da, sınıf olarak da, daha iyi bir gelecek için, daha iyi ekonomik koşullar için mücadelede emekçi kitleleri bölmek için araç olarak kullanır, bize, Latin Amerika halklarına "azgelişmiş" derler.

Azgelişmişlik nedir?

Koca kafalı, şişkin göğüslü bir cüce azgelişmiş sayılabilir. Çünkü, zayıf bacakları, kısa kolları vücut yapısının geri kalanına uygun değildir. Bu canlı, gelişimini bozan, onu ucubeye döndüren bir biçim bozukluğunun kurbanıdır. Bizler, kibarca "azgelişmiş" adı verilen ülkeler, ya sömürgeyiz ya yarı-sömürgeyiz yahut da bağımlıyız. Emperyalistlerin karmaşık ekonomilerinin tamamlayıcısı olsun diye sanayi yada tarımımızı anormal biçimde geliştiren emperyalist politika ülkelerimizdeki ekonomiyi bozmuştur. Azgelişme, yada bozuk gelişme hammaddelerde tehlikeli bir uzmanlaşmaya götürür, bu ise açlık korkusunun halkların tepesinde Demokles'in kılıcı gibi sallanması demektir. Bizler, "azgelişmişler" aynı zamanda tek tip tarım maddesi üreten ülkeleriz. Güvenilmez satışı, koşullar koyan ve dayatan tek bir pazara bağlı, tek bir ürün. İşte, emperyalistlerin ekonomik egemenliğinin "böl ve yönet" diyen eski ve herzaman geçerli Roma atasözüne bağlı sihirli formülü.

Latifundiya sistemi, emperyalizmle ilişkileri içinde, sonuç olarak işsizliği ve düşük ücretleri getiren sözümona "azgelişmişliği" tam anlamıyla biçimlendirir. Düşük ücret ve işsizlik olayı düzenin çelişkileri keskinleştiği ölçüde, daha düşük ücretler ve daha çok işsizlik doğuran bir kısır döngüdür; sürekli ekonomik dalgalanmaların elinde oyuncak olan bu sistem Rio Bravo'dan Güney Kutbuna kadar tüm Latin Amerika halklarının uğursuz ortak paydasıdır. Büyük harflerle yazdığımız, toplumsal olaylarla ilgilenen herkesin araştırmalarına temel oluşturması gerken bu ortak payda İNSANLARIN AÇLIĞI; son haddine kadar ezilmekten, zulüm görmekten, sömürülmekten bıkkınlık; her insanın vücudundan en büyük kâr çekilip çıkarılsın, sonra da sermayeyi ellerinde bulunduranlar tarafından saçılıp savrulsun diye, işsizler ordusunu kalabalıklaştırmak tehlikesi karşısında, her gün iş gücünü yok pahasına satmaktan bezginliktir.

Latin Amerika'da temel ve kaçınılmaz ortak paydaların var olduğunu gördük, birbirine bağlı olan, birbirini güçlendiren bu kötü etkenlerin hiçbirinin dışında kaldığımızı söyleyemeyiz. Bu etkenlerin tümünün sonucuysa hepsinden daha korkunç ve daha uzun süreli olan açlıktır. Büyük toprak sahipliği sistemi, ilkel sömürü biçiminde olsun, kapitalist tekel biçiminde olsun, yeni koşullara uyar ve emperyalizmle bağdaşır. Yabancı sermayenin bu tür sömürüsü kibarca "azgelişmişlik" denilen sömürgeci tipte bir ekonomi yaratır; sonuç, düşük ücretler, geri bıraktırılmışlık, işsizlik ve açlıktır.

Tüm bunlar Küba'da da vardı. Burada da açlık vardı, işsizlik oranı öteki Latin Amerika ülkelerindekinden daha yüksekti, emperyalizm başka birçok ülkedekinden daha yırtıcıydı. Latifundiya sistemi, diğer kardeş cumhuriyetlerdeki kadar güçlüydü.

Her ülkede kendisine eşlik eden kukla hükümetleriyle, kuklayı ve insanın insanı sömürmesine dayalı tüm toplumsal sistemi savunmaya hazır kiralık asker ordularıyla birlikte bu emperyalizm zebellasından kurtulmak için ne yaptık? Sevgili Latin Amerika'mızı kemiren hastalığa çare olarak, deneysel

tıp çalışmalarımız sonucunda elde ettiğimiz bir buluş olarak insanlığın hizmetine sunduğumuz bazı formülleri uyguladık. Deneysel tıptaki bu buluşumuz, derhal bilimsel bir gerçek olarak kabul edildi.

Mücadeleyi yaratan nesnel koşullar, halkın açlığı, bu açlığın yarattığı tepki, tepkiyi arttıran terör önlemleri ve baskının doğurduğu kin dalgasıydı. Latin Amerika'da öznel koşullar yoktu; bunlardan en önemlisi emperyalist güçlere ve onların içteki bağlaşıklarına karşı şiddet yoluyla mücadelenin zafere götüreceği bilinciydi. Bu koşullar, değişim gereksinimini daha açık biçimde gözler önüne serdi, hükümet ordusunun halk güçleri tarafından tamamıyla yokedilmesini (tüm gerçek devrimlerin zorunlu koşulu) sağladı.

Bu koşulların silahlı mücadeleyle yerine getirileceğini belirttikten sonra, mücadele sahnesinin kırsal bölgeler olması gerektiğini, köylülüğün uğruna savaştığı büyük hedeflere erişmeye çalışan (ilk hedef toprağın eşit dağıtımıdır) köylü ordusuyla kırlardan yola çıkıp kentleri ele geçireceğimizi yeniden açıklamalıyız.

Büyük liderleri bizi yöneten toplumsal yasaları keşfeden işçi sınıfının ideolojik gücüne dayanan Latin Amerika köylülüğü Küba'da olduğu gibi, geleceğin büyük kurtuluş ordusunu yaratacaktır. Kırsal bölgelerde oluşturulan ordu, iktidarı almak için gerekli öznel koşullar olgunlaştığında, işçi sınıfıyla birleşip ideolojik zenginliğini arttırarak kentleri dıştan fethedecektir. Baskı güçlerinin ordusu başlangıçta ve büyük nihai savaşlarda çatışmalar ve beklenmedik saldırılarla bozguna uğratılacaktır. Köylülüğün yarattığı ordu yeterince büyüdüğünde gerilla biçimini terkedecek, büyük bir halk kurtuluş ordusuna dönüşecektir. Devrimci gücün gelişme aşaması, daha önce de söylediğimiz gibi, eski ordunun yokolma dönemi olacaktır.

Küba'da varolan tüm bu koşullar öteki Latin Amerika ülkelerinde, yoksul sınıfların iktidarı alma mücadelesinde de mevcut olsaydı ne olurdu? Kırsal bölgelerde yaratılan silahlı gücümüz kentleri dıştan kuşatarak ele geçirdi, işçi kitlesiyle

birleşip, işçi sınıfıyla kurduğu bağlantı sayesinde politik bilincini geliştirdi, demiştik. Diğer Latin Amerika ülkelerinde de bu mümkün olur muydu? Daha mı kolay, yoksa daha mı zor olurdu? Bizim görüşümüze göre, Latin Amerika'da yeni devrimci mücadeleleri zorlaştırabilecek etkenleri ele alalım. Tüm ülkeler için genel güçlükler ve gelişme dereceleri yada ulusal özellikleri farklı ülkelerin karşılaşacağı özel güçlükler sözkonusudur. Yazımıza başlarken, o dönemde Küba devrimi karşısında şaşkına dönen emperyalizmin tutumundan bir yere kadar, yine şaşıran, hatta emperyalistler yüzünüzden uğradığı zararlardan dolayı isyancılara sempatiyla bakan (bu durum öteki Latin Amerika ülkeleri için de aynıdır) ulusal burjuvazinin tavrından sözetmiştik.

Küba yine kuma bir çizgi çekmiş, Pizarro'nun açmazı yine karşımıza çıkmıştı: Çizginin bir yanında halkı sevenler, diğer yanında nefret edenler yer alıyordu. Aralarındaki çizgi, her seferinde biraz daha netlikle, iki büyük toplumsal gücü birbirinden ayırıyordu. Küba devrimi süreci ilerlediği ölçüde bir taraftan burjuvazi, öte taraftan işçi sınıfı giderek daha net biçimde kendi konumunu savunuyordu.

Ama emperyalizm de Küba'dan dersini almıştır, öteki yirmi Latin Amerika Cumhuriyeti için, Amerika Kıtasında hâlâ var olan diğer sömürgeler için artık şaşkına dönmeyecektir. Mezar sessizliğini, zoraki kurulan Romalı barışını bozmaya kalkışacak olanı, güçlü istila ordusuna karşı geniş çaplı halk savaşları bekliyor. Bu önemli, çünkü iki yıllık sürekli savaş, endişe, belirsizlik pahasına ulaşılan Küba'nın kurtuluşu zor olduysa, Latin Amerika'nın başka yerlerindeki halkları bekleyen savaşlar çok daha zor olacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri yıkılmaya yüz tuttuğunu gördüğü kukla hükümetlere silah teslimini hızlandırır, baskı ve ölüm araçları ve bu işlerle görevli askeri birlikler gönderilmesini, müdahaleyi, hatta istilayı yasal bakımdan kolaylaştıracak bağımlılık antlaşmaları imzalatır. Baskı ordularının, erleri durmadan eğitip halka karşı eylemlere önayak olacak araçlar haline getirdiğini söylemeye bile gerek yoktur.

Ya burjuvazi? Bu soru sorulmalıdır, çünkü pekçok Latin Amerika ülkesinde gelişmek için çırpınan ulusal burjuvaziyle, eşitsizlik koşulları altında sürdürdüğü bir rekabet içinde ulusal sanayiyi boğacak biçimde pazarları daraltan emperyalizm arasında nesnel çelişkiler vardır. Bunun yanı sıra, değerler ve zenginlikler uğruna, daha başka mücadele biçimleri de görülür. Bu çelişkilere karşın, ulusal burjuvazi, genellikle, emperyalizme karşı azimle savaşma yeteneğine sahip değildir. Ulusallığı ayakları altında çiğneyen, yurtseverlik duygularına hakaret eden, ekonomiyi sömürgeleştiren emperyalizmin zorbaca egemenliği ve baskısı altında acı çekmekten korktuklarından çok daha fazla halkın devrim yapmasından korkarlar. Büyük burjuvazi devrime açıkça karşı çıkar, halka karşı savaşmak için, devrimin yolunu kesmek için emperyalizmle ve büyük toprak sahipleriyle hiç duraksamaksızın ittifak kurar.

Latin Amerika'da yeni halk devrimlerine doğrudan doğruya karşı çıkan bağlaşık büyük güçler, ayaklanabilecek tüm halkları yoketmek üzere kuklalarına silah ve askeri birliklerle destek olurken hiçbir hareketten kaçınmayacak kadar umutsuz ve isterik bir emperyalizm, en vaşice baskı yöntemlerini uygulamaktan çekinmeyen yırtıcı bir latifundismo,* ne yoldan olursa olsun, halk devrimini önlemeye hazır bir büyük burjuvazidir.

Bu saydığımız güçlükler, Küba Devrimi gerçekleştirilip güçleneli beri, Latin Amerika'da oluşan yeni koşullar altında, bu tip bir mücadelenin alışılagelmiş zorluklarına eklenmelidir.

Daha özel türden, başka sorunlar da vardır. Kentsel yoğunlaşmanın fazla görüldüğü, hafif ve orta sanayisi daha iyi gelişmiş, yine de tam anlamıyla sanayileşmenin sözkonusu olmadığı ülkelerde gerilla grupları oluşturmak güçtür. Kentlerin ideolojik etkisi, barışçı yollardan örgütlenmiş kitle mücadelesi umutları yaratarak gerilla savaşını frenler. Koşulların halk için pek ağır olmadığı, az çok "normal" dönemlerde, bir çeşit "kurumculuk" eğilimi ortaya çıkar.

* Latin Amerika'ya özgü büyük toprak mülkiyeti sistemi.

Parlamento temsilcileri arasında devrimcilerin sayıca artmasının niteliksel değişimler getirebileceği umutları artar. Bizim kanımızca, hiçbir Latin Amerika ülkesi için böyle bir olasılık sözkonusu değildir.

Temel değişmenin seçim süreciyle başlama olanağını dışlamadan, tüm Latin Amerika ülkelerinde bu olasılığın henüz pek uzak olduğunu belirtmeliyiz.

Devrimciler, tüm kurtuluş mücadelesinde ortaya çıkabilecek taktik değişimleri önceden göremezler. Bir devrimcinin gerçek yeteneği durum değiştikçe, yeni durumlara uygun devrimci taktikleri bulmada gösterdiği başarıyla ölçülür. Devrimci bir programın, belirli bir seçim sürecinden kazanabileceklerini küçümsemek affedilmez bir yanlıştır. Ama yalnızca seçimi düşünmek, iktidara geçmek için tüm diğer mücadele biçimlerini, bu arada devrimci programı uygulamanın ve geliştirmenin vazgeçilmez aracı olan silahlı mücadeleyi de gözardı etmek yine affedilmez bir hatadır.

Bize seçim süreci aracılığıyla iktidara geçmekten sözeldiğinde, hep aynı soruyu sorarız: Halktan çok sayıda oy alıp iktidarı ele geçiren bir halk hareketi, programını oluşturan büyük toplumsal dönüşümleri gerçekleştirmeye karar verdiğinde, ülkedeki gerici sınıflarla çatışma içine düşmez mi? Ordu, daima bu gerici sınıfların elinde bir araç değil midir? Bu böyle olduğuna göre, ordunun kendi sınıfının yanında yeralacağını, yeni hükümete karşı savaşa girceceğini düşünmek mantıklı olmaz mı? Az yada çok kanlı bir darbeyle yeni hükümet devrilecek, eski oyun sonsuza dek tekrarlanmak üzere yeniden başlayacaktır. Baskı güçlerinin ordusu, yeni hükümeti savunan bir silahlı halk hareketi tarafından yenilgiye uğratılabilir. Bize olanaksız görünen, silahlı kuvvetlerin köklü toplumsal reformları kabul etmesi, toplum tabakası olarak yokedilmeye sessizce razı olmasıdır.

Savaşın gidişinde, asker tabakasının yardımına güveniliyorsa, iki sorun incelenmelidir: Önce, ordu gerçekten halk güçleriyle birleşiyor ve özerk karar alma yetkisi taşıyan bir örgütlü çekirdek olduğu varsayılıyorsa; bu durumda, askeri

tabaka yapısını belki de dokunulmamış olarak bırakmak üzere, ordunun bir kısmının, diğer kısma "darbe yapması" sözkonusudur. İkinci durumda, ordunun halk güçleriyle kendiliğinden ve hızla birleşmesi, bizim kanımızca, ordunun güçlü ve kararlı bir düşman tarafından yenilmesi ve bozguna uğratılmasıyla mümkün olur, yani bu hal, ancak yeni kurulan iktidar için felaket anlamına gelen koşullarda gerçekleşir. Ordu yenildiğinde, morali çöktüğünde bu olay görülebilir, fakat daha önce bir savaş geçirmesi zorunludur, böyle bir savaşın sonunun da ne olacağını kendi kendimize sormalıyız. Sorunun cevabı bizi şu sonuca götürür: Kırsal bölgelerde, elverişli arazide, kentlerdeki çarpışmaların desteğinde daima işçi kitlelerinin olanaklar elverdiğince geniş ölçüde harekete katılması sağlanmalı ve işçi sınıfının ideolojisi rehber alınmalıdır.

Latin Amerika'da devrimci hareketlerin karşılaşabileceği güçlüklerden yeterince sözettik. Şimdi, Fidel Castro'nun Sierra Maestra'da savaşı başlattığı andaki gibi başlangıç için elverişli koşulların var olup olmadığı sorulmalıdır. Burada, isyan merkezlerinin ortaya çıkmasını kolaylaştıracak genel koşulların varolduğunu, bazı ülkelerde daha da elverişli özel koşullar bulunduğunu düşünüyoruz. Küba Devriminde çok önemli sonuçlar veren iki öznel etken üzerinde ısrarla duracağız: Birincisi, kırlardan başlayan bir hareketin köylü kitleleri kendine çekerek zayıflıktan güçlülüğe doğru ilerleme olanağı bulması, cephe savaşında orduyu bozguna uğratması, kentleri ele geçirmesi ve ikincisi, savaşırken iktidara geçmek için gerekli öznel koşulları yaratmasıdır.

Asıl "ayrıksılık yanlıları" Küba devriminin dünyada eşi benzeri bir daha görülmeyecek, tek olay olduğunu öne süren tuhaf kişilerdir. Bundan daha yanlış birşey olamaz. Latin Amerika'da halk kitlelerini eski sömürge dünyasının yapısını tamamıyla yıkan köylü ordusunun yürüttüğü bir gerilla savaşıyla zafere ulaşacağı açık biçimde görünmektedir.

Önemi ülkeden ülkeye değişen, daha azgenel bazı etkenleri de sıralayabiliriz. Bunlardan biri, köylülüğün sömürülmesidir. Bu olguya, Küba'da, diğer birçok Latin Amerika ülke-

sindekinden daha az rastlanıyordu. Savaşımızın isyan döneminde, kırsal bölgelerde işçi sınıfının oluşmasından sözedenler, iktidarın alınmasından ve tarım reformundan sonra kooperatiflerin kurulması sürecini hızlandırmada bu proleterleşmenin katkısı ne olursa olsun, direniş ordusunun merkezi, kanı-canı olan köylünün bugün sahip olduğu toprak parçasından gururlanarak Sierra Maestra'ya döndüğünü, son derece bireyci olduğunu hatırlamalılar. Latin Amerika'da da yerel özellikler vardır, elbette. Arjantinli köylünün davranışları, Perulu köylününkine, Bolivyalınınki de Ekvatorlununkine benzemez. Ama toprak özlemi hepsinde aynıdır, Latin Amerika'ya kendine özgü rengini veren onlardır. Başka ülkelerde yaşayan köylüler, Küba'dakilerden daha çok sömürüldüğünden ayaklanmaları olasılığı büyüktür.

Belirtmemiz gereken bir gerçek daha var. Batista'nın ordusu tüm eksiklerine, yanlışlarına karşın örgütlü bir orduydu. En basit erden generaline varıncaya kadar herkes halkı ezmenin uzmanıydı. Hepsi para karşılığı savaşan profesyonel askerlerdi. Bu durum baskı gücüne belirli bir düzen kazandırıyordu. Latin Amerika'da ordular, genellikle, profesyonel subaylardan ve düzenli aralıklarla askere çağrılan, acemi erlerden oluşur. Her yıl, askere çağrılan gençler, hergün akrabalarının acılarından şikayet ettiklerini duydukları, yoksulluğu, toplumsal adaletsizliği kendi gözleriyle görüp tanıdıkları evlerinden ayrılırlar. Eğer bir gün, doğru olduğuna bütün yürekleriyle inandıkları bir doktrinin savunucularıyla savaşmaya gönderilirlerse, vurucu güçlerinin azalacağı kesindir.

Halk savaşının haklılığı ve nedenleri yeni askere alınan gençlere özel bir propaganda yöntemiyle gösterilirse olumlu sonuçlar alınacaktır.

Devrimci olayların bu yüzeysel incelenişinden sonra, Küba devriminin kendisine özelliklerini kazandıran ayrıksı etkenler ve tüm Latin Amerika halkları için böyle bir devrimin içsel zorunluluğunu çok iyi ortaya koyan ortak etkenler içerdiğini söyleyebiliriz. Yeni devrimlerin hareket noktasında kolaylık sağlayacak yeni koşulların oluştuğunu görüyoruz: Kitle-

lerin kendi kaderlerini belirleme bilinci yükseliyor, kaderlerini belirlemelerinin zorunlu ve mümkün olduğuna inançları artıyor. Aynı zamanda, kitlelerin sonuca varmaları, iktidarı almaları da kolaylaşıyor; ulusal burjuvaziler emperyalizme öylesine sıkı sıkıya bağlanmışlardır ki, halk güçleriyle doğrudan doğruya savaşmak zorunda kalacaklardır.

Latin Amerika'yı zor günler bekliyor. Düşmanın en zayıf yerine, en güçlü darbeleri indirmek, hep indirmek gerekli. Sürüne sürüne geriye çekilmemeli, sert adımlarla ilerlemeli, her saldırıya, halk kitlelerinin daha güçlü bir baskısıyla karşılık verilmelidir, zafere götüren yol budur.

6 | LATİN AMERİKA DEVRİMİNİN TAKTİK VE STRATEJİSİ*

«Taktik, silahlı güçlerin çarpışmalarda nasıl kullanılacağını, stratejiyse çarpışmalardan savaşın amacına ulaşmada nasıl yararlanılacağını öğretir.»

Karl Von Clausewitz

Notlarımızın başına, Napoleon'la savaşan ve ustaca bir savaş teorisi ortaya koyan Clausevitz'den aldığımız sözleri koyduk. Çözümlemesi burjuvalara özgü olduğu halde, düşüncelerinin açıklığından dolayı, Lenin ondan alıntı yapmayı severdi.

Taktik ve strateji, savaş sanatının iki temel öğesidir, ama savaş ve siyaset bir ortak paydayla birbirine bağlıdır. Bu or-

* 1962 Ekim bunalımının ilk günlerinde yazılan bu makale yazarın sağlığında yayınlanmamış, ilk kez 1968 Ekiminin ilk haftasında Küba devrimci silahlı kuvvetlerinin organı olan Verde Olivo dergisinde yayınlanmıştır.

tak özellik nihai bir amaca ulaşmak için ısrarla sürdürülen çabadır. Nihai amaçsa, silahlı savaşla düşmanın yokedilmesi yada siyasi iktidarın ele geçirilmesi olabilir.

Bununla birlikte, savaşçı ve politik mücadeleleri yöneten taktik ve stratejik ilkelerin çözümlenmesi, şematik bir formüle indirgenemez.

Bu ilkelerin herbirinin değeri, ancak, pratikle ve pratiğin içerdiği son derece karmaşık etkinliklerin analiziyle ölçülebilir.

Değişmez taktik ve stratejik hedefler yoktur. Taktik hedefler bazen stratejik bir önem kazanır, bazen de tersine, bazı durumlarda, stratejik hedefler basit taktik öğeler halini alırlar.

Devrimci güçlerin büyük nihai stratejik amaca, yani iktidarın ele geçirilmesine yönelik tüm gerçeklerden ve tüm koşullardan tam anlamıyla yararlanmasını sağlayan, her bir öğenin göreli öneminin dikkatli ve doğru biçimde incelenmesidir.

İktidar, devrimci güçlerin zorunlu stratejik hedefidir, herşeyin bu büyük amaca bağlı kılınması gerekir.

Mutlak biçimde çelişkili çıkarları temsil eden, son derece birbirine aykırı iki gücün kutuplara böldüğü bu dünyada, iktidarın alınması coğrafik yada toplumsal bir olguyla sınırlanamaz. İktidarın alınması devrimci güçlerin dünya çapındaki amacıdır. Geleceği fethetmek devrimin stratejik öğesidir, bugünü durdurmak, değişmesini önlemekse, çağdaş dünyada savunma konumunda bulunan gericiliğin karşı stratejisidir.

Dünya çapındaki bu mücadelede, konum çok önemlidir. Bazen belirleyici bile olabilir. Örneğin Küba, Latin Amerika'nın ekonomik bakımdan çarpıtılmış geniş savaş alanını gözleyen bir ileri karakol konumundadır. Küba örneği, tüm Latin Amerika halklarına ışık tutar. Küba ileri karakolu, şu anda dünya egemenliğini aralarında tartışan iki büyük hasmın, emperyalizmle sosyalizmin gözünde büyük stratejik değer taşır.

Başka bir coğrafik yada toplumsal çerçeve içersinde bulunsaydı, değeri de başka olurdu. Devrimden önce Küba, emperyalist dünyanın bir taktik öğesinden başka birşey değilken, önemi daha değişikti. Şimdi, önemi artıyorsa, bunun nedeni yalnızca Küba'nın Latin Amerika'ya açılan kapı olması değildir. Küba, stratejik, askeri ve siyasi konumunun gücüne, manevi etkisinin kudretini de ekliyor. "Manevi füzeler" öylesine büyük bir yıkıcı güce sahiptir ki, Küba'nın değerini belirleyen en önemli etken halini almıştır. Siyasi çatışmaların tüm öğelerini incelerken, bu çatışmayı içinde geliştiği koşulların oluşturduğu bütünden soyutlayamayız. Geçmişteki bütün olaylar, büyük stratejik hedeflere ulaşmak amacıyla bir çizgi yada bir konum belirlemekte yararlı olabilir.

Eğer, tartışma Latin Amerika ile ilgiliyse, kesinlikle şu soruyu sormamız gerekir: Dünyanın bu parçasında, iktidarı ele geçirmek için kullanılacak taktik öğeler nelerdir? Kıtamızın bugünkü koşullarında, bu iktidarı (yani sosyalist iktidarı) barışçı yollardan kurmak mümkün müdür, değil midir? Cevabımız kesin ve nettir: Çoğu hallerde, mümkün değildir. Yada, daha iyisi, iktidarın burjuva üstyapısı biçimsel olarak ele geçirilse bile, kurulu burjuva eşitlik koşullarında biçimsel iktidarı alan bu hükümetin sosyalizme geçişi, yeni toplumsal yapılara doğru ilerlemeyi önlemek için elinden geleni ardına koymayacak olan karşı güçlerle son derece şiddetli bir mücadele içinde gerçekleştirilmeye zorlanacaktır.

En önemli etken, üzerinde en çok tartışılan konu, devrimimizle Latin Amerika'daki öteki hareketler arasındaki en büyük farkı yaratan nokta işte bu sorundur. Tavrımızı açıkça ortaya koymalı ve nedenlerimizi incelemeliyiz.

Bugün, Latin Amerika'nın patlamak üzere olan bir volkandan farkı yok artık. Henüz lav püskürtmüyor, ama, yeraltından gelen uğultular patlamanın yakın olduğunu haber veriyor. Kıtanın her köşesinde ön belirtiler ortaya çıkıyor. İkinci Havana Bildirisi bu yeraltı hareketlerinin dile getiriliş biçimi ve sentezidir; onların ulaşmaya çalıştığı hedefin bilincini uyandırmaya; yani devrimci değişimin zorunluluğunun, hatta

bundan daha fazlasının, devrimci dönüşümün kesinlikle mümkün olduğunun bilincine varmaya çalışır. Kuşkusuz, Latin Amerika volkanı, içinde yaşadığımız, iki karşıt tarih görüşü arasındaki temel güçlerin çarpışma döneminde, çağdaş dünyada kaynaşan tüm hareketlerden ayrı tutulamaz.

Yurdumuzdan sözetmek istersek, Havana Bildirisi'nin şu sözlerini tekrarlayabiliriz: «Küba tarihi, Latin Amerika tarihi değil de nedir? Latin Amerika tarihi, Asya, Afrika, Okyanusya tarihi değil de nedir? Tüm bu halkların tarihi, emperyalizmin çağdaş dünyada en acımasız, en hunharca sömürüsünün tarihi değil de nedir?»

Amerika, Afrika, Asya ve Okyanusya, emperyalizmin çabalarıyla ekonomik güçleri çarpıtılan bir bütünün parçalarıdır. Fakat tüm bu kıtalar aynı özellikleri taşımaz, Avrupa burjuvazisi güçlerinin uyguladığı emperyalist, sömürgeci ve yeni sömürgeci ekonomik sömürü biçimleri, yalnızca Asya, Afrika ve Okyanusya'nın ezilen halklarının kurtuluş mücadelesiyle karşılaşmakla kalmaz, buralara kadar gelip sokulan Kuzey Amerika emperyalist sermayesiyle de rekabet etmek zorundadır. Bu mücadeleler, bazı ülkelerde güç ilişkilerini belirlemiş, ulusal burjuvazilerin, bağımsız yada yeni-sömürgeci biçimlere barışçı geçişini sağlamıştır.

Latin Amerika'da durum böyle değildir. Latin Amerika, Kuzey Amerika emperyalizminin manevra alanıdır. Yeryüzünde, ulusal burjuvazilerin Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmine karşı giriştiği mücadeleye müdahale etmeye yeterli ekonomik güç yoktur; bu yüzden, başka yerlerdekilerden daha zayıf olan bu burjuvaziler kararsızlığa düşer ve emperyalizmle barış yapmayı yeğlerler.

Pısırık burjuvalar sınıfı için, yabancı sermayenin buyruğu altına girmek yada içteki halk güçleri tarafından yokedilmek seçeneklerinin yarattığı korkunç durum karşısında, Küba örneğinde, devrimin temsil ettiği kutuplaşma nedeniyle daha da keskinleşen açmazın karşısında, uzlaşmaya yanaşmaktan başka çözüm yoktur. Bu uzlaşma yapıldıktan, barış antlaşması yürürlüğe girdikten sonra, içteki gericiliğin güçleri, en bü-

yük uluslararası gerici güçle ittifak kurar, toplumsal devrimlerin barışçı gelişimi olanaksızlaşır.

İkinci Havana Bildirisi güncel durum konusunda şunları belirtmektedir:

> «Bugün birçok Latin Amerika ülkesinde devrim kaçınılmazdır. Bu gerçeği belirleyen, herhangi bir kişinin istek ve iradesi değildir. Bu gerçek, Latin Amerika insanının içinde yaşadığı müthiş sömürü koşullarının, kitlelerin devrimci bilinçlerindeki gelişmenin, emperyalizmin dünya çapındaki bunalımının ve ezilen halkların evrensel mücadele hareketinin sonucudur.
>
> Bugünkü endişe, kesinlikle isyan belirtisidir. Şimdi, yerli halktan başlayarak, Afrika'dan getirilen kölelerin ve sonradan oluşan ulusal grupların, bugün horgörülmeyi, aşağılanmayı, yankee boyunduruğunu paylaştıkları gibi, daha iyi bir gelecek umudunu da paylaşan beyazların, zencilerin, melezlerin, dörtyüz yıldır, köleci, yarı-köleci ve feodal tarzda sömürülüşünün tanığı olan kıta ta derinliklerine kadar sarsılıyor.»

Öyleyse, Latin Amerika'da daha adaletli toplumsal düzenler kurulması kararlaştırıldıysa, temelde silahlı savaş olasılığı gözönünde bulundurulmalıdır, sonucuna varabiliriz. Marksizmin klasikleri barışçı geçiş olasılığına yer verir, partiler bildirilerinde bu konuda güvence bile verirler, fakat Latin Amerika'nın bugünkü koşullarında, her geçen dakika barışçı girişimleri daha da zorlaştırıyor. Küba'da gözlenen son olaylar, uyuşmazlığın temel yönleri konusunda burjuva hükümetleriyle saldırgan emperyalizmin nasıl birleştiğine iyi bir örnektir.

Şu nokta üzerinde ısrarla duruyoruz: Barışçı geçiş, seçimle yada kamuyu değişimleri ve düşünce akımları sayesinde, doğrudan doğruya çarpışmaya girmeksizin biçimsel iktidarı ele geçirmek değil, sosyalist iktidarın tüm yetki ve görevleriyle, silahlı ordu kullanılmadan kurulması anlamına gelir. Bütün ilerici güçlerin silahlı devrim yolunu seçmeyeceği akla

yatkındır, bunlar, burjuva koşulları altında, yasal mücadele olasılığından sonuna kadar yararlanacaklardır.

İktidarı aldıktan sonra, devrimci hareketlerin benimseyeceği biçim konusunda da çok ilginç sorular ortaya atılıyor. 81 partinin bildirisi bu dönemi şöyle tanımlıyor:

> «Büyük Ekim Sosyalist Devrimiyle başlayan, özünü kapitalizmden sosyalizme geçişin oluşturduğu çağımız, birbirine taban tabana zıt iki toplumsal sistem arasındaki mücadele çağı; sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş devrimleri çağı; emperyalizmin batış, sömürgecilik sisteminin yıkılış çağı; giderek artan sayıda halkların sosyalizm yoluna koyulma çağı; sosyalizmin ve evrensel komünizmin zafer çağıdır.
>
> Çağımızın temel çizgisi, dünya sosyalist sisteminin yavaş yavaş insan toplumunun gelişiminin belirleyici etkeni halini almasıdır.»

Ulusların kurtuluş mücadelesi çok önemli olmakla birlikte, içinde yaşadığımız çağın ayırıcı niteliği kapitalizmden sosyalizme geçiştir.

Tüm sömürülen kıtalarda, toplumsal düzenlerin belli bir gelişim düzeyine eriştiği ülkeler vardır; fakat bunların hemen hemen hepsinin belirleyici özelliği feodal nitelikli geniş toplumsal tabakalara sahibolmaları ve büyük ölçüde yabancı sermayeye bağlı olmalarıdır. Doğal evrime göre, kurtuluş mücadelesi içinde, burjuvazinin az yada çok egemen olduğu ulusal demokrasi hükümetlerine varılacağı akla uygundur; gerçekte, çoğu kez görülür bu durum. Ama, bağımsızlıklarını kazanmak için kuvvete başvurmak zorunda kalan halklar, toplumsal reformlar yolunda daha çok ilerlemişler, bunlardan pek çoğu sosyalizme varmıştır. Toplumsal dönüşümler üzerinde silahlı mücadelenin etkileri konusunda, Küba ve Cezayir elle tutulur, gözle görülür en yeni örneklerdir. Her ne kadar, Latin Amerika'da barışçı yol olasılığının nerdeyse tamamıyla safdışı olduğu sonucuna varmış bulunuyorsak da, dünyanın bu bölgesinde devrimlerin zaferinin büyük bir olası-

lıkla sosyalist yapıdaki düzenler getireceğini sözlerimize ekleyebiliriz.

Ancak, bu hedefe ulaşabilmek için oluk oluk kan akıtmak gereklidir. Yaralarını daha saramayan Cezayir, hâlâ kan döken Vietnam, bağımsızlığı için tek başına, yiğitçe dövüşen Angola, Küba davasının kardeşleri olan yurtseverleri son zamanlarda devrimimize en tam ve en yüksek dayanışmayı sunan Venezuela, yeraltı çalışmalarıyla çok güç bir mücadele yürüten Guatemala bu gerçeği apaçık gösteren örneklerdir.

Halkın kanı bizim en değerli hazinemizdir, ama gelecekte daha çok kan akıtılmaması için şimdi feda edilmesi zorunludur.

Başka kıtalarda, halklar sömürgecilikten kurtulmayı başardılar, buralarda az çok sağlam burjuva rejimleri kuruldu. Bütün bunlar hemen hemen hiç şiddete başvurulmadan gerçekleştirildi. Fakat, olayların mantığı içinde, sürekli gelişen ulusal burjuvazinin belirli bir anda öteki halk tabakalarıyla çelişkilere düşeceği hatırdan çıkarılmamalıdır. Sömürgeci ülkenin boyunduruğu kırılır kırılmaz bu burjuvazi devrimci bir sınıf olmaktan çıkıp, sömürücü bir sınıfa dönüşecek, böylece toplumsal mücadeleler döngüsünü tamamlayacaktır. Tüm bunlar barışçı yoldan olsun olmasın, kesin olan gerçek, iki büyük düşmanın, sömürülenle sömürenin, kaçınılmaz biçimde yine karşı karşıya gelecekleridir.

İktidara geçme biçimi konusunda çağımızın açmazı, yankee emperyalistlerinin müdahalesinden de kurtulamamıştır. Onlar da "barışçı geçiş" istiyor. Latin Amerika'da hâlâ varlığını sürdüren eski feodal yapıların yıkılmasına bir diyecekleri yok, ulusal burjuvazinin en ileri unsurlarıyla ittifak kurmak için birtakım mali reformlar, toprak mülkiyeti düzeninde bir tür değişiklik yapılmasını da kabul ediyorlar, ölçülü bir sanayileşmeye, daha iyisi tekniği ve hammadeleri Amerika Birleşik Devletleri'nden getirtilecek bazı tüketim mallarının üretimine izin vermek işlerine geliyor.

Emperyalistler için en kusursuz çözüm, ulusal burjuvazi-

nin yabancı çıkarlarla işbirliği yapmasıdır; beraberce, ülke içinde yeni endüstriler kurar, bu endüstriler için diğer emperyalist ülkelerle rekabeti tümüyle gereksiz kılan gümrük kolaylıkları elde eder, ülkedeki parayı koruyacak yasaların boşluklarından yararlanarak kârlarını yurt dışına kaçırırlar.

Bu çok yeni ve daha akıllıca sömürü sistemi sayesinde "milliyetçi" ülke süper kârlar sağlayan tercihli gümrük tarifeleri çıkararak Birleşik Devletler'in çıkarlarını savunmayı üstlenir (Kuzey Amerikalılar kazandıkları paraları hemen ülkelerine geri götürürler). Rakipsiz malın fiyatı da tekellerce belirlenir elbette.

Tüm bunlar, Kalkınma İçin İşbirliği tasarılarına yansır. Bu tasarılar, emperyalizmin kârların küçük bir bölümünü ulusal sömürücü sınıflar arasında dağıtarak halkların devrimci koşullarının gelişmesini durdurmaya yönelik bir girişiminden başka birşey değildir. Böylece satın alman ulusal burjuvazi, en çok sömürülen sınıflara karşı emperyalizmin güvenilir bir işbirlikçisi olup çıkar. Başka bir deyişle, işbirliği, içteki çelişkileri olanaklar elverdiğince yoketmeye çalışır.

Daha önce de söylediğimiz gibi, Latin Amerika'daki bu ekonomik mücadeleye müdahale edebilecek güç dünyada mevcut olmadığından, emperyalistlerin işi oldukça kolaydır. Geriye kalan tek olasılık, Avrupa Ortak Pazarı'nın, Almanya'nın yönetiminde hızla gelişip ülkelerimizdeki yankee sermayeleriyle rekabet etmeye yeterli ekonomik güce ulaşmasıdır. Ancak, çelişkiler öylesine gelişiyor ve bunların şiddete başvurularak çözümlenmesi öylesine çabuk ve patlama biçiminde oluyor ki, Latin Amerika'nın iki emperyalist güç arasındaki ekonomik mücadeleye sahne olmaktan çok önce, sömürenler ve sömürülenler arasındaki savaş alanına dönüşeceği izlenimi uyandırıyor. Bunun anlamı, İlerleme İçin İşbirliği eğilimlerinin gerçeğe dönüşmeyeceğidir; çünkü, nesnel koşullar ve kitlelerin bilinci böylesine basit bir tuzağa düşmeyecek kadar olgunlaşmış bulunmaktadır.

Bugün için belirleyici olan, emperyalizm - ulusal burjuvazi cephesinin sıkıca birleşmesidir. OAS'in son oylamasında,

temel sorunlar konusunda uyumsuz sesler duyulmadı, yalnızca, bazı hükümetler çıplak gerçeği utangaçça yasal kılıflar altında gizlemeye çalıştı; yine de, aldıkları kararların her türlü adalet anlayışına aykırı, saldırgan niteliğini inkar etmeye kalkışmadılar.

Küba'nın nükleer başlıklı füzelere sahibolması, hepsinin Birleşik Devletler'in safına geçmesi için bahane oldu, Domuzlar Körfezi olayı bile onları bu tavrından vezgeçiremedi. Oysaki, saldırganın kim olduğunu çok iyi biliyorlar. Yalnız, ne var ki, açıkça söylemeseler bile Küba devriminin onlar açısından temsil ettiği gerçek tehlikenin de farkındalar. En uzlaşmacı ve bu yüzden en ikiyüzlü olan ülkeler Küba'nın yıkıcı etkisinden sözediyor, haksız da değiller. Küba'nın temsil ettiği en büyük tehlike, oluşturduğu örnek, devrimci düşüncelerinin yayılması, dünyaca tanınan bir şefin yönetimindeki hükümetinin halkın alnını tarihte az rastlanır yüceliklere ulaştırmasıdır.

Sözünü ettiğimiz örnek, külleri yeni toplumlara temel olsun diye nükleer silahlarla yokedilmeyi göze alan, düşüncesi sorulmadan atomik füzelerin kaldırılması anlaşması imzalandığında yakınmayan, sızlanmayan, ateşkesi canına minnet sayacak yerde, tek başına, bireysel sesini duyurmak, tek başına, bireysel savaşçı konumunu almak, tek başına bile olsa, tüm tehlikelere, hatta yankee emperyalizminin atom bombası tehdidine karşı savaşma kararını açığa vurmak için uluslararası arenada ortaya atılan bir halkın korkunç örneğidir.

Böyle bir tutum halkları harekete geçirir. Uluslar, Küba'dan yükselen yeni sesin çağrısını dinler. Bu ses, tüm korkulara, tüm yalanlara, önyargılara, yüzlerce yıllık açlığa, tüm bunları örtbas etmek için çevrilen dalaveralara baskın çıkar. Bu ses, tüm misillemelerden duyulan korkuya, en hunharca cezaya, en zalimce ölüme, sömürücülerin en vahşice eziyetlerine baskın çıkar. Bu berrak ve keskin ses Latin Amerika'mızın her köşesini çınlatır.

Bu bizim görevimizdi, yerine getirdik. Devrimci inancımızın tüm kararlılığıyla yolumuza devam edeceğiz.

Tek yol bu mu, emperyalist kamptaki çelişkilerden yararlanılamaz mı, emperyalizm tarafından bazen zincire vurulan, ayaklar altında çiğnenen ve aşağılanan burjuva kesimlerinden destek aranamaz mı, Küba'nın tutumu kadar katı, kendi kendini yıkıcı olmayan bir çözüm bulunamaz mı, silahlı güç ve diplomatik manevralar birarada kullanılarak Küba'nın hayatta kalması sağlanamaz mı gibi sorular sorulabilir. Cevap olarak, kaba kuvvete karşı güç ve kararlılık gereklidir, deriz. Bizi yoketmek isteyenlere karşı kendimizi savunmak için son damla kanımıza kadar savaşma iradesine sahibolmak zorundayız.

Halkın iradesine karşı her ne pahasına olursa olsun iktidarı ellerinde tutmak isteyenlerle mücadelede, bu çözüm, tüm Latin Amerika için geçerlidir. Son sömürücü yenilgiye uğrayıncaya dek ateş ve kan eksik olmayacaktır.

Latin Amerika'da bu devrim nasıl gerçekleştirilebilir? Sözü İkinci Havana Bildirisi'ne bırakalım:

> «Ülkelerimizdeki ekonominin belirgin çizgisi sanayinin geri bıraktırılmışlığı ve tarımın feodal niteliğidir. Bu yüzden, kentte çalışan işçilerin yaşama koşullarının güçlüğüne karşın, kırsal bölgeler halkı, daha da kötü baskı ve sömürü koşulları altında varoluş mücadelesi vermektedir. Nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan bu halk kesimi, toplam nüfusun yüzde yetmişini aşar.
>
> Genellikle en gelişmiş kentlerde yaşayan büyük toprak sahipleri gözönüne alınmazsa, bu büyük kitlenin geri kalanı yok denecek kadar az ücret karşılığında büyük tarım alanlarında gündelikçi olarak çalışmakla yada ortaçağa yaraşır sömürü koşullarında toprağı işleyerek emeğini satmakla varoluşunu sürdürür. Bu durum, Latin Amerika'nın kırsal bölgelerinde yaşayan yoksul halkın büyük bir potansiyel devrimci güç oluşturmasına yol açar.
>
> Sömürücü sınıfların iktidarını dayandırdığı biricik güç olan ordular, geleneksel savaşa uygun biçimde yapılanmış ve donatılmıştır. Bu silahlı güçler, harekat ala-

nı olarak kendi arazilerini yeğleyen köylülerin düzensiz çarpışmalarıyla karşılaşınca kesinlikle etkisiz kaldıkları ortaya çıkar; düşen her devrim savaşçısına karşılık on asker kaybederler; görünmez ve yenilmez bir düşmanla dövüşürken saflarında moral bozukluğu hızla yayılır. Nerede olduğu bilinmeyen bu yenilmez düşman, ordudaki subayların harb akademisinde öğrendikleri, kentlerdeki işçi ve öğrencilere karşı baskı uygularken öylesine ustalıkla kullandıkları taktikleri, şamata ve tantanayı sergilemelerine fırsat vermez.

Küçük savaşçı çekirdeklerinin başlangıçtaki mücadelesine, sürekli yeni güçler katılır, kitle hareketleri patlak vermeye başlar, eski kurulu düzen yavaş yavaş yıpranıp yıkılır: Artık savaşın kaderini belirlemek, kentlerdeki kitlelerin ve işçi sınıfının elindedir.

Bu ilk çekirdekleri, sayı ve kaynak bakımından kendilerinden çok üstün bir düşman karşısında yenilmez kılan nedir? Halkın desteği. Bu desteğe, kitleler ve devrimciler her zaman, giderek artan ölçülerde, güvenebilirler.

Ancak köylülüğün, içine itildiği bilgisizlik ve tecrid edilmişlik yüzünden, işçi sınıfının ve devrimci aydınların siyasi ve devrimci yönetimine ihtiyacı vardır; yoksa, tek başına mücadeleye girip zafere ulaşamaz.

Bugünkü tarihi koşullar altında, Latin Amerika'da ulusal burjuvazi, anti-feodal ve anti-emperyalist mücadeleyi yönetemez. Deneyim, ülkelerimizde çıkarları yankee emperyalizminkilerle çelişkiye düşse bile, bu sınıfın her zaman ona karşı direnmede yetersiz kaldığını, çünkü, sömürülen sınıflardan ve toplumsal devrimden korkusu nedeniyle felce uğradığını göstermiştir.»

İşte, İkinci Havana Bildirisi böyle söylüyor. Bu sözler, Latin Amerika'da devrimin nasıl olması gerektiğinin bir tür yasası sayılabilir. Tümüyle işçi sınıfının yönetemeyeceği müttefikler düşünmemek, iktidara gelmek için dayanak yaptığı güçleri yokeden korkak ve hain burjuvalarla işbirliğini düşünme-

mek; halkın silahlanması; eylem alanı olarak Latin Amerika'mızın geniş toprakları; toprağı uğruna mücadele eden köylülük; tuzak; baskı güçlerine acımasızca ölüm; öldürülen içinse bir devrimciye yakışır onuruyla sineye çekeceği ölüm. Geçerli olanlar bütün bunlardır.

Latin Amerika'nın görünümü böyle, savaşmaya hazırlanan bir kıta; ne kadar tez silaha sarılırsa, macheteleri, büyük toprak sahiplerinin, sanayicilerin, bankacıların, her türden sömürücünün ve bunların görünür kafası olan baskı ordusunun başları üstünde ne kadar tez sallarsa, o kadar iyi olur.

Taktik konusu uzun uzun tartışılabilir. Her zaman gerilla eyleminden mi yararlanılmalıdır, yoksa mücadelenin ekseni olarak öteki eylemler de kullanılabilir mi? Bize kalırsa, iki nedenden dolayı Latin Amerika'da gerilla savaşından başka taktik kullanılmasına karşıyız.

Birincisi: Düşmanın iktidarda kalmak için mücadele edeceği varsayıldığına göre, baskı ordusunun yokedilmesi gerektiği gözönünde bulundurulmalıdır. Bu silahlı gücü yoketmek için karşısına bir halk ordusu çıkarılmalıdır. Bu halk ordusu kendiliğinden meydana gelmez, düşmandan ele geçirdiği malzemeyle silahlanmalıdır. Bu zor bir mücadeledir. Halk güçleri ve şefler bu mücadelede sürekli olarak kendilerinden daha büyük güçlerin saldırısına uğrar, kendilerini savunma ve uygun biçimde manevra yapma olanağından yoksundurlar. Tersine, gerilla çekirdeği, savaşmaya elverişli arazide devrimci komutanlığın güvenliğini ve devamlılığını sağlar, halk ordusunun genel kurmayı tarafından yönetilen kentlerdeki güçler son derece önemli eylemler gerçekleştirebilirler.

Kentlerdeki grupların yokedilmesi bile, devrimin ruhunu ve yönetimini öldürmeyecek, yönetim kırsal bölgelerdeki kalesinden kitlelerin devrimci eğilimini körüklemeyi ve başka savaşlar için yeni güçler örgütlemeyi sürdürecektir.

İkincisi: Mücadele kıtasal niteliktedir. Latin Amerika'nın kurtuluşunun bu yeni aşaması, belirli bir toprak parçası üzerinde iktidar için mücadele eden iki yerel gücün çarpışması olarak düşünülebilir mi? Elbette ki, hayır. Tüm halk güçleri

ve tüm baskı güçleri arasındaki mücadele bir ölüm kalım savaşı olacaktır.

Yankee'ler çıkarları gereği dayanışma için ve Latin Amerika'daki savaş belirleyici olduğundan müdahale edeceklerdir. Bu müdahalede tüm güçlerini kullanacak, elleri altında bulunan tüm yokedici silahlarla halk güçlerini cezalandıracaklardır. Devrimci iktidarların güçlenmesine fırsat vermeyecek, bunlardan biri başarıya ulaşırsa yeniden saldırıya geçecek, bu yeni iktidarı tanımayacak, devrimci güçleri bölmeyi deneyecek, her çeşit bozguncuyu devreye sokacak, genç devleti kendi ekonomisi içinde boğmaya çalışacak, kısacası onu yok etmek için ne gerekliyse hepsini yapacaktır.

Bu koşullar altında, Latin Amerika'da tek bir ülkede zafere ulaşmanın güç olduğuna inanıyoruz. Baskı güçlerinin birleşmesine, halk güçlerinin birleşmesiyle karşılık verilmesi zorunludur. Baskının dayanılmaz olduğu tüm ülkelerde, isyan bayrağı dalgalandırılmalıdır. Bu bayrak, tarihin zorunlu kıldığı biçimde, kıtasal bir anlam kazanacaktır. Fidel'in dediği gibi And Sıradağları, Latin Amerika'nın Sierra Maestra'sı olmaya adaydır ve kıtanın uçsuz bucaksız topraklarının tümünün kaderi, emperyalist güce karşı verilecek ölüm kalım mücadelesinde savaş alanına dönüşmektedir.

Mücadelenin ne zaman bu kıtasal boyutlara ulaşacağını ve ne kadar süreceğini şimdiden söyleyemeyiz; fakat tarihi, ekonomik, politik koşulların doğurduğu bu çatışmanın yaklaştığını, asla doğru yoldan şaşmayacağını daha bugünden haber verebiliriz.

Bu kıtasal taktik ve strateji yerine sınırlı kalıplar uygulanıyor: Dar kapsamlı seçim çekişmeleri; şurada burada seçimi kazananların başarıları; iki milletvekili, bir senatör, dört belediye başkanı, halkın üzerine ateş açılarak dağıtılan büyük çapta bir gösteri; bir öncekine göre bir iki oy farkıyla kaybedilen yeni bir seçim; kazanılan bir grev, kaybedilen on grev; bir adım ileri, on adım geri; belli bir kesimde zafer, bir diğerinde on kez bozgun... Sonra birdenbire oyunun kuralları değişir, herşeye yeniden başlamak gerekir.

Niye bu tutum? Halkın enerjisinin böyle ziyan edilmesi neden? Bir tek nedenden dolayı: Bazı Latin Amerika ülkelerinde, ilerici güçler arasında, taktik hedeflerle stratejik hedefler birbiriyle karıştırılır; küçük taktik konumlar, büyük stratejik hedefler gibi görülmek istenir. Bu önemsiz saldırı konumlarını ve elde edilen küçük kazançları, sınıf düşmanının temel hedefleri olarak göstermeyi bilen gericiliğin akıllıca davrandığını kabul etmeliyiz.

Böylesine büyük hatalar işlenen ülkelerde, halk hiçbir değeri olmayan eylemler için son derece büyük fedakarlıklar pahasına her sene alaylarını seferber eder. Bu güçler, düşman topçu ateşinin baskısı altında geçici konumlar oluşturur.

Bunlara parlamento, yasallık, yasal ekonomik grev, ücret artışı, burujuva anayasası, bir halk kahramanının kurtarılması gibi adlar verilir... ama, en kötüsü, bu konumları almak için burjuva devletinin politik oyununa katılmamız, bu tehlikeli oyunu oynama izni elde edebilmek için, akıllı uslu, tehlikesiz kişiler olduğumuzu, kışlalara, trenlere saldırmayı, köprüleri havaya uçurmayı, kaatilleri ve işkencecileri öldürerek adaleti yerine getirmeyi, dağa çıkmayı aklımızdan bile geçirmediğimizi, Latin Amerika'nın kurtuluşu için nihai mücadele diye dile getirdiğimiz, şiddete dayalı tek çözümü, yumruklarımızı sıkıp kararlı biçimde öne sürmeye hiçbir zaman yanaşmadığımızı kanıtlamamız gerekir.

Latin Amerika'nın görünümü çelişkilerle doludur: İlerici güçlerin, yönettiklerinin düzeyinde olmayan yöneticileri; inanılmaz yüceliklere ulaşan halklar; harekete geçmek için yanıp tutuşan kitleler ve onları engelleyen yöneticiler; bu Latin Amerika ülkelerinde kol gezen kitle katliamları ve herşeye karşın kurtuluşları demek olan bu kitle katliamlarına doğru korkusuzca ilerleyen halklar; büyük stratejik zaferlere ulaşmak, siyasi iktidarı ele geçirmek, orduyu ve insanın insan tarafından sömürüldüğü sistemi yoketmek için önüne geçilmez bir istek duyan kitlelerin bu atılımını durduracak araçları kullanan aklı başında, mantıklı kimseler. Bu çelişkili görünüm,

aynı zamanda cesaret vericidir, çünkü kitleler sabırla devrimciliğin bağdaşmadığını biliyor ve savaşa hazırlanıyorlar.

Emperyalizm, konumlarını birer birer kaybetmeyi sürdürecek mi? Yoksa, daha önce gözümüzü korkutmaya çalıştıkları biçimde, dünyayı atom yangınının közlerine dönüştürecek vahşice bir nükleer saldırıya mı girişecek? Birşey diyemeyiz. Tek bildiğimiz, atom bombalarının milyonlarca kurbanına malolsa bile kurtuluş yolunu izleyeceğimizdir. Çünkü, iki sistem arasındaki ölüm kalım savaşında, sosyalizmin ya kesin zaferi, yahut da emperyalist saldırganın nükleer zaferi önünde geri çekilmesi sözkonusudur.

Küba istilaya uğramanın eşiğine kadar geldi: Ona tehdit savuranlar dünya emperyalizminin en büyük güçleridir. Bu nedenle atom bombaları altında yoketmekle bize gözdağı vermeye çalışıyorlar. Ülkemiz sarsılmaz siperinden kader belirleyici savaş çağrısında bulunuyor: Bu savaş bir saatta yada birkaç dakikada bitmeyecek, kıtamızın her köşesine yayılıp korkunç acılar içinde, belki de yıllarca sürecektir. Müttefik emperyalist ve burjuva güçlerin saldırısı, halk hareketlerini pekçok kez yokolmanın sınırına dek getirecek, fakat bu hareketler her zaman yeniden ortaya çıkacak, tam ve kesin zafere erişinceye kadar halkın gücüyle durmadan yenilenecektir.

Halkımız, tek başına bulunduğu öncü siperinden sesini duyuruyor, söylediği, bozguna uğramış bir devrimin son şarkısı değil, Latin Amerika'lı savaşçıların dudaklarında sonsuza dek kalacak bir devrim marşıdır ve tarihten yankılarla çınlamaktadır.

7 DEVRİMİN BELKEMİĞİ DEVRİMCİ KADROLAR*

Devrimimizin belirleyici özelliklerinden, başlangıçta bazı kendiliğindenci çizgiler taşıyan biçiminden, ulusal kurtuluş hareketinin sosyalist devrime dönüşümünden, Moncada Kışlası baskını kahramanlarının, Granma çıkartması döneminden sonra Küba Devriminin sosyalist niteliğini açıklamalarına varıncaya kadar yaşadıkları hızlı değişim aşamalarından uzun boylu sözetmeyi gereksiz buluyorum. Yeni yandaşlar, yeni kadrolar, yeni örgütler sürekli olarak aramıza katılıp hareketin ilk zamanlarındaki zayıf örgütsel yapısını güçlendirdiler. Devrimimizin temel özelliğini oluşturan kitle akını gerçekleşene dek bu böyle devam etti.

Yeni bir toplumsal sınıfın Küba'da kesinlikle komutayı ele aldığı açıkça belli olduktan sonra, devletin içinde bulunduğu koşullardan dolayı, devlet iktidarını yürütmede karşılaşacağımız dapdar sınırlılığı farkettik. Devlet aygıtında, siyasi örgütlenmede ve tüm ekonomik cephede yerine getirilecek dağ gibi yığılı görevler için gerekli kadrolardan yoksunduk.

* Bu makale Eylül 1962'de, Cuba Socialista dergisinin 13. sayısında yayınlanmıştır.

İktidarın ele geçirilişinden hemen sonra, bürokratik görevlere parmak ucuyla rastgele işaret edilen insanlar getirildi. Pek büyük sorunlar çıkmadı, çünkü eski yapı henüz yıkılmamıştı. Aygıt, can çekişen eski bir makina gibi yavaş ve tembel işleyişini sürdürdü. Fakat bunun örgütlenişi ve ancak durağanlık içinde hayatta kalmasına yeterli eşgüdümü, ekonomik yapıda meydana getirilecek dönüşümleri ve bunları izleyecek olan politik değişimleri gerçekleştirmede hiçbir işe yaramazdı.

Sol ve sağ kanadı arasındaki iç mücadelelerde derin yaralar alan 26 Temmuz hareketi yapıcı çalışmalara kendini adayabilecek durumda değildi. Sosyalist Halk Partisi ise yıllar boyu şiddetli saldırılara ve yasadışı çalışma koşullarına göğüs germe zorunluluğu yüzünden, yeni ortaya çıkan sorumlulukları üzerine alabilecek orta düzeyde kadrolar yetiştirememişti.

Devletin ekonomiye ilk müdahaleleri başladığında, kadrolar bulmak pek zor olmadı; yönetici konumları için, en alt düzeyde bir temele sahibolan birçok kişi arasından seçim yapmak olanağı vardı.* Fakat, hareketin hızlanmasıyla birlikte, önce Amerika Birleşik Deletleri'ne ait girişimlerin millileştirilmesi, daha sonra Küba'daki tüm büyük şirketlerin devletleştirilmesiyle yönetici teknik kadrolar son derece kıtlaştı. Dahası, pekçok teknik eleman kendilerine sunulan olanakların çekiciliğine kapılarak başka Latin Amerika ülkelerine, hatta Birleşik Devletler'e gitmiş, bu nedenle acil olarak teknisyen yetiştirme ihtiyacı doğmuştu. Politik aygıt bu örgütlenme çalışmalarına girişirken, bir yandan da ideolojik alanda, devrime bağlanan, öğrenme isteğiyle yanıp tutuşan kitlelerle ilgilenmek zorundaydı.

* 1959 Kasımında, devrimci hükümet, Çalışma Bakanlığı'na herhangi bir işletmeye mülkiyetini değiştirmeksizin "müdahale etme" yetkisi veren bir yasa çıkardı. "Müdahale edilen" işletmelerin sahipleri yine kâr elde etme hakkına sahiptiler. Yine de, pratikte, bu tür girişimlerden çoğunun sahibi yurdu terketti. Bu süreç, 1960'da ekonominin temel dalları millileştirilinceye dek devam etti.

Görevimizi elimizden geldiği kadar iyi yerine getirdik. Tabii bu çalışmalar zahmetsiz, sıkıntısız değildi. Merkez yürütme düzeyinde yönetici çevrelerde birçok hata yapıldı. Çok önemli sorumluluklar üstlenen sanayi işletmeleri yöneticileri de büyük yanlışlara düştüler. Politik aygıtta da ağır ve pahalı ödenen hatalar yaptık. Devlet yönetimi yavaş yavaş rahat ve barışçı bir bürokrasiye bürünmüş; herkesin gözünde, daha çok yükselmek, daha önemli yada daha önemsiz bürokratik görevlere geçmek için bir atlama taşı olup çıkmış, tümüyle kitlelerden kopmuştu.

Yanlışlarımızın asıl nedeni, belirli anlarda gerçekçilikten yoksun oluşumuzdu. Görüşümüzü körelten, partiyi bürokratik bir örgüte dönüştüren, yönetimi ve üretimi tehlikeye atan yetersizliğimiz, orta düzeyler için kadrolar yetiştirememiş oluşumuzdan kaynaklanıyordu. Bu aracın eksikliğini çekiyorduk. Kadrolar yetiştirme politikası, kitlelere gitme politikasıyla eş anlamlı, apaçık bir gereksinim olarak belirmişti. Parola, kitlelerle yeniden bağlantı kurmak, yaşamının ilk döneminde devrimin sımsıkı koruduğu bağları yeniden oluşturmaktı. Fakat, kitlelerle bağlar, ancak, en yararlı sonuçları alabilecek bir mekanizma aracılığıyla kurulabilirdi. Kitlelerin nabzı ölçülmeli, tüm özlemleri iyice bilinmeli, siyasi talimatlar yolunca yordamınca iletilmeliydi. Bu çalışmalar da, ya başbakan Fidel Castro'nun kişisel girişimleriyle yahut da devrimin diğer liderleri tarafından en iyi biçimde gerçekleştirilebilirdi ancak.

Bu noktaya vardığımızda, bir soru akla gelebilir: Kadro nedir? Kadro, merkezdeki yetkililerden gelen talimatları doğru yorumlayabilecek siyasi gelişim düzeyine yükselmiş, bu emir ve talimatları benimseyen, bunları yönelimler olarak kitlelere ileten bir kişi, kitlelerin en derin isteklerini, iç dürtülerini gösteren belirtileri algılayabilen bir kimsedir. Kadro, hem ideolojik hem de yönetsel bakımdan disiplinli, demokratik merkeziyetçiliği bilen ve uygulayan, çeşitli yönlerinden en iyi biçimde yararlanmak üzere yeni yöntemlerimizin çelişkilerini farkedebilen bir bireydir. Ortaklaşa tartışma, tek karar ve sorumluluk ilkesini üretim alanına uygulamayı bilir. Kad-

roların dürüstlüğü ve bağlılığı denenmiş, fiziksel ve moral cesareti, ideolojik gelişimiyle birlikte herzaman her çeşit mücadelye girmeye, devrimin yürüyüşüne gerektiğinde hayatını ortaya koyarak uyum sağlamaya hazır durumda bulunacak biçimde çelikleşmiştir. Aynı zamanda kişisel çözümleme yapmaya yeterli biridir, bu özelliği gerekli kararları almasını ve disipline ters düşmeyen yaratıcı inisiyatifini kullanmasını sağlar.

Öyleyse, kadro yaratıcı bir insandır. Yüksek düzeyde bir yönetici, yüksek politik bilince sahip bir teknik elemandır. Diyalektik akıl yürütmelerle, üretim sektörünü geliştirebilir, siyasi önderlik konumundan yararlanarak kitlelerin eğitimini yönlendirebilir.

Güç bulunur erdemleri kendinde toplamış bu tür örnek insanlar Küba halkı arasında çoktur, böylelerine hergün rastlıyoruz. Aslolan, bu insanların daha çok gelişmesini sağlayacak tüm fırsatlardan yararlanmak, onları eğitmek, her kişiden en büyük faydayı elde etmek, onları yurda en çok yararlı olabilecek değerli insanlar haline gelmeleri doğrultusunda eğitmektir.

Bir kadronun biçimlenmesi günlük çalışmalar içinde gerçekleşir. Bu çalışmalar sistemli olarak ele alınmalı, özel amaçlarla kurulan okullarda, öğrencilerine örnek olan, işinin ehli öğretmenlerin yardımıyla gençlerin hızlı ideolojik gelişimleri sağlanmalıdır.

Sosyalizmi kurmaya başlayan bir rejimde, yüksek politik eğitim almamış kadrolar düşünülemez. Politik eğitim denilince, yalnızca marksist teorinin öğrenilmesi anlaşılmamalıdır; bireyden davranışlarından sorumluluk duyması beklenmeli; her çeşit geçici zayıflığı önleyen bir disiplin uygulanmalı, bu disiplin asla bireyin kullandığı inisiyatifle çelişkiye düşmemeli, devrimin tüm sorunları özenle ele alınmalıdır. Böyle kadrolar kitlelerin içinden seçilmeli, özverileri denenmiş, devrimci çalışmalara ilgi göstermeye başlayan kişiler özel amaçlarla kurulan okullara gönderilmeli, yada böyle okullar yok-

sa pratik çalışmalar içinde denenmeleri çin bunlara daha büyük sorumluluklar verilmelidir.

Böylelikle, son yıllarda oluşan çok sayıda yeni kadro bulabildik. Hepsi birbirine benzer biçimde yetiştirilmiş değildi. Çünkü genç yoldaşlar devrimci yaratıcılık gerçeği karşısında uygun bir partinin yönlendirmesinden yoksundu. Bazıları en üstün başarıya ulaştı, fakat çoğu tam anlamıyla yeteneklerini geliştiremediler ve yarı yolda kaldılar. Bir kısmı bürokrasi labirentinde kaybolup gitti, daha başkaları iktidar hırsının kurbanı oldu.

Devrimin güçlenmesini ve tam zaferini güvence altına alabilmek için çeşitli türden kadrolar oluşturmak zorundayız. Kitle örgütlerimizin temelini oluşturacak politik kadrolar Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'nin eylemleri aracılığıyla halk kitlelerini yönlendirmelidir.* Devrimci eğitim veren ulusal ve bölgesel okulların açılmasıyla ve her düzeyden eğitim çevrelerinde öğrenimin başlamasıyla bu çalışmanın temeli atılmıştır. Askeri kadrolara da ihtiyacımız var. Bunları yaratmak için savaşın genç savaşçılar arasında yaptığı seçimden yararlanabiliriz. Hayatta kalan pekçok savaşçımız var, elbette ki geniş teorik bilgileri yok, ama ateşle denenmiş kişiler bunlar. Savaşın en zor koşulları içinde sınandılar, Sierra'daki ilk gerilla çarpışmalarından beri doğuşu ve gelişimiyle yakından ilgili oldukları devrimci rejime bağlılıklarını tam anlamıyla kanıtladılar. İçinde bulunduğumuz yaratma döneminde, sosyalist devletin planlama ve örgütlenmesi gibi güç bir göreve kendini adayacak ekonomik kadrolar da oluşturmalıyız. Profesyonel kimselerle çalışmalı, bilime hızlı bir gelişme

* Bu makalenin yazıldığı sıralarda Birleşik Sosyalist Devrim Partisi yeni kuruluyordu. 1962 Martında 26 Temmuz Hareketi, Sosyalist Halk Partisi ve Devrimci Direktuar'ın birleşmesiyle kurulan Birleşik Devrimci Örgütler (ORI) 1963'ün ikinci yarısında yeni partiyi güçlendirmeye yönelik bir yeniden örgütlenme çalışması içine girdiler. Bu örgütlenmenin temelinde Küba'daki binlerce işyeri yeralıyor, tüm yönetim kurulu toplantılarında örnek işçiler seçilip parti üyeliğine aday gösteriliyordu.

sağlayacak ideolojik coşkuyu kazandırmak için gençleri en önemli teknik mesleklere yöneltmeliyiz. Başkalarının özel teknik bilgilerinden yararlanmayı bilen, çalışmaları birleştiren, işletmeleri ve diğer devlet örgütlerini devrimin güçlü temposuna ayak uydurmaya yönlendirebilen yönetici ekipleri yaratmak zorundayız. Kadroların tüm davranışlarında ortak payda siyasi açıklıktır. Bunun anlamı, yalnızca devrimin doğrularım kayıtsız şartsız desteklemek değil, onları düşünerek, mantık süzgecinden geçirerek kendinden bir parça haline getirmektir. Bu tavır, büyük bir özveri ve diyalektik analiz yeteneği gerektirir. Bu sayede, kadrolar, devrimin teori ve pratiğine sürekli olarak her düzeyden katkılarda bulunmaya yeterli hale gelir. Bu yoldaşlar, yalnızca, en iyiler sivrilir ilkesinin uygulanmasıyla seçilir, bu en iyilere gelişmeleri için en büyük olanaklar sağlanmalıdır.

Görevlendirildiği cephe hangisi olursa olsun, kadronun işlevi her zaman aynıdır. Kadro, Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'nin oluşturduğu ideolojik motorun dinamik dişlisidir diyebiliriz. İşlemeyi sağlayan parça olduğu için dişli, yalnızca öneri ve istekleri yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya ileten bir organ olmakla kalmayıp kitlelerle gelişmeleri için işbirliği yapan, edindiği bilgileri yöneticilere aktararak bağlantı noktası oluşturan yaratıcı bir güç olması bakımından dinamiktir. Kadro, devrim meşalesinin sönmemesine, devrimin uykuya dalmamasına, hızını yitirmemesine gözcülük etmek gibi önemli bir görevi daha üstlenir. Çok duyarlı bir noktada bulunmaktadır: Kitleden gelenleri iletir, kitleye Parti'nin yönelimini aktarır.

Öyleyse, kadroların oluşturulması acil görevlerimizden biridir. Devrimci hükümet, seçim ilkesine uygun eğitim burslarıyla; teknik gelişim için çeşitli olanaklar sağlayan işçi eğitimi programıyla; özel amaçlı teknik okulların yaygınlaştırılmasıyla, yeni iş olanakları sağlayan meslek okulları ve üniversitelerin açılmasıyla; tüm yurdumuza eğitim, çalışma ve devrimci uyanıklık önererek özellikle de, gelecekte tüm kadroları, hatta devrimin yönetici kadrolarını çıkaracak olan Komünist

Gençlik Birliği'ne dayanarak kadroların yetiştirilmesi çalışmasına kararlı biçimde başlamıştır.

"Kadro" kavramı, özveriyle, devrimin gerçeklerinin ve sloganlarının canlı örneğini oluşturmakla yakından ilişkilidir. Siyasi önder olan kadrolar eylemleriyle emekçilerin saygısını kazanmalıdırlar. Öncü olarak ilerleyeceği yolda rehberlik etmek zorunda oldukları arkadaşları tarafından sayılmalı ve sevilmelidirler.

Tüm bu nedenlerle, örnek işçileri seçen yönetim kurulu toplantıları aracılığıyla kitleler tarafından saptanan kadrolardan daha iyisi yoktur. Bu adaylar, seçmelerin zorunlu kıldığı tüm sınamalardan geçmiş olarak, eski ORI'den kalan anılarıyla Birleşik Sosyalist Devrim Partisi saflarına katılacaklardır. Önceleri, üye sayısı bakımından kısıtlı ama kitleler üzerindeki etkisi muazzam bir parti oluşturacaklar, sonra bu parti büyüyecek, sosyalist bilinç, emeği ve halkın davası uğruna herşeyi feda etmeyi bir zorunluluğa dönüştürdüğü ölçüde gelişecektir. Bu kategoriden orta düzey kadrolar sayesinde bizi bekleyen güç görevler daha kolaylaşacaktır. Kargaşalıklar ve kötü yöntemler döneminin ardından, bundan böyle asla ayrılmayacağımız doğru bir politikaya kavuştuk. Gelecekteki Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'nin saflarını bitmez tükenmez kaynaklarıyla besleyen işçi sınıfının durmaksızın yenilenen atılımıyla ve partimizin yönetici kademelerinin önderliğiyle devrimimizin hızlı gelişimini güvence altına alan kadroların yetiştirilmesi görevine temelinden başlıyoruz. Bu çabayı zaferle sonuçlandırmak zorundayız.

8 | BÜROKRATİZME KARŞI*

Devrimimiz, özünde, iktidara karşı silahlı savaşa girişen ve iktidarın alınmasıyla billurlaşan bir gerilla hareketinin ürünüdür. Devrimci devlet yönetimimizin ilk aşamaları, tüm hükümet çalışmalarımızın başlangıç dönemi gibi rengini gerilla taktiklerinden alıyordu. "Gerillacılık" eğilimi, Küba dağlarında ve kırsal bölgelerinde sürdürülen silahlı mücadele deneyiminin çeşitli yönetim kuruluşlarının ve kitle örgütlerinin çalışmalarına uygulanmasına yolaçıyor, bu halk, yönetim organları -ve genelde tüm toplumtarafından yalnızca temel devrimci sloganların izlenmesinde (ve çoğu kez farklı biçimlerde yorumlanmasında) iyice kendini belli ediyordu. Somut sorunların çözüm yöntemleri yöneticilerin isteğine bırakılmıştı.

Tüm karmaşık toplum aygıtını işgal eden "yönetici gerillaların" eylem alanı, onların kendi aralarındaki çatışmalara sahne oluyordu. Sürtüşmeler sürüp gidiyor, emirler ve karşıt emirler veriliyor, yasalar değişik biçimde yorumlanıyordu.

* Bu makale Cuba Socialista dergisinin Şubat 1963 tarihli 18. sayısında yayınlanmıştır.

Sonunda, bazı durumlarda, kendi kararnamelerini çıkaran alt örgütler, merkez yönetici aygıta kulak asmamaya başladılar. Acılarla dolu bir yıllık deneyimden sonra, tüm çalışma tarzını değiştirmemiz ve devlet aygıtını, akılcı biçimde, kardeş sosyalist ülkelerde kullanılan planlama tekniklerini uygulayarak yeniden örgütlenmemiz gerektiğine karar verdik.

Buna karşı önlem olarak, sosyalist devletimizin kuruluşunun ilk döneminin belirleyici özelliği olan güçlü bir bürokratik aygıt kurduk. Ama, yönetim kademeleri arasındaki kopukluk çok ileriye vardı, Sanayi Bakanlığı da içinde olmak üzere birçok kurum, yöneticilerin insiyatiflerine büyük çapta kısıtlama getiren merkeziyetçi bir politika izlemeye başladı. Bu merkeziyetçilik kavramı, orta düzeydeki kadroların azlığı, yetersizliği ve daha önceki dönemlerden kalma anarşiyle açıklanabilir. Bu koşullar altında emir ve talimatlara uyulması çok katı biçimde zorunlu tutulmalıydı. Aynı zamanda, uygun denetim araçlarından yoksunluk, yönetimdeki yanlışların zamanında ortaya çıkarılmasını güçleştiriyordu, sonuçsa tam bir kaostu. Bu yüzden, kadrolar arasından en bilinçli olanlar gibi en çekingen olanlar da atılımlarını frenliyor, inisiyatiflerini yönetim mekanizmasının uyuşuk uyuşuk dönen çarklarına uyduruyorlardı. Bazıları da canının istediğini yapıyor, herhangi bir yetkiliye saygı duyma zorunluluğu nedir bilmeden, elde ettiği ayrıcalıkları korumaktan başka birşey düşünmüyordu. Bu durum, inisiyatifleri büsbütün felce uğratan yeni denetim önlemleri gerektiriyordu. İşte, devrimimiz bürokratizm denilen hastalığın pençesine böyle düştü.

Elbette ki, bürokratizm sosyalist toplumda doğmaz, onun ayrılmaz bir parçası da değildir. Devlet bürokrasisi, uşaklardan, çanak yalayıcılarından oluşan "saray halkıyla", iktidardaki politikacıların "beraberindekileri" oluşturan çok sayıda çıkarcısıyla burjuva hükümetleri zamanında da vardı. Bu tür asalaklar, hükümet bütçesi şemsiyesi altında, devlet arpalığından besleniyordu. Kapitalist toplumda, tüm devlet aygıtı burjuvazinin hizmetinde olduğundan, yönetim organı sıfatıyla taşıdığı önem pek büyük değildir. Aslolan, geçirgenliğinin çıkarcıların devlet örgütü içine girmesine yetmesi, halkınsa il-

meklerine takılıp kalmasına yolaçacak kadar sık bir dokuyla çevrelenmesidir.

Eski yönetim aygıtlarının el altından işlediği "günahların" ağırlığı altında ve devrimin zaferinden sonra oluşan koşullar içinde bürokratizm hastalığı azdı ve hızla yayıldı. Bugün, bu derdin kökenlerini araştırırsak, eski sebeplere yenilerini eklemek zorunda kalır ve üç temel nedenle karşılaşırız:

Birincisi, iç dürtü noksanlığıdır. Burada sözünü ettiğimiz, kişinin devlete karşı görevini yerine getirmekle ve belirli bir duruma çare aramakla ilgilenmemesidir. Bu tavrın temeli, devrimci bilinç eksikliğine ve herşeyden önce, bir bozukluk karşısında adamsendeciliğe dayanır.

İç dürtüden yoksunluk ve sorunların çözümüyle ilgilenmeme arasında doğrudan doğruya, apaçık bir ilişki kurabiliriz. İdeolojik itici gücün böylesine zayıf kalması ister tam bir inanç yoksunluğundan, isterse de üstüste yinelenen, çözümlemeyi başaramadığı sorunların yarattığı belirli dozda umutsuzluktan kaynaklansın, kişi, yada kişi grupları bürokratizme sığınır, kağıt karalar, sorumluluktan kaçar, bitkisel yaşamını sürdürmek ve başkalarının sorumsuzluğundan korunmak için kendini savunma konumuna geçer.

Bir başka neden de örgütsüzlüktür. Yönetimde yeterince deneyim kazanmaksızın "gerillacılığı" önleyebileceklerini sananların çabaları dağınıklığa yolaçar, merkez aygıttan gelen talimatlarla, tabandan gelen bilgilerin akışını gereksiz yere durduracak dar boğazlara varır. Bazen emirler, talimatlar ve bilgiler yanlış yerlere iletilir, bazen de çarpıklığı daha da arttıran, kötü ifade edilmiş, açıkca anlaşılmayan, saçmasapan emirler, bilgiler verilir.

Örgütsüzlük, temelde, belirli bir sorunla uğraşmaya yarayacak yöntemlerin yetersizliği demektir. Bunun örneklerine bakanlıklarda rastlıyoruz. Ortaya çıkan sorunlar, gerekli yönetim kademeleri tarafından ele alınmıyor, uygun düzeyde değil, yanlış düzeylerde çözüm aranıyor, ters kanallara aktarılıyor ve sonunda kırtasiyeciliğin labirentlerinde yitip gidiyor. Bürokratizm, sorunlar çözülsün de nasıl çözülürse çözül-

sün diyen, fakat durmaksızın kurulu düzenin, gelenekleşmiş çalışma yöntemlerinin katı duvarına çarpan, tüm çabalarına karşılık hiçbir çözüme de ulaşamayan bir tür memurun ayağını bağlayan pranga zinciridir. Birçok memurun tek kurtuluş yolu olarak herhangi bir görevin tamamlanması için daha çok yardımcı eleman istediği görülür, oysa ki biraz mantıklı davranmakla, kafa işletmekle kolayca sonuca varılabilecektir. Resmi görevlilerin bu yanlış tutumu gereksiz kağıt yığınlarının daha da kabarmasına yolaçmaktan başka şeye yaramaz.

Sağlıklı bir özeleştiri yapabilmek için, bürokrasi hastalığından, büyük ölçüde, devrimin ekonomik yönetiminin sorumlu olduğunu hatırdan çıkarmamalıyız. Devlet aygıtının parçaları tek bir plana göre ve aralarında iyice incelenerek saptanmış ilişkiler bulunacak biçimde birleştirilmiş değildi, aralarında yönetim yöntemleriyle oynanabilecek geniş boşluklar kalmıştı. Merkezi ekonomik aygıt olan Merkez Planlama Kurulu (Junta Central de Planificaci n) önderlik görevini yerine getiremedi; önderlik yapamazdı çünkü öteki alt organlar üzerinde yeterince otoritesi yoktu. Denetim araçlarına sahip tek bir sistem temeline dayanarak kesin emirler veremiyordu, uzun vadeli bir planın eşi benzeri bulunmaz yardımından da yoksundu. Kusursuz bir örgütlenme olmaksızın uygulanan aşırı merkeziyetçilik, kendiliğinden çabaları frenledi; üstelik, bunların yerini tam zamanında doğru yöntemlerle doldurmayı da başaramadı. Bir yığın önemsiz karar, büyük sorunları görmemizi engelledi, bunların tümüne çare arama çabaları, herhangi bir çalışma temposundan yoksun, akıl ve mantık dışı bir durgunluk noktasına ulaşmayla sonuçlandı. Hiçbir inceleme ve araştırma yapılmaksızın, son anda, alelacele verilen kararlar çalışmamızın başlıca özelliği olup çıktı.

Üçüncü ve çok önemli bir neden, doğru ve hızlı karar almayı sağlayacak, yeterince gelişmiş teknik bilgilerin noksanlığıdır. Bu düzeyde bilgilerden yoksunluk yüzünden, birtakım önemsiz deneyleri biraraya getirmeye ve bunlardan bir sonuç çıkarmaya çalışıyorduk. Tartışmalar sonsuz uzuyor, konuşanlardan hiçbiri kendi görüş açısını kabul ettirecek kadar

otorite sahibı olamıyordu. İki, üç ve daha fazla toplantıdan sonra, yine çözümsüz kalan sorun, kendiliğinden ortadan kalkıncaya kadar yada ister istemez, kötü de olsa bir karara varılıncaya dek askıya alınıyordu.

Daha önce sözünü bilgisizlik ve beceriksizlik, bitmek tükenmek biimez toplantı dizileriyle giderilmek isteniyor, sorunları çözmek için kavrayış yoksunluğuna dayanan "toplantı hastalığı"na neden oluyordu. Bu durumda, hastalığa yakalanan kurumların kaderi, bürokratizme, yani toplumsal gelişimin yerini alan yığın yığın kağıtlar ve kararsızlıkların boğuculuğuna tutsak olmaktı.

Birer birer yada çeşitli bileşimler halinde hep birlikte etkiyen bu üç temel neden, ülkedeki tüm kuruluşların yaşamını az çok felce uğrattı; bunların zararlı etkisine son vermek zamanı gelmişti. Önderlerin, bir yandan ekonominin anahtarını ellerinde tutarken, öte yandan olanaklar elverdiği ölçüde inisiyatif kullanılmasına izin vermelerini, böylece üretici güçler arasındaki ilişkilerin mantık temeli üzerinde gelişmesini sağlayacak biçimde sağlam bir merkezi denetim kurulmasıyla, devlet aygıtının çalışmasını hızlandıracak uyarıcı somut önlemler alınmalıydı.

Eğer bürokratizmin neden ve etkilerini biliyorsak, hastalığın iyileşmesi için önümüzdeki olanakları tam ve doğru biçimde inceleyebiliriz. Tüm saydığımız nedenler arasında, örgütlenme gereksinmemizi en önemli sorunumuz kabul edebilir ve gereken tüm özenle ele alabiliriz. Herşeyden önce, eski çalışma tarzımızı değiştirmeliyiz.

Her kuruma ve her karar alma kademesine kendisiyle ilgili özel görenler vererek, sorunları önem derecesine göre sıralandırmalıyız. Ekonomik karar merkezinden başlayarak en sonuncu yönetim birimine varıncaya dek, bunların her birinin kendi aralarındaki ve tüm diğer kuruluşlarla olan somut ilişkilerini, çeşitli bileşenleri arasındaki yatay ilişkileri saptamalı, sonunda karşılıklı ekonomik ilişkilerin tümünü ortaya koymalıyız. Bu çaba, bugünkü güçlerimiz sayesinde kolayca sonuçlandırılabilir, ayrıca bizim için elverişli bir yönü daha vardır: Çalışmayan, gereksiz, önemsiz işlerle uğraşan, hiçbir

sonuç almaksızın başkalarının yaptığını tekrarlayan çok sayıda memuru bir başka çalışma alanına yönlendirebiliriz.

Aynı anda, iç dürtü noksanlığımızı, yani hiçbir işin tamamlanmamasıyla sonuçlanan politik bilinç eksikliğimizi gidermek üzere politik çalışmamızı sabırla, azimle ve kararlılıkla geliştirmeliyiz. Bunun yolu, bir yandan, görevleri somut biçimde açıklayarak, çalışanlara somut görevlerine karşı ilgi aşılayarak, öncü emekçileri örnek göstererek eğitimi durmaksızın sürdürmek, öte yandan da, ister tavırları sosyalist topluma karşı amansız bir düşmanlığı gizleyenler olsun, isterse de çalışma hayatına asla barışmamak üzere küsenler olsun, tüm asalakları iş ortamından uzaklaştırmak için ciddi önlemler almaktır.

Son olarak, bilgisizliğin getirdiği yetersizliği önlemeliyiz. Emperyalist saldırının, giderek daralan ablukanın, teknolojimizde tam bir dönüşümün, hammadde ve yiyecek maddelerinde müthiş bir kısıntının ortasında ve üstelik zaten az sayıdaki nitelikli teknik elemanların kitle halinde kaçışma rağmen, toplumu baştan aşağı değiştirmek gibi devasa bir çabaya giriştik. Böylesine koşullar altında, hainlerin bıraktığı boşlukları doldurmak ve gelişimimizin hızlı temposunun zorunlu kıldığı nitelikli işgücü gereksinimini karşılamak için, kitlelerle birlikte, son derece ciddi, son derece azimli bir çalışmayı başlatmak görevini önümüze koymalıyız. Bu nedenle, devrimci hükümetimizin hazırladığı tüm planlarda, eğitime, mesleki yeterliliğe en büyük öncelik tanınmıştır.

Bir işte çalışan emekçilerin eğitimi, en baştan başlayarak, iş yerlerinde sürdürülür. İlk aşamada en uzak bölgelerde hâlâ kalıntılarına rastlanan okuma-yazma bilmezliğin ortadan kaldırılması, devamlı eğitim kursları, üçüncü basamağa erişenler için işçilik geliştirme eğitimi, en alt düzeyde temel teknik bilgiler, nitelikli işçiler arasından ustabaşı yetiştirmek için uzatmalı kurslar ve sonunda her çeşit serbest meslek ve yönetim kademeleri için üniversite kursları, iş başında eğitim programını oluşturur. Devrimci hükümetimizin amacı, eğitim ve eğitimdeki başarının bireyin içinde yaşadığı koşulları iyiye götürmesi için temel etkenlerden birini oluşturmasını

sağlamak üzere, tüm ülkemizi muazzam bir okula dönüştürmektir. Kişinin niteliği ölçüsünde, eğitim, hem ekonomik, hem de toplum içindeki manevi durumu açısından belirleyici olacaktır.

Kağıt yığınları içinden kurumlar ve kurum şubeleri arasındaki karmakarışık ilişkileri çıkarabilirsek; iki ayrı yerde birden yürütülen işleri ve kuruluşların sık sık girdiği çıkmazları ortaya koyarsak; sorunun kökenlerini gün ışığına çıkarırsak; önce basit, sonra daha karmaşık örgütlenme kuralları saptarsak; kafası karışık, kararsız ve tembel kişilere karşı cephe savaşı açarsak; halk kitlelerini eğitir ve yeniden eğitirsek; onları devrime kazandırır ve işe yaramayanları safdışı edersek; aynı zamanda karşılaşılan güçlükler ne denli büyük olursa olsun yorulmaksızın, her düzeyden eğitim çalışmalarımızı sürdürürsek kısa zamanda bürokratizmi yokedebiliriz.

Son seferberlikte yaşadığımız deneyim, bizi Sanayi Bakanlığında tartışmaya ve olan biteni çözümlemeye itti. Seferberlik sırasında, tüm ülke düşman saldırısını göğüslemek üzere güçlerini birleştirirken, sanayi üretimi hiç de azalmamıştı, umursamazlık ortadan kalkmıştı, sorunlar şaşırtıcı bir hızla çözüme ulaştırılıyordu.* Bu olayı incelediğimizde, bürokratizmin temelinde yatan nedenleri yokeden bazı etkenlerin biraraya geldiği sonucuna vardık. Emperyalizme karşı direnmek için büyük bir yurtsever ve ulusal atılım meydana gelmiş, bu duygu Küba halkının ezici çoğunluğu tarafından paylaşılmış, her işçi, kendi düzeyinde, her çeşit sorunu çözmeye hazır bir ekonomi savaşçısına dönüşmüştü.

* Burada Küba'da, 1962 Ekiminde, ABD basınının "Küba füzeleri bunalımı" adını verdiği, Küba'lılarınsa "Ekim Bunalımı" yada "Karayibler Bunalımı" dediği olayın sonucu olan seferberlikten sözediliyor. Bunalımın temeli Küba'nın bir ABD saldırısına karşı savunma amacıyla Sovyetler Birliği'nden getirttiği nüklear başlıklı füzelere dayanıyordu. 1962 Ekiminde Başkan John F.Kennedy, füzelerin kaldırılmasını istedi. Washington Küba'nın tam olarak ablukaya alınmasını emreti, adayı işgale kalkıştı, tüm dünyadaki ABD güçlerini nüklear alarma geçirdi. Küba'da, ilk kez ABD saldırısı olasılığına karşı kitle halinde seferberlik başlattı. Sovyetler Birliği Başkanı Nikita Kruşçev'in, Kennedy'nin Küba'yı işgal etmeme sözü vermesi karşılığında füzeleri kaldırmayı kabul etmesiyle bunalım yatıştı.

Yabancıların saldırısının yarattığı etki ideolojik itici güç halini almıştı. Örgütlenme kuralları, yapılmaması gerekenler ve en başta ele alınacak sorunları göstermeyle sınırlıydı: Ne pahasına olursa olsun, üretim düzeyini düşürmemek, bazı ürünlerin üretim düzeyini daha da büyük bir özenle korumak, işletme, fabrika ve kuruluşları normal toplumsal etkinlik dönemlerinde gerekli olmakla birlikte, olağanüstü durumlarda önemini yitiren tüm işlevlerden arındırmak en önde gelen sorunlardı.

Her bireyin acele karar vermesini zorunlu kılan bir sorumluluğu vardı. Tüm ulusun acil durumuyla karşı karşıyaydık, doğru yada yanlış, karar vermek ve hızla karar vermek gerekliydi; çoğu kez, böyle yapıldı.

Henüz seferberliğin bilançosunu çıkarmadık, ancak, bu bilançonun maliyecilerin deyimiyle pozitif olamayacağı açıkça anlaşılıyor. İdeolojik açıdansa, tersine, kitlelerin bilincinin gelişmesinde sonuç son derece olumlu. Bundan nasıl ders alabiliriz? İşçilerimizi, emekçilerimizi, köylülerimizi ve memurlarımızı emperyalist saldırı tehlikesinin, hâlâ Demokles'in kılıcı gibi tepemizin üstünde asılı durduğuna, barış durumunun sözkonusu olmadığına, görevimizin devrimi her gün güçlendirmek olduğuna inandırmamız gerekli. Devrimimiz, ayrıca, yeni istilalar olmayacağının da güvencesidir. Emperyalistlerin adamızı alması ne denli güçleşirse, savunmamız da o denli güç kazanır, halkımızın uyanıklığı o denli artar, emperyalistler saldırıya geçmeden önce iki kez düşünmek zorunda kalırlar. Aynı zamanda, ülkenin ekonomik bakımdan gelişmesi durumumuzu kolaylaştırır, bizi daha büyük bir maddi refaha doğru götürür. İdeolojik görevimiz, emperyalist saldırı karşısında seferberliğin oluşturduğu büyük örneği unutmamak ve sürekli kılmaktır.

Tüm devlet memurlarının sorumluluklarını ayrı ayrı inceleyip çözümlemeli, çok ağır yaptırımlara uğramak endişesiyle aşmaktan kaçınacakları kesin sınırlar koymalı, bu temele dayanarak geniş olanaklar tanımalıyız. Devlet kurumlarının çeşitli birimlerinde esas olanla ikinci, üçüncü derecede kalan-

ları inceleyip birbirinden ayırmalı, ikinci, üçüncü plandakileri sınırlayıp esas olanı önemle ele almalıyız. Bu önlem bizim işleri daha hızlı sonuçlandırmamızı sağlayacaktır. Memurlarımızdan etkinlik istemeli, merkez kuruluşlardan gelen emirlerin yerine getirilmesi için gerekli zamanı belirlemeli, uygun bir denetim biçimi uygulamalı ve kararların zamanında alınmasını sağlamalıyız.

Tüm bu çalışmayı başarıyla gerçekleştirirsek bürokratizm ortadan kalkacaktır. Bu, tek bir ekonomik kuruluşun, yada ülkedeki tüm kurumların görevi değildir. Bu, tüm ulusun, yani yönetim kademelerinin, özellikle Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'nin ve kitle gruplarının görevidir. Hepimiz günün acil sorunlarını izlemeye çalışmalıyız:

Bürokratizme savaş, Hızlı İşleyen Devlet Aygıtı

Kesintisiz üretim ve üretimde sorumluluk.

9 | MARKSİST-LENİNİST PARTİ*

Bu küçük kitap parti militanlarına zengin ve geniş marksist-leninist düşünceler alanının ilk bilgilerini kazandırmayı amaçlıyor.

Kolay anlaşılır, basit ve etkileyici konular seçilmiş. Kitabın kapsamı Otto V. Kuzinen'in Marksizm-Leninizmin Elkitabı'ndan** bir bölüm ve F. Castro'nun çeşitli konuşmalarından oluşuyor. Yerinde bir seçim, çünkü Elkitabı'ndan alınan bölüm, kardeş partilerin deneyimini özetlemekte ve bir marksist-leninist partinin nasıl olması gerektiğini, doğru davranış biçimini öğretmektedir. Yoldaş Fidel'in söylevlerine gelince, bunlar, ülkemizin siyasi tarihini devrimin liderinin sözleriyle gözlerimizin önüne seriyor, yer yer de partimizin büyük yöneticisinin kişisel devrimci deneyimlerine rastlıyoruz.

* Che Guevara, bu makaleyi, Küba Birleşik Sosyalist Devrim Partisi ulusal yönetim merkezi tarafından, 1963'te yayınlanan Marksist-Leninist Parti adlı kitaba önsöz olarak yazmıştır.

** Bakınız: Kuzinen, **Marksizm-Leninizmin İlkeleri**, c. III, Bölüm 13. Yar Yayınları, 1989 (çn).

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve dünyanın dört bir bucağındaki diğer marksist-leninist partilerin deneyimlerini özetleyen genel teoriyle, bu genel düşüncelerin pratikte, bizim özel niteliklerimize uygulanması arasında kopmaz bağlar vardır. Dünyanın bu bölgesindeki toplumsal olayların özelliğine bakarak tarihte istisnaların varolduğu sonucunu çıkarmamalıyız. Deneyden çıkan genel teori çerçevesinde, dünya işçi hareketine yeni deneyler kazandıran Küba'nın durumu bir özel hal olarak devrim tarihinde yer almaktadır.

Elkitabı, marksist-leninist partinin ne olduğunu bize arı ve duru bir biçimde öğretiyor. Parti, deniyor «marksist düşünceleri hayata geçirmek, yani işçi sınıfının tarihi görevini yerine getirmek için ortak düşünceler etrafında birleşen bireylerdir.» Kitapta, partinin kitlelerden soyutlanmış olarak yaşayamayacağı, kitlelerle sürekli bağlantı halinde bulunması gerektiği, eleştiri ve özeleştiriden vazgeçilemeyeceği, kendi kusurlarına karşı acımasızlığın zorunlu olduğu açıklanıyor. Parti yalnızca herhangi birşeye karşı mücadeleyle ilgili olumsuz görüşler üzerine dayandırılamaz, herhangi birşey uğruna mücadelede olumlu görüşlere de dayanmalıdır. Marksist partiler, kollarını kavuşturup oturarak, sınıf mücadelesinin karmaşık mekanizmasının gerçekleştireceği nesnel ve öznel koşulların ortamı hazırlamasını, iktidarın olgun bir meyva gibi halkın elleri arasına düşmesini bekleyemez. Elkitabında, tüm bu bilgilere yer verildikten sonra, işçi sınıfının öncüsü ve önderi konumundaki partinin yönetici ve hızlandırıcı güç olarak oynadığı rol çıklanıyor, zafere giden yolu nasıl göstereceği ve yeni toplumsal koşullara doğru yürüyüşü nasıl hızlandıracağı anlatılıyor. Toplumsal geri çekilme zamanlarında bile, nasıl "ricat edileceğinin" bilinmesi gerektiği , arkadan gelecek ikinci dalgadan güç alarak ilerlemek ve devrimin ilk aşamasında partinin temel hedefi olan iktidarın ele geçirilmesini gerçekleştirmek için kadro saflarını sıklaştırmanın önemi ısrarla belirtiliyor.

Böyle bir partinin, sınıf partısi olması akla yatkındır. Marksist-leninist bir parti için başka türlüsü düşünülemez. Görevi, proletarya diktatörlüğüne götüren en kısa yolu bul-

maktır. En önde gelen üyeleri, yöneticileri, taktikleri hep işçi sınıfından çıkar.

Sosyalizmin kuruluşu, bir burjuva sınıfı partisi yada saflarında pekçok sömürücü barındıran, politik çizgisini bu sömürücülerin saptamasına izin veren bir parti tarafından yönetilemez. Böyle bir grup, yalnızca ulusal kurtuluş aşamasında, belirli bir düzeye varana dek ve özel koşullar altında önderlik yapabilir. Sonraki aşamada, daha önce devrimci olan sınıflar gerici olur, devrim mücadelesine liderlik yapacak marksist-leninist bir parti gerektiren koşullar ortaya çıkar. Şimdi en azından Latin Amerika için, burjuvazinin yönetimindeki kurtuluş hareketlerinden pratikte sözedilemez. Küba devrimi güçleri kutuplara ayırmıştır. Halkla emperyalizm arasında seçim yapmak gibi bir açmaz karşısında, güçsüz ulusal burjuvaziler, emperyalizmi seçer ve sonunda ülkelerine ihanet ederler. Dünyanın bu parçasında, sosyalizme barışçı geçiş hemen hemen tamamıyla olanaksızdır.

Marksist-leninist parti gelecekteki tarihi aşamaları önceden görebildiğine ve sömürge ülkeler sözkonusu olduğunda, ulusal kurtuluş aşamasını tamamlamadan önce bile, halkın bayrağı ve öncüsü olduğuna göre, bu parti çifte tarihi görevini yerine getirecek, kitleler arasında daha da artan bir güç, daha da artan bir otoriteyle sosyalizmi kurma görevini üstlenebilecektir.

Bu aşamanın ardından, Küba deneyiminden örnek alınabilir. Bu deneyim, herşeyin yeni olması ve Latin Amerika devriminin geliştiği şu dönemde, içerdiği taze güçlerle zenginleşmiş, yapılan yanlışların, kitlelerle bağlantı halinde ve kamuoyunun yargısı önünde, açık biçimde ele alınması, incelenmesi ve düzeltilmesinden alınan dersler, bu deneyimi daha da zenginleştirmiştir.

Yoldaş Fidel'in Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'yle ve ORİ'de kullanılan çalışma yöntemleriyle ilgili konuşmaları, gelişimimizin iki temel aşamasını simgeler. Birinci konuşmasında Fidel, düşüncesinin evriminde doruğa ulaşmış bir önder, her yönüyle tam bir devrimci olarak, marksist-leninist

niteliğini hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde, tüm dünyaya açıklıyor.* Hem de, yalnızca söyleyip geçmekle yetinmiyor, gerçekleri, liderliğe yükselişinin, Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'ni oluşturmak üzere birleşmeye yönelen hareketin ve partinin geçirdiği evrimin en çarpıcı olaylarını gözlerimizin önüne sererek sözlerini pekiştiriyor.

Yoldaş Fidel, kendini analizlerken, çevresinden, geri kafalılara yakışır birçok düşünceyi özümlediğini kabul ediyor. Bunlara karşı nasıl kendiliğinden mücadeleye giriştiğini, bu mücadele içersinde nasıl çelikleştiğini anlatıyor. Kuşkularından sözediyor ve nedenlerini, bunları nasıl yendiğini açıklıyor.

O dönemde, 26 Temmuz Hareketi henüz iyice belirginleşmemiş bir yenilikti. Moncada kahramanı, Çamlar Adası** mahkumu Fidel Castro, Oriente kıyılarına varmak, devrim ateşini tutuşturmak, ilk zamanlarda bölgeyi ülkenin geri kalanından ayırmak, nesnel koşullara göre karşı konulmaz bir güç ve azimle ilerlemek, ardarda kazanılan başarılar arasında Havana'ya kadar varmak görevlerini üstlenmiş olan bir grup adamı peşisıra götürdü.

Gerçek, bize büyük bir darbe indirdi. Bu amaçlara ulaşmak için gerekli öznel koşullar henüz biraraya gelmiş değildi. Devrimci savaşın tüm kurallarına uymuyorduk, bunları, iki yıllık kıyasıya mücadele içersinde, kanımız ve kardeşlerimizin kanı pahasına öğrendik. Yenilmiştik, o anda, hareketimizin geçmişinin en önemli dönemi başladı. Mücadelemizin gerçek gücü, gerçek tarihi değeri ortaya çıktı. Bazı taktik yanlışlarımızı, bazı önemli öznel etkenlerin eksikliğini farkettik. Halk, değişimin zorunluluğunun bilincindeydi, fakat bunun mümkün olup olmadığını kesinlikle bilmiyordu. Görevimiz bu sarsılmaz inancı yaratmaktı ve Sierra Maestra'da kesintisiz fırtınalar, kesintisiz devrimci patlamalar yaratarak tüm adadaki hareketin hızlandırıcı gücünü oluşturan uzun süreç başladı.

* Bu konuşma 2 Aralık 1961'de yapılmıştı.

** İsla de Pinos Adası: Devrimden sonra bu adanın adı İsla de Juventud (Gençlik Adası) olarak değiştirilmiştir.

Olaylar, Devrimci Ordunun, halkın doğru yönlendirilen güveni ve coşkusu sayesinde, mücadele için uygun koşullar içinde, silahlarım uygun biçimde kullanarak gücünü arttırabileceğini ve birgün düşman ordusunu yenebileceğini kanıtladı. Bu, tarihimizin ibret verici bir dersidir. Zafere erişilinceye kadar, güçler dengesi durmaksızın değişip sonunda devrimci hareket için son derece elverişli hale geldi. Değişimi gerçekleştirmek için gerekli öznel koşullar yaratıldı ve değişimin özü olan iktidar bunalımı başgösterdi. Latin Amerika'da yeni bir devrimci deney yaşandı. Bu deney, marksizm-leninizm'in doğrularının daima gerçekleştiğini ortaya koydu. Bu olay, önderlerin ve partilerin görevinin, halkın bağrında doğmakta olan devrim dalgasının yeni seyircileri olarak kalmayıp iktidarı ele geçirmek için zorunlu koşulları yaratmak olduğunu gösterdi.

Aynı zamanda, Küba deneyimi, halkın egemenliğini baskınlara, saldırılara ve yokedilmeye karşı koruyan silahlı çekirdeklerin gerekliliğini ortaya çıkararak, silahlı mücadelenin, gerilla savaşma en elverişli arazilerde, yani çok engebeli kırsal bölgelerde sürdürülmesinin ne denli önemli olduğunu açıklığa kavuşturdu. Bu da, Küba Devriminin, Latin Amerika'nın kurtuluş mücadelesine bir başka katkısıdır. Kırdan kente, en küçükten en büyüğe doğru ilerleyerek, Havana'da doruk noktasına ulaşan devrimci hareketi yarattık.

Marksist-Leninist Parti adlı kitabın bir başka yerinde Fidel, devrimcinin temel özelliğinin gerçeği yorumlamak olduğunu açıkça belirtiyor. 1958 Nisan grevinden sözederken, o anda durumu doğru biçimde yorumlayamadığımızı, bu yüzden felaketle karşılaştığımızı açıklıyor. Nisan grevi niçin ilan edildi? Çünkü, hareketin bağrında "Sierra" ve "Llano" diye adlandırdığımız bir yığın çelişki birikmişti.* Silahlı mücade-

* *Sierra:* Dağ anlamına gelir. Aynı zamanda, dağlarda yada kırsal kesimlerde faaliyet gösteren birliklerin öncelikli rolünü ve tüm devrimci savaşın buradan yönetilmesini savunan görüşü simgeler.
Llano: Düzlük, ova anlamına gelir. Latin Amerika kurtuluş hareketinin kendine özgü deyimleri arasında, devrimci silahlı mücadelenin kentlerdeki öncelikli rolünü yada ülkenin kırsal kesimlerindeki mücadelenin de kentlerden yönetilmesini savunan görüş anlamındadır.

lenin zaferi için hangi unsurların temel alınması gerektiği incelenirken, bu çelişkiler suyüzüne çıkmış, her iki kanadın görüşlerinin birbirine taban tabana ters düştüğü anlaşılmıştı.

Sierra gerektiği zaman ordusunu geri çekmeye, savaşları ardarda kazanmaya, düşmandan silah ele geçirmeye, Direniş Ordusu temeline dayanarak birgün iktidarı almaya hazırlanıyordu.

Llano ise, tüm ülkede genel silahlı savaş durumu yaratmaktan; mücadeleyi Batista diktatörlüğünün devrilmesiyle sona erecek bir devrimci genel grevle doruğa ulaştırmaktan; sonra, "sivil" hükümet otoritesi düzenine geçip yeni ve "politikanın dışında" bir ordu kurmaktan yanaydı.

Bu iki görüş arasında sürekli sürtüşme vardı. Böyle bir anda gerekli olan komuta birliği için koşullar hiç de uygun değildi. Nisan grevi (1958), Sierra yönetiminin onayıyla Llano tarafından hazırlandı ve ilan edildi. Sierra yöneticileri, sonuçtan ciddi biçimde kuşku duymakla birlikte, grevi önleyememişler, PSP (Sosyalist Halk Partisi) kadrolarıysa tehlikeyi zamanında farketmiş, bu yüzden çekimser kalmışlardı. Devrimci komutanlar, greve yardımcı olmak için ovalara inmiş, böylece unutulmaz kolordu komutanımız Camilo Cienfuegos, Bayamo bölgesindeki ilk akınlarına başlamıştı.

Bu çelişkiler, birkaç taktik görüş ayrılığından daha derin nedenlerden kaynaklanıyordu. Direniş Ordusu, ideoloji bakımından proleterdi, yoksullar sınıfının kavramlarıyla düşünüyordu. Llano ise, yöneticileri arasında geleceğin hainlerini barındırıyor, içinde yetiştiği çevrenin etkisi altında, küçükburjuva yapısını koruyordu.

İktidar uğruna büyük devrimci mücadele çerçevesinde, iç denetim için daha küçük çaplı bir mücadele sürüp gidiyordu. Cezayir'de meydana gelen son olaylar, Küba Devrimine benzetilerek açıklanabilir: Devrimci kanat, iktidardan uzaklaştırılmaya razı olmuyor ve devlet yönetimini tümüyle ele geçirmek için mücadele ediyordu. Kurtuluş Ordusu, zafere ulaşan devrimin gerçek temsilcisiydi.*

* 1962 Martında, sekiz yıllık savaşın sonunda, Ceza ir kurtuluş güçleri Fransa ile bir ateşkes antlaşması imzaladı. Fransa, Cezayir'in bağımsızlığını tanıdı. Kısa bir süre sonra, Cezayir Ulusal Hareketi i inde anlaşmazlık başgösterdi. Sağ

Birbiri ardına ortaya çıkan anlaşmazlıklar yüzünden, komuta birliği, ancak devrimin zaferinden birkaç ay sonra, Fidel başbakan seçilince sağlandı (yine de herkesçe kabul edilmiş değildi). O zamana dek, ne yapmıştık? Fidel'in deyimiyle, başlamak hakkını elde etmiştik.

Diktatör Batista'nın Küba'nın başına bela olarak sardığı yürürlükteki sisteme karşı ölüm-kalım savaşı aşamasını geride bırakmıştık. Fakat, toplumumuzun koşullarını daha iyiye götürmeye, tüm ekonomik engelleri ortadan kaldırmaya yönelik devrimci çizgimizi sürdürme zorunluluğu, bizi emperyalizme karşı cephe savaşına itiyordu.

Emperyalizm, ideolojimizin gelişmesi ve derinleşmesinde çok önemli bir etkendi. Bize indirdiği her darbe, bir karşılık gerektiriyordu. Buna tepki olarak Yankee'ler her zamanki küstahlıklarıyla Küba'ya karşı önlem uyguladıklarında, biz de derhal karşı önlem almak zorunda kalıyorduk. Böylece, devrim giderek kökleşiyordu.

Sosyalist Halk Partisi bu cepheye katılıyor, uzun süredir devrimci hareketimizin militanı olan yoldaşlarımız, Sierra'daki mücadeleden sonra iktidara gelenlerle bütünleşiyorlardı. Daha o zamanlarda, Fidel, sektarizmin yarattığı tehlikeyi seziyor, onbeş-yirmi yıllık militanlığıyla övünüp başkalarını hor görenleri, Sierra'nın "sakallılarının" *sekterliğini* ve "vurun onları" diye bağırmaktan başka birşey bilmeyen kentlerdekilerin terörizmini eleştiriyordu.

Silahlı mücadele döneminde, Fidel'in sözümona "komutanlık sevdasına" karşı hareketi savunmak isteyen bir grup yoldaş ortaya çıktı. Bunlar, çok yanılıyorlardı, bu yanlışları, daha sonraki *sekterlik* döneminde de yinelendi. Bu yoldaşlar, devrimimizin şefinin yüce erdemlerini, inkar edilmez kumandanlık yeteneğini, tek kaygısı çevresindekilerin kayıtsız-şartsız desteğini kazanmak ve bir "komuta" sistemi kurmak olan herhangi bir kişinin davranışıyla karıştırıyorlardı. Bir grup yoldaş tarafından yanlış ilkelere dayandırılarak yürütülen bu

kanat, geçici Başkan Ben Kedda, devrimci kanatsa Ahmed Ben Bella etrafında gruplaşmıştı. O yılın Eylül ayında, Ben Bella, Ben Kedda'nın yerine geçti.

mücadele 1 Ocak'ta bitmedi; hatta Fidel başbakan olduktan sonra da sürdürüldü. Ancak, aradan çok zaman geçip 26 Temmuz Hareketi'nin sağ kanadı yenilgiye uğrayınca son buldu. Halkın iradesine karşı çıkan [Manuel] *Unitia,* [José] Mir Cardona, [Manual] Ray, Huber Matos, David Salvador ve daha birçok hain iktidar kademelerinden uzaklaştırılıp cezalandırıldılar.

Sağ kanada karşı tam bir zafer kazanılmasının ardından parti kurma zorunluluğu başgösterdi: Küba'nın yeni koşullarında, marksizm-leninizmin ilkelerine uygun olarak Birleşik Devrim Partisi kuruldu. Seçkin kadroları kitlelere sıkı sıkıya bağlı, merkezi yapıda, fakat yine de esnek bir kuruluş gerekliydi. Tüm bunlar için, Sosyalist Halk Partisinin uzun mücadele yılları boyunca edindiği deneyime mutlak bir güvenimiz vardı. Kendi örgütlenme kurallarımızdan hemen hemen tümüyle vazgeçmiştik. Böylece, sektarizmin meyve vermesi için elverişli ortam yaratılmıştı.

Bu yapılanma süreci içinde, yoldaş Anibal Escalante örgütlenme görevini üstlenmişti. Ne mutlu ki çok kısa süren, karanlık bir dönem başladı. Yönetim yöntemleri kötüydü, yöneticiler üstüste yanlışlar yapıyordu. Parti kitlelerle bağlantı, demokratik merkeziyetçilik ve özveri gibi en temel niteliklerini yitirmek üzereydi. Bazen, gerçek cambazlıklar sayesinde, deneyimsiz ve yeteneksiz kişiler, kendilerini duruma uydurarak yönetici konumlarına geçebiliyorlardı.

ORI örgütleri* ideolojik itici güç olmaktan çıkmış, her çeşit üretim aygıtı üzerindeki kontrolünü yitirmişti; yavaş yavaş bir yönetim kurumuna dönüşüyordu. Bu koşullar altında, ortaya çıkan sorunları açıklamak için taşra bölgelerinden gelmesi gereken uyarı işaretleri de yarı yolda kayboluyordu, çünkü yönetici yüksek memurların çalışmalarına gözcülük edecek kişiler aslında ORI liderleriydi. Bunlar, bir yandan parti üyeliği, öte yandan da kamu yöneticiliği gibi bir çifte görevi üstleniyorlardı.

* *ORI:* Birleşik Devrimci Örgütler. Bu birleşik örgüt, Birleşik Partinin ilk aşamasını oluşturuyordu.

Hatalı görüşler, çok büyük yanlışlar ve mekanik yer değiştirmeler dönemi geçti gitti. Sekterlik eğiliminin dayanağı köhne temeller çöktü.

Tüm bu sorunlar karşısında, Ulusal Yönetim Merkezinin Fidel'in başkanlığında aldığı kararlar, halka dönme, kitlelere başvurma yönündeydi. Kitlelerin örnek işçileri seçmesi için tüm iş merkezlerinde danışma kurulları sistemi getirildi. Bu danışma sistemi, kitlelere sıkı sıkıya bağlı bir parti oluşturmak üzere, Parti çekirdeğine seçilme olanağı sağlıyordu.

Partide gerçekleştirilen değişiklikler arasında, eğitim sistemi reformu da yeralıyordu. Geçmiş dönemlerde, arkadaşlar, "bilgililer" ve "marksizm profesörleri" öncelikliydi. Şimdiyse en iyi emekçiler, tutumlarıyla, günlük çalışmalarıyla, coşkularıyla, ve özverileriyle, yönetici parti üyesi yüksek niteliklerini taşıdıklarını kanıtlayanlar, onların yerini almıştı.

Bu, partinin canlandığı, yöntemlerini yenilediği bir güç kazanma dönemiydi. Önümüzde, sosyalizmin kuruluşuna doğru geniş ve ışıklı bir yol uzanıyor, parti öncülük görevini üzerine alıyordu. Bu görev, mekanik ve bürokratik emirler vermekle, dar ve sekter bir denetim uygulanmakla, umursamazca buyruklarda bulunmakla, liderler canlı örnekler oldukları için değil de, öyle söyledikleri için, yada eski düşüncelerinden, uzun mücadeleci geçmişlerinden ötürü önerilerine körükörüne uymayla bağdaşamazdı.

Geleceğin partisi, kitlelerle doğrudan doğruya bağlantılı olacak, daima halkın düşüncesini alıp bununla somut talimatları, partinin rehberlik çizgisini oluşturacaktır. Partimiz, Demokratik merkeziyetçiliğe bağlı kalarak aynı zamanda da, çalışmaları durmaksızın iyiye götürmek, gerekli düzeltmeleri yapmak için sürekli tartışmaya, açık eleştiri ve özeleştiriye yer vererek, disiplinini katılığından ödün vermeksizin uygulayacaktır. Bu aşamada, partimiz kadro partisi, en iyi kadroların oluşturduğu bir parti haline gelecektir. Bu kadrolar, halkla bağlantı kurmak gibi dinamik bir görevi yerine getirecek, deneylerini daha yüksek kademelere iletecek, somut talimatları kitlelere aktaracak, kitlelerin başında, en ön saflarda iler-

leyeceklerdir. Partimizin kadroları araştırmada, incelemede, çalışmada birinci, devrimci coşkuda birinci, özveride birinci, daima en iyi, kusursuz, ötekilerden daha yüksek erdemli, daha insan olacaklardır.

Bir marksistin, güdümlü füzeler gibi dosdoğru belirli bir hedefe yönelen otomatik, fanatik bir makine olmadığı unutulmamalıdır. Fidel, konuşmalarından birinde bu soruna şöylece değinmiştir: «Marksizmin insanca duygulardan, arkadaşlıktan, yoldaşlara karşı duyulan sevgiden, saygıdan, takdirden vazgeçmek olduğu nerde yazılı? Marksizmin ruhsuzlaşmak, duygusuzlaşmak demek olduğu nerede yazılı? Oysaki, marksizmi doğuran insan sevgisinin ta kendisidir. Marksizmin ortaya çıkması mümkün olduğunda, Karl Marx'ın zihninde marksizmi vücuda getiren, proleteryanın çektiği acıya, sömürüye, adaletsizliğe ve yoksulluğa karşı mücadele isteği, insan ve insanlık sevgisidir. Toplumsal devrimin gerçek olasılığı belirdiğinde, gerçek olasılığın da ötesinde, tarihi zorunluluğu kesinleştiğinde, Karl Marx, marksizmin yorumcusu olarak öne çıkmıştır. Onu yorumcu yapan, kendisi gibi, Engels gibi, Lenin gibi insanlara özgü insanca duygu yoğunluğu değil de nedir?»

Fidel'in bu değerlendirmesi yeni partinin militanları için temeldir. Bunu her zaman hatırlayın, yoldaşlar, bunu sapmalara karşı en etkili silah olarak belleğinize kazıyın. Marksist, insanların in iyisi , en kusursuzu olmalı, ama herşeyden önce, her zaman insan olmalıdır. Kitlelerle bağlantı halinde yaşayan ve hareket eden bir parti militanı, somut talimatları, kitlelerin bazen belli belirsiz isteklerini ileten bir yönlendirici, kendini herşeyiyle halka adayan, yorulmak bilmez bir emekçi, dinlenme saatlerini de devrimci çalışmalara ayıran dayanıklı bir işçi, kişisel huzurundan, ailesinden yada hayatından vazgeçebilen, fakat asla insanlarla bağlantının sıcaklığına yabancı kalmayan bir devrimci olmalıdır.

Uluslararası alanda, partimizin görevleri son derece önemlidir. Biz, ilk sosyalist Latin Amerika ülkesiyiz. Öbür ülkelerin izleyeceği bir örneğiz, kardeş partilerin gözönüne al-

mak zorunda olduğu canlı bir deneyiz. Hergün, herkese, apaçık biçimde, başarılarını ve yanlışlarını gösteren, yenilenen ve değişen canlı bir deneyiz. Bu şekilde, deneyimimiz daha öğretici hale gelir, yalnızca marksizm-leninizm inancına ulaşanları değil, tümüyle Latin Amerika halk kitlelerini ilgilendirir.

*İkinci Havana Bildirisi** Latin Amerika proletaryasının, köylüsünün, devrimci aydının rehberidir. Bizim herzamanki tavrımız sürekli bir rehber olacaktır. Geldiğimiz yere layık olmaya çaba göstermeli, Latin Amerika'yı düşünerek hergün çalışmalı, devletimizin temelini günden güne sağlamlaştırmalı, ekonomik örgütünü, politik gelişimini güçlendirmeliyiz. Ancak böylelikle, içte kendimizi aşarken, dışta da tüm Latin Amerika halklarını, uluslararası güçler ilişkisinin bugünkü aşamasında, sosyalist gelişim yoluna koyulmanın pratikte mümkün olduğuna giderek daha fazla inandırabiliriz.

Bununla birlikte, saldırganların aiçaklıkları ve halkların acıları karşısındaki duyarlığımız, Latin Amerika ile hatta tüm sosyalist ülkelerle bile sınırlı kalmamalıdır.

Gerçek proleter enternasyonalizmin uygulayıcıları olmalı, dünyanın neresinde olursa olsun, her türlü saldırıyı, insan onuruna ters düşen her türlü davranışı kendimize yapılmış bir hakaret saymalıyız.

Yeni bir partinin militanları olan bizler, dünyanın yeni bir kurtarılmış bölgesinde, yeni koşullarda ilk kez Marti'nin yükselttiği bu bayrağı çok yükseklerde dalgalandırmalı, birçok kuşağa rehberlik yapan, bugün, Küba gerçeği içinde tüm tazeliğini koruyan şu sözleri unutmamalıyız:

> «Gerçekten insan olan herkes, başkasına atılan tokatın acısını kendi yanağında duymalıdır.»

---

* *İkinci Havana Bildirisi:* Fidel Castro tarafından, 4 Şubat 1962'de halkın huzurunda okunmuş ve şiddetli alkışlarla karşılanmıştır.

10 | SOSYALİST PLANLAMA

Cuba Socialista (Sosyalist Küba) dergisinin 32. sayısında Yoldaş Charles Bettelheim'ın «Sosyalist Planlamanın Biçimi, Yöntemleri ve Üretici Güçlerin Gelişim Düzeyi» adlı bir yazısı yayınlandı. Bu yazı, gerçekten de, tartışılmayacak derecede önemli ve ilginç noktalara değiniyor, ama bizim için özellikle önemli oluşunun nedeni, sözümona "Ekonomik Hesaplama"yı ve bu sistemin sosyalist sektör içinde gerekli gördüğü kategorileri, yani ödeme aracı olarak parayı, kredileri ve malları savunmasıdır.

Bu yazıda, aşağıda açıklamaya çalışacağımız iki temel yanlışın yapıldığı kanısındayız.

Birincisi, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında zorunlu olarak varolan ilişkinin yorumuyla ilgilidir. Bettelheim yoldaş, bu noktaya ilişkin olarak marksizmin klasiklerinden örnekler gösteriyor.

Üretici güçler ve üretim ilişkileri, toplum gelişiminin tüm geçiş dönemlerinde birbirinden ayrılması olanaksız iki meka-

nizmadır. Üretim ilişkileri, ne zaman üretim güçlerinin tam bir yansıması olmaktan çıkar? Yeni toplum, eskisini yıkmaya hazırlanırken, eski toplum çökerken, yeni toplumunsa, üretim ilişkileri henüz rayına oturmadığından, güçlenmek ve eski üstyapıyı parçalamak için mücadele ettiği sırada... Belirli bir tarihi anda, üretim ilişkileriyle üretici güçler, doğru ve somut biçimde çözümlendiğinde, birbirlerine tümüyle uygunluk göstermedikleri görülür. Kesinlikle bu teze dayanarak, Lenin bir yandan Ekim Devrimi'nin, sosyalist bir devrim olduğunu söylemiş, öte yandan da, devlet kapitalizmine geçilmesi ve köylülerle olan ilişkilerde dikkatli davranılması gerektiğini ileri sürebilmiştir. Lenin'in bu tutumunun nedeni, dünya kapitalist sisteminin gelişimi yasasını bulmuş olmasıdır.

Bettelheim şöyle diyor:

«... İnsanların davranışlarının değişmesinde belirleyici etken, üretimdeki ve üretimin örgütlenmesindeki değişimlerdir. Eğitimin başlıca görevi, geçmişten miras kalan ve varoluşunu sürdüren tutum ve davranış kalıplarını ortadan kaldırmak ve üretici güçlerdeki gelişimin zorunlu kıldığı yeni davranış kurallarının öğrenilmesini güvence altına almaktır. »

Lenin ise şöyle diyor:

«Rusya'da üretici güçler, henüz sosyalizmi kurmak için gerekli gelişim düzeyine ulaşmamıştır. İkinci Enternasyonal'in Suhanov dahil bütün kahramanları bu teze dört elle sarılıyorlar. Bu tartışma götürmez düşünceyi binbir biçime sokup sakız gibi ağızlarında çiğniyor, bunun devrimimizin değerlendirilmesinde belirleyici etken olduğunu sanıyorlar.

«Peki, ya Rusya'yı -az yada çok etkisi olan- tüm Batı Avrupa ülkelerinin katıldığı emperyalist dünya savaşma sürükleyen özel koşullara ne demeli? Bu koşulların, Rusya'nın, Doğu'da gelişen yada kısmen başlamış olan devrimlerin tam sınırı üzerinde evrimleşmesine olanak sağlamasına; Rusya'yı Marx gibi bir "marksistin", 1856'da Prusya için bir alternatif olarak görmüş olduğu gibi, "köylü savaşıyla" işçi hareketini birleştirmemizi olanaklı kılacak biçimde etkilemesine ne demeli?

«Ya durumun tümüyle çıkmaza girmesinin, işçilerle köylülerin gücünü on kat arttırmasına, uygarlığın temel koşullarını yaratmak için, bize tüm batı ülkelerindekinden farklı bir geçiş olanağı sağlamasına ne demeli? Evrensel tarihin genel evrim çizgisi, sanki bu yüzden değişir mi? Dünya tarihinin akışı içine sürüklenen yada daha önceden sürüklenmiş olan tüm devletlerin temel sınıfları arasındaki belirleyici nitelik taşıyan karşılıklı ilişkiler, sanki bu yüzden değişir mi?

«Eğer sosyalizmin kurulması için belirli bir kültür düzeyi gerekliyse (bu "kültür düzeyi"nin ne olduğunu da kimse söyleyemez, çünkü tüm Batı Avrupa ülkelerinde başka başkadır) niçin önce bu kültür düzeyine ulaşmak için gerekli koşulları elde etmek üzere yola koyulmayalım ve daha sonra, işçi-köylü iktidarı ve Sovyetler düzeninin yarattığı temel üzerinde ilerleyerek diğer halklara niçin yetişmeyelim?»*

Kapitalizmin dünya çapında bir sisteme dönüşerek yayılması ve sömürü ilişkilerinin, yalnızca bir halkın bireyleri arasında değil, aynı zamanda halklar arasında da gelişmesi sonucunda, emperyalizm halini almış olan dünya kapitalist sistemi sarsıntılarla karşılaşır, çatışmalara düşer ve en zayıf halkasından kopabilecek duruma gelir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ve devrimin başlangıcında, Çarlık Rusya'sının durumu buydu. Lenin'in ortaya koyduğu gibi, o dönemde, Rusya'da beş ayrı tip ekonomi bir arada bulunuyordu: Tarımın en ilkel, babaerkil biçimi, küçük pazar üretimi -buğdayını satan köylülerin çoğunluğu bu kategoriye giriyordu-, özel kapitalizm, devlet kapitalizmi ve sosyalizm.

Lenin, devrimden hemen sonraki dönemde, Rusya'da bu tiplerin tümünün varolduğuna işaret ediyordu, ancak üretici güçlerin gelişmesi bazı alanlarda henüz tam olmasa bile, sistemin genel niteliğini belirleyen sosyalist özüydü. Eğer geri bıraktırılmışlık çok büyük ölçüdeyse, doğru marksist tavır, elbette ki, ülkenin somut koşullarına göre, insanın insan tarafından sömürülmesine son vermeye yönelen yeni dönemin

* V. İ. Lenin, *Seçme Eserler* (Moskova, Progres Publishers, 1967) cilt III, s. 776-777.

aşırılıklarını ve taşkınlığını olanaklar elverdiğince dizginlemek olmalıdır. Çarlıktan yeni kurtulmuş olan Rusya'da, Lenin bunu yapmış ve bu tutumu Sovyetler Birliği'nde bir kural haline getirmiştir.

O zamanlarda kesinlikle geçerli olan, incelik ve kavrayış bakımından olağanüstü nitelik taşıyan bu düşünce sisteminin, belirli tarihi anlarda, somut durumlara uygulanabileceğine inanıyoruz. O günlerden bu yana çok önemli olaylar yaşandı, yaklaşık olarak bir milyar insanı, yani dünya nüfusunun üçte birini kapsamına alan, dünya çapında bir sosyalist sistem kuruldu. Dünya Sosyalist Sisteminin durmaksızın ilerlemesinin her tabakadan insanın bilincini etkilemesi sonucunda, Küba tarihinin belli bir aşamasında, devrimin sosyalist niteliği açıklandı. Bu sosyalist devrim, kendisi için gerekli temellerin oluşmasından sonra gerçekleşti.

Emperyalizmin sömürgeleştirdiği, temel endüstrisi gelişmemiş, tek çeşit ürüne ve tek bir pazara bağımlı bir ülkede, sosyalizme geçiş nasıl gerçekleştirildi?

Çeşitli görüşler ileri sürülebilir: İkinci Enternasyonal teorisyenlerinin savlarına uygun olarak, bazıları Küba'nın tüm diyalektiğin, tarihi materyalizmin ve marksizmin yasalarını altüst ettiğini, dolayısıyla hiç de sosyalist bir ülke olmadığını, eski durumuna dönüşünün kaçınılmaz olduğunu öne sürebilirler.

Yada, daha gerçekçi birtakım kimseler, şimdiki devrime yolaçan itici güçleri Küba'daki üretim ilişkilerinde arayabilir. Fakat, doğal olarak, bu sav, Latin Amerika'da ve dünyanın birçok başka yerinde, devrimin Küba'dakinden de çok daha kolaylıkla yapılabileceğini kanıtlar.

Geriye üçüncü ve bizim kanımızca en doğru açıklama biçimi kalıyor: Sosyalizmle mücadeleyi sürdüren dünya kapitalist sisteminin geniş çerçevesi içinde, zayıf halkalardan biri kırılabilir. Küba, bunun somut bir örneğidir. Belirli bir anda, özel tarihi koşullardan yararlanan ve öncüsü tarafından doğru biçimde yönetilen devrimci güçler iktidarı ele geçirmiştir. Emeğin toplumsallaştırılması için gerekli nesnel koşulların

önceden yeterli ölçüde varolduğu olgusuna dayanan bu devrimci güçler, ara aşamalardan sıçramalarla geçerek, devrimin sosyalist niteliğini açıklamış ve sosyalizmin kurulmasına başlamışlardır.

Üretim ilişkileriyle üretici güçlerin gelişimi arasındaki zorunlu bağlantı sorununun ele alınışının dinamik ve diyalektik biçimi bizce budur. Küba devriminin bu çözümlemelerin dışında kalması ve tarihimiz incelenirken bu büyük olayın geçiştirilmesi olanaksızdır. Küba'da sosyalist bir devrim yapılmışsa, bunun koşullarının önceden varolduğu sonucuna varıyoruz. Çünkü koşullar gerçekleşmeden devrim yapmak, iktidara geçmek, sonra da sihirli değnekle dokunulmuş gibi sosyalizmin kurulduğunu açıklamak hiçbir kuramın öngörmediği bir davranıştır. Yoldaş Bettelheim'ın da bu tür bir tavrı savunduğunu sanmıyorum.

Yeni koşullar altında, sosyalizmin doğuşu olgusu somut biçimde gerçekleşmişse, bunun nedeni, üretici güçlerdeki gelişimin üretim ilişkileriyle, tecrit edilmiş kapitalist bir ülkede beklendiğinden daha çabuk çatışmasıdır. Olay nedir? Marksizm-leninizmin etkisi altındaki devrimci hareketin öncüsü, aşılması gereken bir dizi aşamanın bilincine varmış ve nesnel olanakların sınırları içinde tarihin akışını hızlandırmıştır.

Bu nokta üzerinde ısrarla durmamızın nedeni, Bettelheim'ın savlarındaki temel yanılgının bundan kaynaklanmasıdır.

Üretici güçlerin gelişimiyle üretim ilişkileri arasında köklü çelişkiler olmaksızın devrim yapılamayacağı somut gerçeğinden yola çıkarak, nesnel bir çözümleme sonucunda Küba'da bazı güçlerin henüz gelişmediği anlaşılsa bile, temel çelişkilerin önceden varolduğu ve bu gerçeğin Küba Devrimine sosyalist nitelik kazandırdığı sonucuna varırız. Eğer bu koşullar altında devrim başarıya ulaştıysa, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki sıkı ve zorunlu bağlarla ilgili sav, nasıl olur da, örneğin "Ekonomik Hesaplama"yı savunmakta ve bizim uyguladığımız Güçlendirilmiş Girişimler sistemine saldırmakta kullanılabilir? Güçlendirilmiş Girişimler sisteminin

çarpık olduğunu söylemek, Küba Devriminin çarpık olduğunu söylemekle hemen hemen aynı kapıya çıkar. Bunlar benzer kavramlardır ve aynı çözümlemeden kaynaklanır. Yoldaş Bettelheim, Küba Devriminin doğru ve geçerli olmadığını hiçbir zaman öne sürmemiştir, ama şimdiki üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişimine uygun düşmediğini ve ileride ortaya çıkacak büyük başarısızlıkların kaçınılmaz olduğunu söylemektedir.

Bettelheim yoldaşın hatası, büyüklükleri farklı olan, fakat aynı eğilimi gösteren iki ayrı alanda nüans farkları gösteren diyalektik düşünceler uygulayamayışından kaynaklanıyor. Güçlendirilmiş Girişimler olanak bulduğu için doğdu, gelişti ve gelişimini sürdürüyor, pratiğin kanıtladığı gerçek işte budur. Yönetim yönteminin uygun olup olmadığı pek önemli değildir, çünkü yöntemler arasındaki farklar temelde niceliksel dir. Sistemimiz için beslediğimiz umutlar geleceğe, bilincin daha hızlı gelişmesine ve bilinç aracılığıyla üretici güçlerin gelişimine yöneliktir.

Yoldaş Bettelheim, Marx'ın «bilinç çevrenin ürünüdür, bunun tersi olamaz» biçimindeki savına dayanarak bilincin önemini küçümsüyor. Bettelheim Yoldaş'ın öne sürdüklerini çürütmek için biz de marksist kanıtlardan yararlanacağız ve ona bu savın geçerli olduğunu, ancak emperyalizmin bugünkü aşamasında bilincin de dünya ölçüsünde özellikler kazandığını söyleyeceğiz. Bugünkü bilinç, tüm dünyadaki üretici güçlerin gelişiminin ürünüdür; dünya üzerindeki kitlelerin, Sovyetler Birliği'nden ve diğer sosyalist ülkelerden aldığı derslerin ve örneklerin sonucunda oluşmuştur.

Bir ülke tek ve tecrit edilmiş olarak ele alındığında, bu ülkenin öncülerinin bilincinin genel üretici güçlerin gelişimi üzerine dayandığını kabul etmek gerekir. Bu bilinç ülkenin bulunduğu düzeyde, üretici güçlerin gelişimiyle üretim ilişkilerinin devrimi kaçınılmaz yada mümkün kılacak çelişkileri nesnel olarak varolmasa bile, sözkonusu ülkede sosyalist devrimi zafere ulaştırabilecek yolları bulabilir.

Bettelheim'm ikinci yanlışı, hukuki yapının bağımsız ola-

rak varolabileceğini ısrarla öne sürmesidir. Çözümlemesinde mülkiyeti, hukuk yönünden ele alırken, üretim ilişkilerinin hesaba katılması gerektiğini durmaksızın vurguluyor. Yasal mülkiyetin yada daha doğrusu belirli bir anda, belirli bir devletin üstyapısının, üretim ilişkilerinin gerçeklerine ters düşecek biçimde zorla kabul ettirildiğini ortaya atmak, Bettelheim'ın bilincin toplumun ürünü olduğunu kanıt gösterirken dayandığı determinizmin inkarı demektir. Doğal olarak, bütün bunlar tarih süreçleridir, fizyo - kimyasal olaylar gibi saniyenin binde biri kadar kısa sürelerle sınırlı değillerdir. İnsanlık tarihinin uzun süren gelişimi içinde gerçekleşen bütün bu süreçlerde, hukuk ilişkilerinin, ülkede o anda varolan üretim ilişkileriyle uygunluk göstermediği anlar vardır, ancak zamanla, yeni ilişkiler eskilerin yerini aldıkça, uyum yeniden sağlanır, oysaki ilk önce üretim ilişkilerini değiştirmeksizin üstyapıyı değiştirmek olanaksızdır.

Bettelheim Yoldaş, tekrar tekrar, üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişim düzeyi tarafından belirlendiğine, üretim araçları mülkiyetinin bazı üretim ilişkilerinin hukuki ve soyut ifadesi olduğuna değiniyor, ancak bunun genel planda (dünya ölçüsünde yada bir ülkede) geçerli olduğu, her bölgede, her an ve her durumda, üretici güçlerin gelişim düzeyiyle hukuki mülkiyet ilişkileri arasında mikroskopik, mekanik bir bağlantı kurulamayacağı gerçeği gözünden kaçıyor.

Bettelheim, hukuki ilişkilerin hiçbir şeyin temeli olmadığını söyleyerek, üretim araçları mülkiyetinin kamuya ait olmasında sosyalizmin bir ifadesini gördüklerini ileri süren ekonomi uzmanlarına saldırıda bulunuyor. Bir bakıma, yani "temel" kelimesi esas alınırsa haklı sayılabilir. Ama, asıl önemli olan üretim ilişkileriyle üretici güçlerin belirli bir gelişme aşamasında çatışmaya girmesidir. Bu çatışma, ekonomik güçlerin birikimiyle, mekanik biçimde belirlenmez, sınıflar arasındaki şiddet olaylarıyla da açıklanamaz. Ekonomik gelişme bakımından, birbirine karşıt güçlerin birikmesinden oluşan, niteliksel ve niceliksel bir toplam, tarihi ve siyasi bakış açısından sa, bir toplumsal sınıfın, bir başka toplumsal sınıfı geride bırakmasıdır. Kusursuz bir toplum düzeni kuruluncaya dek,

ekonomik çözümlemeler sınıf savaşı tarihi olgusundan ayrı tutulamaz. Sınıf savaşının canlı ifadesi olan insan için, içinde yaşadığı toplumun üstyapısının temsil ettiği hukuki temel, somut belirleyici niteliklere sahiptir ve elle tutulur, gözle görülür gerçeği dile getirir. Üretim ilişkileri ve üretici güçlerin gelişmesi, tarihin akışı içinde yavaş yavaş birikime uğrayan ekonomik-teknolojik olaylardır. Somut meta, insanlar arasındaki ilişkilerin ifadesi, toplumsal mülkiyet ise, yukarıda sözkonusu ettiğimiz toplumsal ilişkilerin açıkça hissedilir ifadesidir. Özel mülkiyet temeli üzerinde işbölümünü gerçekleştiren bir ticaret toplumu varolalı, meta da varolmuştur. Mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirildiği, toplumsal mülkiyetin, eski kapitalist özel mülkiyetin yerini aldığı yeni toplum varolalı, sosyalizm de varolmuştur.

Geçiş döneminin izlemek zorunda olduğu genel çizgi budur. Şu yada bu toplumsal tabakalar arasındaki ilişkilerin ayrıntıları, ancak belirli somut çözümlemeleri ilgilendirir. Ama kuramsal çözümleme, sosyalizm yolunda ilerleyen bir toplumun insanları arasındaki ilişkilerin geniş çerçevesini kapsamına almalıdır.

Bu iki temel yanılgıdan yola çıkan Yoldaş Bettelheim, üretici güçlerdeki gelişimin belirli her aşaması için, her bölgede üretim ilişkileriyle özdeşliğinin zorunluluğunu savunuyor, aynı zamanda bu ilişkileri, bunların hukuki ifadeleriyle de özdeşleştiriyor.

Bütün bunlardan amaç nedir? Bakalım, Bettelheim bu konuda ne diyor:

«Bu koşullarda, sosyalist mülkiyetin çeşitli yüksek biçimlerini tanımlarken yalnızca genel "devlet mülkiyeti" kavramından hareket eden ve bunu tek bir genel geçer gerçeğe indirgemeye çalışan düşünce biçimi, özellikle sosyalist devlet sektörü içinde meta dolaşımını, sosyalist ticareti, paranın oynadığı rolü, vs. incelemek sözkonusu olduğunda içinden çıkılmaz güçlüklerle karşılaşıyor.»

Daha sonraki bir bölümde, Stalin'in bu iki mülkiyet biçimi arasında yaptığı ayırımı çözümlerken şunları yazıyor:

«Bu hukuki hareket noktası ve bundan çıkarılan sonuçlar, sosyalist devlet girişimleri arasındaki mübadelenin, şu an için zorunlu olarak taşıdığı ticaret niteliğini tanımamaya götürüyor ve devlet girişimleri arasındaki alım-satımların, paranın, fiyatların, ekonomik hesaplamaların, mali özerkliğin, vs., kuramsal düzeyde anlaşılmasını olanaksız hale getiriyor. Böylece bu kategoriler, tüm toplumsal içeriklerinden yoksun bırakılıyor ve bizzat Stalin'in zorunluluğunu vurguladığı nesnel ekonomik yasaların ifadesi olarak değil, soyut kalıplar yada az-çok iradeye bağlı teknik uygulamalar olarak görülüyor.»

Daha önce de bazı yerlerde ortaya koyduğumuz düşüncelere açıkça karşı çıkmakla birlikte, Bettelheim yoldaşın yazısı, geniş bilgiye sahip bir ekonomi uzmanının ve bir marksist kuramcının kaleminden çıkmış olduğundan, bizler için büyük bir önem taşır. Kendisi somut bir konumdan hareketle, kanımızca iyice düşünüp taşınmadan, geçiş dönemi sırasında, sosyalist sektör içinde kapitalizme özgü kategorilerin kullanılmasını ve bireysel mülkiyetin gerekliliğini yetersiz kanıtlara dayanarak savunuyor. Marksist çizgi izlendiğinde -buna ortadoks çizgi de diyebiliriz- üretim ilişkilerinin ve toplumsal mülkiyetin ayrıntılı çözümlemesinin, bu kategorilerin korunmasıyla bağdaşamayacağını ortaya çıkararak, bunun anlaşılmaz birşey olduğunu söylüyor.

Biz de tümüyle aynı biçimde düşünüyoruz, ancak vardığımız sonuç başka: Bizce, ekonomik hesaplama sistemi savunucularının kendi kendileriyle çelişkiye girmelerinin nedeni, marksist çözümlemeler yaparak ilerlerken belli bir noktaya geldiklerinde "kaybolan halkayı" ortada bırakarak bir sıçrama yapmak zorunda kalmaları, sonra yeni bir konuma düşerek buradan düşünce çizgilerini izlemeye devam etmeleridir. Sonuç olarak, ekonomik hesaplama sistemini savunanlar, meta kavramının devlet sektörü içinde özünü yitirmeksizin nasıl korunacağını yada sosyalist sektörde gerçek biçiminden saptırılmış pazarlarda, değer yasasından nasıl "akıllıca" yararlanılacağını hiçbir zaman doğru dürüst açıklayamamışlardır. Bu tutarsızlığı farkeden Yoldaş Bettelheim, kavramları yeni-

den ele alıp gözden geçirmekte, ancak bitirmesi gereken yerden başlamaktadır. Sosyalist ülkelerde hâlâ varlığını sürdüren hukuki ilişkilerden ve kategorilerden yola çıkarak, bu hukuki ilişkilerin ve ticari kategorilerin varolduğu gerçeğini ortaya koyuyor, ancak bundan «madem ki vardırlar, öyleyse zorunludurlar» gibi faydacı bir sonuç çıkarıyor. Bu temelden hareket ederek, çözümleyici biçimde geriye doğru gidiyor, kuramla uygulamanın çakıştığı noktaya kadar varıyor. Bu noktada, kurami yeni baştan yorumlayıp Marx ve Lenin'in analizini yaparak kendi sonuçlarını çıkarıyor. Daha önce göstermiş olduğumuz gibi, yanlış bir temele dayanmakla birlikte, sağlam ve tutarlı bir düşünce çizgisi izler gibi görünmesi bundandır.

Ne var ki, geçiş döneminin, tarih açısından, henüz genç olduğunu unutuyor. İnsan ekonomik ilişkileri tam anlamıyla kavradığında ve planlama yoluyla bunlara egemen olduğunda, değerlendirmede birtakım yanılgılara düşmesi kaçınılmazdır. Geçiş döneminde "varolanın" ille de "zorunlu olduğu" neden düşünülsün? Gerçeğin, bazı cesaretli atılımlara indirdiği darbelerin, yalnızca bu cesaretin sonucu olduğu neden kabul edilsin, bunlar, tamamen yada kısmen teknik yönetim hatalarından ileri gelmiş olamazlar mı?

Bizce, Bettelheim'ın aşağıdaki savlarına benzer iddialar ortaya atmak, sosyalist planlamanın tüm teknik eksikliklerine karşın taşıdığı önemi inkar etmek anlamına gelir:

«Bundan, üretim araçlarının ve genel olarak ürünlerin yeterli oranda, yani etkili biçimde, *üretim öncesi planlanarak* dağıtımının olanaksızlığı ve *sosyalist ticaretin* ve ticari devlet kuruluşlarının zorunluluğu sonucu çıkar. Ayrıca, sosyalist sektör içinde paranın, değer yasasının ve uygun bir fiyat sisteminin rolü bu sonucun ışığında değerlendirilmelidir. Fiyatlar, *yalnızca* ürünlerin toplumsal maliyetini değil, bu ürünler arasındaki arz ve talep ilişkilerini *de* yansıtmalı ve bu konuda alınacak yönetsel önlemler üretici güçlerin gelişimini tehlikeye düşürdüğünde, planlama da yetersiz kaldığında fiyatlar arz ile talep arasındaki dengeyi sağlamalıdır.»

Bizse, (Küba'da) zayıflıklarımızı gözönünde bulundurmakla birlikte, planlama konusundaki temel görüşlerimizi şöyle belirtmiştik:

«Değer yasasının bilinçli kullanılması olasılığını kabul etmiyoruz, çünkü üreticilerle tüketiciler arasındaki çelişkiyi kendiliğinden ortaya koyan bir serbest piyasanın varolmadığına inanıyoruz. Devlet girişimleri arasındaki ilişkilerde, *meta* kategorisinin varolmadığını düşünüyoruz, bu kuruluşları tek bir büyük girişimin, yani devletin birer parçası olarak kabul ediyoruz (pratikte ülkemiz henüz bu duruma gelmemiş olsa bile). Değer yasası ve planlama, bir çelişkiyle ve onun çözümlenmesiyle birbirine bağlı iki kavramdır. Merkezi planlamanın, sosyalist toplumun varoluş biçimi ve onu tanımlayan kategori olduğunu söyleyebiliriz. Merkezi planlama, insan bilincinin, sonunda ekonomiyi tam anlamıyla kavrayıp gerçek amacına, yani komünist toplum çerçevesinde insanın tümden kurtuluşuna yöneltmeyi başardığı noktadır.»*

Bettelheim için ekonomik özne olan üretim birimini fiziksel bütünleşmenin (entegrasyonun) somut olarak ulaştığı dereceye bağlamak, biçimciliği son sınırına vardırmak ve Amerikan tekellerinin Küba endüstrisinin birçok dalında teknik bakımdan gerçekleştirdiklerini bizim başaramayacağımıza inanmak, yani gücümüzden ve yeteneklerimizden fazlasıyla kuşkulanmak demektir.

Gerçekten de bir ekonomik özne olan "üretim birimi" diye nevin adlandırılabileceği, elbette ki üretici güçlerin gelişim düzeyine bağlıdır. Yeterli bir bütünleşmenin (entegrasyon) sağlandığı bir üretim dalında, bu dalın kendisi de bir üretim birimi sayılabilir. Örneğin, elektrik endüstrisinde, birimlerin bir şebeke halinde birbirine bağlanmasıyla bu üretim dalı tek bir merkezden yönetilebilir.

Sistemimizi yararlılık yönünden geliştirerek, daha önce de incelenmiş olan bazı sorunları yeniden ele alıyor, onları, bilgi düzeyimizin izin verdiği ölçüde ve olanaklarımız elver-

* *Nuestra Industria, Revista Economica*, No 5, Şubat 1964'te yayınlanmıştır.

diğince, tutarlı biçimde, Marx ve Lenin'in ortaya koyduğu büyük düşüncelerin ışığında çözümlemeye çalışıyoruz. Geçiş döneminin marksist ekonomi politiğindeki çelişkileri incelemeye bizi iten de bu oldu. Sosyalist toplum gerçekte varolduğuna göre, sosyalizmin gelişimini ancak geçici bir süre için engelleyebilecekleri anlaşılan bu çelişkileri altetmeye uğraşırken, yeni toplumu bilincin ve üretimin gelişmesiyle, en hızlı biçimde ileriye götürebilmemizi sağlayan, kuram ve uygulamaya en iyi uyan yöntemleri ve örgütlenme biçimlerini aradık. Bugün ele aldığımız konu, bundan başka birşey değildir.

Sonuç olarak:

1. Bettelheim'ın çözümlemesinde iki büyük yanlış yaptığı düşüncesindeyiz.

a) Genel planda geçerli olan, üretim ilişkileriyle üretici güçlerin gelişimi arasındaki zorunlu uygunluk yasasını, mekanik biçimde, geçiş dönemi içinde bulunan belirli bir ülkenin somut bazı alanlarındaki üretim ilişkilerinin dar çerçevesine aktarmış ve buradan ekonomik hesaplama denilen sistemin doğruluğunu kanıtlamaya çabalayan ve faydacı felsefenin izlerini taşıyan sonuçlar çıkarmıştır.

b) Mülkiyet hakkındaki görüşlere de aynı mekanik çözümlemeyi uygulamıştır.

2. Bundan dolayı, uyguladığı çözümleme yönteminin zorunlu sonucu olarak vardığı bağımsız mali çalışmaların yada muhasebe özerkliğinin üretici güçlerin belirli bir gelişme düzeyine bağlı olduğu düşüncesine katılmıyoruz.

3. Bettelheim'ın önerdiği, üretimde fiziksel olarak gerçekleştirilmiş merkezileşme (elektrik üretimi örneğini veriyor) temeline dayandırdığı merkezi yönetim görüşünü reddediyor, bu kavramı en önemli ekonomik kararların merkezileştirilmesi biçiminde kabul ediyoruz.

4. Değer yasasının bazı öğelerini (aritmetiksel biçimde para birimleriyle ifade edilen maliyet, kârlılık gibi) karşılaştırma yapmak için kullanma olanağını kabul etmekle birlikte, geçiş döneminde bu yasanın ve diğer kapitalist kategorile-

rin zorunlu ve sınırsız olarak geçerli olduğu görüşüne katılmıyoruz.

5. Bizce «merkezi planlama, sosyalist toplumun varoluş biçimidir,» bu nedenle planlamaya, Bettelheim'dan çok daha fazla değer veriyor ve daha geniş karar yetkisi tanıyoruz.

6. Klasik marksist çözümleme yöntemiyle, sosyalist sektörde kapitalist kategorilerin varlıklarını sürdürmeleri olgusu arasındaki tutarsızlığın kuramsal incelemesinin çok önemli olduğuna ve bu noktanın daha köklü biçimde araştırılması gerektiğine inanıyoruz.

7. Ekonomik hesaplamanın savunucularına şu sözü hatırlatmak isteriz: «Tanrı beni dostlarımdan korusun, düşmanlarımı kendi başıma yenebilirim.»

11 VİETNAM İLE DAYANIŞMA*

Güney Vietnam Kurtuluş Cephesinden Yoldaşlar,
Vietnam Cumhuriyeti Elçisi Yoldaş,

Devrimci hükümet ve Birleşik Devrim Partisi, kendi adına ve Küba halkı adına, silahlı kurtuluş mücadelesinin üçüncü yıldönümünde, Güney Vietnam halkının kurtuluş savaşını selamlamak için beni görevlendirdi.

Vietnam halkının mücadelesi yıllardır sürüyor, artık Vietnam halkını Cenevre anlaşmasına göre yapay biçimde bölünmüş olarak düşünemeyiz. Halk güçlerinin uzun kurtuluş mücadelesi, Vietnam henüz Fransız sömürgeci güçlerinin yönetimi altındayken ve batı ülkelerinde Çinhindi adıyla anılırken başlamıştı.

---

* Güney Vietnam İle Dayanışma Haftasının kapanış konuşması (23 Aralık 1963, Havana) Obra Revolucionaria, dergisinin 1963 yılı, 34. sayısında yayınlanmıştır.

1954 ortalarında, Latin Amerika'daki tek gerçek demokrasinin yıkıldığı dönemde,* Dien Bien Pu'daki halk güçlerinin zafer haberleri gelmeye başladı. Dünyanın belirli bir yerinde elde edilen başarının emperyalizmin zafere ulaşması anlamına gelmediğini emperyalistlere gösteren bir uyarıydı sanki bu. Aynı zamanda, dünyanın ezilen insanlarına, halk güçlerinin geçici bir yenilgisinin, halkın kurtuluş özlemlerini mutlak biçimde mahkum etmeyeceğini anlatan umut verici bir seslenişti.

Birkaç ay sonra, fransız sömürgeci birlikleri, tüm fransız halkının yıprandığı, bıkıp usandığı bu uzun savaşın yararsızlığına kanaat getirerek, savaşı bitirmeyi kararlaştırdılar. Sonuçta, Vietnam'ın ikiye bölündüğü Cenevre anlaşması imzalandı. Bu anlaşma, temel çizgisi bakımından, yıllarca önce Kore halkını ikiye ayıran anlaşmaya benziyordu.

Yine de, Cenevre anlaşması, Vietnam halkının kendi kaderini belirleyeceği genel seçimlerin düzenli aralarla yapılmasını öngörüyordu. Asya topraklarından tümüyle çekilen fransız emperyalizmi yerini Kuzey Amerika emperyalizmine bıraktı. Kuzey Amerikalılar, herhangi bir serbest halk hareketinin, stratejik bölge saydıkları Güneydoğu Asya'daki sömürgelerini yitirmeleri demek olacağını çok çabuk anladılar.

Bu yüzden, Cenevre anlaşmaları çiğnendi. Bu yüzden, Vietnam halkının iradesi ayaklar altına alındı. ABD daha o zamanlarda planladığı uzun bir yoketme savaşının hazırlıklarına girişti.

Güney Vietnam halkı bir süre sabretti. Savaşın bittiği 1954 yılından, yeniden başladığı 1960'a kadar, halkın tek ve birleşik iradesini kabul ettirmek için birçok barışçı halk gösterisi yapıldı. Sonunda, yeniden silaha sarılmaktan başka çıkar yolun kalmadığı an geldi çattı. Bunun tek çıkar yol olduğunu söylüyoruz, çünkü silahlı güçlerin kısıtlı olduğu, silahsız geniş kitlelerce desteklendiği ve elinde her türden yoketme aracı bulunduran sömürgeci güçlere karşı çarpıştığı bu

* Guatemala'da, 1951'de halkın oyuyla seçilen Albay Arbenz'in ulusalreformist rejimi, 1954'te CIA'nın finanse ettiği ve yönettiği bir darbeyle devrilmişti.

çeşit halk savaşları, büyük insan kaybı anlamına gelir, kurtuluşun son zaferine ulaşana dek halk güçlerinin katliama uğraması kaçınılmazdır. Fakat, başka çıkar yol yoktu, bu yüzden Güney Vietnam'da savaş yeniden başladı.

Bu sırada, Latin Amerika'da da, halkın uyumadığı, kurtuluşundan henüz umudunu kesmediği tüm dünya halklarına açıklandı. Amerika Birleşik Devletleri, Küba Devriminin kendisi için en büyük sorunlardan biri haline geldiğini kamuoyu önünde itiraf etti.

Yine bu sıralarda, Cezayir'de halkın kurtuluş savaşı doruk noktasına ulaşmıştı. Sonuçta, birkaç yıl sonra, Evian anlaşmalarının imzalanmasıyla Cezayir halkının kurtuluşu gerçekleşti ve şimdiki sosyalist hükümet kuruldu. Amerika, Asya ve Afrika -üç ezilen kıtasömürgeci güçlerin varlığına daha fazla katlanamayacaklarını açıkça gösteriyorlardı.

O zamandan beri, yeni yeni kurtuluş savaşları patlak verdi: Laos, emperyalist tasarıların gerçekleşmeyeceği kanısına vardıktan sonra, kararsız bir durumda kaldı. Angola ve Portekiz Ginesi'nde doğrudan doğruya gerilla savaşları sürüp gidiyor. Latin Amerika Kıtamızda, -bugün, Nikaragua, Honduras, Guatemala, Santo Domingo, Kolombiya, Venezuela ve Paraguay'da- halk güçleri varlık gösteriyor, aynı zamanda halkı ezmek ve özgürlükleri baskı altına almak için kurulmuş orduların güçsüzlüğünü kanıtlıyorlar.

Bu yılın son aylarında, kıtamızda, Venezuela halk güçleri ve Güney Vietnam'da kurtuluş ordusu büyük zaferler kazandılar. Son çarpışmalarda düşmana verdirilen kayıplar -dörtbin tutsak ve kaçak, dörtbin ölü ve yaralı- Güney Vietnam Kurtuluş Ordusu'nun gücünü gösteriyor. Kuzeydeki dağlık bölgelerde bulunan askeri üsler kurtarılmış bulunuyor ve Güney Vietnam silahlı güçleri ovalara ve başkent Saygon'a doğru ilerleyerek, Güney Vietnam'ın kukla hükümetinin gücünü günden güne azaltıyor.

Bu mücadelenin ne kadar süreceğini önceden söyleyemeyiz. Bunlar, çok uzun mücadeleler, yada büyük fedakarlıklar isteyen, çok yavaş ilerleyen süreçlerdir. Fakat, geometrik bir

artışla, halk güçleri mücadeleye kazanılır ve güçler ilişkisi Halkın Partisine açık kapı bıraktığı anda, çarçabuk çözüme varılır.

Küba'mızda bu böyle oldu, Kuzey Vietnam'da böyle oldu, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sonuçlanan uzun bağımsızlık savaşında da böyle oldu.

Belirli bir anda, halk güçleri öylesine gelişir ki, derhal geniş çapta bir saldırıya geçer, gerilla birliklerini, düzenli yada yarıdüzenli ordulara dönüştürür, basit gerilla eylemlerinden yürüyüş kollarına, taktik harekatlara geçer ve çok geçmeden ezici güçleri darmadağın ederler.

Güney Vietnam'ın kesin kurtuluşunu ne zaman selamlayacağımızı bilmiyoruz. Bugün, silah elde, özgürlükleri için savaşan halkların herbirinin kurtuluşlarına ne zaman kavuşacaklarını bilmiyoruz. Ama sonucun, önüne geçilemez biçimde, tüm halkların kurtuluşu olacağını biliyoruz. Özgürlükleri için daha büyük bir enerjiyle, daha büyük bir inançla savaştıklarında, baskı güçlerinin saldırılarına dayanmak zorunda kaldıkları süre daha da kısalacaktır.

Birkaç ay önce, Güney Vietnam'daki durum, Amerika Birleşik Devletlerini, orada iktidarda bulunanları değiştirmeye zorladı. O günlerdeki diktatör, bunu kabul etmedi. O zaman, ABD, kuklalar emirlere uymayınca neler olacağını bir kez daha gösterdi. Kuzey Amerika haber ajanslarının bildirdiğine göre, diktatör Ngo Dinh Diem ve erkek kardeşi "kaza sonucu intihara" kurban gittiler. Şimdi ölmüş olan Trujillo da, bizim bölgemizde aşağı yukarı onlarla aynı kaderi paylaştı. Emperyalist gücün, iktidardaki eski ekip yıprandığında herzaman yaptığı gibi, taze kan verme girişimine boyun eğmeye razı olmamıştı.

Bununla birlikte, bu gerçekler, Güney Vietnam'da durumun yavaş yavaş baskı güçlerinin kontrolünden çıktığını gösteriyor. Ulusal Kurtuluş Cephesinden gelen yoldaşlar da bunu açıkça belirttiler. Şimdi baskı güçlerinin önünde üç yol var: Birincisi, şimdiki gibi kendilerinden yalnızca bir danışman grubu bırakarak Güney Vietnam'da yerli halktan olu-

şan bir ordu bulundurmayı, işkence ve sert önlemler uygulamayı sürdürmeleri artık olanaksızdır. Bunun alternatifi, Güney Vietnam'a doğrudan saldırıya geçmek olabilir, kitle halinde yankee güçlerinin Vietnam'ı istilasını deneyebilirler.

Elbette ki, bu durum, mücadeleyi zorlaştıracak, ama, tüm dünya, bu savaşın anlamını daha açıkça anlayacaktır. Bugün, zaferler kutlayıp Güney Vietnam baskı ordusundan 8.000 kayıp verdiklerini açıklarlarken, bu 8.000 ölü arasında, şu yada bu nedenle özgürlüğe karşı sürdürülen bu savaşa sürüklenmiş kimbilir kaç tane suçsuz insan bulunduğunu, kendi kendilerine sormalıdırlar. Küba'da da, başka iş bulamadıklarından Batista ordusuna girenler, devrimci mücadeleyi frenlemeye hayatlarını adayanlar vardı. Fakat yankee işgal birlikleri Güney Vietnam'a kitle halinde girerse, vietnamlılar da kime, niçin ateş edeceklerini iyi bilirler. Tüm dünya düşmanın kim olduğunu çok iyi anlayacak, gerçek kimliğini daha çabuk ortaya çıkaracaktır. Bunu, yankeeler de pekala biliyor.

Bugün, Güney Vietnam bayrağını coşkuyla yükseltiyorsak, bunun tek nedeni proletarya enternasyonalizmi ve devrimin bize öğrettiği adalet kaygısı değildir, dayanışmamızın bir nedeni de bu savaş cephesinin Latin Amerika'nın geleceği için son derece önemli olmasıdır.

Orada, Vietnam'da birgün tüm Latin Amerika topraklarında, bizim gerillacılarımızın üzerine saldırtılabilecek güçler eğitiliyor. Orada, en yeni yokedici silahlar, halkların kurtuluşuna karşı savaşın en çağdaş teknikleri deneniyor. Şu anda, Güney Vietnam, yankee emperyalizminin sahibolduğu sömürge topraklarının arka bahçesi saydığı tüm Latin Amerika kıtasında er-geç vermek zorunda kalacağı, belki de daha korkunç, belki de daha önemli bir savaşa hazırlandığı muazzam bir laboratuardır.

Amerika Birleşik Devletleri bu savaşı kaybetmenin Kuzey Amerika emperyalizminin de sonu demek olacağını biliyor. Bu nedenle, stratejik öneminin dışında, Güney Vietnam'a bu denli önem vermeleri, burayı Asya'daki tüm sosya-

list blok üzerine saldırmak için bir harekat üssü kabul etmeleridir. Bu iki stratejik özelliği Güney Vietnam'ı, yeni yankee yönetiminin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri haline getiriyor. Amerika Birleşik Devletleri, bugün, bu konuda ne yapması gerektiğini çok bilinçli olarak çözümlemek zorundadır.

Kimsenin, başka karışıklıklar olmaksızın Vietnam halkının zafere ulaşacağı gerçekten demokratik bir barış formülü düşünmediği, bu formülle ülkeyi birleştirip kuzeydeki kardeşlerinin yaptığı gibi sömürgeciliğin miras bıraktığı geri kalmışlığın ve savaşın yokettiği zenginliklerin temeli üzerinde sosyalizme geçmesini sağlamayı aklından bile geçirmediği açıktır. Emperyalistler başka taktikler üzerinde duruyor, başka bir stratejik yön tutturuyorlar. Neye karar verecekler? Bunu henüz bilemeyiz, fakat kahraman Güney Vietnam halkı için, özgürlükleri uğruna savaşan tüm halklar gibi uzun bir mücadele yürütmenin, pekçok acı çekmenin zorunlu olduğunu anlıyoruz.

Herşeye rağmen, Vietnam'daki kurtuluş güçlerinin canlı varlığı, sürekli başarıları, düşman tarafından en iyi savunulan bölgelere doğru durmaksızın ilerlemeleri tüm halkların aklından çıkmayacak bir örnektir. Bizim burada, Küba'da görevimiz, bu canlı örnekten yararlanmak, adaleti temsil eden ve dünyanın ezilen halklarının büyük kardeşliğinin ayrılmaz parçası olan bu örneği halkımızın iyice öğrenmesini ve anlamasını sağlamaktır. Tüm kıtalarda, halkların kurtuluşları için nasıl mücadele edebileceklerini gösteren bu örneği, tüm yollara başvurarak, ezilen Latin Amerika kıtasına aktarmalı ve böylece Latin Amerika halklarına bir gerçeği daha göstermeliyiz: Barışçı mücadele yolları tükendiğinde, gerici güçler bıkmadan usanmadan halkı aldattığında devrim bayrağı yükseltilebilir ve yükseltilmelidir.

Özellikle bazı belirli ülkelerden sözetmiyoruz. Somut durumları ele alıyoruz. Mücadelenin biçimi, araçları ve başlayacağı an her ülkenin kendi halk güçleri tarafından kararlaştırılacaktır. Fakat, kimyasal silahlara karşın, yankeelerin hergün denediği yeni yoketme araçlarına karşın, mücadelenin

nasıl yürütülebileceğini gösteren canlı örnekler karşımızda. Bir an Vietnam haritasına bakıp onun küçücük yüzölçümünü, 20 milyon kilometre karelik muazzam Latin Amerika topraklarıyla kıyasladığımızda, üstelik de çok kolay savaşılabileceğini görürüz.

Bugün birçok Latin Amerika halkı devrim için hazır durumda. Artık mücadeleye girişmiş olanlarla sınırlı değil bu halklar. Henüz savaşa başlamamış olanlar, ama saatin yaklaştığını bilip machete'lerini sabırla bileyenler var. Kuzey Amerika emperyalizminin Latin Amerika'ya er-geç müdahale edeceğini biliyorlar, ama ne denli çok savaş cephesi açılırsa, emperyalizm için mücadelenin de o denli güçleşeceğini de biliyorlar. Artık ülkeler sözkonusu değildir: Örneğin Küba, dünyanın bu köşesinde bir ülke değil, tek bir ülkenin parçasıdır, ayrıca tüm Latin Amerika için bir simgedir.

Mücadeleye girişen her ülke, emperyalizmin mezarının kazılmasına katılacak, bu nedenle bizim desteğimizi ve hayranlığımızı hakedecektir.

Şimdi emperyalistler "kötü örneği" ortadan kaldırmak için Küba'yı yoketmek istiyorlar. Bu hükümetin tüm gerçekleştirdiklerini, tüm toplumsal kazanımları ve tüm hükümet üyelerini yokederlerse zafere ulaşacaklarını, kendilerinden emin biçimde düşünüyorlar. Bunu çok iyi biliyoruz. Bu yüzden, bu bir ölüm-kalım savaşıdır. Bunu Güney Vietnam halkı da biliyor. Ya zafer, yahut da ezilmiş ülkelerin, emperyalist iktidarın çizmeleri altında yıllarca ve yıllarca çiğnenmesi sonucunda yokoluştan başka seçenek kalmamıştır.

Bu nedenle savaşa iyice düşünerek, iyice hazırlanmalı; ama bir kez başlayınca sonuna dek sürdürülmelidir. Ödün yada orta yol yoktur. Bir ülkenin istikrarını yarı yarıya güvence altına alan anlaşmalar kabul edilemez. Zafer tam olmalıdır. Bu duygularla, halkımız savaşa hazırdır. Cezayir halkının yedi yıl boyunca yaptığı gibi Vietnam halkı da aynı inançla savaşıyor. Ama, onların elinde daha da büyük avantajlar var. Kuzey Vietnamlı kardeşlerinin cesaret verici desteğine sahipler. Fransız boyunduruğunu silkip atmak için dokuz yıl

sürekli savaşan bu kardeş halkın örneğine sahipler, bir halkın özgürlüğü uğruna kesintisiz mücadelesinin nasıl olması gerektiğini gösteren bu örneği herkesten daha yakından izliyorlar. Ayrıca, Güney Vietnam'ın nelere katlandığını karşılaştırma yoluyla daha iyi ortaya koyabileceği bugünkü Kuzey Vietnam'ın durumunun oluşturduğu örnek de gözler önünde.

Tüm bu koşullar Güney Vietnamlıların zafere inancını arttırıyor. Tüm bu koşullar nedeniyle, delege yoldaşın da söylediği gibi, Kuzey Amerika emperyalizminin uyguladığı mücadele yöntemleri ne olursa olsun, sonuç Güney Vietnam'ın zaferi ve ülkenin birleşmesi olacaktır.

Ulusal Kurtuluş Cephesinin kuruluşunun üçüncü yıldönümünü kutlama haftası gösterilerinin sona erdiği şu anda, Güney Vietnam'daki kardeşlerimizi silah arkadaşlarımız olarak, dünya tarihinin bu zor döneminde örnek yoldaşlar olarak ve dünya proletaryasının emperyalizme karşı savaşının bu ilk siperlerinde, öncü askerler olarak selamlıyoruz.

Bu nedenle, Vietnam halkını selamlamak için toplandığımızda gerçek bir kardeşi selamlıyor, dünyanın o uzak köşesinde, bizim güvenliğimiz için, bugün ezilen üç kıta olan Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarını birleştiren ortak özlemler için savaşan insanları candan kucaklıyoruz.

Yoldaşlar, izninizle sözlerimi, bugün birçok kez tekrarlanan sloganlarla bitiriyorum:

Yaşasın Güney Vietnam halkı!
Yaşasın Güney Vietnam devrimci ordusu!
Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!
Emperyalizme ölüm!
Ya özgür vatan ya ölüm!
Venceremos!

12 CENEVRE SÖYLEVİ: DÜNYA TİCARET VE KALKINMA KONFERANSI'NDA KÜBA'NIN TAVRI*

Karayib Denizi'nde, Meksika Körfezi girişinde yer alan bir ada ülkesi olan Küba'nın temsilciler heyeti adına sizlere sesleniyorum. Küba delegasyonu burada, gerçekleri açıklama hakkına dayanarak konuşmak istiyor. Küba heyeti, herşeyden önce, Latin Amerika ülkeleri topluluğuna ait bir ülkenin temsilcileri olmak sıfatıyla söz almak istiyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin baskıları sonucunda, yasadışı önlemlerin Küba'yı geçici olarak kardeş Latin Amerika ülkelerinden ayırması, onun Latin Amerika Kıtası'nın bir ülkesi olduğu gerçeğini değiştirmez. Coğrafi konumu, Küba'nın geri bırak-

* *Cuba Socialista* dergisinin, 33 No.lu sayısında, Mayıs 1964'te yayınlanmıştır. 23 Mart 1964'de, Cenevre'de, Birleşmiş Milletler'in çağrısı üzerine Dünya Ticaret ve Kalkınma Konferansı toplanmıştı. 120 ülkeden, 1500 temsilci bu konferansa katıldı. Küba temsilciler heyetine, *Komutan Ernesto Che Guevara* başkanlık ediyordu. Bu konuşma, 25 Mart 1964'te yapılmıştır.

tırılmış bir ülke olduğunu gösterir. Küba, uzun yıllar, sömürgeci ve emperyalist sömürünün zalimliklerine etiyle-kemiğiyle katlanmış, pazarlarının, tüm ekonomisinin ve bunlarla aynı şey demek olan tüm hükümet aygıtının yabancı bir gücün egemenliği altında iflasa sürüklenişinin acı deneyimini yaşamış bir ülkedir.

Küba temsilciler heyeti, aynı zamanda, saldırıya uğramış bir ülke adına konuşmak istiyor.

Bu özellikler, ülkemizi, küçük boyutlarına, ekonomik bakımdan önemsizliğine, nüfusunun azlığına karşın, tüm dünyadaki güncel olaylar arasında ön plana çıkarmıştır.

Bu konferansta, Küba temsilcileri, ülkelerinin dünya üzerindeki özel durumunu, çeşitli görüş açılarından açıklayacak, ancak bu incelemeleri yaparken, ülkenin özel durumunun en önemli ve en olumlu yönünü, yani Küba'nın sosyalizmi kuran bir ülke oluşunu temel alacaklardır.

Geri bıraktırılmış bir Latin Amerika ülkesi olarak, Küba da, kardeş ülkelerin temel isteklerine katılacak, saldırıya uğramış bir ülke olmak sıfatıyla, Amerika Birleşik Devletleri emperyalist iktidarı baskı aygıtının tezgahladığı tüm düzenbazlıkları olduğu gibi ortaya koyacaktır.

Sözlerimize başlarken, bu birkaç açıklayıcı cümleyi gerekli gördük, çünkü ülkemiz bu konferansın önemini, anlamını ve ileride uyandırabileceği etkileri kesinlikle belirtmeyi kaçınılmaz bir görev saymaktadır. Havana Konferansı'ndan bu yana 17 yıl geçti. O zamanlarda, rakip emperyalist güçlerin çıkarlarına göre, dünya çapında bir örgüt kurulması planlanıyordu.

Küba'nın o tarihte, bu konferansın ev sahipliğini yapmasına karşın, devrimci hükümetimiz, emperyalist çıkarlara bağımlı bir hükümetin oynadığı role ve de ünlü Havana Sözleşmesi'nin kapsam ve içeriğine kendini bağlı saymamaktadır.

Bu konferans sırasında ve bundan önceki Breton Woods Konferansı'nda, çağdaş dünyanın bağımlı ülkelerinin çıkarlarına zarar verecek birçok uluslararası kuruluş yaratıldı. Ame-

rika Birleşik Devletleri fazla "cüretkar" bulduğu Havana Sözleşmesi'ni tanımadı; ama, bu toplantıların somut sonuçları olan çeşitli kredi kuruluşlarının, uluslararası mali kurumların ve gümrük tarifeleri üzerine yapılan ticaret anlaşmalarının, ülkemizin çıkarlarını korumak için yetersiz araçlar, hatta ona karşı çevrilmiş saldırı silahları olduğu kanıtlandı.

Bu konuları ileride daha geniş biçimde ele alacağız. Bugün, konferansın kapsamı daha etraflı ve daha gerçekçidir. Çünkü, daha birçok konu arasından, çağdaş dünyanın üç temel sorununa yaklaşmaktadır: Sosyalist ülkeler kampıyla gelişmiş kapitalist ülkeler kampı arasındaki ilişkiler, geri bıraktırılmış ülkelerle gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki ilişkiler ve bağımlı dünyanın gelişimi sorunu.

Bu yeni toplantıya katılanların sayısı, 1947 Havana Konferansı'na katılanlara oranla çok daha fazladır. Yine de, bunun tüm dünya halklarının açık oturumu olduğunu söyleyemeyiz. Bazı güçlerin acımasızca yön verdiği haksız ve acayip hukuki yorumlar yüzünden, dünya üzerinde en kalabalık halk nüfusuna sahip, önemli bir ülkenin yasal temsilcisi olan Çin Halk Cumhuriyeti, bu toplantıda bulunmuyor, onun yerini sahte bir temsilciler heyeti işgal ediyor ve işin daha da garip tarafı, bu sahte heyet, Birleşmiş Milletler'de veto hakkı da kullanabiliyor.

Yine, bu toplantıda, halklarının gerçek hükümetlerini temsil eden Kore Demokratik Cumhuriyeti ve Vietnam Demokratik Cumhuriyeti delegasyonlarının bulunmadığını, oysaki aynı bölünmüş ülkelerin Güney hükümet temsilcilerinin konferansa katıldığını da belirtelim. Daha kötüsü, Federal Almanya Cumhuriyeti toplantıda yeraldığı ve bir başkan yardımcılığı elde ettiği halde, Almanya Demokratik Cumhuriyeti haksız yere konferansın dışında bırakılmıştır. Bu adlarını saydığımız sosyalist cumhuriyetlerin temsilcileri konferansta bulunmadığı halde, kendi yasalarınca yasaklanan insanlıkdışı, faşist bir ırk ayırımı siyaseti güderek Birleşmiş Milletler Anlaşmasını çiğneyen, bir rehinci gibi el altında tuttuğu topraklar hakkında Birleşmiş Milletler Örgütü'ne bilgi vermeyi

reddederek meydan okuyan Güney Afrika Birliği hükümeti heyeti inada inat salonda, karşımızda oturmaktadır.

Tüm bu anormallikler yüzünden, bu toplantı, tüm halkların açık oturumu olarak tanımlanamaz. Bunu belirtmek ve burada hazır bulunanların dikkatini çekmek görevimizdir; çünkü, bu böyle sürüp gittikçe ve adalet birkaç büyük gücün elinde kaldıkça, hukuki yorumlar baskı güçlerine bağlı olacak, dünyaya egemen olan, insanlık için bazı tehlikeler getiren gerilimi yatıştırmak güçleşecektir. Bu gerçekleri ortaya koyuşumuzun bir başka nedeni de, omuzlarımızın üzerindeki sorumluluğu ve burada alınacak kararlardan doğacak sonuçları kamuoyuna açıklamaktır. Bir anlık zayıflık, kuşku yada ödün, gelecekte, tarihin gözünde eylemlerimizi lekeleyebilir. Bu nedenle, bizler, Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler, bir anlamda suç ortağıyız. Ellerimize, cinayete kurban giden ilk Kongo Başbakanı Patrice Lumumba'nın kanı bulaştı. Bu sırada, Birleşmiş Milletler askeri birlikleri, Kongo'daki rejimin istikrarını sağlamakla görevli bulunmaktaydı. En kötüsü, birlikleri acele olarak Kongo'ya çağıran, Patrice Lumumba'nın kendisiydi.

Bu derece kötü sonuçlar veren, halklar arası ilişkiler açısından olumsuz anlam taşıyan ve egemen uluslar olarak saygınlığımızı zedeleyen bu tür olaylara bu konferansta izin verilmemelidir.

Birbirinden çok farklı ekonomik, toplumsal ve siyasi eğilimleri temsil eden ulusların uzlaşmaz biçimde gruplaştığı, derinden derine bölünmüş bir dünyada yaşıyoruz. Bu çelişkiler dünyasında, çağımızda en temel çelişkiler, sosyalist ülkelerle gelişmiş kapitalist ülkeler arasında yeralır. Batının yarattığı soğuk savaşın etkisizliği ortaya çıktı, soğuk savaşın siyasi gerçekçilikten yoksunluğu, bu konferansın toplanış nedenlerinden biridir. Bu en önemli çelişkidir, ama tek çelişki değildir. Bundan başka, gelişmiş kapitalist ülkelerle dünyanın geri bıraktırılmış ülkeleri arasındaki çelişkiler de sözkonusudur ve Dünya Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nda bu ulus grupları arasındaki çelişkiler de büyük bir önem taşır.

Dünyanın paylaşımı ve onlara açlık ve bağımlı dünyanın sömürülmesi temeline dayalı büyük bir gelişme sağlayacak olan pazarlara kesin biçimde sahibolma uğruna aralarında sürekli mücadele eden gelişmiş kapitalist ülkelere özgü çelişkiler de vardır.

Bu çelişkiler önemlidir; dünyamızın bugünkü gerçeğini yansıtır ve atom çağında dünya çapında boyutlara ulaşabilecek, yeni çalkantılar doğurur.

Tüm ülkelerin, oylarıyla halklarının umutlarını dile getirebilecekleri bu eşitlikçi konferansta, çoğunluğun kararıyla yeterli bir çözüme ulaşılabilirse, dünya tarihinde eşsiz bir adım atılmış olacaktır. Ancak, bu çözümü önlemek için birtakım güçler düzen çevirmektedir. Alınacak bu kararların sorumluluğu geri bıraktırılmış halkların temsilcilerine düşer. Kötü ekonomik koşullar altında yaşayan tüm halklar, ekonomilerinin ve politik ve toplumsal yapılarının bazı yaşamsal aşamalarında yabancı güçlere bağımlı kalan tüm uluslar, kendilerine sunulan nimetlere ve bazı eğilimlere karşı direnir ve burada yeni tip ilişkiler ortaya koyabilirlerse insanlık ileriye doğru yeni bir adım atmış olacaktır. Eğer tersine, geri bıraktırılmış ulusların oluşturduğu gruplar, onların geri kalmışlığından yararlanan gelişmiş güçlerin parlak vaatlerine kanar ve dünyadaki güçlerin ziyafet sofrasından arta kalan kırıntıları paylaşmak için kısır iç çekişmelere düşüp sayısal bakımdan üstün olan güçbirliğini bozar yada açık, kaçamaksız, keyfi yorumlara hedef olmayacak, rastgele çiğnenmeyecek anlaşmalara varmakta yetersiz kalırlarsa, bütün çabalarımız boşa çıkar ve bu konferansın tartışma tutanakları zararsız birtakım belgeler olmaktan ileri gidemez. Uluslararası bürokrasi, konferans üyelerinin sözlü görüşlerini içeren tonlarca sararmış kağıt ve kilometrelerce manyetik şeridi arşivlerde kıskançlıkla saklayacak, fakat dünya yine olduğu gibi kalacaktır.

Konferansımızda, egemen anlayış budur. Yalnızca pazarların ele geçirilmesinin ve ticaret koşullarının kötüleşmesinin getirdiği sorunlara çözüm aramakla kalmamalı, bu durumun temel nedenine, yani ekonominin en önemli dallarına yaptık-

ları yatırımlarla etkilerini zorla kabul ettiren gelişmiş ülkelere bağımlı hale gelen geri bırakılmış ülkelerin ekonomilerinin tutsak edilmesine de çare bulmak için uğraşmalıyız.

Düşündüklerimizi açıkça belirtmekten kaçınmıyoruz. İnsanlığın bugün karşı karşıya bulunduğu sorunların tek doğru çözümü, bağımlı ülkelerin, gelişmiş kapitalist ülkeler tarafından sömürülmesine son verilmesi, bu sömürünün tüm yönleriyle ortadan kaldırılmasıdır. Buraya gelirken, bir yandan insanın insanı sömürmesine son veren halkların temsilcilerinin, öte yandan da bu sistemin hâlâ yürürlükte olduğu ülkelerin temsilcilerinin ve ayrıca sömürüye boyun eğmiş halklar çoğunluğunun oluşturduğu bir grup arasındaki tartışmalara tanık olacağımızı kesinlikle biliyorduk. Bu noktadan hareketle diyaloga girişmeye kararlıydık. İnancımızın sarsılmaz olduğunu, değişiklikleri kolay kolay kabullenemeyeceğimizi bildiğimiz halde, farklı politik, ekonomik ve siyasi sistemlere sahip ülkeler arasında, barış içinde birarada yaşama ilkesi çerçevesinde, yapıcı bir diyaloga girmeye hazırız. Bütün sorun, zorla almaya gerek kalmadan neler bekleyebileceğimizi bilmek, yine zorla elimizden alınmasını beklemeden, herhangi bir ayrıcalığımızdan vazgeçebilmektir. Konferans bu dar ve tehlikeli geçidi aşmak zorundadır. Geri dönüşler, bizi kısır çekişmelerin çorak alanlarına götürür.

Konuşmamızın başında, Küba'nın saldırıya uğramış bir ülke olmak sıfatıyla sizlere seslendiğini belirtmiştik. Ülkemizin emperyalistlerin öfkesinin boy hedefi olduğu son olayları biliyorsunuz. Domuzlar Körfezi Çıkarması'ndan önce de, Küba uluslararası hukukun ayaklar altına alınmasının her türlüsüne uğramış, hakları, akla hayale gelebilecek her yoldan çiğnemişti. Dünya barışı bakımından en büyük tehlikeyi oluşturan ve halkının ilerlemek için hangi yolu seçeceğine karar verme yetkisinin ülkemize tanıdığı haklara dayanarak başvurduğumuz yasal önlemlerden kaynaklanan olaylardan birine Küba'nın sahne olması rastlantı eseri değildir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'ya karşı saldırıları devrimin zaferinden hemen sonra başladı. Başlangıçta, bu

saldırılar doğrudan doğruya Küba'nın üretim merkezlerine yöneltiliyordu. Daha sonra bunlar Küba ekonomisini felce uğratmaya yönelik önlemlere dönüştü. 1960'ların ortalarında, Amerika Birleşik Devletleri, Küba'yı endüstrisinin, taşımacılığının ve elektrik merkezlerinin gerektirdiği yakıttan yoksun etmeyi denedi. Dışişleri Bakanlığı'nın baskısıyla, bağımsız amerikan petrol şirketleri, Küba'ya petrol satmayı ve taşımacılıkta amerikan tankerlerinden yararlanmasına izin vermeyi reddettiler. Bir süre sonra, Amerika Birleşik Devletleri, Küba'yı dış ticareti için gerekli dövizden yoksun etmeyi denedi. 6 Temmuz 1960'ta Küba'nın şeker kotasında 700.000 tonluk bir indirim yaptı ve 31 Mart 1961'de Kalkınma İçin İşbirliği'nin ilanından az sonra ve Domuzlar Körfezi Çıkarması'ndan az önce bu kotayı tümüyle ortadan kaldırdı. Birleşik Devletler, Küba sanayisini felce uğratmak için ülkeyi hammaddeden ve yedek parçadan yoksun etmeyi de denedi. Bu amaçla, ABD Ticaret Bakanlığı, 19 Ekim 1960'ta adamıza birçok ürünün ihracatını yasakladı. Küba ile bu ticaret yasağı o denli sertleşti ki, 3 Şubat 1962'de Başkan Kennedy, Amerika Birleşik Devletleri ile Küba arasındaki ticarete tam anlamıyla ambargo koydu.

Tüm bu saldırılar boşa gidince, Birleşik Devletler, öteki ülkelerin Küba ile ticaret yapmasını önleyecek biçimde ekonomik abluka uygulamaya karar verdiler. Önce, 24 Ocak 1962'de, Amerika Birleşik Devletleri Hazine Bakanlığı tümü yada bir parçası Küba'da imal edilmiş malların, başka bir ülkede üretilmiş olsalar bile, Birleşik Devletler'e girmesini yasakladı. Ekonomik ablukanın bir başka önlemi olarak, Beyaz Saray, 6 Şubat 1963'te yayınlanan bir bildiriyle, Amerika Birleşik Devletleri parasıyla satınalınan malların, aynı yılın Ocak ayından başlayarak, Küba ile ticaret yapan herhangi bir yabancı bandıralı gemiyle taşınmasını yasaklıyordu. Bu karar, Birleşik Devletler'in yasadışı ablukasına boyun eğmek istemeyen ülkelere ait 150 kadar geminin kara listeye alınması sonucunu doğurdu. Ayrıca, Küba ile ticareti daha da zorlaştırmak için, Hazine Bakanlığı 8 Temmuz 1963'te, Amerika Birleşik Devletleri sınırları içinde Küba parasını dondur-

du, Küba ile dolar alış-verişini yasakladı, üçüncü bir ülke aracılığıyla da dolar üzerinde işlem yapılmasını olanaksız kılan önlemlere başvurdu.

Bize saldırma isteğine kendini iyice kaptıran Birleşik Devletler, Trade Expansion Act (Ticaret Genişleme Yasası) adını verdikleri yasaya koydukları özel bir maddeyle ülkemizi sözümona bu yasanın sağlayacağı bazı avantajlardan yoksun bıraktı. Bu yıl, saldırılar yine sürüp gidiyor. 18 Şubat 1964'te, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve Yugoslavya'ya yapacağı yardımları askıya aldı, bunun nedeni, bu ülkelerin Küba ile ticaret yapmaya devam etmeleriydi. Dışişleri Bakanı Dean Rusk, şöyle bir açıklama yaptı: «Aynı biçimde, Asya'nın güneydoğusunda saldırılarını sürdüren Komünist Çin'le olan ilişkilerimizde de bir düzelme sözkonusu olamaz. Batı yarımküresindeyse, Küba bir tehlike olarak kaldığı sürece, bu ülkeyle diplomatik ve ticari ilişkilere girmek istemiyoruz.

Bu tehlike, Washington'u hoşnut edecek biçimde, ancak Küba halkının Castro rejimini devirmesiyle ortadan kalkabilir. Kanımızca, Küba'da bugünkü rejim geçicidir.»

Burada Küba temsilciler heyeti, Birleşik Devletler hükümeti delegasyonuna soruyor: Bu eylemler ve bu biçimde açıklamalar, çağdaş dünyada, barış için birarada yaşama ilkesine aykırı mıdır, değil midir? Adamıza ve ülkemizle ticaret yapanlara karşı girişilen saldırılar, Amerika Birleşik Devletleri delegelerinin gözünde yasal mıdır, değil midir? Bu tutum, bizi buraya davet eden kurumun ilkelerine ve ülkelerin anlaşmaları gözden geçirmesini ve anlaşmazlıkları barışçı yoldan çözmesini gerektiren devletlerarası hoşgörü kurallarına ters düşer mi, düşmez mi? Bu tutum, her türlü ayırımcılığın ortadan kaldırılmasına ve değişik toplumsal sistemlere, değişik gelişme derecelerine sahip ülkeler arasındaki tüm engellerin yokedilmesine yönelik bu toplantının özüne ters düşer mi, düşmez mi? Eğer Amerika Birleşik Devletleri delegasyonu bir açıklama yapma riskini göze alırsa, konferansa katılanlardan, heyetin görüşü üzerine düşüncelerini bildirmelerini bek-

liyoruz. Bize gelince, biz bu konudaki tavrımızı değiştirmeyi düşünmüyoruz. Heyet, önkoşullar ileri sürmezse biz diyaloga hazırız.

Havana Sözleşmesi'nin imzalanmasından beri, ticaret ve ekonomik gelişme alanında tartışılmaz derecede önem taşıyan olaylar meydana geldi. Herşeyden önce, sosyalist kampın genişlemesini ve sömürgecilik sisteminin dağılmasını belirtmeliyiz. Bugün pekçok ülke (yüzölçümleri 30 milyon kilometre kare ve nüfusu, dünya nüfusunun üçte biri) gelişme sistemi olarak komünist toplumun kuruluşunu, eylemlerinin felsefesi olarak da marksizm-leninizmi seçti. Diğerleri, sosyalizmin temellerini kurma isteklerini dile getirmekle birlikte, marksistleninist felsefeyi tam anlamıyla benimsemiş değiller. Avrupa, Asya, Afrika ve Latin Amerika, dünyanın bu yeni düşünceleriyle uyandırılmış bulunuyor.

Sosyalist kamp, evrimleşmesinin başlangıcında, genelde oldukça alt basamaklarda bulunuyordu. Pekçok yoketme savaşına girmiş, çıkmış ve çok ağır abluka koşullarına katlanmak zorunda bırakılmıştı. Bütün bunlara karşın, sosyalist kamp sürekli olarak gelişmiş, kapitalist ülkelerinkinden çok daha yüksek büyüme oranlarına ulaşmıştır.

Bir yandan sosyalist kamptaki muazzam büyümeye ve kapitalist ülkelerden çoğunda, daha az da olsa, yine bir gelişmeye tanık olurken, öte yandan azgelişmiş denilen ülkelerin büyük çoğunluğunda, darlık ve sıkıntılar yaşandığını görüyoruz. Bu ülkelerin ekonomik büyüme oranları, nüfus artışı yüzdesinden bile daha alt düzeydedir.

Bu özellikler rastlantılara bağlı değildir. Bunlar, sömürünün en kaba, gizlenmesi en zor biçimlerini bağımlı ülkelere kaydıran gelişmiş, yayılmacı kapitalist sistemin doğası gereği verdiği sonuçlardır.

Geçen yüzyılın sonlarından beri, bu yayılmacı eğilim, geri kalmış kıtaların çeşitli ülkelerine yapılan sayısız saldırıyla kendini belli etmiştir. Bugünse, daha çok bağımlı ülkelerin üretim ve hammadde ticaretinin kontrolü biçiminde görülür. Bu kontrol genellikle, belirli bir ülkenin tek bir temel ürüne

bağımlılığı ve bu ürünün ihtiyaca göre sınırlandırılmış miktarlarda, belirli bir pazarda satılması yoluyla gerçekleştirilir.

Ekonomik bağımlılığı sürekli kılmanın temel koşulu, gelişmiş ülkelerin sermayesinin azgelişmiş ülkelere girmesidir. Yabancı sermayenin ülkeye girişi türlü yollardan olabilir: Çok ağır ödeme koşullarıyla verilen borçlar, ülkeyi köleleştiren yatırımlar, bağımlı ülkeyi, gelişmiş ülkeye teknolojik bakımdan tutsak eden teknik gerilikten yararlanma, dış ticaretin uluslararası büyük tekeller tarafından kontrolü ve en son olarak, diğer sömürü biçimlerini desteklemek için kaba kuvveti ekonomik bir güç olarak kullanma.

Sermayenin azgelişmiş ülkeye girişi bazen daha kurnazca yollar izleyebilir. Bu amaçla, uluslararası kuruluşlar, mali kurumlar ve kredi kurumları kullanılır. Uluslararası Para Fonu, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, GATT* ve Latin Amerika'da Amerikan Ülkelerarası Kalkınma Bankası, büyük kapitalist güçlerin, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'nin hizmetindeki uluslararası kuruluşlardan bazılarıdır. Ülkelerin iç ekonomi politikasına, dış ticaret politikasına, içteki her türlü mali ilişki biçimlerine ve halklar arasındaki ilişkilere burunlarını sokarlar.

Uluslararası Para Fonu, kapitalist kamp içerisinde doların bekçisidir. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, Amerika Birleşik Devletleri sermayesinin geri bıraktırılmışlar dünyasına sızma aracıdır. Amerikan Ülkelererarası Kalkınma Bankası, bu üzücü görevi özellikle Latin Amerika Kıtası'nda yerine getirmek için kurulmuştur. Bütün bu kurumlar, sözümona uluslararası ekonomik ilişkilerde eşitlik ve adaleti korumak için oluşturulan kurallara ve ilkelere göre yönetilirler, oysaki aslında bunlar, geriliği ve sömürüyü sonsuza dek sürdürmek için yaratılmış en kurnazca araçları örtbas etmeye yarayan putlardır. Uluslararası Para Fonu'nun görevi, sözde kambiyo biçimlerinin kararlılığını ve değişmezliğini sürekli kılmak ve uluslararası ödemelerin serbestliğini sağlamak-

* General Agreement on Trade and Tariffs (Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Konusunda Genel Anlaşma).

tır, oysaki gerçekte, yabancı tekellerin rekabeti ve yabancı sermaye istilasıyla karşı karşıya bulunan geri bıraktırılmış ülkelerin kendini savunmak için aldığı en basit önlemleri bile ortadan kaldırmaktan başka birşey yapılmaz.

Uluslararası Para Fonu, bir yandan ünlü "kemerleri sıkma" programlarını zorla dayatır, uluslararası ticaret alanında ödemeler dengesindeki kritik durumlar ve çok ağır kısıtlamalar yüzünden sıkıntı içinde bocalayan ülkeler arasındaki ticaret hacminin genişletilmesi için gerekli ödeme biçimlerinde türlü zorluklar çıkartırken, öte yandan da doların sallantıda olan durumunu kurtarmak amacıyla umutsuzca çabalara girişmekte, fakat dünya para sistemini sarsan ve dünya ticaret hacminin genişlemesini engelleyen yapısal sorunların temeline inemediğinden hiçbir başarı elde edememektedir.

GATT ise, gelişmiş ve azgelişmiş ülkeler arasında karşılıklı ödünler ve eşit koşullarda ticari işlemler ilkesini uygulayarak kurulu düzenin sürdürülmesini sağlar ve böylece yalnızca gelişmiş ülkelerin çıkarına hizmet eder. Getirdiği düzenlemeler, bağımlı ülkelerin dışsatımının gelişmesini önleyen tarımda koruyuculuk, devlet desteği, gümrük tarifeleri, vs. gibi engelleri ortadan kaldırmak için gerekli araçları yaratmaktan acizdir. Bugün, GATT'nin bir "eylem programı"na sahibolması ve garip bir rastlantı sonucu "Kennedy Round" adını verdiği bir dizi konferansa başlamak üzere bulunması bu gerçeği değiştirmez.

Emperyalist egemenliği sağlamlaştırmak için yeni sömürgeci tarzda sömürü ve kontrole bazı öncelik alanları tanımak yoluna gidildi. Bu konuyu çok iyi bilen kişiler olarak konuşabiliriz, çünkü Küba ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki tercihli anlaşmaların acısını biz çektik. Bu anlaşmalar elimizi kolumuzu bağlayıp bizi Birleşik Devletler tekellerine teslim etti.

Küba için bu öncelikli durumların ne anlama geldiğini Amerika Birleşik Devletleri eiçisi Summer Welles'in sözleri çok iyi açıklıyor. Summer Welles 1933'te tartışılmaya başlanan ve 1934'te imzalanan karşılıklı ticaret antlaşması konu-

sunda şunları söylüyor: «Küba hükümeti ise ithal edeceğimiz mallar için bize Küba pazarı tekelini garanti edecektir. Tek koşul, Küba'nın başlıca alıcısı olan İngiltere'nin, ABD'ye gitmeyecek olan şekerden payını almasıdır. Buna karşılık Küba hükümeti de, İngiltere'den ithal ettiği malların sınırlı bir bölümüne, bazı avantajlar sağlamak istiyor.

...Son olarak, Küba ile daha önce belirttiğimiz koşullar altında karşılıklı ticaret yapmak için varılacak anlaşma, Küba ekonomisini canlandırmakla kalmayacak, on yıldan beri, yavaş yavaş kontrolünü kaybettiğimiz bir pazarı yeniden ele geçirmemizi de sağlayacak böylelikle, hem sanayi ürünlerimiz, hem de buğday, hayvani yağlar, et ürünleri, pirinç ve patates gibi ihraç mallarımız alıcı bulacaktır. (Büyük elçi Summer Welles'in, ABD Dışişleri Bakanına 13 Mayıs 1933 tarihinde gönderdiği telgraftan. Foreign Relations of the United States, 1933).

Karşılıklı ticaret anlaşmasının sonuçları, Büyükelçi Welles'in görüşlerini doğruladı.

Ülkemiz, başlıca ürünü olan şekeriyle, bütün dünyadan döviz elde etmek, böylece ABD ile ödeme dengesi sağlamak zorundaydı. Öte yandan, zorla kabul ettirilen özel tarifeler, Avrupa ülkelerindeki ve hatta yurt içindeki üreticilerin Amerika Birleşik Devletleri'yle rekabet etmesini önlüyordu.

Küba'ya düşen görevin, Birleşik Devletler'e ödemek üzere tüm dünyada döviz aramak olduğunu göstermek için birkaç sayı vermek yeter. 1948-1957 yılları arasındaki dönemde, Küba'da ticaret dengesi sürekli olarak ABD lehine bozulmuş, sonunda 328,7 milyon pesoluk bir açık vermiştir. Dünyanın geri kalan ülkeleri karşısındaysa, bilanço Küba'nın 1274,6 milyon peso alacaklı olduğunu gösteriyordu. 1948-1958 yılları arasında, ödemeler dengesi daha da ibret vericidir. Küba, dünyanın geri kalanından 543,9 milyon peso alacaklıydı. Fakat bu hakları kaybetti, çünkü zengin komşusuna 952,1 milyon peso borcu vardı. Böylece, döviz rezervlerinde 408,2 milyon pesoluk bir azalma meydana geldi.

Ünlü "Kalkınma İçin İşbirliği" anlaşması, Amerika Birle-

şik Devletleri'nin sömürülen halklarda sahte umutlar uyandırmak amacıyla kullandığı verimli yöntemlerin elle tutulur, gözle görülür bir örneğidir.

Başbakanımız Fidel Castro, 1959'da, Buenos Aires'te, Latin Amerika ülkeleriyle gelişmiş ülkeler arasındaki uçurumun kapanması için yılda 3 milyar dolarlık ek dış gelir gerektiğini açıkladığında, birçokları bu sayının abartmalı olduğunu düşündüler. Bununla birlikte, Punta del Este'de yılda 2 milyar vadettiler. Bugün, 1961 yılında, kötüleşen ticaret koşullarının yolaçtığı zararın kapatılması için vadedilen bu para fonlarının % 30 arttırılması gerektiği kabul ediliyor. Burada, çelişkili bir durum göze çarpıyor: Geri kalmış ülkeler hiç kredi alamaz yada ülkenin gelişimine hemen hemen hiç yararı olmayacak yatırımlar için borç alabilirken, sanayi ülkelerine oluk oluk para akıtmakta, geri bıraktırılmış ülkelerin açlık ve yoksulluk içinde yaşayan halklarının emeği sayesinde ele geçirilen zenginlikler böylece gelişmiş kapitalist ülkelerin malı olmaktadır. Örneğin 1961'de, CEPAL'in* verdiği sayılara göre, Latin Amerika ülkelerinden yabancı sermaye yatırımları kârı olarak 1 milyar 735 milyon dolar elde edilmiş, ayrıca kısa ve uzun vadeli dış borçlara 1 milyar 456 milyon dolar ödenmiştir. İhraç malları satın alınmasında mübadele koşullarının kötüleşmesinden kaynaklanan dolaylı kayıplar bunlara eklenirse, 1961 yılı için 2 milyar 600 milyon dolarlık bir miktar artış sözkonusu olur ve 400 milyon dolarlık sermayenin de dışarıya kaçırıldığı hesaba katılırsa 6 milyar 200 milyon doların üstünde bir rakama ulaşılır, bu ise Kalkınma İçin İşbirliği anlaşmasının ortaya koyduğu sermayenin üç katından fazladır. İçinde bulunduğumuz 1964 yılında, bu konferansın devam ettiği üç aylık süre içinde, durum daha da kötüye gitmeze, Kalkınma İçin İşbirliği'ne üye Latin Amerika ülkeleri, halklarının çalışmasıyla üretilen zenginliklerden, dolaylı yada dolaysız yoldan, yaklaşık olarak 1 milyar 600 milyon dolar kaybedeceklerdir.

* CEPAL: Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Latin Amerika Ekonomik Komisyonu.

Buna karşılık, bir yıl içinde yardım fonundan ödenen para, en iyimser bir varsayımla, vadedilen 2 milyar doların ancak yarısına ulaşabilmiştir. Dış ticaret hacmini arttırarak ve bugünkü yapısını kökünden değiştirerek doğrudan doğruya gelirin arttırılması yerine, birtakım düzeltmeler için en iyi ve en güvenilir çare olan bu "yardım" türünden alınan sonuçlar Latin Amerika için acı bir deneyim olmuştur. Bu deneyimden, öteki ülkeler ve genellikle azgelişmişler dünyası da ders almalıdır. Bugün Latin Amerika'nın gelişmesi önlenmiş, enflasyon gemi azıya almış, işsizlik almış yürümüş, ülkeler dış borçlanmanın kısır döngüsü içine düşürülmüştür. Bazen, gerginlik çok artmakta, silahlı çatışmalara kadar varan başkaldırmalar görülmektedir. Küba bu sonuçları önceden görüp haber vermiştir. Küba, örnek ve manevi destek olmanın dışında hiçbir sorumluluk almayacağını bildirmiştir. Olayların gidişi bizi haklı çıkardı. İkinci Havana Bildirisi, tarihi değerini kanıtladı.

Latin Amerika için incelediğimiz, ama tüm bağımlı dünya için geçerli olan bu tür olayların sonucu, gelişmiş güçlerin, ticaret ilişkilerini işlerine geldiği biçimde sürdürmesi ve gelişmiş ülkelerle ticaret koşullarının daha da kötüleşmesi olacaktır.

Kapitalist propagandanın örtbas etmekte yetersiz kaldığı bu apaçık gerçekler, bu toplantının nedenleri arasındadır. Mübadele koşullarının kötüleşmesi, uygulamada, basit bir biçimde ortaya çıkar: Geri bıraktırılmış ülkeler, aynı oranda endüstri ürünü ithal etmek için giderek daha çok hammadde ihracetmek zorundadırlar. Tarım ve sanayiyi geliştirmek için gerekli makine ve donanımın ithal edilmesi sözkonusu olduğunda durum daha da zorlaşmaktadır.

Birçok azgelişmiş ülke, içinde bulundukları güçlüklerin nedenini araştırırken, görünüşte mantıklı bir sonuca varıyor: Eğer, birçok sorun temel mübadele koşullarının kötüleşmesine dayanıyor, ihraç ettikleri hammaddelerin değerinin düşmesinden ve ithal ettikleri sanayi ürünlerinin pahalanmasından kaynaklanıyorsa, bu nesnel gerçek tüm dünya için geçer-

li olup azgelişmiş ülkeler, sosyalist ülkelerle de dünya piyasasında yürürlükte olan bu fiyatlar üzerinden ticari ilişkiler kurduklarına göre, sosyalist ülkeler de, genellikle hammaddde satınalıp mamul ürünler sattıklarından, bu durumdan yararlanmaktadırlar.

Gerçeğin böyle olduğunu dürüstlük ve cesaretle belirtmeliyiz. Yine aynı dürüstlükle, bu duruma yolaçanın sözkonusu sosyalist ülkeler olmadığını da kabul etmeliyiz. Sosyalist ülkeler, azgelişmiş ülkelerin dış dünyaya ihracettiği malların ancak % 10'unun alıcısıdır. Tarihi koşullar, sosyalist ülkeleri, bağımlı ülkelerin iç ekonomisi ve dış pazarları üzerindeki emperyalist egemenlik yüzünden, dünya pazarlarında geçerli ilişkilere uygun biçimde ticaret yapmaya zorlar. Sosyalist ülkeler, azgelişmiş ülkelerle uzun süreli ticaret anlaşmalarını bu temellere dayandırmazlar. Bunun, bir tanesi de Küba olmak üzere, pekçok örneği vardır. Toplumsal düzenimiz değiştiğinde ve sosyalist ülkelerle ilişkilerimiz karşılıklı güvenin yeni bir aşamasına ulaştığında, sosyalist kamp ülkeleriyle yeni ilişkiler kurduk. Bu ilişkilerin en iyi örneği Sovyetler Birliği ile şeker fiyatı konusunda yaptığımız anlaşmadır. Bu kardeş ülke, 1970 yılma kadar bizden, değişmeyen, uygun fiyatlarla, giderek artan oranda şeker satmalmayı garantiledi.

Fakat durumu ve sosyalist kampa bakış açısı farklı azgelişmiş ülkelerin de varolduğu unutulmamalıdır. Bazıları, Küba gibi sosyalizm yolunu seçtiler. Diğer bazıları da, göreli olarak kapitalist gelişim çizgisi izliyor, dışsatım için endüstri maddeleri üretmeye başlıyorlar. Daha başka, birtakım ülkeler, yeni-sömürgeci ilişkiler içerisinde varlığını sürdürüyor. Birtakım ülkeler hemen hemen tümüyle feodal bir yapıya sahip ve öyle bazı ülkeler var ki, bu tür konferanslara katılamazlar, çünkü gelişmiş ülkeler bunlara bağımsızlık hakkı tanımamıştır. İngiliz Guyanası, Puerto Rico ve Amerika, Afrika ve Asya'daki bazı ülkelerin durumu budur. Sosyalizm yolunu seçenlerin dışında kalan ülkelerde yabancı sermaye boyunduruğu şu yada bu biçimde kendini hissettirir. Bugün, sosyalist ülkelere yöneltilen istekler, gerçek bir diyalog teme-

line dayanmalıdır. Bu diyalog, bazı hallerde, gelişmiş bir ülkeyle geri bıraktırılmış bir ülke arasındaki diyalog niteliğini taşıyabilir. Ama hemen hemen herzaman, bu diyalog ayırım gözetilen ülkeler arasındaki diyalogtur. Çoğunlukla, gelişmiş ülkelerin tümünden tek yanlı öncelikli işlem görmeyi isteyen ülkeler, sosyalist ülkeleri de gelişmiş ülkeler grubuna sokarak, bu devletlerle doğrudan doğruya ticarete yanaşmaz, araya türlü engeller koyarlar. Sosyalist ülkelerin, emperyalist güçlerin ulusal uzantıları aracılığıyla ticaret yapmaları, bu güçlerin, herhangi bir ülkeyi tek yanlı önceliklere hak kazanan azgelişmiş bir ülke gibi göstererek olağanüstü kârlar elde etmesi tehlikesine yolaçmaktadır.

Bu konferansın başarıya ulaşmasını istiyorsak, ilkelere sıkı sıkıya bağlı kalmak zorundayız.

Azgelişmiş bir ülke olarak, niçin haklı olduğumuzu açıklamalıyız. Sosyalist bir ülke olarak bizim özel durumumuzda, bize karşı uygulanan ayırımcılıktan da sözetmeliyiz. Bizi yalnızca bazı gelişmiş kapitalist ülkeler değil, bazı gelişmekte olan ülkeler de bilerek yada bilmeyerek ayırıma tabi tutuyor. Bu gelişmekte olan ülkeler, böylece ekonomilerinin yönetimini ele geçiren tekelci sermayenin çıkarlarına hizmet ediyorlar.

Bugünkü fiyat ilişkilerinin adaletli olduğuna inanmıyoruz. Ama bu, süre gelen tek adaletsizlik değil. Bazı ülkeler hâlâ diğerlerini sömürüyor, ekonomik yapı farklılıklarından doğan ülkelerarası ayırımlar var. Daha önce de belirtiğimiz gibi, bir ülkenin ekonomisini kendi çıkarları doğrultusunda yöneten yabancı sermaye boyunduruğu var. Tutarlı davranmak istiyorsak, bir yandan sosyalist ülkelerden isteklerde bulunurken, bir yandan da ayırımcı tutumun ve emperyalist baskının hiç değilse en belirgin ve en tehlikeli biçimlerinin ortadan kaldırılması için alınması gerekli önlemleri ileri sürmeliyiz.

Emperyalistlerin, sosyalist ülkelerin gelişmesini önlemek için ticaret alanında uyguladıkları ayırımcı siyaseti hepimiz biliyoruz. Koydukları engeller bazen gerçek bir abluka biçimini alabiliyor. Örnek olarak, ABD'nin Demokratik Alman-

ya Cumhuriyeti'ne, Çin Halk Cumhuriyeti'ne, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne ve Küba Cumhuriyeti'ne karşı uyguladığı ablukaları gösterebiliriz.

Bu siyasetin nasıl başarısız kaldığını, başlangıçta Amerika Birleşik Devletleri'ni izleyen ülkelerin kendi çıkarlarının kaygısıyla nasıl yavaş yavaş ondan uzaklaştıklarını biliyorsunuz. Bu aşamada, sözkonusu politikanın başarısızlığı son derece açık biçimde ortaya çıkmıştır.

Tekellerin sömürü alanlarını yitirmemesi ve aynı zamanda, sosyalist kampa uygulanan ablukanın güçlendirilmesi için de, bağımlı ülkelerle ve sosyalist ülkelerle ticarette ayırımcı politika izlenir. Bu politika da, artık başarısızlığa uğramak üzeredir. Tarihin mahkum ettiği yabancı çıkarlara bağlı kalmak akılhca bir davranış değildir. Artık, ticarette tüm engellerin kaldırılmasının ve sosyalist kamp içinde pazarların geliştirilmesinin zamanı gelmiştir.

Ticareti engelleyen ve emperyalistlerin hem her türlü hammaddeyi, hem de bunları üreten ülkeleri kullanmasını kolaylaştıran kısıtlama ve ayırım biçimleri hâlâ sürüp gidiyor. Atom çağında, örneğin bakır gibi bir hammaddenin ve benzeri minerallerin stratejik değer taşıdığını öne sürüp ticaretini yasaklamak gülünç oluyor.

Yine de, bu siyaset ısrarla sürdürülüyor. Üstelik, dış ticaret devlet tekeliyle, kapitalist ülkeler tarafından kabul edilen ticaret biçimleri arasında sözümona uyuşmazlık olduğu savıyla ayırımcı ilişkilere giriliyor; kotalar konuluyor vs. vs. GATT, adaletsiz ilişkilerle mücadele biçimsel görünümü altında, bu düzenbazlıklarda önemli bir rol oynuyor.

Devlet eliyle yürütülen ticarete karşı uygulanan ayırımcı ve kısıtlayıcı siyaset, yalnızca sosyalist ülkelere yöneltilmiş bir silah değildir, bu politika, aynı zamanda, azgelişmiş ülkelerin uluslararası pazarda pazarlık yapabilmek ve tekellerin eylemine karşı çıkabilmek için en acil önlemlere başvurmasını engellemeye de yarar.

Uluslararası kuruluşların, sosyalist yönetim sistemini ka-

bul eden ülkelere yardımı askıya alması yine aynı amaca yöneliktir. Uluslararası Para Fonu'nun sosyalist ülkelerle ödeşme anlaşmalarına saldırması ve en zayıf üyelerini halklar arasında bu tür bir ilişkiye karşı tavır almaya zorlaması, son yıllarda günlük olaylardandı.

Daha önce de söylediğimiz gibi, tüm bu ayırımcı önlemler, sosyalist kampı yalnız bırakmayı ve aynı zamanda azgelişmiş ülkelerin daha insafsızca sömürülmesini hedef alır.

Bugünkü fiyatların adaletli olmadığı kesin. Bu fiyatların pazarların tekeller tarafından sınırlandırılması ve serbest rekabetin tek yanlı olmasına yolaçan siyasi ilişkiler kurulması sonucu oluştuğu da kesin. Rekabette serbestlik yalnızca tekeller için sözkonusudur. Tekelci düzende serbest rekabet, özgür tavuklar arasında özgür tilkilerin dolaşmasına benzer. Sosyalist kampta giderek daha geniş ve daha büyük pazarlar açılmasına izin verilecek olursa (bu konferansın sonucunda ortaya çıkabilecek anlaşmalardan sözetmeksizin), yalnız bu bile, hammadde fiyatlarının daha da yükselmesine neden olur. Dünyada açlık var. Yiyecek maddesi satın almak için para yok. Tersine, azgelişmişler dünyasının, açlık dünyasının ürettiği ham maddelerini arttırmasına engel olunuyor, çünkü fiyatların düşmesi istenmiyor. Çünkü, halklar arasında, yerin dibine batası soygun felsefesi böyle gerektiriyor.

Bazı azgelişmiş ülkeler mamul ürünlerini kapitalist ülkelere ihracedebilirler. Uzun vadeli anlaşmalar, bazı halkların zenginliklerini daha iyi değerlendirmelerini sağlayabilir. Belirli sanayi dallarında uzmanlaşma sayesinde, bu ülkeler, mamul mallar üreticileri olarak dünya ticaretinde yeralabilirler.

Tüm bunlar, daha önce sözünü ettiğimiz sanayi dallarının gelişmesi için verilecek uzun vadeli kredilerle gerçekleştirilebilir. Ancak, sosyalist ülkelerle, azgelişmiş ülkeler arasındaki ilişkilerde, tek yanlı olmaması gereken bazı önlemler alınmasının zorunluluğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Garip bir açmazla karşı karşıyayız: Bir yandan, Birleşmiş Milletler raporlarında azgelişmiş ülkelerin dış ticarette yetersiz kaldığını belirtir ve Konferansın Genel Sekreteri Dr.

Prebisch bu durumun sürüp gitmesinin getireceği tehlikeleri vurgularken, bir yandan da sosyalist kampta yeralıyorlar diye bazı devletlerin ticaretinde kısıtlayıcı ve ayırımcı önlemlere başvuruluyor.

Tüm bu anormallikler, azgelişmiş ülkelerin, insanlığın bugünkü gelişme aşamasında, tarihin çeşitli aşamalarına ait ekonomik eğilimlerin çatışma alanı haline gelmesinden kaynaklanıyor. Bazı ülkelerde, bunlar, feodalizme özgü eğilimlerdir, diğer bazılarında doğmakta olan burjuvazi sınıfları, henüz zayıf olmalarına rağmen, hem adaletli gelir dağılımı uğruna mücadele eden proletaryanın hem de emperyalist çıkarların baskısına karşı koymak zorundadır. Bu alternatif karşısında, bazı ulusal burjuvaziler bağımsızlıklarını korumuşlar, yada proletarya ile belirli bir ortak eylem biçimi geliştirmişlerdir. Diğer bazılarıysa, tersine, emperyalizmle çıkar birliği etmişler, onun uydusu yada ajanı olmuşlar, bu özelliği temsil ettikleri hükümetlere de yansıtmışlardır.

Ustaca kullanılan böyle bir bağımlılığın konferansımızın gelişimini tehlikeye atacağını iyi bilmeliyiz. Bu hükümetlerin bugün birlikten kopma pahasına elde ettikleri avantajlar, yarın onların başına yüz kat iş açacaktır. Bu hükümetler, kendi halklarının başkaldırması ve büyük kârlardan başka yasa tanımayan tekellerin saldırısı karşısında, tekbaşına, yapayalnız kalacaklardır.

Bir taraftan sosyalist kampla emperyalist kamp arasındaki çelişkilerin, diğer taraftan da, sömürülen ülkelerle, bunları sömüren ülkeler arasındaki çatışmaların neden ve sonuçlarını kısaca inceledik. Dünya barışı için, iki belirgin tehlikeyle karşı karşıyayız. Bazı kapitalist ülkelerin giderek büyüyen atılımını, bunların kaçınılmaz olarak yeni pazarlar aramaya girişeceklerini, sonuçta bunlar arasında güç ilişkilerinin değişeceğini ve dünya barışını korumak için bu gerilimlerin kesinlikle hesaba katılması gerektiğini unutmamalıyız.

Son iki dünya savaşının gelişmiş güçler arasındaki sürtüşmeler ve bunlara kuvvet kullanmaktan başka çözüm bulunamaması yüzünden başladığını hatırdan çıkarmamalıyız. Şim-

di de, her yanda, ekonomik mücadelenin şiddetlendiğini kanıtlayan olaylar başgösteriyor. Bunlar, gelecekte, dünya barışı için gerçek tehlikeler halini alabilir. Mücadele şimdiden, konferansın uyumlu biçimde sürmesini engelleyebilecek boyutlara ulaşmıştır. Burada, Birleşik Devletler'le diğer gelişmiş kapitalist ülkeler arasında etki alanları paylaşımı sözkonusudur. Eğer bu çatışmalar, sömürülen ülkeleri savaş alanlarına dönüştürecek denli güçlenir ve savaşanlar emperyalist devletlerin çıkarları için çarpışacak olursa, bu konferans başarısızlığa uğrayacak demektir.

Azgelişmiş ülkelerin ortak bildirisi uyarınca, Küba delegasyonu, ülkelerimizin ticari sorunlarının herkesçe bilindiğini, apaçık ilkeler kabul etmek ve dünyada yeni bir çığır açmak için somut biçimde hareket etmek gerektiğini belirtmek ister. Ayrıca, SSCB'nin ve diğer sosyalist ülkelerin ortaya koyduğu ilkeler, diyalogu başlatmak için iyi bir temel oluşturduğundan bunları desteklediğimizi de açıklamak isteriz. Ülkemiz, Brasilia uzmanlar toplantısında önerilen, bizim de savunduğumuz ilkelerin tutarlı biçimde uygulanışından başka birşey olmayan önlemleri de desteklemektedir. Şimdi, bu ilkeleri açıkça gözler önüne serelim.

Küba, tavrını daha önce açık seçik ortaya koymuştur: Biz, buraya birşeyler istemeye gelmedik, adalet yerini bulsun, bize yeter. Ancak, uluslararası toplantılarda sık sık rastladığımız türden sahte adaletten sözetmiyoruz. Bizim sözünü ettiğimiz adaleti, halklar belki hukuksal terimlerle dile getiremezler, ama özlemini, kuşaklar boyunca sömürülmüşlüğün yarattığı eziklik içinde, ruhlarının en derin köşelerinde duyarlar.

Küba, geri bıraktırılmış ve ayırıma uğratılmış halkların ekonomik gelişimini hızlandırma aracı olarak uluslararası ticarete yeni bir tanım kazandırılmasından yanadır. Bu yeni ticaret biçimi, tüm ayırımları, tüm kısıtlamaları yoketmelidir. Sözümona eşitçi anlayıştan doğan farklı davranışlar da ortadan kalkmalıdır. Davranışlar hak eşitliğine dayanmalıdır, hak eşitliği bu durumda biçimsel eşitlik anlamına gelmez.

Hak eşitliği, sömürülen halkların yaşanabilir bir hayat düzeyine erişmesi için gerekli eşitliktir. Burada, yeni bir ulusal işbölümünün temellerini atmalıyız. Bu yeni işbölümü, bir ülkenin doğal kaynaklarının tam olarak değerlendirilmesi temeline dayanmalı, hammadde kaynaklarının dönüşüm düzeyleri giderek yükselmeli ve en evrimleşmiş biçimlere kadar ulaşmalıdır.

Yeni işbölümü, yapay koruyucu önlemlerin ve sözde üretimi özendirme çabalarının geri bıraktırılmış ülkelere kapadığı pazarları onların geleneksel ihraç mallarına yeniden açacaktır. Geri bıraktırılmış ülkeler, tüketimin gelecekteki artışında, hak eşitliğine dayanan bir paya sahibolmalıdırlar.

Bu konferans, hammadde fazlasının kullanımında yapılacak somut düzenleme biçimlerini ortaya koymalıdır. Bu artıkların, azgelişmiş ülkelerin geleneksel ihracatının zararına, gelişmiş ülkelerin ihracatına yardım biçimi halini alması önlenmelidir. Bu hammaddeler, azgelişmiş ülkelere yabancı sermaye ihracına araç olmamalıdır. Ticaret koşullarının bozulmasından çok büyük zarar gören azgelişmiş ülkelerin, sürekli ödedikleri faizler emperyalist yatırımların değerini yüz kat aştığı halde, giderek daha çok borçlandırılmalarına, en önemli ihtiyaçlarının bile görmemeziğe gelinmesine seyirci kalamayız. Küba delegasyonu, azgelişmiş ülkelerin ihracettiği ürünlerin fiyatı, onların son on yılda yitirdiklerini yeniden elde edebilecekleri düzeye ulaşmadıkça, her türlü borç ve faiz ödemelerinin ertelenmesini önermektir.

Bir ülkenin ekonomisine egemen olan yabancı sermaye yatırımlarının, mübadele koşullarının bozulmasının, bir ülkenin pazarlarının bir başka ülkenin kontrolü altına girmesinin, ayırımcı ilişkilerin, inandırma yöntemi olarak kaba kuvvet kullanımının ticaret ve dünya barışı için ne kadar büyük bir tehlike yarattığını açıkça belirtmek gerekir.

Bu konferans, tüm ülkelerin hiçbir kısıtlama sözkonusu olmaksızın, tüm halkların serbestçe ticaret yapma hakkına sahibolduğunun kabul edildiğini açıklamalıdır. Serbestçe ticaret yapma hakkından, bu konferansın sonucunda imzalana-

cak dolaylı yada dolaysız tüm kısıtlayıcı anlaşmaları yasaklama hakkı doğar. Konferansta, tüm ülkelerin deniz ve hava taşımacalığında özgürce pazarlığa girişme ve mallarını dünyanın her yerine serbestçe gönderme hakları tanınmalıdır.

Bir devletin başka bir devletin egemen özgürlüğünü zor kullanarak elinden alması amacını güden ekonomik nitelikli önlemlerin kullanılması engellenmeli, bir ülkenin başka bir ülkenin ekonomisini çökerterek herhangi bir çıkar sağlaması yasaklanmalıdır.

Bütün bu söylediklerimiz, Birleşmiş Milletler Anlaşması'nda yeralan ulusların kendi kaderini tayin etme ilkesinin tam anlamıyla uygulanmasını zorunlu kılar. Devletlerin kendi kaynaklarını istedikleri biçimde kullanma hakları çiğnenmemelidir. Devletler, kendilerince en uygun buldukları ekonomik ve politik örgütlenme biçimlerini uygulayabilmeli, herhangi bir baskı altında kalmaksızın, gelişimleri ve ekonomik etkinliklerinde uzmanlaşmaları için izleyecekleri yolu seçebilmelidirler.

Konferans, mutlak biçimde eşitlik, adalet ve hak eşitliği kurallarına dayanan mali kuruluşların, kredi kurumlarının ve gümrük örgütlerinin yaratılması için gerekli önlemleri gerçekleştirmelidir. Bu kurumlar, bugünkü işleyişleri bakımından çağdışı ve somut hedefleri bakımındansa zararlı kurumların yerini almalıdır.

Tüm bir halkın sahibolduğu zenginlik kaynaklarını istediği biçimde kullanmasını garantilemek için, ülkede yabancı üsler bulunması, geçici yada sürekli olarak, yabancı askeri birliklerin ülkenin izni olmaksızın topraklarına girmesi, bazı gelişmiş kapitalist güçlerin sömürgecilik rejimini sürdürmesi engellenmelidir.

Ancak belirttiğimiz tipte bir örgütlenme, uluslararası ilişkilerde yeni kurallar uygulanmasını, ulaşmaya çalıştığımız ekonomik güvenliğin sağlanmasını güvence altına alabilir. Bu örgütler, saygı uyandıracak önlemler alınması ve kurulu düzeni koruyup ayırımcılık siyasetini sürdürmekten başka bir işe yaramayan bugünkü kurumların yerine yenilerinin getiril-

mesi için gerekli yetkiye sahibolmalıdır. Alınacak önlemlerin yürürlüğe girme süreleri kesinlikle saptanmalıdır.

Sayın delegeler,

Küba temsilciler heyetinin sizlere açıklamak istediği en önemli noktalar bunlardır. Bugün benimsenen birçok düşünce ve öteki devletlerce uygulanan birçok inisiyatif, Küba devrimci hükümetinin beş yıllık yönetimi sırasında kabul görmüş ve hayata geçirilmiştir. Örneğin, uluslararası örgütlerce hazırlanan ve Konferans Genel Sekreteri M. Prebisch tarafından sunulan, gelişmekte olan ülkelerin bugünkü durumunu doğru ve kesin biçimde çözümleyen rapordaki düşünceler ve sosyalist ülkelerle ticaret yapılması, bu ülkelerden kredi alınması, ekonomik gelişme için temel toplumsal reformların gerekliliği gibi görüşler, Küba'nın haksız yere suçlanmasına, ekonomik ve askeri saldırılara uğramasına neden olmuştur. Bugün bizi destekleyen bazı ülkeler, bu haksızlıklar karşısında hiç seslerini çıkarmamışlardı.

Yarıküremizin dışındaki ülkelerle ticaret ve işbirliği ilişkileri kurduğu için ülkemizin uğradığı eleştiri ve suçlamaları hatırlamak yeter. O tarihlerde, ülkemiz, Alta Gracia Sözleşmesi'yle biraraya gelen Latin-Amerika ülkeleri grubundan, yani Amerika Devletleri Örgütünden (OAS) uzaklaştırılmıştı.

Dış ticaret, gelişmiş ülkelerin azgelişmiş ülkelere karşı uyguladığı dış politikada yapılması gereken değişiklikler, tüm uluslararası kredi kurumlarının ve mali kuruluşların yeniden düzenlenmesi zorunluluğu gibi temel sorunları ele aldık. Ama, bütün bunların ekonomik gelişme için yeterli koşullar olmadığını da belirtmeliyiz. Azgelişmiş bir ülke olan Küba'nın hayata geçirdiği ek önlemlere de ihtiyaç duyulduğu gözardı edilmemelidir.

Asgari gerekli koşullar şunlardır: Dışarıya sermaye çıkışını önlemek, hiç değilse büyük ölçüde kısıtlamak için mübadelenin ve döviz işlemlerinin sıkı bir kontrol altına alınması, dış ticaretin ve tarımın devlet tarafından denetlenmesi, tüm doğal kaynakların ulusça değerlendirilmesi, işlenmesi ve ya-

rarlı hale getirilmesi, hızla kalkınmak için ülke içinde yeniden örgütlenme yoluna gidilmesi, teknik eğitimin atılımlar halinde geliştirilmesi.

Küba, devletin tüm üretim araçlarını eline almasını, asgari zorunlu koşullar arasında saymamaktadır. Burada temsil edilen hükümetlerin iradelerine saygı gösteriyoruz. Ama, bu önlemin, birçok güç sorunu daha hızlı ve daha etkili biçimde çözeceğine inanmadığımızı da belirtmek isteriz.

Peki, ya emperyalistler ne yapacak? Kollarını kavuşturup oturacaklar mı? Hayır. Onların uyguladığı sistem, bizim çektiğimiz acıların kaynağını oluşturur. Ama onlar, ortaya atmakta ustalaştıkları uydurma kanıtlarla davalarını savunmayı sürdüreceklerdir. Konferansı boğuntuya getirmeye, önlerine birtakım kırıntılar atarak sömürülenler kampını bölmeye çabalayacaklardır.

Yüzeysel reformlar önererek, amaçlarına hizmet eden eski uluslararası kuruluşların varlığını sürdürme çarelerini araştıracak, konferansı çıkmaza sokacak, önerilerin askıya alınmasını, konferansın ertelenmesini sağlamaya çalışacaklardır. Kendilerinin düzenlediği bütün diğer toplantıların karşısında, bu konferansın hiçbir önem taşımaması için ellerinden gelen herşeyi yapacak, somut sonuçlara ulaşılmaksızın konferansın bitmesini sağlamak için gayret göstereceklerdir.

Yeni bir ticari örgütlenme biçimini kabul etmeye yanaşmayacaklardır. Onu boykot edecekleri tehdidini savuracak, hatta belki de bunu gerçekten yapacaklardır. Bugünkü uluslararası işbölümünün herkesin çıkarına uyduğunu, sanayileşmenin aşırı ve tehlikeli bir heves olduğunu ileri süreceklerdir.

Sonunda, tüm azgelişmişlerin, azgelişmişliğin sorumlusu olduğu savını ortaya atacaklardır.

Burada, onları belirli bir ölçüde haklı bulduğumuzu söyleyebiliriz. Haksızlığa uğratılmışların ve sömürülenlerin tek cephesini oluşturup onlara karşı çıkmazsak, savlarında daha da haklı olacaklarını da belirtmeliyiz.

Bu toplantıda sormak istediğimiz sorular var: Tarihin biz-

den beklediği görevi yerine getirebilecek miyiz? Gelişmiş kapitalist ülkeler, başlangıç için zorunlu bazı basit koşulları kabul edecek kadar politik ileri görüşlülük gösterebilecekler mi?

Belirttiğimiz önlemler konferans tarafından benimsenmez, söylediklerimiz, anlamı belirsiz açıklamalar, kaypak sözlerle dolu, ne idüğü belirsiz belgeler yığını olup çıkarsa, dünya üzerinde ticareti, uluslararası işbirliğini güçleştiren engeller yokedilmezse, azgelişmiş ülkeler giderek daha zor ekonomik koşullarla karşılaşacak ve dünyaya egemen olan gerilim tehlikeli biçimde artacaktır.

Yeni bir dünya savaşı her an patlak verebilir. Sosoyalist kampı yıkmak isteyen bir emperyalist ülkenin hırsı yada kapitalist ülkeler arasındaki uzlaşmaz çelişkiler, yakın bir gelecekte, dünya savaşını başlatacak kıvılcımı oluşturabilir. Çeşitli derecelerde sömürülen boyun eğdirilmiş halkların isyan duygusu günden güne güçlenecek, akıl ve mantığın onlara tanımadığı hakları güç kullanarak elde etmek için silaha sarılacaklardır.

Bugün Portekiz Ginesi denilen ülkede ve Angola'da bu mücadele sürüp gidiyor. Bu ülkeler, sömürgeciliğin vurduğu boyunduruğu silkip atmak için silahlı savaşa girişmiş bulunuyor. Güney Vietnam'da halk silahlanıp emperyalizmin zincirlerinden ve kuklalarından kurtulmak için savaşmaya hazırlanıyor. Küba'nın, her türlü barışçı çözüm yolu tıkandıktan sonra sömürüye "Yeter!" diyen halkları desteklediği ve candan kutladığı iyice bilinmelidir. Küba, bu halkların hayranlık uyandırıcı isyan gösterileriyle dayanışma halindedir.

Bugünkü durumla ilgili çözümlememizin dayandığı en önemli noktaları böylece açıkladıktan, gerekli gördüğümüz önerileri ortaya koyduktan, eğer ülkeler arası ticaret gelişmezse, eğer ilerlemeyi kolaylaştıracak ve gerilimi azaltacak bir araç olarak düşündüğümüz bu gelişme gerçekleşmezse geleceği nasıl gördüğümüzü belirttikten sonra, umutlu olduğumuzu söylemek isteriz. Tüm çabamızı, tek bir cephe oluşturmak için dünyanın tüm azgelişmiş ülkelerinin birleştiril-

mesine yönelteceğiz. Tüm umutlarımızı bu konferansın başarıya ulaşmasına bağlıyor, tüm güclerimizi dünyanın bütün yoksul ülkelerinin ve sosyalist kampın zaferi için seferber ediyor ve umutlarımızı onların umutlarıyla birleştiriyoruz.

13 | BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'DE*

Küba temsilciler heyeti olarak, herşeyden önce, burada tüm dünyanın sorunlarını tartışan çok sayıdaki ulusun arasına katılan üç yeni üyenin toplantımıza katılmasından duyduğumuz mutluluğu belirtmek isteriz. Zambiya, Malavi ve Malta halkları adına Birleşmiş Milletler toplantısına katılan cumhurbaşkanlarını ve başbakanları saygıyla selamlar, bu ülkelerin, daha başlangıçta, emperyalizme, sömürgeciliğe ve yeni sömürgeciliğe karşı mücadele eden bağlantısız ülkeler grubuna katılmalarını dileriz.

Toplantı başkanını da kutlamak isteriz. Böylesine yüce bir göreve getirilmesi özel bir anlam taşır; çünkü, başkanlığı, Afrika halklarının parlak zaferleri döneminin oluşturduğu tarihi aşamaya rastlamıştır. Daha dün emperyalist sömürgecilik sisteminin kölesi olan bu Afrika ülkeleri, bu bağımsız devletler halini almış, kendi geleceklerini özgürce belirleme

* Bu konuşma, New York'ta, Birleşmiş Milletler'in 19. Genel Kurul Toplantısında yapılmış ve 12 Aralık 1964'te Revolucion ve Hoy dergilerinde yayınlanmıştır.

haklarım yasal biçimde kullanıyorlar. Sömürgeciliğin son saati geldi çattı. Afrika, Asya ve Latin Amerika halkları yeni bir hayata hazırlanıyor, hiçbir kısıntı sözkonusu olmaksızın, kendi geleceklerini belirleme ve ülkelerini özgürce geliştirme haklarını elde etmek istiyorlar. Sayın Başkan, üye ülkelerin size verdiği görevi büyük bir başarıyla yerine getirmenizi diliyoruz.

Küba heyeti, en önemli anlaşmazlık konuları karşısındaki tavrını ortaya koymak üzere toplantıya gelmiş bulunuyor. Bunu, bu kürsüden yararlanmanın gerektirdiği yüksek sorumluluk duygusuyla yapacağız. Aynı zamanda, açık ve kesin konuşma zorunluluğunu da gözden uzak tutmayacağız.

Bu toplantının hareketli geçmesini, hızlı yol alınmasını, komisyonların hemen çalışmaya başlamasını ve hemen ilk anlaşmazlıklar ortaya çıktığında duraklamamalarını istiyoruz. Emperyalizmin istediğiyse, bu toplantıyı işe yaramaz bir konuşma yarışmasına döndürmektir. Böylelikle, dünyanın en önemli sorunlarına çözüm aranması bir yana bırakılacaktır. Bunu önlemeliyiz. Gelecekte, bu toplantı yalnızca sıra numarasıyla, 19. Bileşim olarak anılmamalıdır. Bütün çabalarımızla buna engel olmalıyız.

Bu davranışı, görev ve sorumluluk sayıyoruz, çünkü ülkemiz sürekli çatışmaların merkezidir. Küba, küçük ülkelerin egemenlik haklarını destekleyen ilkelerin her gün, her dakika sınandığı bir yerdir. Ülkemiz, emperyalist Amerika Birleşik Devletleri'nin birkaç adım ötesinde dünyanın özgürlüğünün savunulduğu bir siperdir. Eylemlerimizle, her gün oluşturduğumuz örnekle, halkların gerçekten kurtulabileceğini ve insanlığın bugün içinde bulunduğu koşullarda bile özgür kalabileceklerini kanıtlamaktayız. Kuşkusuz, giderek güçlenen sosyalist kampın caydırıcılık etkisi büyüktür. Ama bu koşulların uzun süreli olabilmesi için kamp içindeki birlik ve beraberliğin sağlamlaştırılması, geleceğe güven duyulması, ülke ve devrimi savunmada ölene dek savaşmaya kararlı olunması gerekmektedir. Küba, bu koşulları gerçekleştirmiştir.

Bu toplantıda ele alınacak tüm önemli sorunlar arasından biri, bizim için özel bir anlam taşımaktadır. Açıkça orta-

ya konulması gereken bu sorun, değişik sosyo-ekonomik düzenlere sahip devletlerin barış içinde birarada yaşamasıdır. Dünyada, bu alanda büyük ilerlemeler görüldü, ancak emperyalizm -ABD emperyalizmi- barış içinde birarada yaşama ilkesinin ancak en büyük güçler için sözkonusu olduğu inancını yaymayı başardı. Burada sizlere, başbakanımızın Kahire'de söylediği, İkinci Bağlantısız Ülkeler Hükümet ve Devlet Başkanları Konferansı bildirisinde yeralan sözleri tekrarlamak istiyoruz: Dünya barışı güvence altına alınmak isteniyorsa, barış içinde birarada yaşamak hakkı yalnızca en güçlülere tanınamaz. Barış içinde birarada yaşama ilkesine tüm devletler uymalıdır. Ülkelerin büyüklükleri, daha önce aralarında varolan tarihi ilişkiler ve belirli dönemlerde, bazı ülkeler arasında çıkan sorunlar bu ilkelerin uygulanmasında değişiklik getirmemelidir.

Bugün, özlemini duyduğumuz barış içinde birarada yaşama biçimi, çoğu kez gerçekleşememektedir. Kamboçya Krallığı, yalnızca tarafsızlığını koruduğu ve Birleşik Devletler emperyalizminin düzenbazlıklarına boyun eğmediği için her türlü vahşice saldırıya uğratıldı. Bu saldırılar, Güney Vietnam'daki ABD üslerinden yönetildi. Bölünmüş bir ülke olan Laos da emperyalist saldırılara hedef oldu. Laos halkı hava kuvvetlerinin bombardımanları altında katledildi, Cenevre Anlaşmaları çiğnendi. Laos topraklarının bir kısmı, sürekli olarak, emperyalist güçlerin ani saldırısına uğramak tehlikesiyle karşı karşıyadır. Saldırının ne demek olduğunu dünyadaki tüm ülkelerden daha iyi bilen Vietnam Demokratik Cumhuriyeti, sınırlarının bir kez daha düşman güçlerce aşıldığını, bombardıman ve avcı uçaklarının taş taş üzerinde bırakmadığını , ABD savaş gemilerinin kara sularına girdiğini, deniz üslerinin yerle bir edildiğini görüp yaşadı. Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin tüm toprakları şu anda Amerika Birleşik Devletleri'nin yarattığı saldırı tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyor. Çünkü, ABD, Güney Vietnam halkına karşı yıllardır sürdürdüğü savaşı artık Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne sıçratmak istiyor. Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti, Birleşik Devletlere birçok kez uyarıda bulundu. Dünya barışı tehlikeye girmiştir. Üstelik, Asya'nın bu

bölgesinde yaşayan milyonlarca insanın hayatı sürekli olarak tehdit altındadır. Bu bölgelerde barış, istilacı ABD 'nin kaprislerine bağlı kalmaktadır.

Barış içinde birarada yaşama ilkesi, Kıbrıs'ta, NATO'nun ve Türkiye hükümetinin baskıları yüzünden zor bir sınav geçirdi. Kıbrıs halkı ve hükümeti egemenliklerini kahramanca savunmak zorunda kaldılar.

Dünyanın bütün bu bölgelerinde, emperyalizm barış içinde birarada yaşamayı, kendine göre, farklı biçimlerde yorumlamakta, kendi görüşünü zorla kabul ettirmeye çalışmaktadır. Gerçek anlamda barış içinde birarada yaşamanın ne olduğunu, sosyalist kampın müttefiği ezilen uluslar, emperyalistlere öğretmeli, bu konuda Birleşmiş Milletler de onlara yardımcı olmalıdır.

Barış içinde birarada yaşama ilkesi açıklığa kavuşturulmalı, iyice tanımlanmalıdır. Bu ilke, yalnızca egemen devletler arasındaki ilişkileri içermekle kalmaz. Bizler, marksistler olarak, çeşitli uluslar arasında barış içinde birarada yaşamanın, sömürenlerin sömürülenlerle, ezenlerin ezilenlerle birarada yaşaması anlamına gelmediğini savunduk. Her türlü sömürgeci baskıya karşı tam bağımsızlık hakkını elde etmek için mücadele, Birleşmiş Milletler'in kabul ettiği bir başka ilkedir. Bu nedenle, bugün Portekiz Ginesi denilen sömürge ülkeyle ve özgürlük istedikleri için katledilen Angola ve Mozambik halklarıyla dayanışmamızı açıklıyor, Kahire Bildirisi'ne uygun biçimde, tüm gücümüzle bu halklara yardım edeceğimizi bildiriyoruz.

Puerto-Rico halkıyla ve onun büyük lideri, tüm ömrünü hapiste geçirdikten sonra, 72 yaşında, felçli ve konuşamaz durumdayken, ikiyüzlülük örneği bir hareketle salıverilen Pedro Albizu Campos'la dayanışma halinde olduğumuzu belirtmek isteriz. Pedra Albigu Campos, hâlâ özgürlüğüne kavuşmamış olan, fakat boyun eğdirilemeyen Latin Amerika'nın simgesidir. Zındanda geçirdiği uzun yıllar, dayanılmaz baskılar, işkenceler, yalnızlık, halkından ve ailesinden uzak kalması, istilacıların ve uşaklarının hakaretleri iradesini sarsmaya yetmemiştir. Küba temsilciler heyeti, Küba halkı adı-

na, Latin Amerika'mıza onur kazandıran bu büyük yurtsevere hayranlık ve minnettarlığını sunar.

Amerika Birleşik Devletleri, yıllar boyunca Puerto Rico'ya melez bir kültür aşılamaya çalıştı. Dilleri ispanyolcaydı ama, ingilizce ile karıştırılmak isteniyordu. Yanke askerlerinin önünde kolayca eğilebilmek için beli bükük bir ispanyolcaydı bu. Puerto Rico'lu askerler, emperyalist savaşlarda, örneğin Kore'de topun ağzına sürüldüler. Birkaç ay önce, ABD ordusu, silahsız ve savunmasız Panama halkına karşı katliama giriştiği sırada kendi kardeşlerine bile ateş etmek zorunda bırakıldılar. Bu olay, Yankee emperyalizminin işlediği en son cinayetlerden biridir.* Puerto-Rico halkı, iradesine ve tarihi kaderine karşı yöneltilen bu vahşice saldırılara rağmen, kültürünü, Latin karakterini, ulusal duygularını korumasını bilmiştir. Yurtseverlikleri, bu Latin Amerika adasında yaşayan kitlelerin karşı koyulmaz bağımsızlık isteklerini kanıtlamaya yeter.

Barış içinde birarada yaşama ilkesinin, ingiliz Guyanası denilen ülkede olduğu gibi halkların iradesiyle alay etmek anlamına gelmediğini de belirtmek zorundayız. İngiliz Guyanası'nda Başbakan Cheddi Jagan her türlü baskı ve düzenbazlığın kurbanı oldu. Ülkesinin bağımsızlığı, zaman kazanmak için belirsiz bir tarihe ertelendi, bu arada halkın iradesi ayaklar altında çiğnendi, dalaveraylа başa geçirilen yeni hükümetin uysalca boyuneğmesi güvence altına alındı ve ancak bu koşullar gerçekleştirildikten sonra sözkonusu Latin Amerika ülkesinin güdük bir özgürlükten yararlanması sağlandı.** Guyana bağımsızlığını elde etmek için hangi yolu izlerse izlesin, Küba daima yanında olacak, manevi ve militan desteğini Guyana halkından esirgemeyecektir.

* 1964 Ocağında, ABD askeri güçleri, yankee işgali altındaki kanal bölgesinde gösteri yapan üniversite öğrencisi gençlerin üzerine ateş açtı. Yirmiden fazla panamalı öldü, üçyüz kişi yaralandı.

** Cheddi Jagan, İngiliz Guyanası'nda İlerici Halk Partisi 1953'te seçimi kazandığında başbakan oldu. Kısa bir süre sonra İngiltere anayasayı askıya aldı. Jagan 1957 ve 1961'de tekrar seçildi. 1964'te Forbes Burnham'ın karşısında seçimi kaybetti. Guyana bağımsızlığını 1966'da kazandı.

Guadaloupe ve Martinik adalarının özerkliklerini kazanmak için uzun süredir mücadele ettikleri halde henüz başarıya ulaşamadıklarını, bu durumun daha fazla devam edemeyeceğini de belirtmek isteriz.

Güney Afrika'da olup bitenlere karşı tüm dünyayı yeniden uyarıyoruz. Kaba ve zalim ırkçı yönetim dünya uluslarının gözü önünde bildiğini okuyor. Afrika halkları, Afrika kıtasında bir ırkın başka bir ırk karşısında üstünlüğünün resmi politika olarak sürmesi gerektiğine, bu siyasetin gereği, cezasız kalacak cinayetler işlenebileceğine inanmaya zorlanıyor. Birleşmiş Milletler bu siyasete son vermek için hiçbir şey yapmayacak mı?

Kongo'daki acı olaylara özellikle değinmek istiyorum. Tam anlamıyla cezasız kalan eylemlerle, küstahça ve alay edercesine, insan haklarının nasıl ayaklar altında çiğnendiği çağdaş dünya tarihinde ilk kez olarak Kongo'da görüldü. Tüm bunların nedeni, Kongo'nun son derece zengin bir ülke olmasıdır, emperyalist ülkeler de bu zenginlikleri kontrollerine almak istiyorlar. Yoldaş Fidel Castro, Birleşmiş Milletler'i ilk ziyaretinin hemen ardından verdiği demeçte, uluslararası barış içinde birarada yaşamayla ilgili sorunların, bir ülkenin başka bir ülkenin zenginliklerine göz dikmesinden kaynaklandığını söylemişti. Fidel Castro şu sözleriyle, bu inkar edilmez gerçeği dile getirmişti: «Soygun felsefesine son verin, savaş felsefesi de ortadan kalkar.»

Gelin görün ki, soygun felsefesinin sonu gelmemiştir, hatta şimdi her zamankinden daha güçlüdür. Birleşmiş Milletler'in adını kullanarak Lumumba'yı öldürenler, bugün beyaz ırkı savunma adına binlerce kongoluyu katlediyorlar.

Patrice Lumumba'nın Birleşmiş Milletler'e bağladığı umutların nasıl haince kırıldığını nasıl unutabiliriz? Kongo'nun Birleşmiş Milletler birlikleri tarafından işgalinden sonra ortaya çıkarılan dalaveraları, kirli işleri nasıl unutabiliriz? Afrikalı büyük yurtsever Patrice Lumumba'nın katillerinin Birleşmiş Milletler'in koruyucu şemsiyesi altına sığınarak cinayetlerini nasıl pervasızca işlediklerini nasıl unutabiliriz? Sa-

yın delegeler, Kongo'da BM otoritesini hiçe sayanlardan biri olan ve bunu yurtseverliğinden değil, emperyalistler arasındaki mücadele yüzünden yapan Moise Tshombe'nin, Belçika'nın desteğiyle Katanga'yı federasyondan ayırmayı başardığını nasıl unutabiliriz? Kongo'da Birleşmiş Milletler'in görevi sona erince Katanga'dan sınırdışı edilen Tshombe'nin krallar gibi Kongo'ya dönmesini ve ülkenin hakimi olmasını nasıl haklı bulur ve nasıl açıklarız? Emperyalistlerin, Birleşmiş Milletler'i zavallı bir rol oynamaya zorladıklarını kim inkar edebilir?

Özetlersek, Katanga'nın federasyondan ayrılmasını önlemek için gösterişli seferberlikler düzenlendi. Fakat bugün Tshombe, Kongo'da iktidarını sürdürüyor, ülkenin zenginlikleri emperyalistlerin eline geçti. Bütün bu manevraların bedelini ise başka uluslar ödedi. Savaş vurguncuları iyi iş yapmış olmalı! Küba hükümeti, bu olayda, cinayet masraflarını ödemeyi reddeden Sovyetler Birliği'nin tavrını desteklemektedir.

Şimdi de, bütün bunlar yetmezmiş gibi, tüm dünyayı öfkelendiren son olaylarda suçu bizim üzerimize yıkmak istiyorlar.* Kimdir cinayetleri işleyenler? Birleşik Devletler'in ingiliz üslerinden havalanan askeri uçaklarıyla götürülen Belçikalı paraşütçüler. Daha dün, Avrupa'nın uygar bir sanayi ülkesi olan Belçika Krallığı'nın Hitler'in çeteleri tarafından işgal edilmesinden üzüntü duymuştuk. Bu küçük ulusun, Alman emperyalizmince katledildiğini öğrendiğimizde acı duymuş, bu halka karşı sempati beslemiştik. Çoğumuz, o sıralarda, emperyalist madalyonun öbür yüzünü görememiştik. Belki de ülkelerinin özgürlüğünü savunurken ölen belçikalı pilotların oğulları, şimdi beyaz ırkın üstünlüğünü koruma adına binlerce kongoluyu soğukkanlılıkla öldürüyor, tıpkı kanları yeterince ari olmadığı için alman çizmeleri altında çiğnendikleri gibi..

* 1964 yılı ortalarında, öldürülen Başbakan Patrice Lumumba'nın izleyicileri, Kongo'da isyan çıkarttılar. Ayaklanmayı bastırmak için, Kasım ayında ABD savaş uçakları, belçikalı paralı askerleri isyanın patlak verdiği bölgeye indirdi. Bu askeri güçler, binlerce kongoluyu katletti.

Kongo'da işlenen cinayetlerin hesabı sorulmalıdır.

Bugün, özgür insanlar olarak gözlerimiz yeni ufuklara açılıyor, sömürge köleleriyken göremediklerimizi farkediyoruz: "Batı Uygarlığı" parlak görünümünün altında bir sırtlan ve çakal sürüsünden başka birşey değilmiş meğerse. Kongo'ya "insancıl" görevleri yerine getirmeye gidenlere başka bir ad verilemez. Silahsız halkları yutarak beslenen canavarlar bunlar. İşte, emperyalizm insanı bu hale getiriyor, imparatorlukların "beyaz adamı"nın belirleyici özelliklerini bu canavarlıklar oluşturuyor.

Dünya üzerindeki tüm insanlar Kongo'da işlenen cinayetlerin intikamını almaya hazırlanmalıdır. Emperyalist mekanizmanın aşağılık yaratıklara dönüştürdüğü bu askerlerden birçoğu, belki de üstün ırkın haklarını savunduklarına içtenlikle inanmaktadır. Ama bu Genel Kurul toplantısında, tenleri başka güneşler altında koyulaşmış, değişik pigmentlerle renklenmiş halkların temsilcileri çoğunlukta. Bu kişiler, insanlar arasındaki farkların derilerin renginden değil, üretim araçları sahipliğinden, üretim ilişkilerinden kaynaklandığını tam olarak ve apaçık biçimde anlamışlardır.

Küba temsilciler heyeti, sömürgeci beyaz azınlıklar tarafından ezilen Güney Rodezya, Güney-Batı Afrika uluslarını, Basutoland, Bechuanaland, Swaziland, Fransız Somalisi halklarını, Filistin'de yaşayan arap halkı, Aden, Protektoryalar ve Umman halklarını, emperyalizm ve sömürgecilikle mücadele eden tüm ulusları saygıyla selamlar ve onları desteklediğini bir kez daha bildirir. Kardeşimiz Endonezya Cumhuriyeti'nin Malezya ile ilişkilerinde meydana gelen anlaşmazlıklara bir an önce doğru bir çözüm bulunmasını dileriz.

Sayın Başkan, bu konferansın temel konularından biri genel ve tam silahsızlanmadır. Genel ve tam silahsızlanmayı desteklediğimizi bildiririz. Ayrıca, tüm *termo-nükleer* silahların yokedilmesini istiyor, halkların bu özlemini gerçekleştirmek için, tüm dünya uluslarının temsilci göndereceği bir konferans toplanmasını öneriyoruz. Başbakanımız bu Genel Kurul'un önünde yaptığı bir konuşmada silahlanma yarışının her zaman savaşa yolaçtığını belirtmiştir. Dünyada yeni nükleer güçler ortaya çıktıkça çatışma tehlikesi de büyümektedir.

Tüm *termo-nükleer* silahların yokedilmesini sağlamak için böyle bir konferansın gerekli olduğuna inanıyoruz. Atılacak ilk adım, tüm denemelerin yasaklanmasıdır. Aynı zamanda, tüm ülkelerin, diğer devletlerin bugünkü sınırlarına saygı gösterilmesinin, konvansiyonel silahlarla bile olsa, hiçbir saldırı hareketine girişilmemesinin zorunluluk olarak kabul edilmesi görevini yükümlenmelerini açıkça bildiririz.

Tam ve genel silahsızlanmaya gidilmesini, tüm atom silahlarının yokedilmesini, yeni termo-nükleer silahların yapımının önlenmesini, tüm atom denemelerinin yasaklanmasını isteyen dünya ülkelerinin bu çağrısına katılırken ulusların toprak bütünlüğüne saygı duyulması zorunluluğunu, emperyalizmin silahlı kolunun durdurulmasının gerekli olduğunu bir kez daha altını çizerek belirtmekte yarar görüyoruz. Konvansiyonel silahların kullanılması da daha az tehlikeli değildir. Kongo'da binlerce savunmasız insanı öldürenler atom bombası kullanmıyorlardı. Emperyalizm, konvansiyonel silahları ateşlediğinde pek çok insan öldürür.

Burada savunulan öneriler bir gün gerçekleşecek olsa ve artık onlardan sözetmek gereği kalmasa bile, Amerika Birleşik Devletleri'nin saldırı üsleri ülkemizde, Puerto-Rico'da, Panama'da ve diğer Latin Amerika ülkelerinde varlığını sürdürdükçe, Küba'nın hiçbir bölgesel nükleer silahlardan arındırma paktına katılmayacağını hatırlatmak isteriz. Birleşik Devletler, Latin Amerika ülkelerinde konvansiyonel ve nükleer silahlar bulundurmayı, kendisi için sınırsız bir hak saymaktadır. Amerika Devletleri Örgütünün, Küba aleyhine aldığı son kararlar, savunmamız için gerekli araçlara sahibolmamızı zorunlu kılmaktadır. Kararların temeli, Rio Anlaşması'na göre saldırıya geçilebileceğine dayanmaktaydı.*

* Amerika Devletleri Örgütü, 1964 Temmuzunda yapılan konferansta Küba ile tüm diplomatik ilişkilerin kesilmesini ve ticaretin askıya alınmasını kararlaştırmıştı. Toplantı Küba'yı, Venezuela gerillalarına silah sağlamakla ve "saldırgan bir politika izlemekle" suçlamıştı. Rio Anlaşması, bu eylemi doğrular nitelikte OAS ile Amerika devletleri arasında karşılıklı yardımlaşma anlaşmasıydı. 2 Eylül 1947'de Rio de Janeiro'da imzalanmıştı. Bu anlaşmaya göre, üye devletlerin herhangi birine yapılacak saldırı hepsine birden yapılmış sayılacaktı.

Eğer konferans, zor olmakla birlikte bu belirtilen amaçlara ulaşırsa, tarihe geçecektir, buna içtenlikle inanıyoruz. Bu hedefe varmak için, Çin Halk Cumhuriyeti'nin de katılacağı büyük bir toplantı düzenlemek gereklidir. Dünya halkları için Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımak çok daha kolay izlenecek bir yoldur. Bu gerçek, artık inkar edilemez. Çin Halk Cumhuriyeti'nin yöneticileri halklarının tek gerçek temsilcileridir. Oysaki, Birleşmiş Milletler Konferansı'nda, onların hakkı olan yerler, Birleşik Devletlerin desteğiyle Taiwan bölgesini kontrol altında bulunduran bir çete tarafından işgal edilmiş bulunuyor.

Halk Çin'inin, Birleşmiş Milletler'de temsil edilmesi, örgüte yeni bir üyenin katılması anlamına gelmez. Bu, yalnızca, Çin Halk Cumhuriyeti'ne yasal haklarının verilmesi demektir.

"İki Çin" aldatmacasını kesinlikle reddetmeliyiz. Taiwan'daki Çan Kay-şek çetesinin Birleşmiş Milletler'de işi yoktur. İşgalciyi dışarı atmalı ve Çin halkının yasal temsilcilerini konferansa getirtmeliyiz.

Birleşik Devletler'in, Çin'in yasal yoldan temsili sorununu "önemli bir konu" diye nitelendirmesine ve bu konuda bir karar alınabilmesi için konferansta hazır bulunan üye sayısının üçte ikisinin oyunun gerekli olduğunu öne sürmesine karşı uyanık bulunmalıyız.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin, Birleşmiş Milletlere katılması tüm dünya için önemli bir olay olmakla birlikte, Birleşmiş Milletler Örgütü için bir usül sorunundan başka birşey değildir. Bu konuda olumlu bir karar alındığında hak yerini bulacaktır. Hem hak yerini bulacak, hem de bu yüce meclisin, görmek için gözleri, işitmek için kulakları, konuşmak için dili olduğu, kendi başına karar verebileceği kanıtlanacaktır.

NATO'nun, kendi üyesi olan birçok ülkeye atom silahları yerleştirmesi, özellikle Federal Almanya Cumhuriyeti'nin bu yoketme araçlarına çok miktarda sahibolması, silahsızlanma anlaşması olasılığını azaltıyor. Bu sorun, iki Almanya'nın barışçı yoldan birleştirilmesinden ayrı düşünülemez. Tam bir

anlaşma sağlanmadıkça, Almanya bölünmüş olarak kalacaktır. Almanya'nın birleşmesi sorunu, ancak Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin görüşmelere doğrudan doğruya ve bütün haklara sahibolarak katılmasıyla çözümlenebilir.

Gündemde geniş yer verilen ekonomik gelişme ve uluslararası ticaret konularına yalnızca değinmekle yetineceğiz. İçinde bulunduğumuz 1964 yılında, Cenevre Konferansı'nda, uluslararası ilişkilerin bu yönüyle ilgili pekçok sorun ele alınıp incelendi. Temsilciler heyetimizin görüş ve varsayımları, ne yazık ki, ekonomik bakımdan bağımlı ülkeler açısından gerçekleşmiştir.

Küba'yla ilgili olarak, yalnızca şunu belirtmek isteriz: Amerika Birleşik Devletleri, Cenevre konferansı'nda ortaya konulan yükümlülükleri yerine getirmemiş, son olarak Küba'ya ilaç satışını da yasaklamıştır. Böylece, Birleşik Devletler, Küba halkına karşı uygulanan ablukanın saldırgan niteliğini gizlemek için takındıkları insancıllık maskesini de fırlatıp atmıştır.

Ayrıca, sömürgeciliğin mirası olan ve halkların gelişimini engelleyen kötülüklerin, yalnızca politik ilişkilerde ortaya çıkmadığını da belirtmek isteriz. Ticaret koşullarının bozulması, hammadde üreten ülkelerle, pazarı egemenliği altında tutan ve sözümona eşit değerlerin mübadelesiyle hayal ürünü bir adaleti gerçekleştiren sanayileşmiş ülkeler arasındaki aslında eşit olmayan mübadelenin sonucundan başka birşey değildir.

Ekonomik bakımdan bağımlı ülkeler, kendilerini kapitalist pazarların kölesi olmaktan kurtarıp sosyalist ülkelerle blok halinde, sömürenlerle sömürülenler arasındaki ilişkileri yeniden düzenlemedikçe, sağlam bir ekonomik gelişme sağlanması olanaksızdır. Bazı durumlarda, gerileme olabilir, bunun sonucunda, yoksul ülkelerin emperyalistlerin ve sömürgecilerin siyasi egemenliği altına düşmesi kaçınılmazdır.

Son olarak, sayın delegeler, Karayibler bölgesinde, özellikle Nicaragua kıyılarında, Costa Rica'da, Panama Kanalı bölgesinde, Puerto Rico'ya ait Vieques Adaları'nda ve Flori-

da'da, ayrıca belki de Amerika Birleşik Devletleri topraklarında, hatta Honduras'ta bile Küba'ya saldırmak için hazırlıklar yapıldığını bildirmeliyiz. Bu bölgelerde Kübalı paralı askerlerin yanısıra, başka uluslardan askerler de talim görüyor. Bu askeri tatbikatların barışçı bir amaçla yapılmadığı açıktır.

Büyük bir rezaletten sonra, Costa Rica hükümeti, ülkedeki Kübalı sığınmacılara ait bütün askeri eğitim kamplarının kapatılmasını emretmiştir. Bunun içten gelen bir hareket mi, yoksa talim yapan paralı askerlerin birtakım hazırlıklara girişmeleri nedeniyle alınan bir önlem mi olduğunu kimse bilmiyor. Uzun zaman önce kamuoyunu haberdar ettiğimiz saldırı üslerinin gerçekten varolduğunun artık kabul edileceğini umuyor, paralı askerlerin Küba'ya saldırmak üzere eğitim görmesine izin veren ve kolaylıklar sağlayan bir hükümetin taşıdığı uluslararası sorumluluğun tüm dünya kamuoyu tarafından ciddi biçimde düşünülmesini istiyoruz.

Karayiblerin çeşitli bölgelerinde paralı askerlerin eğitim yapması ve ABD hükümetinin bu tür eylemlere katılmasıyla ilgili haberlerin, Birleşik Devletler gazetelerince tamamıyla normal olaylarmış gibi okuyuculara sunulduğuna dikkatinizi çekeriz. Latin Amerika'da da bu durumu protesto etmek için hiçbir ses yükselmiş değil. Böylece, Birleşik Devletler, büyük bir rahatlıkla piyonlarını oynatabiliyor.

Amerika Devletleri Örgütü üyesi keskin gözlü dışişleri bakanları, Venezuela'da sergilenen yankee silahlarının üzerinde Küba amblemi bulunmasını "çürütülemez" bir kanıt sayıyorlar ama, Birleşik Devletler'in açıktan açığa saldırıya hazırlanmasını görmemezlikten geliyorlar. Hatta, Playa Giron'da Küba'ya karşı saldırıyı kendisinin düzenlediğini kamuoyuna açıklayan Başkan Kennedy'nin sesini de duymuyorlar.

Bazı durumlarda, Latin Amerika ülkelerindeki egemen sınıfların devrimimize karşı duyduğu kin, onları körleştiriyor. Diğer bazı durumlardaysa, daha da acıklı olmak üzere, yasadışı yollardan kazanılan servetlerin parıltısı gözlerini kamaştırıyor.

Bildiğiniz gibi, Karayibler Krizi diye adlandırılan korkunç bunalımdan sonra, Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği ile bazı silahların sınırlandırılmasını öngören bir anlaşma imzaladı. Ancak, Birleşik Devletlerin saldırganlığını arttırması, Playa Giron'da paralı askerlerin saldırısı ve ülkemizi istila etme girişimi, bizi Küba'da savunma amacıyla bazı silahlar bulundurmaya zorluyor.

Üstelik, Birleşik Devletler, ülkemizin Birleşmiş Milletler tarafından denetlenmesini istemiştir. Küba, Birleşik Devletlerin yada başka herhangi bir gücün, sınırlarımız içinde bulunduracağımız silahların türünü belirlemeye hak sahibi olduğunu kabul etmemektedir.

Bu bağlamda, biz ancak her iki tarafa eşit haklar tanıyan karşılıklı anlaşmalara saygı göstermeye kararlıyız. Fidel Castro'nun dediği gibi: «Egemenlik kavramı, ulusların ve bağımsız halkların hakkı olarak varoldukça, halkımızın bu haktan yoksun kalmasını kabul etmeyeceğiz. Dünya bu ilkelere göre yönetildiği sürece, dünya tüm halklar tarafından tanındığı ve kabul edildiği için evrensel değer taşıyan bu kavramlara göre yönetildiği sürece, bu hakların herhangi birinden bizi yoksun etme girişimlerine yanaşmayacağız, bu hakların hiçbirinden vazgeçmeyeceğiz.»

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant, gösterdiğimiz nedenleri anlamış ve bize hak vermiştir. Buna karşın, Amerika Birleşik Devletleri keyfi ve yasadışı yeni bir ayrıcalık peşinde. Hangi küçük ülke olursa olsun, gidip hava sahasına girmek istiyor. Ülkemizin göklerinde U-2'lerin ve daha başka casus uçaklarının uçtuğunu görüyoruz. Bunlar hiçbir ceza almaksızın hava sahamızdaki egemenliğimizi çiğniyorlar. Bu uçaklar hava sahamıza girmesin diye, Guantanamo bölgesinde devriye botlarımıza karşı, karasularımızda gemilerimize ve başka bandralı gemilere karşı Amerika Birleşik Devletleri donanmasının saldırıları dursun diye, adamıza casusların, sabotajcıların sızması, her türden silah sokulması son bulsun diye kaç kez uyarıda bulunduk.

Sosyalizmi kurmak istiyoruz. Barış uğruna mücadele edenleri desteklediğimizi daha önce açıkladık. Marksist-leni-

nist olmakla birlikte, bağlantısız ülkeler grubundan olduğumuzu bildirdik, çünkü bağlantısız ülkeler, bizim gibi emperyalizme karşı mücadele ediyorlar. Halkımız için daha iyi bir hayat sağlamak istiyoruz. Bu nedenle, yankee provokasyonlarından kendimizi korumaya çalışıyoruz. Amerika Birleşik Devletleri'ni yönetenlerin kafa yapısını biliyoruz. Barışı bize çok pahalıya ödetmeyi planlıyorlar. Cevabımız, hiçbir bedelin onurumuzdan daha yüksek olamayacağıdır.

Küba, gerekli gördüğü silahları topraklarında bulunduracağını, dünyada hiçbir gücün, ne denli büyük bir güç olursa olsun, topraklarına, karasularına ve hava sahalarına girmeye hakkı olmadığını yeniden herkese duyurmak ister.

Eğer Küba, herhangi bir toplantıda ortak nitelikte bir yükümlülüğü üzerine alırsa, buna sadakatle uyacak, ama o güne dek, tüm diğer uluslar gibi haklarını koruyacaktır. Emperyalizmin istekleri karşısında, Başbakanımız Karayiblerde barışın sürdürülmesi için gerekli şu beş noktayı saptamıştır:

1. Ekonomik ablukanın ve Birleşik Devletler'in dünyanın her yerinde, ülkemize karşı uyguladığı ekonomik ve ticari baskıların son bulması.

2. Birleşik Devletler ve suç ortağı diğer bazı ülkelerin her türlü yasadışı eylemlerine, hava ve deniz yoluyla ülkeye silah ve cephane sokulmasına, paralı askerlere yaptırılacak istila hareketlerinin planlanmasına, casus ve sabotajcıların ülkeye gönderilmesine son verilmesi.

3. Birleşik Devletler ve Puerto-Rico'daki üslerden yapılan korsan saldırıların durdurulması.

4. Hava sahamıza ve karasularımıza Birleşik Devletler donanmasına yada hava filosuna bağlı savaş gemilerinin ve askeri uçakların girmesinin önlenmesi.

5. Guantanamo Deniz Üssü'nün kaldırılması ve ABD'nin işgal ettiği kara parçasının Küba'ya geri verilmesi.

Bu temel noktaların hiçbiri kabul edilmedi, askeri güçlerimiz hâlâ Guantanamo Deniz Üssü'nden yapılan saldırılara hedef oluyor. Bu üs kötülük yuvası halini almış, buradan ül-

kemize katiller saldırtılmıştır. Uğradığımız provokasyonların hepsini sayarsak konferansa katılan üyeleri sıkmış oluruz. Yalnızca bir sayı vermekle yetinelim, içinde bulunduğumuz Aralık ayının ilk günlerini de sayarsak, 1964 yılında tam 1323 provokasyona uğradık. Bunlar arasından, önemsiz olanlar sınırın geçilmesi, ABD işgali altındaki topraklardan türlü maddelerin fırlatılması, ABD personelinden erkek ve kadınların teşhirci hareketleri, sözlü saldırılar vs.dir. Daha önemli olanlar arasında, küçük kalibreli silahlarla ateş edilmesini, topraklarımıza silah sokulmasını, ulusal bayrağımıza hakaret edilmesini sayabiliriz. Çok ağır provokasyonlarsa Küba tarafında yangın çıkartmak amacıyla sınırın aşılması, askerlerimizin üzerine ateş açılmasıdır. Bu yıl 78 kez ateş edildi. Kuzey sınırından 3,5 km uzaklıktaki ABD karakollarından açılan iki el ateşle Ramon Lopez Pena adlı bir Kübalı er öldürüldü. Bu son derece ağır kışkırtıcı hareket 19 Temmuz 1964 günü saat 19.07'de meydana geldi. Başbakanımız, 26 Temmuz'da bu gibi kışkırtmalar yinelenirse, birliklerimize saldırılara karşı çıkma emri verileceğini açıkladı. Aynı zamanda, ileri postalardaki Küba birlikleri sınır çizgisinden uzaklaşma ve gerekli tahkimatı inşa etme emri aldı.

340 günde 1323 kışkırtma hareketi, ortalama günde 4 provokasyon demektir. Ancak bizimki gibi kusursuz disiplinli ve yüksek morale sahip bir ordu bu tür düşmanlıklara soğukkanlılığını yitirmeden karşı koyabilir.

47 ülkenin katılmasıyla Kahire'de toplanan İkinci Bağlantısız Ülkeler Devlet ve Hükümet Başkanları Konferansı'nda oybirliğiyle şu anlaşmaya varıldı:

> *«Yabancı askeri üslerin, uygulamada, uluslar üzerinde bir baskı aracına dönüştüğünü, halkların kurtuluşunu ve kendi öz ideolojik, politik, ekonomik ve kültürel temellerine dayalı gelişimlerini önlediğini endişeyle gören konferansımız, topraklarından yabancı üslerin kaldırılması için mücadele eden ülkeleri tam anlamıyla desteklediğini açıklamak ister ve tüm devletlere, başka ülkelerde bulunan askeri birlikleri geri çekmeleri, üsleri derhal kaldırmaları için çağrıda bulunmayı görev bilir.*

Konferansımız, Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba halkının ve hükümetinin iradesine karşı gelerek ve Belgrad Konferansı Bildirisi hükümlerine aykırı olarak Guantanamo'da (Küba'da) askeri deniz üssü bulundurmasını Küba'nın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saldırı sayar.

Küba hükümetinin Guantanamo Deniz Üssü konusunda Amerika Birleşik Devletleri ile eşit haklara dayalı olmak koşuluyla çözüme varmaya hazır olduğunu gözönüne alan Konferansımız, Birleşik Devletler'in askeri üssü kaldırmak amacıyla Küba Hükümeti'yle görüşmelere başlamasını ısrarla talebeder.»

Amerika Birleşik Devletleri, Kahire Konferansı'nın bu isteğini karşılıksız bıraktı. Niyeti, ülkemizin bu parçasını, yukarıda sözünü ettiğimiz türden saldırıları sürdürmek için sonsuza dek elinde bulundurmaktı.

Halkların "Birleşik Devletler Sömürgeler Bakanlığı" adını taktığı Amerika Devletleri Örgütü, bizi saflarından çıkardıktan sonra "enerjik biçimde" suçlamış, üye ülkelerin Küba ile diplomatik ve ticari ilişkilerini kesmeleri isteğinde bulunmuştur. Amerika Devletleri Örgütü, ne zaman olursa olsun, hangi bahaneyle olursa olsun ülkemize karşı yapılan saldırıları onaylamış, böylece en temel uluslararası yasaları çiğnemiş, Birleşmiş Milletleri hiçe saymıştır. Uruguvay, Bolivya, Şili ve Meksika bu önlemlere karşı oy kullandılar. Meksika hükümeti bu önlemlere uymayı reddetmiştir. O zamandan beri, Latin Amerika'da yalnızca Meksika ile ilişkilerimizi sürdürebildik. Bu şekilde, emperyalizmin saldırıları için gerekli koşullardan biri daha gerçekleşti.

Latin Amerika ile yakınlığımızın, bizi birleştiren bağlara dayandığını bir kez daha belirtmek isteriz. Konuştuğumuz dilin, kültürümüzün ve geçmişteki efendimizin ortak oluşu bizi ayrılmaz kılıyor. Latin Amerika'nın, ABD sömürgeci boyunduruğundan kurtulmasını, istememiz bundandır. Burada temsilcileri bulunan Latin Amerika ülkelerinden herhangi biri Küba ile yeniden ilişki kurmaya karar verirse, tam anlamıyla eşitlik temeline dayanması koşuluyla bunu sevinçle kabul

ederiz. Yoksa, Küba'yı özgür bir ülke olarak tanımak bize lütufta bulunmak değildir. Küba'nın bu özgürlüğünü, kurtuluş mücadelesi günlerinde kanımız ve canımız pahasına elde ettik. Bu özgürlüğü, kıyılarımızda Yankee emperyalizmine karşı kanımız ve canımız pahasına savunduk.

Başka ülkelerin iç işlerine karıştığımız yolundaki suçlamaları reddetmekle birlikte, özgürlükleri uğuruna mücadele eden halklarla olan dayanışmamızı inkar etmeyiz. Dünya kamuoyu önünde, Birleşmiş Milletler Anlaşmasında sözü edilen tam egemenlik haklarına kavuşmak için mücadele eden halkları, dünyanın neresinde olursa olsunlar desteklediğimizi açıklamayı halkımız ve hükümetimiz adına borç biliriz.

Birleşik Devletler, öteki ülkelerin içişlerine açıktan açığa karışmaktan kaçınmaz. Latin Amerika'da, tarih boyunca yaptıklarına başka türlü bir ad verilemez. Küba da, XX.yy başlarından beri bu acı gerçeğin içinde yaşadı. Kolombiya, Venezuela, Nikaragua, genellikle Orta Amerika, Meksika, Haiti, Santo-Domingo da bu gerçeği biliyorlar.

Şu son yıllarda, bizden başkaları da saldırıya uğradı. Panama'nın kanal bölgesinde deniz erleri, savunmasız halkın üzerine büyük bir soğukkanlılıkla ateş açtı. Santo Domingo'da, Trujillo'nun öldürülmesinden sonra halkın haklı olarak öfkeye kapılıp isyan etmesini önlemek için yankee donanması karasuları içine girdi, Kolombiya'da, Gaitan'ın katlinden sonra başgösteren ayaklanmanın hemen ardından başkent saldırıyla ele geçirildi.*

Başka ülkelerin içişlerine müdahaleler, askeri görevler görünümü altında gizlenir. Askeri görevliler, çeşitli ülkelerde bu amaçla yetiştirilen askeri güçler örgütleyerek, baskı ve Latin Amerika kıtasında son zamanlarda sık sık tekrarlanan askeri darbe hareketlerine katılırlar.

* Dominikalı diktatör Rafael Trujillo 30 Mayıs 1961 tarihinde öldürüldü. 1961 Kasımında, Trujillo'nun iki erkek kardeşinin Santo Domingo'ya dönmesi yüzünden patlak veren halk ayaklanmasının büyümesi üzerine, Washington, Santo-Domingo kıyılarına savaş gemilerini gönderdi.
1948 Nisanında, Kolombiya Liberal Parti lideri Jorge E. Gaitan'ın katledilmesi üzerine Bogotazo diye anılan halk isyanı başgösterdi.

Birleşik Devletler'e bağlı askeri güçler, Venezuela, Kolombiya ve Guatemala'da özgürlükleri uğruna savaşan halklara doğrudan doğruya baskı uyguladı. Venezuela'da, yalnızca orduya ve polise danışmanlık yapmakla kalmamış, ayaklanan geniş bölgelerdeki köylü halka karşı uçakla katliam hareketine girişmişlerdir. Bu bölgelerde mevzilenen yankee birlikleri, doğrudan doğruya müdahaleyi artıracak her türlü baskı hareketine başvurmaktan kaçınmamaktadır.

Emperyalistler, Latin Amerika halklarını ezmeye hazırlanıyor. Artık, uluslararası bir cinayet örgütü haline geldiler. Birleşik Devletler, sözümona özgür kuruluşları savunmak için ülkelerin iç işlerine burnunu sokmaktadır. Bir gün gelecek, bu Genel Kurul daha büyük bir olgunluğa erişecek ve Amerika Birleşik Devletleri hükümetinden, bu ülkede yaşayan siyah derili ve Latin Amerika kökenli insanların hayatı için güvence isteyecektir. Bu insanların birçoğu doğuştan ABD vatandaşıdır yada sonradan yurttaşlığa kabul edilmiş kimselerdir. Kendi çocuklarını öldürenler, yada derisinin renginden dolayı yurttaşlarını aşağı görenler, zencileri öldürenleri serbest bırakanlar, böylelerini koruyanlar, üstelik de özgür insanlar olarak yasal haklarını arayan siyah halkı cezalandıranlar kendilerini nasıl özgürlüğün bekçileri sayabilirler? Bugün, Genel Kurulun, bütün bu olaylar için açıklama isteyecek durumda olmadığını biliyoruz. Yine de, Birleşik Devletler hükümetinin özgürlük şampiyonu olmadığı, yalnızca dünya halklarına ve büyük ölçüde de kendi halkına karşı sömürü ve baskıyı sürdürmeyi amaçladığı açıkça ortaya konmalıdır.

Küba'nın ve Amerika Devletleri Örgütü'nün durumundan açıkça anlaşılmayacak bir dille sözeden bazı delegelere cevap olarak Latin Amerika halklarının bu uşak ruhlu, satılık hükümetlere ihanetlerinin hesabını bir gün soracağını apaçık bildirmek isteriz.

Sayın delegeler, kimseye zincirlerle bağlı olmayan, yabancı sermayeye bağımlılıktan kurtulmuş, politikasını yönetecek prokonsüllerden arınmış, özgür ve egemen bir devlet olan Küba, bu topluluğun karşısında başını dik tutarak konuşabilir ve kendisine verilen "Latin Amerika'nın özgür toprağı" adına hak kazandığını kanıtlayabilir.

Bizim örneğimiz tüm Latin Amerika Kıtası'nda meyvelerini verecektir. Şimdiden Guatemala'da, Kolombiya'da ve Venezuela'da etkimiz görülmüştür.

Artık yalnız başına kalmış halklar sözkonusu olmadığından, önemsiz düşmanlar, savsaklanabilecek güçler de var olamaz. İkinci Havana Bildirisi'nde belirtildiği gibi:

Latin Amerika'da güçsüz ülke yoktur. Bizler aynı sefaleti çeken, aynı duyguları paylaşan ortak düşmanlara sahibolan, aynı güzel geleceği özleyen ve dünyanın tüm dürüst insanlarının desteğinden yararlanan ikiyüz milyon çocuklu bir ailenin evlatlarıyız.

Bu destan, acıyla dolu Latin Amerika topraklarında pek bol bulunan aç yerli halk yığınları, topraksız köylüler, sömürülen işçiler, ilerici kitleler, dürüst ve yetenekli aydınlar tarafından yazılacaktır. Emperyalizmin kötü davrandığı, hor gördüğü halklarımız, kitle halinde mücadele ve düşüncelerle, bu destanı gerçeğe dönüştürecektir. Bugüne kadar küçümsenen, önemsenmeyen halklarımız, artık emperyalistlerin uykularını kaçırmaya başlamıştır. Bizi hep güçsüz ve uysal bir sürü olarak görmeye alışan emperyalistler, şimdi ikiyüz milyon Latin Amerikalının oluşturduğu dev sürü karşısında korkuya kapılmış, bu dev kitle içinde, yankee tekelci kapitalizminin mezar kazıcılarını görmenin endişesini yaşıyorlar.

Şimdi, Latin Amerika Kıtası'nın bir başından öteki başına, intikam saatinin geldiğini gösteren apaçık belirtiler ortaya çıkmıştır. Şimdi bu adsız kitle, bu rengarenk kıtanın her yerinde aynı acıları, aynı hayal kırıklıklarını dile getiren şarkıları söyleyen bu rengarenk Latin Amerika, yüzü gülmeyen, kaderine sessizce razı olan bu Latin Amerika artık tarihini kendi yazmak istiyor. Kendi tarihine geçmek, tarihini kanıyla yazmak, bu uğurda acı çekmek ve ölmek istiyor.

Bugün Latin Amerika'nın dağlarında ve ovalarında, yaylalarında ve vahşi ormanlarında, ıssız köşelerinde ve büyük kentlerindeki trafik karmaşasının ortasında, okyanuslarının ve nehirlerinin kıyısında, insanlar uyanıyor, kı-

pırdıyor. Kendilerinin olan ne varsa onun uğruna ölmeye hazır, 500 yıldır şunun bunun tarafından birer birer gasp edilen hakları yeniden almaya hazır, kaygılı eller ileriye uzanıyor. Şimdi, tarih Latin Amerika yoksullarını, tarihlerini kendileri yazmaya karar veren ezilenleri, horlananları hesaba katmak zorundadır. Onlar şimdi yolda, yayan, hergün, yüzlerce kilometrelik bitip tükenmek bilmez yürüyüşle yönetim "doruğuna" ulaşmaya, haklarını elde etmeye gidiyorlar.

Onlar şimdi silahlı. Taşlarla, sopalarla, machetelerle, şu yönde, yada bu yönde, hergün toprakları işgal ediyor, kendilerinin olan toprağa sımsıkı sarılıyor, onu canları pahasına savunuyorlar. Onlar şimdi pankartlar, bayraklar, sloganlar taşıyor, bunları dağların rüzgarında, ovalar boyunca dalgalandırıyorlar. Adalet isteyen bu öfke dalgası, bastırılmış kinlerin, ayaklar altına alınmış hakların bu kabaran dalgası, Latin Amerika topraklarından yükselen bu devrim dalgası artık hiçbir zaman durmayacak, ardı arkası kesilmeyecektir. Her geçen gün, bu dalga daha da büyüyecektir. Çünkü en büyük sayıdan, her yönüyle çoğunluktan, emeğiyle zenginlikleri biriktirenlerden, değerleri yaratanlardan, tarihin tekerleklerini döndürenlerden, uyutuldukları sersemletici uzun uykudan artık uyananlardan oluşmaktadır.

Çünkü bu büyük insan kitlesi "Yeter!" demiş ve yürüyüşe geçmiştir. Devlerin bu yürüyüşü gerçek bağımsızlığa, uğruna birşey elde edemeden binlerce kez öldükleri gerçek özgürlüğe kavuşmalarına dek durmayacaktır. Bugün ölenler, Playa Giron'daki Kübalılar gibi, biricik, gerçek, vazgeçilmez, asla geri vermeyecekleri bağımsızlıkları uğruna öleceklerdir.

İşte bütün bunlar, Sayın Delegeler, tüm kıtanın bu yeni iradesi, kitlelerimizin mücadele kararlılığının dile getiriliş biçimi olan, istilacının silahlı kolunu felce uğratan çığlıkla özetlenebilir. Bu çığlık, tüm dünya halklarınca, özellikle de Sovyetler Birliği'nin liderliğindeki sosyalist kamp ülkelerinde anlaşılmış ve benimsenmiştir.

YA ÖZGÜR VATAN, YA ÖLÜM!

KOMUTAN ERNESTO CHE GUEVARA'NIN KARŞIT GÖRÜŞLERE CEVABI

İlk resmi konuşmasından sonra, karşıt görüşleri cevaplandırma hakkından yararlanan Komutan Ernesto Che Guevara, yeniden Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kürsüsüne gelerek Costa Rica, Nikaragua, Venezuela, Kolombiya, Panama ve Amerika Birleşik Devletleri delegelerinin ileri sürdüğü görüşleri yanıtlamıştır.

Bu kürsüyü ikinci kez işgal ettiğim için özür dilerim. Cevap hakkımı kullanmak için böyle davrandım. Buna özellikle ilgi duyduğumuz sanılmasın. Çünkü, bu cevaplara da cevap verilebilir ve bu cevapların cevapları sonsuza dek sürdürülebilir.

Küba adına ortaya koyduğumuz görüşlere karşı çıkan sayın delegelerin ileri sürdüğü düşünceleri birer birer cevaplandıracağız.

Önce Küba'nın basında çıkan bazı sansasyonel haberlere

kapılmasından yakınan Costa Rica temsilcisine cevap vereceğim. Bu bay, tutsak Küba basınından çok farklı olan özgür Costa Rica basınında bazı haberler çıkınca, hükümetinin hemen gerekli denetim önlemlerini aldığını açıkladı.

Costa Rica delegesi haklı olabilir. Emperyalist yayın organlarında çıkan röportajlara dayanarak kesin biçimde hiçbir görüş ortaya koyamayız. Emperyalist basında, özellikle Amerika Birleşik Devletleri basınında, Kübalı karşı-devrimcilerle ilgili birçok roportaj yayınlandı. Artime, Domuzlar Körfezi'ndeki başarısız saldırı girişiminin şefiydi. Ama hep öyle kalmadı. Küba kıyılarına yaklaştıkları ve ilk kayıpları verdikleri sırada da birliklerin şefiydi. Amerika Birleşik Devletleri'ne dönünceye dek arada geçen zaman içerisindeyse "kurtarıcıların kahramanca seferine" katılanların çoğunluğu gibi "aşçı yada hastabakıcıydı." Hapse girip çıktıktan sonra tüm Küba "kurtarıcıları" bu sıfatla tanıtıldılar. Şimdi yeniden şef olan Artime kendisine karşı yapılan bir suçlamadan fena halde öfkelenmiş görünüyor. Nedir bu suçlama? Viski kaçakçılığı. Costa Rica ve Nikaragua'daki üslerde viski kaçakçılığı yapılmıyor, diyor, orada Küba'yı kurtaracak olan devrimciler eğitiliyor. Basın ajanslarına bu açıklamalar yapıldı ve bütün dünyaya yayıldı.

Costa-Rica'da ise bu gerçekler inkar edildi. Costa-Rica'lı yurtseverler, bize Tortugueras yakınlarında ve çevredeki bölgelerde bulunan bu üsleri anlattılar. Bunun doğru olup olmadığını Costa-Rica hükümeti elbette ki daha iyi bilir.

Bu bilgilerin doğruluğundan hiç kuşku duymuyoruz. Bay Artime'nin pekçok "devrimci" çalışmaları arasında viski kaçakçılığına da zaman bulduğundan eminiz. Costa Rica hükümetinin yarım yamalak koruduğu bu tür "kurtarıcılar" için bu faaliyetler çok doğaldır.

Devrimlerin ihraç edilemeyeceğine içtenlikle inanıyoruz. Devrimler, halkların bağrından doğar. Devrimler, Costa-Rica, Nikaragua, Panama ve Venezuela hükümetleri gibi yönetim biçimlerinin halkı sömürmesinden doğar. Kurtuluş hareketlerine yardım edilebilir, edilmeyebilir de. Özellikle moral

bakımından yardım sözkonusudur. Ama devrimler ihraç edilemez.

Bu sözü, yüce Genel Kurul'un önünde kendimizi haklı çıkarmak için tekrarlamıyoruz, bu, uzun zamandır kabul edilen bilimsel bir gerçektir. Latin Amerika Kıtası'nda, halkının üzerinde uyguladığı sert baskılarla seçkinlik kazananlardan olmayan, bununla birlikte, ortak bir yanımız da bulunmayan bir rejimin uygulandığı Costa-Rica'ya devrim ihraç edeceğimizi öne sürersek, elbette ki, büyük bir hataya düşeriz.

Nikaragua temsilcisine de cevap vermek istiyorduk. Lehçeler konusunda iyi anlayamadığım bazı sözler söyledi. Küba'dan, Arjantin'den, bir de, yanılmıyorsam Sovyetler Birliği'nden sözetti. Nikaragua temsilcisinin benim amerikan ingilizcesi şivesiyle ispanyolca konuştuğumu öne sürmediğini umarım, bu benim için ağır bir söz olurdu. Gerçekte, şivemde Arjantin'e özgü özellikler bulunması doğaldır. Ben Arjantin'de doğdum, bunu kimseden saklayacak değilim ve pek saygıdeğer Latin Amerika ülkeleri izin verirlerse, kendimi genellikle Latin Amerika vatandaşı sayıyorum, herhangi bir Latin Amerika ülkesi benim anayurdum olabilir. Gerektiği anda, herhangi bir Latin Amerika ülkesinin kurtuluşu için hayatımı vermeye hazırım. Genel Kurul önünde, geçici bir temsilci olan ben, bu duyguları taşıyan tek kişi değilim. Yalnız Latin Amerika'da değil, dünyanın neresinde olursa olsun, bir haksızlık ortaya çıktığında tüm Küba halkı etkilenir. Martí'nin hayranlık verici bir özdeyişini burada tekrarlayabiliriz: Gerçek insan, herhangi bir insanın yanağına vurulan tokadı, kendi yanağına indirilmişçesine duymalıdır. Tüm Küba halkının duygularıdır bunlar, sayın temsilci bayan.

Nikaragua temsilcisi, ülkesinin haritasını alıp da biraz incelese, zor ulaşılır; bölgelerde biraz göz gezdirse, Puerto Cabezas'a kadar varabilir. Domuzlar Körfezi seferi işte bu noktadan başlamıştı. Yine, Blue Filos'a ve Monkey Point'e de gidebilir. Bu sonuncu yerin gerçek adı "Punto Mono" iken tarihin kimbilir hangi garip cilvesi sonucu, Nikaragua'da bulunduğu halde bunaya ingilizce "Monkey Point" denilmektedir. Bu sözünü ettiğim bölgelerde, Kübalı karşı devrimcilere ya-

da "devrimciler"e rastlayabilir, artık hangi sıfatı daha doğru buluyorsanız onu kullanın, sayın Nikaragua temsilcisi baylar. Her tip insan var orada. Bol miktarda viski de var, kaçak mıdır; ithal mı edilmiştir, bilmem. Bu üslerin varolduğundan kuşku duymuyoruz. Ama, elbette, Amerika Devletleri Örgütü'nden soruşturma yapmasını isteyecek değiliz. Böylesine saçma bir istekte bulunmayacak kadar Amerika Devletleri Örgütü'nü saran ortak körlüğün bilincindeyiz.

Atomik silahlara sahibolduğumuzu kabul ettiğimiz söylendi. Bu yanlış. Bu da, Nikaragua temsilcisinin küçük bir hatası galiba. Biz yalnızca, savunmamız için elde edebileceğimiz silahlara sahibolmak hakkımızı savunduk. Hiçbir ülkenin, hangi tip silahlar bulunduracağımıza karar vermeye hakkı olmadığını belirttik.

Benden sözederken, Küba halkı gibi kibarca Che diyen Panama temsilcisi, konuşmasına Meksika devriminden başladı. Küba temsilciler heyeti, Panama halkının ABD'liler tarafından katledilişinden sözediyordu, Panama delegasyonu başkam ise Meksika devrimini anlatarak söze başladı, aynı biçimde konuşmasını sürdürerek Panama ile Birleşik Devletler'in diplomatik ilişkilerinin kesilmesiyle sonuçlanan katliama değinmedi bile. Bu tür davranışa politik dilde *entreguismo,* yani emperyalizme ödün verme siyaseti denir ve bir taktik sayılır. Ancak, devrimci dilde, baylar, bu alçaklıktan başka birşey değildir. Panama temsilcileri 1959'daki işgalden sözettiler. Hiçbir zaman Sierra Maestra'ya çıkmayan, bugünse Miami'de yada üslerden birinde yaşayan sakallı bir salon adamı tarafından yönetilen bir grup maceracı, peşleri sıra bazı gençleri de sürükleyerek bu maceraya atıldılar. Küba hükümeti sorumluları, Panama yöneticileriyle işbirliği halinde, bu konunun kapanması için çaba gösterdiler. Bu adamların bir Küba limanından yola çıktığı doğrudur. Bu konuda, daha önce de dostça tartıştık.

Burada, Küba'ya karşı yöneltilen görüşler arasında, Panama delegasyonununki bize gerçekten affedilmez görünüyor. Ne temsilciler heyetini, ne de Panama hükümetini gücendir-

meye zerre kadar niyetimiz yok. Ama, Panama hükümetini savunmaya da zerre kadar niyetimiz yok. Birleşmiş Milletler topluluğu önünde açıklama yaparak Panama halkını savunmak istiyorduk, çünkü hükümetlerinin gerçekleri açığa koymaya ne cesareti, ne de gücü var. Panama hükümetini güçendirmek istemiyoruz, fakat desteklemek de istemiyoruz. Yalnızca, kardeş Panama halkına sempati besliyor, açıklama yaparak onları savunmak istiyoruz.

Panama temsilcisi çok ilginç bir söz söyledi. Kübalıların efelik taslamasına karşın, Guantanamo üssü hâlâ orada, dedi. Sayın temsilciler, bu üsten bize karşı yapılan 1 300'den fazla kışkırtıcı hareketi açıkladığımızı hatırlarlar. Aşağılık bir takım hareketlerden tutun da silahlarla ateş açmaya kadar varıyordu bu saldırılar. Provokasyonlara alet olmayacağımızı, çünkü bunların halkımız için vereceği sonuçları bildiğimizi belirtmiştik. Tüm uluslararası konferanslarda, Guantanamo üssü sorununu ortaya koyduk. Tüm uluslararası konferanslarda, Küba halkının, barışçı yollardan üssü geri alma hakkını ileri sürdük.

Biz hiçbir zaman efelik taslamadık, sayın bay Panama temsilcisi, çünkü bizim gibi her an ölmeye hazır insanların, davasını savunma uğruna ölmeye hazır bir halkı yöneten insanların, Domuzlar Körfezi, yada Ekim Bunalımı gibi olaylar sırasında efelik taslamaya ihtiyacı yoktur. O zamanlarda, ABD'nin patlatmakla adamızı tehdit ettiği atom bombasının korkunç mantarının hayali halkımızın gözleri önünden silinmiyordu. Tüm halk siperlere doğru ve üretimi arttırmak için fabrikalara doğru yürüdü. Ne geriye bir atım atıldı, ne de tek bir şikayet duyuldu. Amerika Birleşik Devletleri emperyalist çevreleri bir yada birkaç atom bombası patlatmayla Küba'yı tehdit ederken onbinlerce insanımız gönüllü olarak milis güçlerine katıldı. Ülkemiz böyledir işte. Böyle bir ülkenin halkı, insanları ve yöneticileri -bunu başımı dik tutarak söylüyorum- ölümden en küçük bir korku duymayan, hareketlerinin sorumluluğunu iyi bilen böyle bir ülkenin halkı efelik taslamaz. Küba halkı gerekirse ölümüne dek savaşır, bay Pana-

ma temsilcisi ve eğer saldırıya uğrarsa, hükümetiyle beraber ölünceye dek hep birlikte savaşacaktır.

Kolombiya temsilcisi, ölçülü biçimde konuşarak, -bu, benim de ölçülü biçimde cevap vermemi gerektirir- iki yanlış görüş ileri sürdüğümü belirtti: Birincisi, 1948'de, Jorge Eliecer Gaitan öldürüldüğü sırada, yankee istilası konusu. Sesinin tonundan, Kolombiya temsilcisinin bu ölüme çok üzüldüğü, derin bir acı duyduğu seziliyordu.

Konuşmamızda, Kolombiya temsilcisi bayın belki de unuttuğu, daha önce meydana gelmiş bir başka müdahaleden sözetmiştik: Panama Kanalı bölgesinde ABD müdahalesi. Kolombiya temsilcisi daha sonra, ülkesinde kurtuluş ordusu olmadığını, çünkü kurtarılacak birşey bulunmadığını belirtti. Kolombiya'da demokrasiden çok doğal biçimde sözedildiğini anlattı. Akıl almaz, inanılmaz bir demokrasi anlayışı içinde iktidarı, uzun yıllardır yarı yarıya paylaşan iki parti sayesinde Kolombiya oligarşisi demokrasinin en üst düzeyine ulaşmış anlaşılan. Sırayla önce liberaller ve tutucular, sonra tutucular ve liberallar iktidara geçiyor, dört yıllık aralarla bu böyle sürüp gidiyor. Hiçbir şey değişmiyor, herşey aynı kalıyor. İşte, demokrasi buna denir, seçimlerle iktidara gelinen, temsilciler sistemine dayanan demokrasi bu olsa gerek Kolombiya temsilcisine göre. Yalnız, Kolombiya delegesi sayın bay, böylesine heyecanla demokrasilerini savunurken, Gaitan'ın ölümünden sonra Kolombiya halkını kırıp geçiren, 200 000 yada 300 000 insan hayatına malolan içsavaşın sözünü bile etmiyor. Yine de, kurtarılacak birşey bulunmadığını öne sürebiliyor. İntikamı alınacak birşey de yok. İntikamı alınacak yüzbinlerce ölü yok. Halkı katleden ordu yok, 1948'den beri halkı katleden aynı ordu değil. Birşeyler değişmiştir kesinlikle: Ya generaller başkadır, yahut da komutanlar başkadır. Belki de, bu komutanlar dört yıllık uzun savaş sırasında halkı katleden, daha yıllar yılı aralıklarla katledecek olan sınıfa değil, başka bir sınıfa hizmet ediyordur. Kurtarılacak birşey yok deniliyor. Kolombiya delegesi, Kolombiya gazetelerinin bile "Bağımsız Marquetalia Cumhuriyeti" adıyla andı-

ğı bölgedeki güçlerin yöneticilerinden birine, herkes adi bir haydut sansın diye "Tiro Fijo" adının takıldığını hatırlamıyor mu? Orada, Kolombiya ordusunun 16 000 askerinin katılımıyla büyük bir harekat düzenlediğini, ABD'den gelen subayların danışmanlık yaptığını, ABD'den getirtilen uçak ve helikopterlerin kullanıldığını bilmiyor mu?

Kolombiya temsilcisi ya ülkesinden uzak kaldığı için olan biteni iyice izleyemiyor yahut da belleği çok zayıf. Kolombiya delegesi, büyük bir pervasızlıkla, Küba, Amerika Devletleri Örgütü yörüngesinden ayrılmasaydı, herşey bambaşka olurdu, dedi. Yörünge derken neden sözetmek istiyordu, pek iyi bilmiyoruz. Uydular yörünge üzerinde döner, bizse uydu değiliz. Hiçbir yörünge üzerinde değiliz, tüm yörüngelerin dışındayız. Amerika Devletleri Örgütü yörüngesinde olsaydık, burada birkaç sayfalık, tatlı sözlerle dolu bir konuşma yapar, elbette çok daha kibar bir ispanyolcayla dinleyicilere seslenir, daha ziyade maddi konulara el atar, bol bol okşayıcı sıfat kullanırdık. Latin Amerika ülkeleri arasında varolan sistemin güzelliklerinden dem vurur, yörüngenin herkesçe bilinen merkezinin yönettiği özgür dünyayı katı ve sarsılmaz bir biçimde savunduğumuzu dilimizden düşürmezdik.

Venezuela temsilcisi de çok ölçülü, üstelik yapmacıklı bir dille konuştu. Soykırım suçlamalarının alçaklık olduğunu, Küba hükümetinin kendi halkı üzerinde bunca baskı varken, Venezuela'nın sorunlarıyla uğraşmasının mantıksız olduğunu belirtti. Dünyaya açıkladığımız olayların herkesin bildiği gerçeklerden başka birşey olmadığını burada bir kez daha tekrarlamalıyız, evet, suçluları kurşuna dizdik, gerekirse bunu yine yaparız. Savaşımız, ölüm kalım savaşıdır. Kaybedilen bir savaşın sonuçları ne olur, biliyoruz. Bugün Küba için kaybedilen bir savaşın sonuçları ne olur, bunu karşı-devrimciler de çok iyi bilir. Bizi savaşmaya ABD emperyalizmi zorluyor. Ama, şu anda, Venezuela'da, adı yanılmıyorsam Digepol olan siyasi polis şubesinin işlediği cinayetler gibi katliam hareketlerine girişecek değiliz. Bu polis şubesi tarafından vahşice cinayetler işleniyor, katliama uğratılan insanların cesetleri yokediliyor. Öldürülenlerin çoğu, üniversite öğrencileri.

Venezuela özgür basını, bu tür haberlere yer verdiği için, son zamanlarda birçok kez susturuldu. Yankee danışmanların yardımıyla, Venezuela'da askeri uçaklar köylü halkın yaşadığı geniş bölgeleri bombaladı, köylüler öldürüldü. Bu yüzden, Venezuela'da halk hareketleri çoğaldı, bir süre sonra, sonuçlarını göreceğiz.

Venezuela temsilcileri çok öfkeli. Punta del Este'de, Küba delegasyonu Birleşik Devletler görevlilerinin, elbette ki dolaylı yollardan bize ilettiği gizli bilgileri açıklayınca, Venezuela temsilcilerinin nasıl sinirlendiğini hâlâ hatırlıyorum. Birleşik Devletler temsilcilerinin Venezuela hükümeti için ne düşündüğünü, Punta del Este toplantısında, herkesin önünde okuduk. Bazı ilginç açıklamalar yer alıyordu bu bilgiler arasında. Kelimesi kelimesine hatırlamıyorum, ama şuna benzer bir cümle vardı: «Bu adamlar değişmezse, burada hepsi duvar dibine dizilir.» Duvar dibi deyimiyle, Küba devrimini tanımladıklarını sanıyorlardı.

ABD elçiliği görevlileri, gerçek olduğu su götürmez belgelerle, Venezuela oligarşisinin kaderinin, yöntemlerini değiştirmezse duvar dibine, idam mangasının karşısına dizilmek olduğunu bildiriyor, en başta hırsızlık olmak üzere müthiş suçlamalarda bulunuyorlardı.

Venezuela temsilcileri çok öfkelenmişti. Kızdıkları Amerika Birleşik Devletleri değil, Amerika Birleşik Devletleri'nin, onların hükümetleri ve halkı konusundaki görüşlerini açığa vuran Küba delegasyonuydu. Tüm bu suçlamalara verdikleri tek karşılık, bize bu belgeleri dolaylı yoldan sağlayan Bay Moscoso'nun görevinden alınmasıydı.

Bunları Venezuela temsilcisine hatırlatıyoruz, çünkü devrimler ihraç edilmez. Devrimler harekete geçer, Venezuela'da da devrim, vakti saati gelince harekete geçecektir. Küba'daki gibi Miami'ye yada başka bir yere kaçmak için havaalanında kalkışa hazır bekleyen uçağı olmayanlar, Venezuela halkının haklarında vereceği karara boyun eğmek zorunda kalacaktır. Orada olup bitecekler için başka halkları ve hükümetleri sorumlu tutmayın. Eğer ilgi duyarsa, Venezuela tem-

silcisinin COPEI'nin en zeki elemanları tarafından yazılan ve ülkesinde yayınlanan, gerilla savaşı ve gerillacılara karşı savaşma tarzı konusundaki bazı ilginç araştırmaları okumasını öneririm... Böylelikle silahlı halkın bombalarla, cinayetlerle yenilemeyeceğini öğrenecektir. Tersine, bunlar halkları daha devrimci yapar. Biz de birşeyler biliriz bu konuda. Düşmanımızı hoşnut etmek için antigerilla taktikleri açıklayacak değiliz, bunu yapsak bile, öylesine körce davranıyor ki, verdiğimiz bilgilerden yararlanmasını da beceremez.

Geriye, yalnızca Stevenson kaldı. Ne yazık ki kendisi burada yok. Bay Stevenson'un burada olmayışının nedenini çok iyi anlıyoruz.

Kendisi gibi bir aydına yakışan, pek derin ve pek ağır sözlerini bir kez daha dinledik. Buna benzer yapmacıklı, tumturaklı, pek derin ve pek ağır sözler söyleyerek yaptığı açıklamaları 15 Nisan 1961'de, ilk komisyonun 1149A toplantısında da izlemiştik. O gün, ABD hava filosuna bağlı, korsan savaş uçakları Küba havaalanlarını bombalamış ve hava kuvvetlerimizi yoketmişti. Bu uçaklar Küba amblemleri taşıyor ve Nikaragua'dan, Puerto Cabezas'tan geliyorlardı. Bu eylemlerini parlak bir başarıyla ve büyük bir soğukkanlılıkla bitirdikten sonra, Birleşik Devletler topraklarındaki üslerine döndüler. Bu saldırıyı kamuoyuna duyurduğumuzda, bay Stevenson çok ilginç sözler söyledi.

Konuşmam uzun sürdüğü için beni bağışlayın, fakat Bay Stevenson gibi seçkin bir aydının büyük sözlerini bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyorum. Bu sözler, Kennedy'nin tüm dünya karşısında, Küba'daki olayların tüm sorumluluğunu üzerinde aldığım sakin bir biçimde açıklamasından dört-beş gün önce söylenmişti. Tüm toplantı tutanaklarını birarada getirmeye henüz zaman bulamadığımızdan konuşmanın ancak kısa bir özetini vereceğiz.

Stevenson'un açıklamaları aşağı yukarı şöyleydi:

«Küba temsilcisinin, Birleşik Devletleri, Havana ve Santiago havaalanlarını ve San Antonio de los Ba os'daki Hava

Kuvvetleri Genel Karargahını bombalamakla suçlaması gerçeklere aykırı ve tamamıyla temelsizdir.»

Stevenson, olayı kategorik biçimde inkar ediyordu.

«Birleşik Devletler Başkanı'nın da açıkladığı gibi, Birleşik Devletler'in askeri güçleri hiçbir zaman Küba'ya karşı herhangi bir müdahalede bulunmamıştır ve bulunmayacaktır. Birleşik Devletler, Küba'ya karşı girişilecek herhangi bir eyleme hiçbir ABD'linin katılmaması için elinde gelen her türlü önlemi alacaktır.»

Bu sözler söylendiğinden aşağı yukarı bir yıl sonra, Küba topraklarına düşen bir pilotlarının cesedini onlara verdik. Bu albay Anderson değil, bir başkasıydı.

«Bu sabah ve dün meydana gelen olaylara gelince, Birleşik Devletler, alışılagelmiş işlemlerin yerine getirilmesi koşuluyla, siyasi sığınma hakkı isteyenlerin başvurularını inceleyecektir.»

Üzerimize gönderdikleri kişilere siyasi sığınma hakkı tanımayı kabul ediyorlardı.

«Özgürlüğe inananlar, baskı ve zulüme karşı sığınacak yer arayanlar, Birleşik Devletler halkı ve hükümetinden anlayış ve kabul göreceklerdir.»

Stevenson, bu minval üzerine uzun ve tumturaklı söylevini sürdürdü.

İki gün sonra, kahramanlıklarıyla Amerika Kıtası tarihine geçen ünlü 2056. Tugay'ın erleri Domuzlar Körfezi'ne çıkarma yaptılar. İki gün daha geçince, kahraman tugayın askerleri birtek kayıp bile vermeden hep birlikte teslim oldular. Bunun ardından büyük tiyatro sahneleri başladı. Amerika Birleşik Devletleri askeri üniforması taşıyan kişiler - bazılarını siz de tanırsınız - aşçı yada hastabakıcı olduklarını, sefere yalnızca gemici olarak katıldıklarını söylediler.

O anda, başkan Kennedy güzel bir jest yaptı. Kimsenin inanmayacağı, yalancı bir politika izlemeye kalkışmadı, Küba'da olup bitenlerin tüm sorumluluğunu üzerine aldı. Ama, Amerika Devletleri Örgütü onun sorumluluğunu tanımadı,

onu sorumlu tutmadı. Kennedy, kendi tarihine ve Amerika Birleşik Devletleri tarihine karşı sorumluydu, çünkü Amerika Devletleri Örgütü, Birleşik Devletler yörüngesi üzerindeydi ve bu tür şeylerle uğraşacak zamanı yoktu.

Benim devrimcilik ve komünistlik hayatımı, kendimi Küba'ya nasıl adadığımı uzun uzun anlattığı için Stevenson'a teşekkür ederim. Her zamanki gibi, ABD haberalma ajanları, bilgilenmede olsun, casuslukta olsun, herşeyi birbirine karıştırıyorlar. Benim devrimcilik hayatım gerçekte kısadır, *Granma* seferiyle başladı, hâlâ da sürüyor.

Küba'da yaşamaya başlamadan önce hiçbir komünist partiye girmiş değilim, ancak, Küba Devrimi'nin eylem teorisinin marksizm-leninizm olduğunu bu topluluğun önünde açıklayabilirim. Kişisel özelliklerin pek büyük bir önemi yoktur, önemli olan, Stevenson'un yasaların çiğnenmediğini, hiçbir uçağın, hiçbir geminin buradan (ABD) hareket etmediğini, korsan saldırıların kendiliğinden oluştuğunu söylemesidir. 1961'de de, aynı ciddi ve inanmış aydın tavrıyla, aynı güven dolu ses tonuyla, söyledikleri yalanlanmadan önce, yapmacıklı ve tumturaklı biçimde Küba uçaklarının Küba topraklarından havalandığını ve siyasi sığınmacıları taşıdığını öne sürmüştü. Tabii ki, seçkin ve saygıdeğer meslekdaşımız Stevenson'un bu Genel Kurul toplantısından çekilip gitmekle doğru bir davranışta bulunduğuna inandığını bir kez daha belirtmek isterim.

Birleşik Devletler, Amerika Devletleri Örgütü onaylıyor diye keşif uçuşları yapabileceğini ileri sürüyor. Bir ülkenin toprakları üzerinde keşif uçuşları yapılmasını Amerika Devletleri Örgütü hangi hakka dayanarak onaylıyor? Birleşmiş Milletler'in rolü nedir? Eğer Kolombiya temsilcisinin pek güzel söylediği gibi, kaderimiz Amerika Devletleri Örgütü'nün yörüngesine bağlıysa, Birleşmiş Milletler Örgütü ne işe yarar? Bu toplantıda, bu soruyu sormak zorunda kalışımız ağrımıza gidiyor. Küçük ülkemiz, büyük bir ülkenin askeri uçaklarının hava sahamıza girmesini hiçbir şekilde kabul edemez. Bizi dışarı atan, hiçbir bağla bağlı olmadığımız Amerika Dev-

letleri Örgütü'nün bu tür hareketleri hoş gördüğünün garip bir tarzda öne sürülmesiyse bizim bu eylemlere göz yummamıza hiç yetmez. Birleşik Devletler temsilcisinin sözleri çok ağır kaçıyor doğrusu.

Üzerinde durmak istediğim birkaç küçük nokta daha kaldı. Cevaplarla, cevapların cevaplarıyla Genel Kurul'un tüm zamanını alacak değilim.

Amerika Birleşik Devletleri temsilcisi, Küba'nın ekonomik sıkıntılarının nedeni olarak ablukayı gösterdiğini, oysaki kabahatin ülkeyi kötü yöneten hükümette olduğunu söyledi. Daha ortada hiçbir neden yokken, daha ilk ulusal yasalar kabul edildiğinde, Amerika Birleşik Devletleri hemen geleneksel olarak pazarlarına sattığımız şeker kotasını tek yanlı olarak kısıtlamak gibi ekonomik baskı önlemlerine başvurdu. Aynı biçimde, Sovyetler Birliği'nden satmaldığımız ham petrolü rafine etmeyi de reddetti.

Birleşik Devletler'in ekonomik saldırılarının uzun hikayesini anlatmayacağım. Ama tüm bu saldırılara karşın, sosyalist ülkelerin, özellikle de Sovyetler Birliği'nin kardeşçe yardımı sayesinde ilerledik ve daha da ilerleyeceğiz. Ekonomik ablukaya mahkum edilsek de, bu bizi durduramaz, ne olursa olsun, bu Genel Kurul toplantısına yada başka bir yere çağrıldığımızda tüm gerçekleri açıkça anlatıp bataklığa taş atacağız. Birleşik Devletler temsilcilerini de tüm dünyada baskı ve zulmün bekçileri diye adlandırmaktan çekinmeyeceğiz.

Son olarak, Birleşik Devletler'in, Küba'ya gönderilecek ilaçlara ambargo koyduğu gerçektir. Ama durum böyle olmasa da, hükümetimiz gelecek aylarda Birleşik Devletler'den ilaç ısmarlayacak, Stevenson'a temsilcimizin komisyonda yada başka uygun bir yerde okuyacağı bir telgraf gönderecek, böylece herkes Küba'nın yaptığı suçlamaların doğru olup olmadığını öğrenecektir. Bugüne dek doğruydu suçlamalarımız. Son kez, Küba'da imal edilmeyen ilaçlardan 1 milyon 500 000 dolarlık satınalmak istediğimizde, ABD hükümeti araya girip hastaların hayatını kurtaracak bu ilaçların satışını engelledi.

Bir süre önce, Bolivya Devlet Başkanı* delegelerimize, gözleri yaşararak, Küba ile ilişkilerini kesmek zorunda kaldığını, çünkü Amerika Birleşik Devletleri'nin onu buna zorladığını söylemiş, bunun üzerine temsilcilerimiz, La Paz'dan ayrılmıştı.

Bolivya Devlet Başkanı'nın doğru söyleyip söylemediğini bilemem. Ama, ona düşmanla anlaşmanın bir işe yaramayacağını, çünkü zaten başkanlıkta günlerinin sayılı olduğunu söylediğimiz gerçektir.

Hiçbir bağla bağlı olmadığımız Bolivya Devlet Başkanı, tüm Latin Amerika halklarıyla sürdürmek zorunda olduğumuz ilişkilere benzer ilişkiler içinde bulunduğumuz hükümetiyle birlikte askeri bir darbeyle devrildi. Şimdiyse Bolivya'da bir cunta hükümeti kuruldu.

Bolivya Devlet Başkanı gibi, iktidardan onuruyla çekilmeyi bilmeyenlere, Granada'daki son halifenin annesinin, oğlunun yitirdiği kentin karşısında ağladığını görünce söyledikleri iyi uyar: «Erkekçesine savunmasını bilmediğin birşey için kadın gibi ağlayacaksın da ne olacak?»

* Paz Estenssoro

14 | CEZAYİR SÖYLEVİ*

Sevgili Kardeşlerim,

Küba bu konferansa, bir yandan Latin Amerika halklarının sesini, tek başına, tüm dünyaya duyurmak amacıyla, öte yandan da sosyalizmi kuran azgelişmiş bir ülke sıfatıyla katılıyor.

Temsilciler heyetimizin görüşlerinin, Asya ve Afrika halkları arasında yayılmasına izin verilmesi rastlantı sonucu değildir. Ortak emelimiz olan emperyalizmi yenme özlemi ve aynı düşmana karşı birlikte sürdürdüğümüz mücadelenin ortak geçmişi bizleri birleştiriyor.

Bu konferans savaşan halkların toplantısıdır. Bu savaş, aynı derecede önemli iki cephede sürüp gitmekte ve tüm güçlerimizi birleştirmemizi gerektirmektedir. Sömürgeci ve yeni sömürgeci bağları koparmak için emperyalizme karşı girişilen savaş, ister siyasi, ister gerçek silahlarla, isterse de her

* Cezayir'in başkentinde yapılan Asya-Afrika Ekonomik Dayanışma Semineri (22-27 Şubat 1965).

ikisiyle birden sürdürülsün, geri bıraktırılmışlığa ve yoksulluğa karşı yürüttüğümüz mücadeleden ayrı düşünülemez. Her iki mücadele, zengin ve adaletli yeni bir toplumun yaratılmasına götüren yolun iki farklı aşamasından başka birşey değildir.

Politik İktidarın ele geçirilmesi ve sömürücü sınıfların ortadan kaldırılması zorunludur, ama ardından gelecek olan ikinci aşama, önümüze çözülmesi daha da güç sorunlar çıkartacaktır.

Tekelci sermaye dünya üzerinde egemenliğini kuralı, insanlığın büyük çoğunluğunu yoksulluk içinde sürüdürüyor, en güçlü ülkelerin oluşturduğu grup tatlı kârları aralarında bölüşüyor. Bu ülkelerdeki yüksek yaşam düzeyi bizimkilerin yoksulluk çekmesi temeline dayanıyor. Azgelişmiş halkların refah düzeyini yükseltmek içinse emperyalizmle savaşmak gerekiyor. Emperyalizm ağacından bir ülkenin kopup ayrılması, yalnızca en büyük düşmana karşı kazanılan bir çarpışma değil, onun gerçek anlamda zayıflamasına katkı, nihai zafere doğru atılmış bir adımdır.

Bu ölüm-kalım savaşı sınır tanımaz. Dünyanın başka yerlerinde olan bitene karşı ilgisiz kalamayız. Çünkü, emperyalizme karşı kazanılan her zafer, bizim de zaferimiz sayılır; bir ulusun yenilgisiyse, bizim için de yenilgidir. Proletarya enternasyonalizmini uygulamak daha iyi bir gelecek uğruna savaşan halklar için hem görev, hem de kaçınılmaz bir zorunluluktur. Emperyalist düşman azgelişmiş ülkelere ve sosyalist ülkelere saldırdığında, en basit mantık, azgelişmiş ülkelerle sosyalist ülkelerin ittifakını gerektirir. Başka hiçbir ortak yanımız olmasa bile, ortak düşman bizi birleştirir.

Bu birleşme, elbette kendiliğinden gerçekleşmez. Birlik, bazen uzun süreli tartışmalar sonunda, bazen de çok acı koşullar altında doğar.

Bir ülkenin kurtuluşunun, emperyalizm için bozgun anlamına geldiğini daha önce söylemiştik. Ama, herhangi bir ülkenin emperyalizmden kopması, bağımsızlığını ilan etmesiyle yada devrimci mücadele içinde, bir silahlı çarpışmada za-

fer kazanmasıyla olmaz. Bir halkın üzerinde emperyalizmin ekonomik egemenliği son bulmadıkça, o özgürlük, özgürlük değildir.

O halde, bu kopmaların gerçekleşmesi, sosyalist ülkeler için hayati önem taşıyan bir sorundur. Emperyalizmin boyunduruğu altındaki ülkelerin en çabuk ve en köklü kurtuluşa ulaşmasına çabalarımızla katkıda bulunmak, inandığımız ideolojinin bize emrettiği uluslararası görevimizdir.

Tüm bunlardan bir sonuç çıkarmalıyız: Sosyalist ülkeler, kurtuluş yolunu seçen ülkelere destek olmalıdır. Bunu, bazılarının gözünü korkutmak, ötekilerinse gözünü boyamak için yada Afrika ve Asya halklarıyla kolay yoldan yakınlaşmak için söylemiyoruz. Sosyalizmi kurmuş yada kurmakta olan toplumlarda bireysel planda ve emperyalizmin baskısı altında acı çeken tüm halklara karşı evrensel planda olmak üzere, bilinçlerde insanlığa karşı yeni, kardeşçe bir tutum oluşturan dönüşüm gerçekleşmezse, sosyalizm varolamaz.

Bağımlı ülkelere yardım sorumluluğunun bu anlayış içinde ele alınması gerektiğine inanıyoruz. Bundan böyle, değer yasası ve bu yasanın getirdiği uluslararası eşitsiz mübadele ilişkileri tarafından azgelişmiş ülkeler aleyhine değiştirilen fiyatlar temeline dayalı, sözümona karşılıklı çıkarlar adına, ticaret yapılması sözkonusu edilmemeli artık.

Azgelişmiş ülkelere bunca emeğe ve bunca acıya malolan hammaddeleri dünya pazarlarında geçerli fiyata satıp çağdaş, otomatikleştirilmiş, büyük fabrikalarda üretilen makinaları da dünya piyasası fiyatına satınalmaya "karşılıklı çıkar" adı verilebilir mi?

Bu iki ulus grubu arasında bu tür bir ilişki kuracak olursak, buradan zorunlu olarak, sosyalist ülkelerin emperyalist sömürüye suç ortaklığı ettiği sonucu çıkar.

Azgelişmiş ülkelerle yapılan ticaretin hacim bakımından sosyalist ülkelerin dış ticaretinin ancak küçük bir yüzdesini oluşturduğu öne sürülebilir. Bu, kesinlikle doğru olmakla birlikte, bu çeşit ticaretin ahlakdışı niteliğini değiştirmez.

Batının sömürücü ülkeleriyle üstü kapalı suç ortaklığına son vermek, ahlak açısından, sosyalist ülkelerin görevidir. Ticaretin bugün azalmış olması hiçbir şeyi değiştirmez. 1959'da, Küba şekerini İngiliz yada başka ulustan komisyoncular aracılığıyla sosyalist blok ülkelerinden birine satıyordu.

Bugün, ticaretimizin % 80'i sosyalist kamp ülkeleriyle yapılıyor. Tüm temel ürünler sosyalist kamptan geliyor. Gerçekte, artık kendimizi sosyalist blok üikesi sayıyoruz. Gelirimizin, yalnızca ticaretin artmasından kaynaklandığını yada ticaretin eski yapıların yıkılması ve sosyalist kalkınma yoluna girilmesi sonucunda arttığını öne süremeyiz. Burada, iki aşırı uç birbirine değmektedir ve bu iki olgu birbirine bağlıdır.

Komünizm yoluna girerken, belirli bir amaca doğru ilerleyen ideolojik gelişmenin akla uygun sonuçları olan tüm ara aşamaları önceden hesaplamış değildik. Bir yandan emperyalizmin katı gerçekleri, öte yandansa sosyalizmin gerçekleri halkımızın bilincini biçimlendirdi, daha sonra bilerek seçtiğimiz yolu aydınlattı. Kurtuluşlarına kavuşmak için ilerleyen Afrika ve Asya halkları da aynı yolu izlemelidir. Şu andaki sosyalizm uygulamaları değişik sıfatlarla olsa da, er-geç bu yola yöneleceklerdir.

Bizim için sosyalizmin, insanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesinden başka tanımı yoktur. Bu gerçekleşmedikçe, sosyalist toplumu kurma aşamasından öteye geçemeyiz ve bu yöndeki çabalar durur, hatta gerilerse, artık sosyalizmin kuruluşundan bile sözedilemez.

Kardeşlerimize sömürünün kesinlikle ortadan kaldırılması çabalarına doğrudan doğruya ve tamamıyla bilinçli olarak başlamaları için gerekli koşulları hazırlamalıyız. Ama, biz bu sömürünün suç ortakları olduğumuz sürece, onlardan bu yolu seçmelerini nasıl isteyebiliriz? Eğer bize, hak eşitliğine dayalı fiyatlar ortaya koymak için uygulanacak yöntemler nelerdir, diye sorarlarsa, cevap veremeyz, çünkü bu sorunun pratik verilerini bilmiyoruz. Yalnız, bazı siyasi tartışmalardan sonra Sovyetler Birliği ile Küba arasında, bizim açımızdan elverişli sayılabilecek ticaret anlaşmaları imzalandı. Bu saye-

de, sözümona serbest dünya şeker piyasası fiyatlarından daha yükseğine beş milyon ton şeker satabileceğiz. Çin Halk Cumhuriyeti de aynı fiyatı ödüyor.

Bunlar, daha işin başlangıcı. Asıl sorun, kalkınmamızı sağlayacak fiyatları kabul ettirebilmekte. Yepyeni bir görüş, uluslararası ilişkileri baştan aşağı değiştirmeli, politikayı dış ticaret belirlememeli, tersine dış ticaret halklara karşı kardeşçe bir siyasete bağlı olmalıdır. Temel sanayi dallarının gelişimine yönelik uzun vadeli kredi sorunlarını kısaca inceleyelim. Çoğu zaman, kredi alan ülkeler o andaki olanaklarıyla orantılı olmayan endüstri kurumları açmak istiyorlar. Oysaki, ürettikleri mallar ülke içinde tüketilemeyeceği gibi, ellerindeki para yedekleri de bu yüzden tehlikeye girebilir. Biz şöyle düşünüyoruz: Sosyalist ülkelerdeki yatırımlar, devlet bütçesi tarafından karşılanır ve üretilen malların tümünün tüketilmesiyle amortize edilir. Bu tip yatırımların azgelişmiş ülkelerde de gerçekleşmesi için olanakların araştırılmasını öneriyoruz.

Böylece, insafsızca sömürülen, gelişmeleri için hiçbir yardım alamayan kıtalarımızın muazzam enerji kaynakları harekete geçirilecek ve gerçek anlamda uluslararası işbölümünde yeni bir aşamaya girilecektir. Şimdiye kadar ne yapıldığı konusu önemini yitirecek, bundan sonra neler yapılabileceği gündeme gelecektir.

Toprakları üzerinde yeni yatırımlara izin verecek olan devletler, bunlar üzerinde tüm mülkiyet haklarına sahibolacak, hiçbir borç yada ödeme yükümlülüğüne girmeyecektir. Kredi alan ülkenin tek yükümlülüğü yatırımı yapan ülkelere, ürettiği malın belirli bir miktarını, belirli bir süre için, belirli bir fiyattan satmak olacaktır.

Bu tip bir yatırımı gerçekleştiren ülkenin yerel harcamalara para kaynağı bulma sorunu da incelenmeye değer. Serbestçe başka paralara çevrilebilen döviz dağılımı anlamına gelmeyen bir yardım biçimi bulunabilir. Bu yardım, satılması kolay malların, uzun vadede ödenmesi koşuluyla azgelişmiş ülkelere sağlanması biçiminde olabilir. Çözülmesi güç diğer

bir sorun da teknik düzeyin yükseltilmesidir. Azgelişmiş ülkelerin çektiği teknik eleman sıkıntısını herkes bilir. Teknisyen yetiştiren okullardan ve dolayısıyla teknik kadrolardan yoksunuz. Bazen ihtiyacımızın ne olduğunu da tam olarak bilemiyor, hangi teknik, kültürel ve ideolojik gelişim politikasına öncelik tanıyacağımızı belirleyemiyoruz.

Sosyalist ülkeler teknik eğitim kurumları oluşturmamız için gerekli yardımı sağlamalı, bu sorunun önemi üzerinde ısrarla durmalı, bugün için yoksun olduğumuz elemanları göndermelidir.

Bu son nokta üzerine parmak basmalıyız. Ülkelerimize gelecek teknik elemanlar örnek insanlar olmalıdır. Bu yoldaşlar, çoğu kez teknikten anlamayan ve düşmanca tavır alan, başka bir dil konuşan, alışkanlıkları, gelenekleri tümüyle yabancı bir çevreyle karşılaşacaklardır. Bu zor görevi üstlenecek insanlar, kelimenin en derin ve en soylu anlamıyla komünist olmalıdır. Ayrıca, örgütlenme yeteneğine sahip, esneklik nedir bilen kişilerse harikalar yaratabilirler.

Bunun mümkün olduğunu biliyoruz, çünkü kardeş ülkeler bize birkaç teknisyen gönderdi, bu insanlar ülkemizde on enstitünün altından kalkamayacağı teknik gelişme sağladılar, halklar arasındaki dostluğa on elçiden, yüz diplomatik resmi kabulden fazla katkıda bulundular.

Tüm söylediklerimiz gerçekleşirse ve üstelik de, azgelişmiş ülkeler gelişmiş ülkelerin teknolojisine ulaşır, bir de her ülkenin buluşlarını kendisine saklamasını sağlayan patent sistemi kaldırılırsa, ortak çabamızla devasa bir atılımı gerçeğe dönüştürebiliriz.

Emperyalizm bazı çarpışmalarda yenilmekle birlikte hâlâ dünya üzerinde büyük bir güçtür. Hepimizin ortak çabası ve ortak fedakarlığı olmadan kesin yenilgisini bekleyemeyiz.

Önerdiğimiz tüm bu önlemler, tek yanlı olarak alınamaz. Sosyalist ülkelerin, azgelişmiş ülkelerin kalkınması için para yardımı yapması gerektiğini daha önce söylemiştik. Ancak, azgelişmiş ülkeler de güçlerini toplamalı, önlerine çıkan engeller ne olursa olsun, makinaların, iş araçlarının sömürü

aracı olmadığı yeni toplumu kurma yolunu kararlı biçimde, şaşmadan izlemelidirler. Kapitalizmle sosyalizm arasında dengemizi korumaya çalışarak, yarışma halindeki bu iki büyük gücün herbirinden ayrı ayrı çıkar sağlamaya çalışırsak, sosyalist ülkelerin güvenini kazanamayız. İki toplum grubu arasındaki ilişkilere son derece ciddi, yeni bir politika egemen olmalıdır. Sömürü izlerinin yavaş yavaş silinmesi için üretim araçlarının devletin eline verilmesinin yeğlenmesini altını çizerek yeniden belirtelim.

Ayrıca, gelişme ve kalkınma öyle akıllara estiğince olmaz, yeni toplumun kurulmasında planlama zorunludur. Planlama sosyalizmin temel yasalarından biridir, plansız sosyalizm düşünülemez. Uygun bir plan olmaksızın, yaşadığımız çağın gerektirdiği büyük atılımları gerçekleştirmek üzere, ülkenin ekonomik sektörlerinin uyumlu biçimde birleştirilebileceği yeterince güvence altına alınamaz.

Planlama, bizim çarpık gelişen, belirli hammaddelere sahibolan, bazı mamul yada yarı-mamul ürün imal edebilen, ama, bunun dışında kalan herşeyden yoksun olan küçük ülkelerimizin ayrı ayrı ele alabileceği bir sorun değildir. Planlama, daha en başından, gerçek karşılıklı çıkar temeline dayalı bir işbirliğine varacak biçimde, birçok ülkenin ekonomisinin eşgüdümünü sağlamayı amaçlayan belirli bir bölgesel işbölümüne eğilim göstermelidir.

Bugün tutturulan yolun tehlikelerle dolu olduğunu unutmamalıyız. Sözkonusu tehlikeler kuruntu eseri yada birtakım sivri zekalılar tarafından uzun uzadıya düşünülüp kehanette bulunurcasına önceden söylenmiş yalan yanlış şeyler değil, bizi kaygılandıran gerçeklerin elle tutulur, gözle görülür sonuçlarıdır. Sömürgeciliğe karşı savaş son aşamasına vardı, ama, çağımızda sömürgecilik olgusu, emperyalist egemenliğin ürünüdür. Emperyalizm varoldukça, öteki ülkeler üzerindeki egemenliğini sürdürecektir. Bugün, bu egemenliğin adı, yeni - sömürgeciliktir.

Yeni - sömürgecilik önce Latin Amerika'da başladı, tüm kıtaya yayıldı. Şimdi de, daha ağırlaşmış biçimiyle Afrika ve

Asya'da boy gösteriyor. Çeşit çeşit gelişme ve kök salma yollarından biri de Kongo'daki gibi vur-kır tarzında, kaba kuvvete dayanan saldırıdır. Gizlisiz, saklısız,, pervasız vahşet ve zorbalık, yeni - sömürgecilerin en son silahıdır. Daha kurnazca işler de çeviriyorlar bazen: Siyasi bakımdan kurtulmuş ülkelere sızıyor, yeni ulusal burjuvazilerle birleşiyor, sömürge sahibi ülkelerin çıkarlarına sıkı sıkıya bağlı asalak bir burjuvazi ortaya çıkarıyor, halkların yaşam düzeyindeki geçici bir yükselişten, refahın bir miktar artmasından yararlanıyorlar. Gerçekten de, çok geri bıraktırılmış ülkelerde, feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş bile büyük bir ilerleme sayılır. Ama, bunun acısını da sonradan emekçiler çeker.

Yeni - sömürgecilik Kongo'da pençelerini gösterdi. Bu bir güç gösterisi değil, tersine güçsüzlük belirtisidir. Ekonomik bir araçmışçasına son silahına başvurdu, kaba kuvvet kullanmaya kalkıştı. Bu davranışın, çok şiddetli tepkiler uyandırması kaçınılmazdır.

Yeni - sömürgeciliğin öteki Asya ve Afrika ülkelerine sızması çok daha kurnazca yollardan oldu. Bu kıtalar, kısa bir zaman süreci içerisinde "Güney-Amerikalılaştırıldı." Yani, buralarda, ulusal zenginliğe hiçbir katkıda bulunmayan asalak bir burjuvazi yaratıldı. Bu tür burjuvaların özelliği, yasadışı yollardan edindikleri kazançları yurtdışındaki bankalarda biriktirmeleri, daha çok kâr etmek için yabancılarla ilişkiler kurup anlaşmaları, kendi halklarının refah ve mutluluğunu, kelimenin tam anlamıyla, hiçe saymalarıdır.

Başka tehlikeler de sözkonusu: Örneğin, siyasi bakımdan dost ve kardeş, hatta birbiriyle komşu olan ülkeler arasında, aynı anda, aynı yatırımları yapmaları ve pazarın darlığı yüzünden sürüp giden rekabet. Bu rekabetin en kötü yanı, çok daha geniş bir ekonomik işbirliğine yarayacak enerjileri tüketip yoketmesidir. Bu da, emperyalist tekellerin işine gelir, onların oyunlarını kolaylaştırır.

Bazı durumlarda, sosyalist kampın yardımıyla herhangi bir yatırımı gerçekleştirmek kesinlikle olanaksızsa, kapitalistlerle anlaşmaktan başka çare kalmaz. Ama, bu kapitalist yatı-

rımların, kredilerin veriliş tarzından kaynaklanan bazı sakıncalarının yanında, tehlikeli komşuların ortak olduğu karma şirketler yaratmak gibi çok daha önemli bir sakıncası vardır. Yatırımlar, genellikle başka devletlerinkine paralel olduğundan dost ülkeler ekonomik çekişme yüzünden birbirine düşman kesiliyor. Ayrıca, gelişmeyi ve refahı birçok kişinin gözünü boyamakta kullanmayı çok iyi bilen kapitalizmin sürekli varoluşunun getirdiği yozlaşma en büyük tehlikedir.

Kısa bir zaman sonra, aynı cins ürünlerle doyan pazarlar fiyatlarda düşüşe yolaçar. Bundan etkilenen ülkeler ya yeni borçlar istemek yada yarışmacı konumunda kalabilmek için ek yatırımlara girişmek zorundadır. Böyle bir politika, dosdoğru tekellerin ekonomiyi ele geçirmesine götürür, geriye doğru adımlar birer birer atılır, yavaş yavaş, ama kaçınılmaz biçimde geçmişe dönülür. Bizce, emperyalist ülkelerle tehlikesizce ortak yatırımlara girmenin çaresi devletin, malların tek alıcısı olarak doğrudan doğruya ticaret ilişkilerine katılması, alım - satım sözleşmeleriyle emperyalistlerin eylemini sınırlandırması, kapısının eşiğinden içeri girmelerine izin vermemesidir. Bu durumda, emperyalizmin kendi iç çelişkilerinden yararlanıp daha az yükümlülük getiren anlaşma koşulları elde edilebilir.

Emperyalizmin kendi başına yada kukla devletler aracılığıyla yaptığı, dünyanın bazı bölgelerinde büyük bir nimet gibi kabul edilen sözümona "karşılıksız" ekonomik, kültürel, vs. yardımları unutmamalıyız.

Tüm bu tehlikeler zamanında anlaşılmaz, önlem alınmazsa, olanca coşkusu ve inancıyla ulusal kurtuluş savaşına atılan ülkelerde yeni sömürgeciliğe kapı açılır, tekellerin egemenliği sinsi sinsi gelir yerleşir, günün birinde, birdenbire acısı duyulmaya başlayana kadar hiçbir şey farkedilmez, ancak, sonuçlar ortaya çıktığında iş işten geçmiştir artık.

Gerçekleştirmek zorunda olduğumuz güç bir çaba var; hem sosyalist dünya, hem de üçüncü blok dünyası çok büyük sorunlarla karşı karşıya. Bu sorunlar, doğrudan doğruya insanla, insanın refahıyla ve geri bıraktırılmışlığımızın başlıca

sorumlusuna karşı vereceğimiz savaşla ilgili. Bu sorunların karşısında, görevlerinin, durumumuzun neden olduğu tehlikelerin, gelişmenin gerekli kıldığı fedakarlıkların bilincine varan tüm halklar, tüm ülkeler, hem ekonomik hem de politik alanda sıkı bağlarla bağlanmamızı sağlayacak somut önlemlere başvurmalıdırlar. Asla dağılmayacak, büyük, sağlam bir blok oluşturulmalı, bu blok, yeni yeni ülkelerin emperyalizmin hem siyasi hem de ekonomik egemenliğinden kurtulmasına yardımcı olmalıdır.

Bir siyasi baskı gücünden silah yoluyla kurtulma sorununa, proletarya enternasyonalizmi kurallarına uygun biçimde yaklaşmalıyız: Savaşta bulunan bir sosyalist ülkede, silah fabrikası yöneticilerinin, ödeme güvencesi verilemiyor diye cepheye tank göndermekte duraksamaları ne denli saçmaysa, kurtuluşu için savaşan yada özgürlüğünü savunmak için silah isteyen bir halkın ödeme gücünün araştırılması da o denli anlamsızdır.

Bizim dünyamızda, silahlara mal gözüyle bakılmamalıdır. Bu silahlar, ortak düşmana karşı savaşacak halklara, olanaklar elverdiği ölçüde, yeterli miktarda ve kesinlikle parasız verilmelidir. Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti, bu anlayış içerisinde, askeri yardımlarını bizden esirgemediler. Biz sosyalistiz, kurduğumuz sosyalist düzen, bu silahları nerede, nasıl kulanacağımızın güvencesidir. Ne var ki, biz yalnız değiliz ve hepimize karşı aynı biçimde davranılmasını istiyoruz.

Vietnam ve Kongo'ya karşı ABD emperyalizminin yoğun saldırısına karşılık vermek üzere, bu kardeş ülkelere kayıtsız şartsız dayanışmamızı kanıtlamalı, ihtiyaç duydukları savunma araçlarını sağlamalıyız.

Ekonomik alanda, kalkınmanın getirdiği zorlukları, olanaklar elverdiğince, en ileri tekniği kullanarak yenmeliyiz. İnsanlığın, feodalizmden atom ve otomatikleşme çağma geçinceye dek sürdürdüğü uzun tırmanışı yineleyemeyiz. Bu uğurda son derece büyük fedakarlıklarda bulunmamız gerekir ve zaten, bütün bunlar büyük ölçüde gereksizdir. Tekniği bulun-

duğu yerden almamız, en ileri ülkelerle bizimkiler arasındaki muazzam farkı yavaş yavaş kapatmamız daha akla uygun bir çaredir. Bu teknik, büyük fabrikalarda, gelişmiş tarım çalışmalarında uygulanmalı ve en önemlisi, kitleler içinde kök salmış, yeterince güçlü bir ideolojik ve teknik kültür temeline dayanmalıdır. Bu kültür, tüm ülkelerde yaratılacak araştırma kurumlarının işletilmesini ve teknik araç-gereçin kullanılmasını sağlamalı, günümüzün tekniğini uygulayabilecek, en yeni teknik buluşlardan yararlanabilecek insanları yaratmalıdır.

Bu kadrolar, içinde yaşadıkları topluma karşı görevlerinin iyice bilincine varmalıdır. İdeolojik kültürle birleşmeyen teknik kültür olamaz. Ülkelerimizin çoğunda, halka gerekli besin maddeleri, en vazgeçilmez tüketim araçları ve uygun bir eğitim için olanak sağlanmazsa, çağdaş toplumun gelişmesinin gerekli kıldığı endüstriyel gelişme için yeterince temel atılamaz.

Ulusal gelirin büyük bir kısmı, kısır sanılan eğitim harcamalarına yatırılmalı, tarımda verimliliğin arttırılmasına özellikle büyük çaba gösterilmelidir. Birçok kapitalist ülkenin tarımsal üretkenliği inanılmaz boyutlara ulaşmış, anlamsız aşırı üretim bunalımları doğurmuştur. Tüm yeryüzünde yaşayanları doyurmaya yetecek miktarı kat kat aşabilen üretime yeterli toprak ve insan varken, dünyada büyük yığınlar açlık çekmekte, öte yandan tahıl ve başka yiyecek maddelerinden dağ gibi stoklar birikmektedir.

Tarım, kalkınmanın temel direğidir. Gelişmek için, tarımın yapısını değiştirmek, yeni teknik olanaklardan yararlanmak, aynı zamanda insanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesinden doğan yeni yükümlülükleri yerine getirmek zorunludur.

Onarılmaz yıkımlar getirecek, pahası ağır kararlara varmadan önce, ulusal topraklar özenle incelenmelidir. Bu aşama, ekonomik araştırmalar için vazgeçilmeyecek derecede önemli ve doğru bir planlamada en başta gelen zorunluluktur.

Cezayir'in ilişkilerimizi kurumlaştırma önerisini coşkunlukla destekliyoruz. Sadece, bazı ek görüşler sunmak isteriz:

1) Birliğin emperyalizme karşı bir mücadele aracı olması için Latin Amerika halklarının katılımı ve sosyalist ülkelerin işbirliği gereklidir.

2) Birliğin devrimci niteliği korunmalı, halkların genel özlemleriyle özdeşleşmeyen hükümetlerin ve hareketlerin birliğe katılması önlenmeli, hükümet olsun, halk hareketi olsun, doğru yoldan ayrılam derhal uzaklaştıracak mekanizma kurulmalıdır.

3) Ülkelerimizle kapitalistler arasında hak eşitliğine dayanan yeni ilişkiler kurulmalı, anlaşmazlık durumunda bizi koruyacak devrimci hukuk sistemi getirilmeli, bizlerle dünyanın geri kalanı arasındaki ilişkilere yeni bir içerik kazandırılmalıdır.

Devrimci bir dil kullanıyor ve davamızın zaferi için dürüstçe mücadele ediyoruz. Ama, çoğu kez, halkların haklı mücadelesine değil, emperyalistler arası çatışmalarının yatıştırılmasına hizmet eden bir devletler hukukunun ağlarına takılıp kalıyoruz.

Örneğin, halklarımız topraklarımızda yabancı askeri üsler kurulduğunu görüp endişeleniyor yada son derece yüksek dış borçların dayanılmaz ağırlığını taşıyamıyorlar.

Bu dertleri başımıza kimlerin açtığını biliyoruz. Kukla hükümetler, uzun süren kurtuluş savaşlarında yıpranan yada pazarlarda geçerli olan kapitalist yasalar yüzünden zayıf düşen yönetimler, iç dengemizi sarsan, geleceğimizi tehlikeye atan anlaşmaların altını gözü kapalı imzalamaktan çekinmiyorlar.

Boyunduruğu silkip atmanın, ağırlığı altında ezildiğimiz dış borçların yeniden gözden geçirilmesini istemenin, emperyalistleri saldırı üslerini kaldırmaya zorlamanın zamanı geldi.

Hepinizin çok iyi bildiği temel ilkeleri bir kez daha hatırlatmaktan öteye geçmeyen bu konuşmama son vermeden ön-

ce, bir noktaya daha dikkatinizi çekmeyi diliyorum: Küba tek Latin Amerika ülkesi değildir, ancak bunlar arasında yalnız Küba temsilcisi huzurunuzda konuşmak şansına sahiptir. Bu hakka sahibolabilmek için kanlarını akıtmakta durak-samayan başka halkları size hatırlatmak isterim. Burada ve nerede olursa olsun tüm konferanslarda, kahraman Vietnam, Laos, Portekiz Ginesi denilen Gine, Güney Afrika ve Filistin halklarını selamlıyoruz. Kurtuluşları uğruna savaşan tüm sömürülen ülkelere dostça sesimizi duyurmalı, bugün silaha sarılıp emperyalist düşmana kesinlikle "hayır" diyen kardeş Venezuela, Guatemala ve Kolombiya halklarına elimizi uzatmalı, cesaret vermeliyiz.

Böyle bir çağrıda bulunmak için Cezayir gibi, kahramanca kazanılan özgürlüğün simgeleşmiş kalesi az bulunur. Bağımsızlık savaşının acıları içinde çelikleşmiş, hayranlık uyandıran Cezayir halkı, sevgili yoldaşımız Ahmed Bin Bella'nin önderliğinde ve partisinin yönetiminde, yankee emperyalizmine karşı amansız savaşımızda esin kaynağımız olsun!

(Bu Cildin Sonu)

İÇİNDEKİLER

Che'nin Devrimci Düşünceye Katkıları Bugün de Değerini koruyor 5

1. POLİTİK EGEMENLİK VE EKONOMİK BAĞIMSIZLIK 19
2. LATİN AMERİKA GENÇLİĞİNE 41
3. KÜBA DEVRİMİNİN İDEOLOJİSİNİ İNCELEMEK İÇİN NOTLAR 53
4. SOSYALİST ÜLKELERDE BİR GEZİNTİ . 65
5. KÜBA - TEK OLAY MI, ÖNCÜ MÜ? 81
6. LATİN AMERİKA DEVRİMİNİN TAKTİK VE STRATEJİSİ 97
7. DEVRİMİN BELKEMİĞİ DEVRİMCİ KADROLAR 113
8. BÜROKRATİZME KARŞI 121
9. MARKSİST-LENİNİST PARTİ 131
10. SOSYALİST PLANLAMA 143
11. VİETNAM İLE DAYANIŞMA 157
12. CENEVRE SÖYLEVİ: Dünya Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nda Küba'nın Tavrı 165
13. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'DE 191

Komutan Ernesto Che Guevara'nın Karşıt Görüşlere Cevabı 211

14. CEZAYİR SÖYLEVİ 225

che guevara
politik yazılar

